

Република Србия
Заштитник грађанох
22-5/14
Б е о г р а д

Заштитник грађана

дїл.ч. 7305 датум: 15. март 2014.

ПОРЯДНИ РОЧНИ ЗВИТ
ЗАШТИТНІКА ГРАЖДАНОХ
ЗА 2013. РОК

Издавач
Заштитник грађана

За издавача
Саша Јанковић

Уредник
Љерка Ђимић

Превод:
Национални савет русинске националне мањине

Тираж
350

Година издавања
2014

Прелом и штампа
ЈП Службени гласник

**ПОРЯДНИ РОЧНИ ЗВИТ
ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ
ЗА 2013. РОК**

Београд, 15. март 2014.

Заштитник грађана се захваљује Националном савету русинске националне мањине
за сарадњу на преводу Извештаја

© Заштитник грађана, 2014

ЗМИСТ

УВОДНЕ СЛОВО, ОБЩА ОЦЕНА ПОЧИТОВАНЯ ПРАВОХ ГРАЖДАНОХ І НАЙЗНАЧНЕЙШИ ПОДАТКИ О АКТИВНОСЦОХ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ У 2013. РОКУ	7
ОСНОВНИ СТАТИСТИЧНИ ПОДАТКИ О РОБОТИ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ	21
I ЧАСЦ: ПРАВНИ РАМИК И ДІЛОКРУГ РОБОТИ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ	27
1.1. ПРАВНИ РАМИК.....	27
1.2. КОМПЕТЕНТНОСЦ, ОБЛАПЕНЕ И СПОСОБ РОБОТИ	35
II ЧАСЦ: ПРЕГЛЯД ПО ОБЛАСЦОХ / РЕСОРОХ	39
2.1. ПРАВА ДЗЕЦКА	39
2.2. ПРАВА НАЦИОНАЛНИХ МЕНШИНОХ	55
2.3. РОДНА РОВНОПРАВНОСЦ И ПРАВА ЛГТБ ОСОБОХ	65
2.4. ПРАВА ОСОБОХ З ИНВАЛИДИТЕТОМ.....	77
2.5. ПРАВА ОСОБОХ ПОЗБУТИХ ШЛЄБОДИ И НАЦИОНАЛНИ МЕХАНЇЗЕМ ЗА ПРЕВЕНЦІЮ ТОРТУРИ	88
2.6. РЕСОРИ ПРОСВІТИ И НАУКИ, МЛАДЕЖИ И СПОРТА, КУЛТУРИ, ІНФОРМОВАНЯ И ИНФОРМАЦІЙНОГО ДРУЖТВА ІНТЕЛЕКТУАЛНЕЙ ВЛАСНОСЦИ	115
2.7. РЕСОР ЗДРАВЯ	125
2.8. РЕСОРИ СОЦІЯЛНЕЙ ЗАЩИТИ И ПЕНЗИЙНОГО ІНВАЛИДСКОГО ОСИГУРАНЯ	131
2.9. РЕСОР РОБОТИ	140
2.10. РЕСОР НУКАШНІХ ДІЛОХ	146
2.11. РЕСОРИ ФІНАНСИЙОХ, ПРИВРЕДИ, ЕКОНОМІЇ, РЕГІОНАЛНОГО РОЗВОЮ, ПРИВАТИЗАЦІЇ, ДЕРЖАВНОГО МАЄТКУ, НАЦІОНАЛНЕЙ СЛУЖБИ ЗА ЗАНЯТОСЦ, ПРЕДЛИКВИДАЦІЮ И ЯВНИ НАБАВКИ.....	150

2.12. РЕСОР ПРАВДИ	163
2.13. РЕСОР ОДБРАНИ.....	169
2.14. РЕСОРИ ДЕРЖАВНЕЙ УПРАВИ, ЛОКАЛНЕЙ САМОУПРАВИ, ЗВЕРЕНИХ РОБОТОХ ЛОКАЛНЕЙ САМОУПРАВИ І КОСОВА И МЕТОХІЇ	174
2.15. РЕСОРИ УРБАНИЗМА, ВИБУДОВИ И КАТАСТРА, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДОХ И РЕСТИТУЦІЇ	179
2.16. РЕСОРИ ЕНЕРГЕТИКИ И РУДАРСТВА, ЖИВОТНОГО ШТРЕДКУ, ПОЛЬОПРИВРЕДИ, ТАРГОВИНИ, ЛЄСАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДИ, ИНФРАСТРУКТУРИ, ТРАНСПОРТУ, ГИДРОМЕТЕОРОЛОГІЇ И РОБНИХ РЕЗЕРВОХ.....	195
2.17. РЕСОРИ СЛУЖБИ БЕЗПЕЧНОСЦІ И НЕЗАВІСНИХ КОНТРОЛНИХ ОРГАНОХ	203
 III ЧАСЦ: МЕДІЇ	211
3.1. ЛЮДСКИ ПРАВА У ОЧОХ МЕДИЙОХ	211
3.2. ПОЧИТОВАНЄ ПРАВОХ ГРАЖДАНОХ У МЕДИЙОХ	213
3.3. ЗАЩИТНІК ГРАЖДАНОХ У МЕДИЙОХ.....	216
 IV ЧАСЦ: СОТРУДНІЦТВО ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ.....	219
4.1. СОТРУДНІЦТВО ЗОЗ ДЕРЖАВНИМА ОРГАНАМИ ЧИЮ РОБОТУ ЗАЩИТНІК ГРАЖДАНОХ НЕ КОНТРОЛУЄ	219
4.2. МЕДЗИНАРОДНЕ СОТРУДНІЦТВО И ПРОЄКТИ.....	221
 V ЧАСЦ: ВКУПНЕ ЧИСЛО И КЛАСИФИКАЦІЯ ПРИТУЖБОХ	227
5.1. КЛАСИФИКАЦІЯ ПРИТУЖБОХ ПО ПОТУПЕНИХ ПРАВОХ.....	230
5.2. КЛАСИФИКАЦІЯ ПРИТУЖБОХ ПО ОРГАНОХ НА ЧИЮ ШЕ РОБОТУ ОДНОША.....	233
5.3. РЕЗУЛТАТ ПОСТУПАНЯ ПО ПРИТУЖБОХ.....	236
 VI ЧАСЦ: ПРЕПОРУКИ, ДУМАНЯ И ЗАКОНОДАВНИ ИНИЦІЯТИВИ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ	239
6.1. ПРЕПОРУКИ.....	239
6.2. ДУМАНЯ	242
6.3. ЗАКОНОДАВНИ ИНИЦІЯТИВИ	243
 АНЕКС I.....	245
АНЕКС II	248

УВОДНЕ СЛОВО, ОБЩА ОЦЕНА ПОЧИТОВАНЯ ПРАВОХ ГРАЖДАНОХ И НАЙЗНАЧНЄЙШИ ПОДАТКИ О АКТИВНОСЦОХ ЗАЩИТНЇКА ГРАЖДАНОХ У 2013. РОКУ

Урочним звиту ше находитца общи и окремни оцени и податки о почитованю правох гражданох (насампредз людских и меншинских); обвисцує о найзначнєйших и найхарактеристичнєйших утвєрдзеных хибох у роботи органох власци; предклада ше предлоги за злепшанє законітосци и правилносци роботи органох власци и дава ше детальни податки о активносцох и трошкох Защитнїка гражданох.

Стан людских правох одраз владающих дружтвених вредносцох и моци институцийох. Институцийі Рэспублікі Сербіі ше у 2013. року одлучнєйше декларовали за прилапіоване и змоцнёване европских вредносцох, од хторих ёдна од найзначнєйших безусловне почитоване загарантаваних людских правох. Декларативна опредзеленосц за змоцнёване моци институцийох нє дала задоволююци практични результат. Институцийі остали на вдереню политигох странкох, а явни функционере на розличных уровнях их хасновали за странкову и особну промоцию. Неспорни звонкаполітични успіхи у нёдостаточней міри провадзени зоз унапредзваньем домінанці права, почитованьом людских и меншинских правох и вітворіваньом правох гражданох у найширшим смыслу.

Окреме були чувствительни шлідуюци групи и граждане: екстремно худобни, дзези, особи зоз инвалидитетом, припаднїки национальных меншинох (медзи німа найзагроженши то Роми), особи хторим вжата шлебода (уключуюци и психиятрыино хорих), хорих од чежких хоротох, жени, сцекнуты и разселены, азиланти и ирегуларни мігранты, ЛГБТ групи и поєдинцы, организациі и поєдинцы защитнїки людских правох, организациі и поєдинцы критичаре власци (новинаре и други).

Прэмоц политичнєй волі и популизма над панovanьем права, слабосц институцийі наспрам моцних политичных центрох моцох и особох функционерох, слабосц и нєефікасносц правосудства, манипуляції з медиями, атрофирована экономия и нёреформавана администрация то найвекши препреченя и виволаня хтори стоя на драги подполнєйшого вітворіваня правох гражданох у Рэспублікі Сербіі.

*Приклад подредзованя институцыйох, роботы странкох
то сообщоване явносцы же державни органы принешу даяку одлуку потым як одредзена
странка о тим питаню завежне свойо становиско, як и сообщоване и одлука зоз
компетентносци державных органох на зборах странкох.*

Окончоване роботох зоз компетентносци найрозличнейших державных органох и службох з боку функционерох и партыйных лидерох кед тоти роботи нє у дїлокаругу їх органох потупюе институционални порядок без хторого нєт ровноправне, законіте и правилне витворйоване и зашита правох и шлєбодах.

*Приклад подредзованя панованя права и институцыйох за особну промоцию
то и части, несанкционовані случаі потупйованя зоз Законом¹ установени забраны
же би явни функционере з гласом, подобу або особну прикмету були представени
у огласних порученьох хтори державни органы и организациі, органы териториялней
автономії и локалней самоуправи упуцели гражданом з нагоди активносцю
и мирох хтори значни гражданом, векшини гражданом або меншинской
дружтвеней групи.*

Економски, соціялни, культурни права

Окреме висока стопа незанятосци и подла економска ситуация предлужели валяц материялну основу за витворйоване економских, соціялних и культурных правох гражданох. Державним, покраїнским и локалним механізмом соціялней зашити и стараня нє удава ше обезпечиц достаточну помоц за вше векше число соціялно загрожених, голем у мири у хторей то небходиме за минимум достойнства и егзистенциї.

Дзешатки тисячи гражданом Сербії онеможлівенне подполне витворйоване з Уставом загарантованых и зоз законом ушорених правох на здравствену и пензийну зашиту през обовязне, зоз законом предписаным, осигуране прето же ділодавци нє окончую законску обовязку уплацована одвитуюющих доприносах до здравственного и пензийного фонду, державни органы нєефикасны же би викоренєли таки зявеня, а важаці предписаня пошлідки преноша на работнікох и членох їх фамелійох. Нєефикасна и селективна контрола уплацована доприносах, хтору порцийни органы доживюю як странску и надрилену обовязку, попри пошлідкох за витворйоване правох работнікох и членох їх фамелійох, стваря и найменей два негативни пошлідки за совисних ділодавцах: вальнє ровноправносци на тарговищу (нєровноправну конкуренцию) и висшу стопу до-приносах од економски оптимальней.

*Позитивне помкнуне зробене з прилапіованьом и пременку Закона о витворйованю
правох на здравствену зашиту дзецеох, ваготних женох и положніцох², з хторим голем
поты окреме чувствительни групи защицены од пошлідкох
нєфункциональнай системи доприносах.*

Устав иншак гарантует здравствену зашиту зоз явных приходох дзецом, ваготним женом, мацером под час положніцкого одсуства, родичом хтори ше сами стараю о дзецеох до седмого року и старим, кед ю нє витворюю на други способ.

---

1 Чл. 86. Закона о оглашованю („Службени глашнік РС“ чс. 79/05)

2 „Службени глашнік РС“, чс. 104/13

Синдикати прияюю потупйоване синдикалных правох з боку ділодавцах и нє веря же вони буду защищены пред судом. Социални диялог на национальным уровню (репрезентативни представнікі роботнікох, Влада, репрезентативни представнікі синдикатах) нє порядни.

У Войску Сербії формовани перши синдикаты. Можлівосць синдикальнога організовання у Войску (зоз одвітуючима ограничэніями таго права), загарантованы зоз Законом о Войску Сербії, на способ хтори зоз своім Думаньом под час виробку Предкладаня важацаго закона, формуловал Защитнік гражданох.

Нарис нового Закона о штрайку предвидзел же бы штрайк могло организовац лем у просторе, односно просторийох ділодавца. Защитнік гражданох за таке ришенне рахуе же є барз рестриктивне и заклада ше за флексибілносць по критериюму пропорційносцы, хтора ше муши почитовац у кождым окремним случаю.

Велі роботнікі прияюю же доставаю плацу меншу од зоз законом загарантованай минималней плацы. У даєдних подприемствах плацы пожня мешацами, а обязынны, зоз законом предписаны социални доприноси (пензийне и здравствене) ше нє уплацуе. Инспекция роботи при Министерству роботы, занятосцы и социалней политики не ма досць овласценя же бы ефикасно зопарла роботу на чарно. Заняты у явным секторе маю векшую защиту од занятых у прыватным секторе. Работны споры пред судам, гоч их треба ришовац по швидким поступку, нє ридко тирваю роками.

Правосудство

Други круг реформох правосудства (после нєуспишного первого круга) нє приведол до значнейших злешчаньох у тим державным секторе, котры ключні за гарантовані праваи гражданох. Независносць судства и далей пада под прицисками, популістичными и институцыйними.

Приклад то прицисок на судску раду Апеляцыйного суда у Крагуєвиць же бы вименел адлуку ніжайшай инстанцы, а понеже то рада нє зробела, ей члени размесцены, а проців предсідателя ради поднешена дисциплінска пріява.

Високи советы судства, независни орган чия зоз Уставом утвардзена компетентносць же бы обезпечел и гарантовал независносць и самостойносць судийох и судох бул стримани у венесцы у векшини забригуючих случаях. Найзначнейши подпоры независносцы и интэгритета судийскай и тужительней функциі оставаю национальни фахово здружения судийох и тужительох – Дружтво судийох Сербії и Здружене явных тужительох и заменікох явных тужительох Сербії.

Окремни интерес Защитніка гражданох за правосудство виходзи зоз факта же суды (треба же бы) представляли примарни механізэм защиты правох гражданох и найширши слуп институцыйней системи за защиту правох гражданох, хторый припадаю и Уставны суд, Защитнік гражданох и други пара-судски органы. Оталь без ефикаснога правдивого и доступнога судства Защитнік гражданох нє ма главну подпору у защиты гражданох од потупйованя ўсіх правох пре незаконітосцы и неправілносцы у роботи органох власци. Извесна, робусна, швидка, ділоторвна судска защита людских правох то углови камень системы защиты людских правох, хторы у Сербії нє стоі твардо, прецо ше пред другими органами защиты права поставяю задатки за хторы вони нє предвидзены же бы их окончовали, а ані им то капацитети нє оможлівюю.

Судия Окремного oddзеленя за організовани кримінал Висшого суда у Београдзе у Високим совету судтства поднесол притужбу процив предсідателя суда твердзаці же му ше зоз того места загрожує независносць. У поступку за окончоване правомоцнай судскай одлуки домашнього суда, виверши судия Основного суда у Валеве, судскай єдинки у Літ'ю, дожил медийни линч у хторим учасцівала и державни представніки.

Корупция

Гласно наявівона интензивна борба процив корупцыі ище не дала результаты выражени у виду правомоцных судских пресудох. Моцни политични импульс хтори дати зоз политичнаго уровня не до конца отворел дзевери компентным державним органам хтори би борби процив корупцыі, попри печаца особносці хтори достала, дали и характер институцыйносці, всеоблапносці, масовносці и длугорочносці.

Оправдано ше очековало (и было наявівоване) же бы Сербия у звітовним періодзе достала закон о защите збуньовачох (тих чо дую до пицкох) – гражданох хтори, поступаючи у добре віри, указую на озбильне загрожоване явного интереса, та и корупцию.

Гоч зашита збуньовачох насампредз явни интерес, закон о іх зашите не принесени.

Медиї

У Сербії медійом загарантавана шлебода. Медзитим, и гражданом з Уставом загарантаване право на информованосць, и то на способ же маю право буц правдиво, под完全不同 и благочасово информавані о питаньох од явного значеня, а средства явного информаваня дужни тото право почитовац³. Тото право, зоз гевтима елементами хтори предписаны з Уставом у Сербії озбильно потупене, окреме у поглядзе правдивосці и подполносці.

Окремну бриг'у виволую два медзисобно попреплестані заявені: принцип на медії (контрола медійох), и чурене довирлівих информацииох и премесцане институцыйных прецесох до привилегаваных таблоидных медійох (таблоизация держави).

Чежко преверліви и хтори мож доказац, але су всеприсутни и глубоко знёмирюю спознання од самих припаднікох седмей сили, о устаємненіх принципах и вплівох на медії зоз политичных и державных кругох моци. Шептаючи ше бешедуе о телефонских поволанкох после хторих ше одказує емісії, поцагуе ше тексты зоз друку, розгварки по-сле хторих новинаре уцихню, а редакторе пременя ушорйовацку политику и теми. Присутна самоцензура.

Информациі хтори, по слову закона, довирліви, порядно ше зявлюю у одредзених, вше истых медійох. Роби ше о податкох зоз вишлідованьюх хтори у цеку, особных податкох, о околносцох прыватнаго жывота, до хторих мож дойсці лем зоз систематичним и глубоким уходзеньем до прыватносці и базы податкох хтори, у цалком одредзених на-мирох, водза одредзени державны органы. Поступки у хторих би могло утвэрдзиц жридло таких информацииох, а з хторима розполагаю лем службени особи, та тоти особи и іх подштуховаче санкционавали за нёвласцене даване службеней тайни и други

---

3 Чл. 51. пасус 1. Уставу Рэспублікі Сербії

виновни дїла, потупеня и дисциплински преступи, нє водзи ше. Податки по правилу селективно єднобочни, нєподполны и систематично упарты процив одредзених особох. Попри права на прыватносць настрада и предпоставка нєвиносцы на цільовани особи, їх политичні ангажман.

Податки зоз предвиновных поступкох о змислу виявох и випитованьох пред криминалистичну полицию порядно находзели драгу до одредзених медийох. У тих медийох обявівованы и нєпреверены деталі зоз службеного и прыватнога жыятуа полицыйных представнікох чий ціль очиглядно бул дискредитация або промоция даеднога од ніх.

Вше частейше ше бешедує о тим же дзепоёдны таблоиды уценюю явни особи и политичарох, глèдаюци од ніх пенеж же би о ніх престали негативно писац. Шунд, кич и естрада понукаю ше як замена за образоване и культуру. Пошлідки поражуюци и длугорочны.

Зніжує ше довирие гражданох до институцийох и суг'ерує ше им же ше правдива дружтвена моц нє находзи у ніх, але у нєформальных центрох моцох хтори можу „управящ з явносцю”.

Таблоизация медийох, на хтору у предходним рочным звіту найозбильнейше спозорйоване, достала іще векше замахнуце и у тим періоду давання звіту преросла до таблоизации держави.

Дзепоёдни новинаре роками под дваццетирогодзинову защиту поліції. Работа независней Комисії за випитоване нєришених забойствах новинарах нє дала опипліві результаты. Члени комисії, медзи другима, и руководителем и представнікіи державных органох чию роботу Комисія ма спатриц, а у чиєй компетентносці од першай хвильки розяшњоване забойствах и приводзене виновнікох и налогодавца правди.

Нереформавана адміністрация

Основни цілі реформи явней управи-деполітизація и професионализация явней управи нє посцігнути, цо и основна причина хибеня начала добрей управи у Республики Сербії, а як пошлідок то масовне, каждодньове потупйоване найрижнороднійших правох гражданох.

Найочигляднейши приклад нєпостоянія волі же би ше запровадзело деполітизацію то факт же векшина работных местах найвисших державных службенікох-державных службенікох на положеню, ані после скоро седем роках як прешло од преписаного термина, нє пополніте у складзе зоз Законом, односно по конкурсу.

Вечеј як два трецины од вкупу веџеј як 400 работных местах державных службенікох на положеню іще віше нє пополніте на конкурс.

Процес рационализациі явней управи ані нє запачати. Тот процес бы мал обезпечиць же би професионализация и деполітизація управи були успишны и отримующи. Потерашні активносцы хтори наволаны же су „рационализация” були нєплански, нє предходзела им функционална анализа, але ше зводзели на лінеарне зменшане числа занятых у даедных часцох управи. Така „рационализация” часто правела веџеј чкоди як хасну.

Защитнік гражданох бул „примушены” же бы после веций поступкох контроли хтору водзел пре неблагочасовосц у роботи другоступньового органа у управных рботох премерйованя и катастра нерухомосци (Оддзеленя у Министерстве будовательства и урбанизма) упучел Думане о потреби занятосци векшого числа окончовательлох на тих рботох, бо их ёст так мало же поступки хтори водза не можу ані блізко буц закочени у терминох хтори предписаны зоз законом, прецо поряднє страдаю права тисячи гражданох на маєток и правне средство.

Найчастейши препущеня у роботи органох явней управи, односно явней власци, хтори Защитнік гражданох утврдзовал у периоду даваня звиту, пошлідох потупйованя принципох добрей управи: нежажурне поступане по вимогох гражданох, заснованих на закону (что як пошлідок ма губене велью загарантаваных правох); очиглядно погришне применьоване материялного права (пре незнане або свидомо); некончоване и пасивне одношене гу правомоцним, вивершним одлуком компетентных административных процедур хтори гражданом без потреби очежую витворйоване правох; пасивносц у окончованю явних овласценъох на чкуду витворйованя або защити правох и интересох гражданох; селективносц у окончованю явних овласценъох и различне поступане гу гражданом без оправданей основи, на чкуду витворйованя правох на ровноправносц, арбитрарносц у одлучованю (недостатак ясных и напредок познатых правилах у рботи), на чкуду витворйованя права на правну сигурносц.

Защитнік гражданох у периодзе од первого выбераня 2007. року по конец 2013. року принял вкупно 18 993 притужби гражданох, од чого ше веций як 40% одношло на потупйоване правох пре непочитоване принципох добрей управи. Од вкупно 1 086 препорукох хтори Защитнік правох гражданох упучел органом явней власци (1 579 зоз препоруками котры вишли зоз компетентносци Национальнага механізма за превенцию тортури – НПМ-а) 386 препоруки ше одношели на одклоньоване препущенъох зоз домена добрей управи, что представя 35,54% у одношеню на шицку упuczени препоруки (односно, 24,45% кед ше вежне до огляду и препоруки НПМ-а). Од тих препорукох коло 28% не окончени.

Недостатак координацыі роботи органох державней управи у планованю, дефинированю и запровадзованю явных политигох Влады приводзи до барз велького числа ненусоглашених стратэгийных документох и предписаньох. Іх неприменлівосц потым приводзи до частей вименки або не почитованя истих, з чим правна сигурносц и витворйоване прокламаваных цильох медзи іншим и унапредзене у витворйованю з Уставом и Законом загарантаваных правох – прыведзене до питаня.

Пре ненусоглашеноц медзи Законом о одредзованю максималного числа занятых у републичнай администрациі⁴ и Закона о регабилітациі и занятосци особах зоз инвалидитетом⁵, Дирекция Републичнага фонда за здравствене осигурдане вияшнела ше Защитнікови гражданох же не може дац рботу особом з инвалидитетом, але плацы зоз Законом предписаны пенали. Конечны результат том же виостало витворйоване міри порушованя даваня рботи особом з инвалидитетом, при чим, аж не витворене ніяке ушпороване за явни буджет (средства зоз котрих Фонд плацы пенали тиж явни, як и фонд до котрого ше их уплацуе).

---

4 „Службени глашнік РС”, чс. 104/09

5 „Службени глашнік РС”, чс. 36/09 и 32/13

Права и одвичательносцы занятих у органох и организаций явней власци несистематично и неконзистентно ушорени, дакеди и цалком конфузно, цо приводзи до правней нєєднакосци и нєизвесносци.

*Приклад за тото то одредби Царинскаго закона у одношэню на одредби
Закона о державных службенікох*

Влада нє у достаточней мири препознала Защитніка гражданох, институцию возпоставену праве у рамикох реформских активносцюх у обласци явней управи, як партнера у витворйованю реформских цільох.

Влада нє указуе интересоване за систематичне разпатране звітох Защитніка гражданох, ані поступане по предлогох за унапредзене роботи управи хтори ше у нїх виноши. Гочtotи звити можу буц нєпреценіва помоц Влады и Скупштини при окончаваню надпатрунку над роботу министрох, як и министерствах у одношэню на органы над ко-трыма ше окончуе надпатрунок, до тераз нє было повратни информации у вязи зоз поступаньем Влады спомнути звітох и предлогох.

Гоч Народна скупштина 1. лютага 2013. року принесла Заключеня у котрих, медзи іншим, обовязала Владу же би раз у трох мешацох информовала Скупштину о поступаню органох и организаций явней власци по препорукох Защитніка гражданох, нє познате же Влада датераз даєден таки звит доручела Народнай скупштини.

Защитнік гражданох прывитуе позитивни помкнуца у реформи явней управи, як цо то приношене Стратегії реформи явней управи. Заш лем у оцени досягу тей Стратегії Защитнік гражданох нє може у тей хвильки дац оцену, з оглядом же акцыйни план за ёй запровадзоване ище вше нє принесены. Аж на основи планаваных мирох и активносцюх у слідуючим троочным періодзе, як и на основи определеных средствах за запровадзоване реформи, и окреме конкретных активносцюх на ёй сущней применки, годно здобуц яснейшу слику политики Влады у тей обласци.

Защитнік гражданох рахуе як значны и започати активносци на виробку Закона о инспекцыйним надпатрунку. Початни основы на виробок того Закона даваю основ вериц же приношене того закона будзе значны крохай гу унапредзеню правох гражданох на добру управу, бо робота инспекцийных органох часто була предмет притужбох гражданох.

*У звіту за 2012. рок спозорйоване на нєефикасносць инспекцийных службох.
У цеку 2013. року нє было значны помкнуца на лепшее.*

Управа на шицких уровнях – державным, покраінским и локальным, осталася алат соціяльнай политики и партыйни плён. „Алат соціяльнай политики“ бо дава роботу велькому числу людзох, на випатрунок зменшуюци стопу незанятосци и даваюци им якитаки приход котри им потребни за прэживійоване фамелійох, а „партийни плён“, бо ше руководзаци службеніцки роботни места часто дзелі по партыйным ключу.

Док администрация нє постане функционально, организацыйно и информатично повязана, а службеніки фахово, високо мотивованы и ище одвичательнейши за свою роботу, незаконітосци и препущеня у роботи будзе велью, незадовольство гражданох кождодніово, а администрацийни поступок барз драги и длагоки, бо ше незрозумирно часто закончуе аж после пригварки, жалбы, ургенций, тужби, притужби и других представкох пред домашнім и медзинародним судскім и звонкасудскім институциямі.

Защитнїк гражданох ище раз визначає же шицки тоти позитивни помкнуца у реформи нє буду мац нїяки ефект кед же ше явна управа нє деполітизує и професионализує. Работа управи ше, у конечним виходу, нє засновює на совершених стратегійох и законах, ал€ на фахових, професийних, мотивованих и одвичательных людзох хтори их применюю.

Демократска цивилна контрола и робота служби безпечносци, приватносц

Над войском и службами безпечносци постої цивилна контрола, у смыслу подредзеносци и одвичательносци службох котри выбрали (цивилни) власци Републики Сербї. Постої потреба же би цивилна контрола моцнєйше дополнела з квалитетом „демократска”, односно усоглашала з найвисшима демократскими стандартами хтори оподобени у вимогох за политичну, идеологийну и интересну нєутралносцу службох, та и оперативну самостойносцу припаднікох службох.

Векшина од 14 системских мирох, хтори, пре унапредзен€ почитованя правох гражданох у роботи сектора безпечносци, вёдно препоручели Защитнїк гражданох и Поверенїк за информациі од явного значеня и защиту податкох о особи, нє цалком прилапени або запровадзени.

З вименкамі Закона о основах ушореня службох безпечносци зоз 2012. року утвардзене же секретара Совету за националну безпечносц, хтори по Закону и член Бироа за координацию службох безпечносци, а у пракси предшедує з роботу Бироа, менує предсідатель Републики. Пред вименкамі, тата должностсць була зоз Законом резервирована за шефа кабинета предсідателя Републики, що державни службенік на положеню хтори у роботи нє шме виражоваць политични становиска. После вименки Закона, предсідатель Републики на туто должностсць меновал особу хтора предсідатель найвекшій политичній партії владающей коалиції. Маючи у оглядзе компетентносц Совету за националну безпечносц, а окреме Бироа за координацию службох безпечносци, дзе ше анализує оперативни податки и приноши оперативни одлуки, постої звекшани ступень (иншак вшে присутней) опасносци од політизациі роботи службох безпечносци.

Уставна гарантія о приватносци комуникацийох гражданох хтора одступане од тайносци общеня допушчує лем на основи одлуки суда, потупює ше зоз фактом же ище вше на моци, очиглядно, нєуставна одредба члена 286. пас. 3. Законіка о виновним поступку, хтора предписує же одлуку о доставяню одредзеней файти тих податкох поліції дава тужитель (а нє суд, т. є. судия за предходни поступок). Нєуставносц нєспорна пре факти же Уставни суд, по предлогу Защитнїка гражданох и Поверенїка за информациі од явного значеня и защиту податкох о особи, пре исти нєдостаток уж оглашел як нєуставни одредби двох законах: Закона о Военобезпечноснай агенції и Военоинформационной агенції и Закона о електронских комуникацийох. Защитнїк и Поверенїк поднёсли Уставному суду и Предлог за оцену уставносци спомнутей одредби Законіка о виновним поступку, ал€ анї после 2 (двох) роках Уставни суд о тим предлогу нє одлучел.

По Уставу Републики Сербї, за уходзене до тайносци комуникацийох гражданох нєобходна одлука суда (а зоз тайносциу, по обовязуючим ставу Европскаго суда за людски права, облапени як змист бешеди, так и такв. статистычны або мета-податки о комуникаций) и то без огляду на орган хтори гледа увид до комуникацийох, або причину прецо ше уходзи до тайносци.

Припаднікі служби безпечносци обращали ше гу Защитнікови гражданох пре защицу своїх правох хтори були загрожени после як указане на можліви неправилносци у роботи службох. ёст барз виражена потреба же би ше у дзепоєдных службох унапредзело одношене гу правом припаднікох, ал€ исто так и же би ше розяшнёло околносци неправилносцох на хтори указане.

*У Министерстве охрани н€ були достаточно
уважовани находи и результаты работы генерального инспектора за контролу военных
службох безпечносци.*

У роботи поліції було случаї прекроченя овласценьох и злоставяня гражданох. Н€ запровадзує ше вше благочасово и фундаментални интерни поступки преверйованя тих аргументованих наводзеньох о неправилносцох о роботи поліційных службенікох.

*У єдним случаю н€ поступене по препоруки Защитніка гражданох потым як цо
утвердзене же граждан бул злоставяни под час затримованя у просторийох поліції,
ані компетентни явни тужитель н€ порушал виновни поступок проців поліційних
службенікох, гоч и було информоване од Защитніка гражданох.*

Поліція оможлівює шл€бодно окончовац контролу з боку Защитніка гражданох и окончоване його превентивных активносцох – Национални механізэм за превенцию тортури.

Защитнік гражданох приял вецеј притужби гражданох на роботу Жандармерії (єдинки у составу поліції), ал€ и обращаня ёй припаднікох хтори гл€дали защицу своїх правох и одклоньоване наводных озбильных неправилносцох. У Министерстве нукашніх ділох н€ було достаточно порихтаносци же би ше околносци тих притужбох и обращаня, розшветл€ли детально и ефикасно.

Постої розумни страхи же велі случаї неправилносцох у роботи поліції, односно ёй припаднікох, остали н€ приявени и н€ одкрити. Заш л€м, робота нукашніх контролных механізмох ше зл€пшує.

Н€т одвитуюци програми за індентификацию и даван€ помоци припадніком оружаних моцох (поліції, войска, служби безпечносци), ані других гражданох хтори ше трапя од психофизичных пошлідкох викладаня стресним ситуацийом, а окреме участвованя у оружийных зраженьох.

Безпечносно-інформативна агенція цалком сполн€ла обовязку сотрудніцтва зоз Защитніком гражданох у поступкох контроли и превенции, ал€ н€ понукла роботни текст нового закона о агенції, гоч то Защитнік гражданох препоручел ище 2010. року, пре н€уставносц и други недостатки постояцого органскаго закона хтори охабяю превельки простор за правну н€сигурносц и злохасноване на чкуду права гражданох.

Косово и Метохия

На території Автономней покраїни Косово и Метохия (КиМ), Защитнік гражданох и далеј н€ може витворйовац свой компетентносци на способ яки предписаны з Уставом и Законом. Спрам доступных информацийох и на основи наводзеньох зоз притужбох, граждане на КиМ, окреме гевти н€албанскай националносци хтори жиу у енклавах, заложнікі чечуцих политичных процесох, и зочую ше зоз чежкима потупйованями людских правох и шл€бодох.

Защитнік гражданох зоз території Косова и Метохії, приял притужби на потупйоване політичних правах (насампредз права граждана же би шлєбодно могол виберац и буц вибрани), з нагоди локалних виберанкох. Граждане сербськай національносци приявивали же су, под прициском республичних и локалних функціонерох, ще маю гласац за виборну лістину хтора достала явну потримовку Влади Республіки Сербії. Источашнє, Защитнік гражданох дознал же ше и на гражданох окончує прицисок и зоз приштинских інституційох же би гласали на іншаки способ. Защитнік гражданох не бул у можлівосци, пре ноторни околносци, же би виродостойно и ефикасно преверел наводзення тих притужбох, але им дал довирие. Локални виберанки на сіверней часци Косова и Метохії не були зошицким шлєбодни.

*За шлєбоду вибору ключне же би на вибераочох ніхто, а поготов представніки
(гоч котрэй) власци, не окочовали прицисок.*

Людзе у руху

Векшина од вецей як 200 000 інтерно разселеных гражданох зочує ше зоз егзистэнціялними проблемами, и попри скромней помоци хтору примаю од Комесарияту за вибеженцох и міграції. Коло 1 500 жию у колективных центрох, у вінімково чежких условійох. Скоро ані нет врацаня на територію Косова и Метохії.

Ест вецей як 50 000 вибеженцох зоз Горватской и Босни и Герцеговини на території Сербії, два дэкади после военых случованьох хтори их вигнали зоз домаох. Вецей стотки тисячи од ніх достало державянство Сербії и з тим страцели статус вибеженца, але велі з ніх ані економски, ані соціяльно не обезпечени.

Гражданом Сербії ромскай и албанскай національносци очековане же би могли вітвoriц з Уставом загарантоване право же би могли шлєбодно рушац и шлєбодно напушиц державу⁶ пре зменшане числа такв. „фальшивых азилантох“ (зоз прецихну согласносцу Европскай униі и ёй членіцох).

*Предложене унапредзоване у вітворываню правах шицких гражданох на
правни суб'ектывітет и провадзационого права на особны документы
и то пре применку законах котры принесены на ініцыятыву Защитніка гражданох.
Уставяню условійох за применньоване тих законах, самого применньования и провадзеня
применньования активно участвую органы локалней самоуправи, Министерство правды
и специализовани международни и нёвладово организациі.*

Потребне озбильно унапредзиц, односно зробиц же би були функціонални, державни механізми за розпатране вимогох азилантох, як и процесуоване нёрегуларных мігрантох. У рамкох того, потребне превипитац правилносц и применлівосц постаяющих законских предписаньох. Тисячи людзе прейду през Сербію на драги гу заходу або сіверу Европи, а же на ніх не були применьовані закони и процедуры хтори постая за таки случаі. Нужне возпоставиц и регионални приступ гу тому проблему.

---

6 Чл.39. п.с. 1. Уставу РС

Дискриминация – ЛГБТ, вирски шлєбоди, ХИВ/АИДС

Примена Закона о забрани дискриминації у пороснуцу.

Принесена перша судска правомоцна пресуда пре дискриминацию на роботним месце, а пре сексуалну ориентацию

Уставни суд утвэрдзел потупйоване права на шлєбоду сходзеня пре одказоване Паради пихи 2011. року. Аñі 2012, аñі 2013. н€ допущене отримац тут сход антидискримінавтній природы. Защитнік гражданох порушал поступок контроли роботи нукашніх дўлох хтори забрану принесол.

Злохасновало ше и шлєбоду виражованя, односно бешеду мержнї и ширеня етнічнай, вирскай и другей н€церпезлівосци, углавним проців ЛГБТ групох и поєдинцох и других чувствітельных групох – найчастейше прейг Інтернета и графітох, з часу на час у медійох, ал€ и у н€пощредних обраховіваньох, зоз хаснованьном насильства.

Істополни пари н€ припознати правно, а анї людзе по тей основі н€ маю нїякі права.

Защитнік гражданох ше заклада за правне припознаване истополных заєдніцох.

У вітвройованю вирских шлєбодох ситуація н€пременєта у одношено на предходни звітовни период. Гу Защитнікови гражданох ше обрацала Амбасада Румунії, виношаци оцени о потупйованю вирских шлєбодох членох Румунской православнай церкви, так же ше єй у заходней Сербії, у секулярнай державі, з применньованьом канонского права огранічує право на вибудов вирских обєктох. Постої н€пременєна потреба за унапредзеньем ключного правнаго акта – Закона о церквох и вирских заєдніцох, пре векшу ровноправносц у вітвройованю тога права.

Особи зоз ХИВ/АИДС-ом стигматизованы и дискриминованы, аж и медзи здравственіма роботнікамі.

У Сербії н€є систематичне тестиране на ХИВ/АИДС, окреме медзи дзецми и младими.

Інформациі од явного значеня и заштата податкох о особи

На основі сотрудніцтва зоз Повереніком за інформациі од явного значеня и заштута податкох о особи, мож констатавац же органы власци тут право у начале почитовали, у першим шоре на реактивней, а н€ проактивней основи. Вінімок були явни подприємства, при хторых зазначени очиглядни одпор почитованю законах и вітвройованю правох гражданох на інформациі од явного значеня. Податки Повереніка о одпору явних подприємствах складаю ше зоз результатами Защитніка гражданох, чий препоруки явни подприємства н€ окончую у скоро стопостотним проценту.

Податки о особи н€даостаточно, у пракси, защищены у роботи органох явней власци, а окреме кед их обробюю прыватны субекты. И при руководительськіх з податкамі и при гражданох ше лем будзи свідомосц о полным значеню тога права.

Особи позбути шлебоди⁷

Гарешти и далей преполнєти и нєт у нїх условия. Тортуря, нєгумане и деградироване особне одношене гарештанскаго персоналу гу загарештнованим нє так нашироко разпространены. Евиденциі у гарешту нєдосц ажурни и детальни. У начале ше нє почитує вирски шлебоди особох позбутых шлебоди.

Уставни суд принесол, у поступку по уставней жалби, одлуку о потупйованю права на неповредоване физичного и психичного интегритета, первого таек файти. Одлуку у великой міри подкріпел зоз фактами хтори у поступку контроли утверджел и зоз становисками хтори завжал Защитнік гражданох.

Просториі за полицыйне (тужительне) затримоване часто без условий, але єст помкнуца на лєпше.

Судії за предходни поступок часто церпя вельки прицисок од таблоидней явносци у поглядзе одлуки о одредзованю притвору, дараз и зоз участвованьом функционерах вивершней власци. Нєт законской граніци за служину тирваня притвору, потым як судзене почнє. Одредзоване міри притвору остало жридло озбильних, а у даєдних случаюх и одлукох Уставнаго суду потвердзених твердзеньох о потупйованю права.

Уставни суд прецерпел нєдопушуюцу файту явней критики з боку представнікох вивершней власци пре свою одлуку о потупйованю права граждана з нагоди міри притвору.

Права дзецка⁸

Гоч Устав гарантуюе дзецом право на здравствену защиту зоз явных приходох кед ю нє витворюю на іншаки способ⁹, у пракси дзепоедни дзеци без овереней здравственей кніжочки маю очежані, або нє маю приступ гу здравственей защиты и осигуранию.

Зоз Законом о витворйованю правах на здравствену защиту дзецох, ваготных женох и положніцох¹⁰ том проблем дочасово и часточно ришени, але єдине принципиелне ришене то непоштредна применка защитней одредби Устава, як предписане зоз членом 18. пас. 1. у Уставе.

У пракси, дзеци (и ёх родичи) оставаю без овереней здравственей кніжочки у случаюх кед ділодавец потупюе обовязку уплацована доприносах до явного фонда здравственого осигурания. Гоч тата обовязка предписана зоз законом, и о ёй почитованю служни ше старац РФЗО и Порцийна управа Министерства финансійох, пошлідки ёй нєсполньованя зноша заняти и дзеци.

Основне образоване обовязне, але би то требало буц и штредньошколске, а з оглядом на подзвиговане дружтвених стандартох о образованю и вимогох при даваню роботи.

---

7 Ширши прегляд обласци ше находзи у окремней часци Звиту.

8 Ширши прегляд обласци ше находзи у окремней часци Звиту.

9 Чл. 68.пас.2. Устава РС.

10 „Службени глашнік РС”, чс. 104/13.

Міністерство просвіти і науки унапредзело сотрудникство зоз Захистніком гражданох при окончованию контроли над почитованьом правох дзецеох у образовных установох.

Насилство у школох нє викоренєте. Механізми за превенцию и викореньование насилиства у школох дзецем нєдостаточно познати, а ані занятим. Физичне каране окреме забранене у школох, ал€ нє и у фамелійох.

Дзецински малженства постоеа при Ромух.

Дзеци з уліци (дзеци без правого дома) остава барз велью и чувствительни су. Дo-часово, дньови склоніска ёст у Београдзе, Нишу, и Новим Садзе. Кажде од нїх ма проблеми зоз ресурсами. Дзеци хтори жобраю предписаня нєдостаточно препознаваю як жертви насилиства и експлоатациі, а у даєдних су третовани и як преступніки (Закон о явним порядку и миру).

Одбор за права дзеца Народней скупштини прилапел предкладане Захистніка гражданох же би у цеку 2014. року викореньование дзецинскаго жобраня ведно поставил як приоритетны задаток за себе и шицким другим компетентным державным органом.

Деинституционализация дзецеох зоз специялных установох прилапена як приоритет и запровадзує ше, зоз дочасовима одпорами, ал€ и зоз одличными прикладами успиху.

Дзеци зоз завадзаниями у розвою котри премесцени зоз Дому за змесцене одроснутых особох у Кулини до малих домских заедніцох витворели импресивне напредоване: велї з нїх ше осамостоєли при хаснованю поживи, прэгварели и преходзели. Шицкі дзеци по першираз уключены до системи образованя. У малих домских заедніцох ше роби на тим же би ше дзеци врацело до биологійнай фамелії и пренашло и прирухтало адекватны хранітельски фамелії.

Унапредзена виновноправна защита дзецеох од виновных ділох процив полней шлëбоди („Марийов закон”).

Народна скупштина нє прилапела вименки закона хтори риختал Захистнік гражданох, а пре примерену и ділотворну помоц дзецем и родичом хтори ше нєпощедро стараю о дзецеох зоз завадзаниями у розвою, инвалидитетом або чежко хорих дзецеох чийо станя вимагаю нєпрерывне старане, пестоване и помоц.

Влада дала негативне думане на тоты предкладаня, а компетентне министерство обовязalo ше у Народней скупштини же вироби лепше. Предкладаня вименки закона од вивершней власци нє упуцени Народней скупштини ані рок потым.

Граждане Сербии з СМС поруками и другима гуманитарними акциями збераю пенеж за лічене дзецеох у иножемстве кед домашня здравствена система нє може обезпечиць одвитуюцу услугу.

Республика Сербия нє дала авторитетивни одвіт у кождым конкретним случаю „бебох цо нєстали”, на цо ю обовязал Европски суд за людски права¹¹ поволуюци ше на препоруки Захистніка гражданох содержаней у Окремним звіту о случаях такв. „бебох цо нєстали”¹²

11 Опатриц случай Зорица Йованович процив Сербии, котри доступни на интернет боку Министерства правди и державнай управи <http://www.zastupnik.mpravde.gov.rs/cr/articles/presude/u-odnosu-na-rs/presuda-zorica-jovanovic-protiv-srbije-predstavka-br.-21794-08.html>

12 Акт чс. 12443 од 29.07. 2010 року, доступне на: http://www.ombudsman.pravdeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=203%3A2012-05-21-21-20-11&catid=43%3A2012-04-09-13-00-20&Itemid=88&lang=sr

Родна ровноправносц¹³

Найчежши проблем зоз обласци родней ровноправносцы то розпространеносц и интензивносц насиластва у фамелиї. Институції недостаточно ефикасни при викореньованю того найгоршого пошлідку родней неровноправносци. Веций як 40 жени страцели живот у 2013. року у фамелийним насиластву.

*Поступаюци по препорукох Защитніка гражданох, Міністерство нукашніх ділох и
Міністерство роботи, занятосци и соціалній політики
и Міністерство правди и державній управи принесли окремни
секторски протоколи о поступаню у случаюх насиластва над женми
у фамелиї и партнерских одношенох.*

Жени окреме часто приявиюю дискриминацию у вязи зоз роботу и занятосцу.

*Прилагени вименки Закона о роботи у хторих под час ваготносци,
положніцкого одсуства, одсуства з роботи пре пестоване дзецка и одсуства
з роботи пре окремне пестоване дзецка онеможлівює претарговане
одношеня хторе засноване на одредзени час по вицеку рока на хтори роботне
одношене засноване. Остава видзиц ефекти нових предписаньох.*

Жени нє прихильни прияйковац сексуалне злоставянє бо то барз часто ма по-дли дружтвени пошлідки за нїх, а зашита нє досц ефикасна. Єст случаї секундарнай виктимизації.

Особи з инвалидитетом¹⁴

Коло 800 000 особи з инвалидитетом у Сербії єдна од найневидлівших, а найзагроженых дружтвених групох, дискриминована у скоро шицких обласцох живота – образованю, роботи, здравю, занятосци, политичним живоце. Ані елементарна физична присутносц нє постої у векшини явних обектах.

*На ініціативу Защитніка гражданох принесени нови, сучаснейши Правилнік о
технічних стандардох доступносци. Защитнік гражданох у шлідуюцим периодзе будзе
проводзіц його применюване у цалей Републики.*

„Дискриминовани медзи дискриминованима” то особи зоз менталніма завадзаниями. Нови Закон о заштите особох зоз менталніма завадзаниями то крочай напредок, але недостаточни, бо нє створел достаточно тварду основу за и пребарз потребу всеоблапну реформу менталного здравя.

У локалных заєдніцох, цо и обовязка локалных самоуправох, нєт ані з блізка достаточно сервиси за потримовку особом зоз инвалидитетом, ані ше у бюджету нє обеспечує достаточно за нїх средства..Процес деінституціонализациі започати, але ше го нє запровадзує досц систематично. А и як би, кед нєт локални сервиси потримовки. Без нїх, особи з инвалидитетом, кед же би були вимесцены зоз специялизованих институційох и формално врацени до заєдніци, остали бы цалком безпомоцни, та и животно загрожени.

---

13 Ширши прегляд обласци ше находзи у окремней часци Звиту

14 Ширши прегляд обласци находзи ше у окремней часци Звиту.

Национални меншини¹⁵

Роми у найневигоднейшим положеню, пре вельке худобство векшини. Дискриминациі ёст у даваню роботи, образованю, здравственей заштити и биваню. Не було значни пременки и унапредзене биваня у нёгигиенских, нёлегалних условийох.

По податкох Повереніка за заштиту ровноправносци, не'гативна перцепция найвекша гу Албанцом.

Унапредзене витворйоване правох Ромох на образоване и здравствени заштиту. Правилнейше ше витворює право гражданох же би уписали особне meno и прозвиско до особных документох и виправели спрам язика и писма национальней меншини.

Стратегия за унапредзене положеня Ромох не запровадзує ше систематично, акцыйни планы хтори провадза Стратегию не предвидзую конкретни обовязки органох локальных самоуправох при применеваню конкретных мигох и активносцю.

Национални совити национальных меншинох маю вельки компетентносци у поглядзе правох припаднікох национальных меншинох за образоване, информоване и културу, як и хасоване мацеринскаго язика.

Есць потреба же би ше Закон о национальных совитах национальных меншинох унапредзело, деполитизовало, медзи иншим и так же би ше зменшало вплів политичных партыйох национальных меншинох на совиты.

Национални совити зоз шедзиском на території Автономнай покраїни Войводи-ни маю вигоднейши условия за роботу як у других часцох Сербії.

Векшина локальных самоуправох не окончує свою законску обовязку же би зоз свойого буджета опредзелела средства за роботу национальных совитох. Політична воля (глас векшини) превагує над владаньем права.

Недостаток образовнай меншинскай политики приводзи до проблема у витворйованю права на образоване на мацеринским языку у школох восточней Сербии за припаднікох румунской и влашской национальнай меншини, и у образованю на босанским языку. Источашнє, там дзе ше образоване на язикох национальных меншинох витворює у полним уровню, не заобидзена сегрегация и образоване не ма потребну интегративну улогу, бо не гарантует же припадніки национальных меншинох знаю сербски язик, а ані припадніки сербского народу же би знали векшински язик локальней заедніци.

ОСНОВНИ СТАТИСТИЧНИ ПОДАТКИ О РОБОТИ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ

У тим року даваня звиту зазначене и далей пороснүце обращаня гу Защитнікови гражданох, як и числа закончених поступкох Защитніка гражданох. Медзитим, Защитнік гражданох уж у предходним периодзе даваня звиту посцигнул максималну ефикасносц зоз постоячым капацитетом и организацию фаховей служби (что и констатоване у прешлим рочным звиту), та посцигнути уровень активносцю не може буц отримани. То нас барз може застарац, бо ше од Защитніка гражданох очекує ище векши ефект. Пре тово звекшане капацитета фаховей служби и унапредзене правного рамика за роботу Защитніка гражданох абсолютни приоритет.

---

15 Ширши прегляд обласци находзі ше у окремнай часці Звиту.

З резолюцио Парламентарнай скупштини о институциі омбудсмана, котры прилапени у октябру 2013. року, поволуе ше державни членіци же би „абезпечели институцийом омбудсмана, досстаточно финансийни средства и людски ресурси, же би ше им оможлівело ефікасно окончовац свой задатки”¹⁶

Табела 1 – Закончены поступки Зашитніка гражданох у цеку 2013. року и одношене зоз 2012. роком

Файты активносци	2012	2013	%
По притужбох и власных ініцыятивох	3.957	4.705	+18,90
По законодавных ініцыятивох	20	349	+1.645,00
По других обращаньох гражданох	15.213	17.959	+18,05
Вкупно закончены активносци	19.190	23.013	+19,92

Табела 2 – Препоруки и одклоньоване препущеньох

	упущены	достатны	прилапені	% прилапені цо сцігли
Препоруки зоз контролней функції	230	198	135	68,18%
Препоруки зоз превентивней функції (Национални механізэм за превенцию тортури)	263	231	185	80,09%
Вкупне число упущеных и прилапеных препорукох	493	429	320	74,59%
Препущеня хтори органы припознали и одклоніли после започинаня поступку контроли, а без упутьowanя препорукох (застановіване поступку)	560	560	560	100%
Вкупно утвардзены и одклонені препущеня	1.053	989	880	88,89%

Табела 3 – Податки о обращаньох гу гражданом

Файты контактох	2012	2013	%
Прияте гражданох на бешеду	4.422	5.098	+15.29%
Число телефонских розгваркох зоз гражданами	9.991	12.027	+20.33%
Рижны поднёски гражданох хтори не маю характер притужби	997	1.220	+22.37%
Число притужбох	4.465	5.042	+12.92%
Вкупне число обращаня гражданох	19.875	23.387	+17,67

16 Резолюция на сербским и англійскім доступна на сайту Зашитніка гражданох: <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25-10-17-15/3057-2013-10-25-10-34-49>.

**Табела 4 – Податки о прилаплівосци и основаносци притужбох
и одношене зоз 2012 роком**

Робота на притужбох зоз чечуцого и скорейших рокох	2012	2013	%
Число одбитих притужбох	2.055	2.560	+24,57
Число притужбох пре хтори утвердзене препущене у роботи на чкуду правох гражданох	714	794	+11,20
Число притужбох пре хтори не утвердзене препущене зоз компетентносци Защитніка гражданох	1.188	1.351	+13,72
Вкупне число притужбох на хторых закончена робота	3.957	4.705	+18,90

Табела 5 – Податки о других активносцюх и одношене зоз 2012 роком

Файти активносцюх	2012	2013	%
Число поднёшених законских ініціятивох	46	17	-63.04
Число прилапнених законских ініціятивох	12	1	-91.67%
Число порушаних поступкох спрам органох	1.314	1.243	-5.40%
Число контролных и превентивных нащивох органом	150	184	22.67%

**Табела 6 – Подзелене притужбох разподзеленых по обласцюх и ресорох,
іх число и процент у одношенню на вкупне число притужбох**

Правни особы позбути шлєбоди	297	5.89%
Родна ровноправносц	147	2.92%
Права дзецка	376	7.46%
Права особох зоз инвалидитетом и старших	341	6.76%
Права нацыональных меншин	209	4.15%
Ресор правди	524	10.39%
Ресор одбрани	115	2.28%
Ресор нукашніх ділох	312	6.19%
Ресоры финансійох, экономії и региональнаго розвою	392	7.77%
Ресоры поль.,тарг., лес., вод., жив. штред., инф. енерг. и руд.	396	7.85%
Ресоры урбанизма, будовательства, катастра	473	9.38%
Ресоры державней управи и локалней самоуправи	391	7.75%
Ресор роботи	347	6.88%
Ресоры здравяя, соціяльнай защиты и ПІО	502	9.96%
Ресоры службы безопасности и независніх конт. органох	20	0.40%
Ресоры культуры, просветы, науки, младежи и спорта	200	3.97%
Вкупно	5.042	

Графикон 1 – Процент притужбох окреме чувствительных категоријох у одношено на други поднешени притужби

Табела 7 – Лидере у нєокончованю препорукох: Одношено упућених и нєвивершених препорукох зоз процентом нєвивершена

Орган	Число упућених препорука	Число неизвршених	%
Явни подпријемства	6	6	100,00%
Управи у составе министерства	8	5	62,50%
Министерства	44	19	43,18%
Локална самоуправа	48	15	31,25%
Установи социјалнєй защиты	66	15	22,73%

Найвеќши процент нєвивершених препорукох у одношено на число препорукох хтори упућени различним органом мају явни подпријемства /ЕДБ Београд и Сербиягјаз/ з огледом на тото же им упућене вкупно шејсц препоруки, од хторих анї єдна нє вивершена.

Шицки нєвивершени препоруки органох управи у составе министерства то у ствари нєвивершени препоруки Порцийней управи.

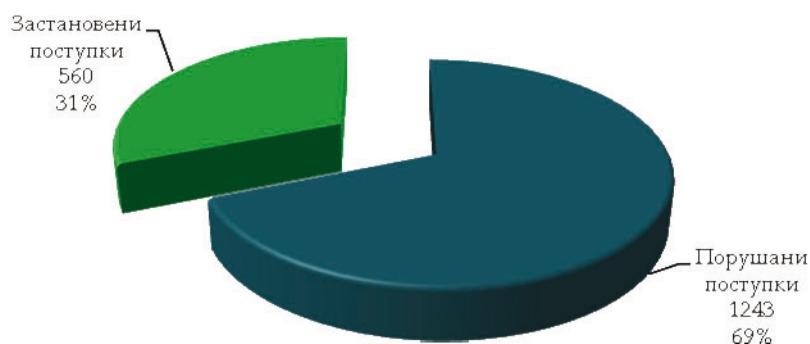
Табела 8 – Число и процент нєвивершена у одношено на вкупне число нєвивершених препорукох

Министерства	19	23,81%
Органи локалнєй самоуправи	15	30,16%
Установи у обласци социјалнєй защиты	15	23,81%
Явни подпријемства	6	9,52%
Органи управи у составе министерства	5	7,94%
Самостойни државни органи и нєзависни цела	2	3,17%
Орг. обовязнного социјалного осигурења	1	1,59%
Вкупно	63	

Кед орган проців хторого Захиснік гражданох порушал поступок контроли ісправносци і законітосци роботи, одклоні недостаток пре хтори поступок порушани, Захиснік гражданох застановює тот поступок кед прецені же престали постояц причини же би ше водзело поступок контроли и не упуцує препоруку органу.

У цеку 2013. року Захиснік гражданох порушал 1 243 поступки контроли органох явней власци, а органы у 560 случаіох одклоніли недостатки у роботи после порушовання поступку без упісання препоруки, цо 31% у одношено на число порушаних поступкох. Число случаіох у хторых органы одклоніли недостатки без упісання препорукох звекшало ше на 9% у одношено на 2012. рок, кед тот процент бул 22%, цо пракса органох власци за похвалу.

Графікон 2 – Процент застановених поступкох

Поступок найчастейше застановени спрам шлідуюцих органох:

1. Міністерство урбанизма и будовательства (154)
2. Міністерство просвіти и установи у обласци образованя (102)
3. Републични фонд ПІО (76)

Захиснік гражданох зазначає же 2013. рок характеровало узвичаене добре поступане Міністерства нукашніх ділох у поступкох контроли и окончованю препорукох, як и унапредзене поступаня Міністерства просвіти, науки и технологійного розвою и Міністерства роботи, занятосци и соціальнай политики.

Капаситети Фаховей служби Захисніка гражданох барз огранічени у поглядзе числа занятых, цо у велім онеможивлює ище ефикаснейшу роботу того органа. Число занятых у фаховей служби Захисніка гражданох, согласне акту о систематизації хтора принесена ище на початку роботи тей інституції 2007. року, остало исте, 62. То скоро дупло меней од числа хторе при возпоставянию тей інституції плановане и оценене як оптимальне за ефикасну роботу з боку європских фаховцох. Од 2007. по нешка обсяг роботи Захисніка гражданох значно звекшани, а додата му и нова компетентносц, функція Национальнаго превентивнаго механізма проців тортури.

Заняти у Фаховей служби Захисніка гражданох нє у ровноправним положеню зоз занятима у векшини державных органох зоз контролними овласценями, ані по обсягу роботи, ані по вимогох за рижнородносцу фаховых знаньох и схопносцох, ані по виси-ни плацох, ані по других условийох роботи.

I ЧАСЦ: ПРАВНИ РАМИК И ДІЛОКРУГ РОБОТИ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ

1.1. ПРАВНИ РАМИК

Предписания

Защитнік гражданох республики Сербії независни и самостойни державни орган хтори вошол до правного порядку Республики Сербії 2005. року зоз Законом о Защитнікови гражданох¹⁷. Положене институциї значно змоцнєти з Уставом Республики Сербії¹⁸ зоз 2006. року, кед Защитнік гражданох постава уставна категория, у согласносци зоз найлєпшима медзинародними искуствами.

Устав Республики Сербії утврдзує природу и компетентносц Защитніка гражданох, круг органох явней власци хтори вихабени зоз контроли функції того органа; предписує же би Защитнік гражданох виберала и розришовала Народна скупщина хторей и одвитує за свою роботу, гарантую имунитет Защитнікови гражданох як народному посланікови и упутую на приношене окремного (органского) закона о Защитнікови гражданох. Устав тиж забранює Защитнікови гражданох членство у политичных странкох и овласцує го (ю) же би подношел предлоги закона зоз своїй компетентносци.

З Уставним Законом за запровадзоване Устава Республики Сербії¹⁹, попри иншого, предписана обовязка нововибраного составу Народней скупщины же би у цеку першого зашедшаня после выбору Влади, усоглашел зоз Уставом закон з хторим ше ушорює Защитнік гражданох и выбера (першого, прик. ЗГ) Защитніка гражданох.

Зоз законом о Защитнікови гражданох детально предписаны компетентносц Защитніка гражданох, выбор и преставане функції, поступок пред Защитніком гражданох, обовязка подношения звиту Народней скупщины и сотрудніцтво зоз другима органами, право на плацу, средства за роботу, и роботу фаховей служби Защитніка гражданох.

---

17 Закон о Защитнікови гражданох – у дальнім тексту ЗоЗГ („Службени глашнік РС”, чс. 79/05 и 54/07.

18 Одлука о преглашенню Устава Республики Сербії объявлена у „Службеним глашніку РС”, чс. 83/06 и 98/06 (Пията часц – Ушорене власци, пасус 5 „Защитнік гражданох”, член 138).

19 Чл.5. пас. 1 Уставного закона за запровадзоване Устава Республики Сербії („Службени глашнік РС”, чс. 98/06)

Зоз Законом о Народнай скупштини²⁰ предписане же би Народна скупштина у витворйованю своєй виборнай функції виберала и розришовала Защитніка гражданох, а у рамикох своєй контролнай функції окончовала надпатрунок над роботу Защитніка гражданох.

Зоз Законом о Войску Сербии²¹ предписане же би Защитнік гражданох окончовал и демократску цивилну контролу над Войском.

Зоз Законом о вименкох и дополненьях Закона о ратифікації Опцийного протоколу зоз Конвенцию процив тортури и других немилосердных, нелюдских або поніжуюющих карох и поступкох²² Защитнік гражданох одредзени же би окончовал роботи Националного механізма за превенцию тортури.

Зоз Законіком о виновним поступку²³ предписане же би Защитнік гражданох мал право без завадзаньох нащивовац привартого и же би з нім бешедовал без присутства других особох, як и же би привартому не могло буц забранене дописоване зоз Защитніком гражданох. Зоз Законом предвидзена и обовязка судії за окончоване виновних санкцийох або судії хтори одредзи предсідатель суду, же би дал неправилносцом котри обачени под час обиходзеня заводу без одкладаня информованя Защитніка гражданох.

Зоз Законом о вивершованю кари гарешту за виновни діла організованого криміналу²⁴ предписане же би попри іншого: надпатрунок над роботу Окремного оддзеленя окончую овласцени особи Управи и комисія Народнай скупштини, у складзе зоз Законом о окончованю виновних санкцийох, як и Защитнік гражданох у складзе зоз Законом о заштитнікови гражданох; же би осудзени мал право же би нащивел Защитнік гражданох раз мешачно хтора вихабена зоз законом утвердзеней обовязки авdio-визуалного надпатрунку и зніманя, як и же би осудзени мал право дописовац ше зоз Защитніком гражданох, и же би ше тово дописоване не надпатрало.

Закон о державных службенікох²⁵ предписує же би роботне одношене державному службенікови престало, медзі иншим, и кед орган або цело котре компетентне за поставянє державного службеніка прилапи явну препоруку Защитніка гражданох.

Закон о тайносци податкох²⁶ предписує у хторых случайох Защитнік гражданох, як державни орган хторого менуе Народна скупштина, ма право приступиц гу податком шицких ступньох тайносци хтори му потребни за окончоване роботох зоз своєй компетентносци, без безпечноснога преверйованя, як и у котрих случайох му безпечноснега преверйоване потребне.

Закон о хаснованю герба, застави и гимни Републики Сербии²⁷ предписує же би ше Вельки герб хасновало на будинку, у службених просторийох, у составе печата и на поволанкох, винчованкох и под. Защитніка гражданох.

20 Чл. 15., „Службени глашнік РС”, чс. 09/10

21 Чл 29. пас. 3. Закона о Войску Сербии, („Службени глашнік РС”, чс. 116/07, 88/09 и 101/10 0др. закон).

22 „Службени глашнік РС – Медзинародни контракты, чс. 07/11

23 Чл. 219. пас. 3, 220 пас. 2 и 22. пас. 2 Законіка о виновним поступку („Службени глашнік РС”, чс. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13 и 45/13).

24 Чл. 35.пас.2, 37 пас. 4. и 54.пас. 1 Закона о окончованю кари гарешту за виновни діла організованого криміналу („Службени глашнік РС”, чс. 72/09 и 101/10).

25 Чл. 78.пас. 2. Закона о державных службенікох („Службени глашнік РС”, чс.79/05, 81/05 –випр. 83/05 – випр. 64/07, 67/07 – випр., 116/08 и 104/09).

26 Закон о тайносци податкох („Службени глашнік РС”, чс. 104/09).

27 Чл. 13 и 15. Закона о хаснованю герба, застави и гимни Републики Сербии („Службени глашнік РС”, чс. 36/09).

Закон о печацу державных и других органох²⁸ ушорює ше намена, зміст, випадок і хасноване печаца хтори у окончованю роботох зоз свойого ділакругу хаснуе Заштитнік гражданох.

Закон о политичных странкох²⁹ предписуе же Заштитнік гражданох не може буць членом политичнай странки.

Зоз Законам о Агенції за борбу проців корупції³⁰ предписане же членох Одбору Агенції выбера Народна скупштина медзі іншим і на предлог Заштитніка гражданох і Повереніка за інформації од явного значеня і захисту податкох о особи.

Закон о правах пациентох³¹ предвидзяе же бі Савіт за здраве, котры формавані у ёдинкі локальнай самоуправі, свой рочны звит о роботі і преважатых мірох за захисту правах пациентох доручовал Заштитнікові гражданох, пре информаване і вітвороюване потребного сотрудніцтва.

Закон о явней власносци³² предписуе же бі ше у смыслу тога закона под державними органами і організаціямі раховало, медзі іншим, і Заштитніка гражданох.

Заштитнік гражданох споміна ше у вецей як 20 стратегійох і акцыйных планох, наприклад: Стратегії нацыяналнай безпечносци Рэспублікі Сербії³³, Националнай стратегії за борбу проців корупції у Рэспублікі Сербії за період од 2013. по 2018. року³⁴ Стратегії реформы явней управы у Рэспублікі Сербії³⁵, Стратегії за унапредзене положенія Ромух у Рэспублікі Сербії³⁶, Стратегії превенцыі і захисту од дискримінації³⁷, Стратегії за применку Конвенцыі о доступносци інформаційох, участвованьном явносци при приношенню одлукох і права на правну захисту у питаньох животнаго штредку – Архускай конвенцыі³⁸, Стратегія розвою системи окончавання виновных санкцийох у Рэспублікі Сербії до 2020. року³⁹, Националнай стратегії за младых⁴⁰, Националнай стратегії за превенцыю і захисту дзецеох од насилства⁴¹, з Акцыйным планом за віполненне препорукох Еўрапскай комисіі котры ше находзя у Рочнім звиту о напрадованю Рэспублікі Сербії у процесу европских интэграційох за 2013. рок, з Акцыйным планом за запровадзоване Стратегії за применку Архускай конвенцыі⁴², з Акцыйным планом за запровадзоване Националнай стратегії отримуюцаго розвою за період од 2011 до 2017.⁴³ ітд.

---

28 Чл. 1 Закона о печацу державных и других органох („Службени глашнік РС”, чс. 107/07).

29 Чл. 21. Закона о политичных странкох („Службени глашнік РС” чс 36/09).

30 Закон о Агенції за борбу проців корупції („Службени глашнік РС”, чс. 97/08, 53/10, 66/11 – одлука УС, 67/13 – одлука УС и 112/13 – автентичне толковане).

31 Чл. 42. („Службени глашнік РС”, чс. 45/13).

32 Чл. 47.пас. 1. Закона о явней власносци („Службени глашнік РС”, чс. 72/11 и 88/13).

33 Службени глашнік РС”, чс. 88/09.

34 Глава 4, ціль 4,8 („Службени глашнік РС”, чс. 57/13).

35 „Службени глашнік РС”, чс. 09/14.

36 „Службени глашнік РС”, чс. 27/09

37 „Службени глашнік РС”, чс. 60/13

38 „Службени глашнік РС”, чс. 103/11

39 „Службени глашнік РС”, чс.114/13

40 „Службени глашнік РС”чс. 55/08

41 „Службени глашнік РС”чс.122/08

42 „ Службени глашнік РС”чс. 103/11

43 „Службени глашнік РС”чс. 62/11.

Правни рамик за роботу Защитніка гражданох творя и числени подзаконски акти хтори бліжей ушорюю поступане и роботу тей институциї, од хтори даєдни то: Ділов-нік Народней скупштини⁴⁴, Одлука о образованю и роботи Фаховей службі Защитніка гражданох⁴⁵, Одлука о образованю локалных канцеларийох у Прешеву, Буяновцу и Медведі⁴⁶, Уредба о запровадзованю интерного явного конкурса за пополнюване роботних местох у державных органох⁴⁷, Окремни колективни контракт за державни органи⁴⁸, Правилнік о управи у явных тужительствах⁴⁹, Правилнік о хижним шоре каребно-поправного заводу и окружных гарештох⁵⁰, Правилнік о хижним шоре каребно-поправного заводу за малолітніх⁵¹ итд.

Защитнік гражданох ше у тей роботи притримує принципох и стандардох прилапеных медзи омбудсманами и националними институциями за людски права на заєдніцких форумох, як цо наприклад, „Београдски принципы о одношено националных институцийох за людски права и парламентох” и „Люблянски заключения о одношено омбудсмана и правосудных органох”.

До Уставу и Закону о Защитнікови гражданох уткана векшина стандардох котры у ключных медзинародных документох хтори регулюю, односно промовую и предкладаю стандарди за омбудсманох и националны институциї за людски права⁵² Защитніка гражданох, а согласно и з медзинародными стандартами за институцию омбудсмана, односно националных институцийох за людски права⁵³, ключна ознака того державного органу, без хторей вон траци свою сущносц. Медзинародни документы окреме визначаю значене финансійней независносци и необходимосци обезпечовання адекватных ресурсох за незавадзану и ефикасну роботу омбудсмана. Паризки принципы, прилапени як анекс Резолуциї 48/134 Генералней скупштини ЗН, у децембру 1993, то потeraраз найполнейши документ хтори ше заніма з националними институциями за людски права. З німа ше барз ясно прокламує значносц финансійней независносци. „Национална ин-

44 Чл. 150, („Службени глашнік РС”чс. 52/10 и 13/11 и 20/12 – официйно пречисцены текст).

45 Чл. 150, („Службени глашнік РС”чс. 52/10 и 13/11 и 20/12 – официйно пречисцены текст).

46 „Службени глашнік РС”чс. 91/09

47 „Службени глашнік РС”чс. 41/07 - пречисцены текст и 109/09

48 Чл. 1 („Службени глашнік РС”чс. 23/98, 11/09 и 15/12 – спорозумене).

49 Чл. 60 пас. 1 („Службени глашнік РС”чс. 11/09, 87/10 и 5/12).

50 „Службени глашнік РС”чс. 72/10 и 06/12

51 „Службени глашнік РС”чс. 71/06.

52 Резолуция Генералней скупштини ЗН 48/134, такв. „Паризки принципы”, доступне на: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm>; Резолуция Генералней скупштини ЗН 66/169 о националных институцийох за защиту и унапредзене людских правох, доступне на: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/468/96/PDF/N1146896.pdf?OpenElement>; Резолуция Генералней скупштини 67/163 о улоги омбудсмана, медиатора и других националных институцийох за защиту и унапредзене людских правох, доступне на: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/488/38/PDF/N1248838.pdf?OpenElement>; Резолуция Парламентарней скупштини 1959/13 о моцненю институции омбудсмана у Европи, доступне на: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=20232&lang=en>; Препорука Парламентарней скупштини 1615/03 о институции омбудсмана, доступне на: <http://assembly.coe.int/main.asp?link=/documents/adoptedtext/ta03/erec1615.htm>; Венециянска комисия Совету Европи, Збирка документох о институции омбудсмана, доступне на: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL\(2011\)079-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL(2011)079-e.aspx).

53 Резолуция Генералней скупштини ЗН48/134 такв. „Паризки принципы”, доступне на: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm>; Венециянска комисия Совету Европи Зборнік о институции омбудсмана, доступне на: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL\(2011\)079-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL(2011)079-e.aspx).

ституция треба же би мала інфраструктуру хтора оможлівює лёгко окончовац активносци, окреме адекватне финансаване. Намира финансаваня треба же би була оможлівиц (інституцыі, прикл. ЗГ) же би мала своіх занятих и просторій, же би була независна од влади и же би не була предмет финансайней контролі хтора би могла вплівовац на ёй независносц⁵⁴.

Совіт Европи у своій Препоруки 1615 зоз 2003. року, хтору прилапела Парламентарна скупштина „заключуе же даедні характеристики сущно значны за ефікасну работу інституцыі омбудсмана”, и до ніх уключуе и „гарантавані достаточны ресурси за окончоване шыцкіх роботах котры поверены омбудсманові... и подполну автономію свойого бюджета и служби”⁵⁵. З найновшу Резолюцию Парламентарнай скупштини о інституцыі омбудсмана, котра прилапена у октобру 2013, реафірмуе ше тато становиско поволуюци держави членіци же би „обезпечели інституцыем омбудсмана достаточно финансайны средства и людски ресурси же би могли ефікасно окончовац свой задатки”⁵⁶. У шветлу економскей кризи „Скупштина поволуе жемі членіци же би уложели максималне напружене заобісці бюджетни зменшаня хтори би могли привесці до траценя независносци інституцийох омбудсмана”⁵⁷. Венециянска комисія Совету Европи тиж ма тварде становиско же би ше финансайна независносці омбудсмана мушела цо конкретнейше и подполнейше осигурац зоз законским текстом”⁵⁸.

Зоз Законом о віменкох и дополненьях Закона о бюджетнай системі⁵⁹ предписане же Заштитнікові гражданох потребне одобрене Одбору Народней скупштини котры компетентні за адміністраційно-бюджетні питання за ангажоване, односно даване роботи кождай новей особи и то без огляду же з кадровским планом и бюджетом Республики Сербії тато роботне место предвидзене и за нъго обезпечени средства. Гоч шыцкі декларативни опредзеленія Народней скупштини же би ше моцнело капацітэт гражданох Заштитніка гражданох, у пракси даване такей согласносци виволуе озбильни проблем до тей міри же то представя грожене независносци и ділотворносци Заштитніка гражданох, котры за гарантавані з спомнутымі домашніма и медзинародніма предписаннями.

ПОТРЕБА ВІМЕНКИ ЗАКОНА О ЗАШТИТНІКОВІ ГРАЖДАНОХ

После вецеі як пейцох рокох применньованя, и на основі искуствах здобутих у тим періодзе, обачена потреба же би ше унапредзело правни рамкік за работу Заштитніка гражданох. Закон од хвільки приношэння (2005) пременеті раз (2007), але пред вібераньем Заштитніка гражданох, так же віменкі котры окончены з тей нагоди не могли вжац до огляду искуства котры здобути зоз применку Закона.

54 Резолюция Генеральнай скупштини ЗН 48/134, ма Паризкі принципы, доступне на: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm>.

55 Препорука Парламентарнай скупштини 1615/03 о інституцыі омбудсмана, доступне на: <http://assembly.coe.int/main.asp?link=/documents/adoptedtext/ta03/erec1615.htm>.

56 Резолюция на сербским и англійскім языку доступна на сайту Заштитніка гражданох: <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25-10-17-15/3057-2013-10-25-10-34-49>.

57 Исте

58 Опатриц Збирку документох о інституцыі омбудсмана Венециянскай комисії доступне на: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL\(2011\)079-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL(2011)079-e.aspx).

59 .. Службени глашнік РС"чс. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13 –віправка и 108/13

Причини за вименку правного рамика за роботу Защитніка гражданох двойністи: постоецца же би ше даєдни питаня ушорело на іншаки способ и необходне же би ше даєдни, до тераз неушорени питаня по першираз ушорело.

Предлог вименки и дополненьюх Закона о Защитнікови гражданох, хтори Влада з хтору предшедовал Мирко Цветкович упуцела Народней скупштини 2012. року, поцагнути истого року, после парламентарних виберанкох и формовання новей влади, а у согласносци зоз уставним обичайом. Предлог того закона не врацени Народней скупштини на прилапіоване под час цалого тирваня мандата предсідателя Влади Ивици Дачича, гоч Защитнік гражданох Міністерству правди и державній управи формально означава упуцел Ініціативу за вименки и дополнення Закона.

Зоз порихтанима вименками Закона намага ше обезпечиць полну независносць Защитніка гражданох (насампредз фінансийну), а у согласносци зоз стандартом хтори посцигнути за Уставни суд; утверджую ше механізми за одвичательносць органох явней власци. Односьно функціонерох и занятых, кед не сполнюю законску обовязку сотрудніцтва зоз Защитніком гражданох у поступку контроли або превенції; возпоставя ше обовязка шицких органох и організацій явней власци же би організовано розпатралі притужби гражданох на свою роботу и о тим информовали; усоглашує ше положене занятых у служби Защитніка гражданох хтори окончую роботи у рамикох його контролней функції зоз положеньном службенікох хтори окончую истофайтово роботи у дзепоєдніх органох державній управи зоз контролніма компетентносцями и у других независніх органох контроли и защиці права.

Вечейрочне одкладане вименкох Закона о Защитнікови гражданох загрожує роботу Защитніка гражданох бо новодостатні компетентносці, вечейразово звекшані обсяг роботи, обачені недостаткі и створені оправдані очекованя гражданох поставяю вимоги на хтори не мож одвітовац зоз постоецого правного рамика.

Треба віправиць нелогичносць Законскей одредби спрам хторей ше за заменіка Защитніка гражданох гледа два раз менеий искусства як за Защитніка гражданох, гоч

Защитнік гражданох заменіком преноши своєю овласценя. У пракси обачена постоецца же би Защитнік гражданох и другим органом, а не лем Влади и Народней скупштини, як стої у Закону, подношел ініціативи за вименки предписаньюх, односьно давал думане у поступку приріхтованя предписаньюх. Потребне же би предписало и термини у хторих компетентни органи розпатра ініціативи хтори у согласносци зоз Законом подноши Защитнік гражданох, як и же би окреме обовязали же Защитнікови гражданох благочасово буду доручовац предлоги предписаньюх з хторима ше ушорює питаня котри значни за витворйоване и зашту правох гражданох. Треба зужиць діскреційни простор, хтори зоз важацім законом охабени Защитнікови гражданох же би оценел, чи зоз повтореного справованя функціонерох або занятого виходзи намира одбиць сотрудніцтво зоз Защитніком гражданох. Причини доцільносці, ефікасносці и рациональносці накладаю вименку постоецей одредби о тим кеди ше и под хторима умовіями може застановиць поступок контроли.

Важнейше лепше ушориць одношенне и подзеленне компетентносці медзі омбудсманом автономней покраїни и єдинки локальней самоуправи и Защитніка гражданох и защиціць назву и ознаки Защитніка гражданох чийо неовласцене применьоване (дакеди и

злохасноване) з боку розличных інституцийох, организацийох и поєдинцох, на розличных уроўнях, виволуе збуњоване при граўданох и других органох и организацийох, як и при сродствах явнага информаваня. Нехаднене Защитнікові граўданох дац конкретнайши овласценя у заштите такв. збуњовачох („тих цо дую до пишкох”), зоз чым ше попры заштите правох саміх граўданох хторы у добрэй віри укажу на озбильне загрожаване явнага інтересу, створя условия за ефікаснейшу заштите таго інтереса. Нехаднене же бы ше предпісало ефікасны межанізэм за разпатране притужбох граўданох у кождым органу и организаціі явней власци, а тоти межанізмы обовязую же бы шефох своіх органох и организацийох, але и Защитніка граўданох інформавали о своеі роботы. У Сербіі не постоі систематичны спосаб разпатраня притужбох граўданох хторы горизонтално и вертыкално облапяя цалу адміністрацыю, але у векшини случаіах Защитнік граўданох перша, место остатня інстанца гу хторей ше граўдане обращаю.

Независносц

З Уставом утвардзена и зоз Законам предписаны независносц Защитніка граўданох, согласно и з медзинароднымі стандартамі за інституцыю омбудсмана, односно нацыональных інституцийох за людскі права⁶⁰, ключна ознака таго державнага органу, без хторога траци свою сущносц. Предписаны Рэспублікі Сербії гарантую Защитнікові граўданох начальну независносц. И у праксы Защитнік граўданох вітворэл независносц у роботы, о чым шведочы статута „А” при Медзинародным координацыйным комітету нацыональных інституцийох за людскі права и оцени других рэlevantных інституцийох и организацийох⁶¹.

Защитнік граўданох подлეгуе, сходно одредби Уставу, надпартунку Народнай скупштини. Медзитим, Народна скупштина при окончаваню надпартунку не овласцена, як ані гоч котры другі орган, организація або поєдинец, же бы вплівала на роботу и поступане Защитніка граўданох⁶². Прынцып независносці повязаны зоз принципом самостойносці. Независносц и самостойносц Защитніка граўданох подразумяю же бы Защитнік граўданох организацыйно и функціонално бул одвоёни од органох и организацийох чиу роботу контролуе, а тиж и од органох хторы по слову Устава надпартра його роботу. То у пракси и наисце случай.

Постоі потреба же бы ше зоз Уставом прокламавана независносц Защитніка граўданох нормативно змоцнела у кадровскім и финансійным поглядзе.

З одредбами Закона о віменкох и дополненьях Закона о буджэтнай системе (член 6. пасус 3), Защитнік граўданох обовязні, ведно зоз другіма независнімі контролнімі органамі, же бы при даваню роботы кождай „новай особі”, односно ангажаваню особі по контракту о ділу, по контракту о дочасовых и работах з часу на час, прэйг младежскай и студэнтскай задругі, як и ангажаване особох по другой основі, гледац согласносц од Адміністрацыйного одбору Народнай скупштини, без огляду же предметно

60 Рэзолюцыя Генеральнай скупштини ЗН48/134 такв. „Парызкі принципы”, доступне на: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm>; Венециянска комисія Савіту Еўропы Зборнік о інституцыі омбудсмана, доступне на: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL\(2011\)079-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL(2011)079-e.aspx).

61 US Department of State, Country Report on Human Rights Practices for 2013 – Serbia, доступне на: <http://www.state.gov/documents/organization/220539.pdf>.

62 Член 2. пас. 2 ЗоТР

роботне место предвидзене з кадровским планом, актом о систематизациі, же за нім єст постреба и же за ньго обезпечени средства з бюджета Республики Сербії.

З истим Законом предписане же „*вкупне число занятых на одредзени час пре звекшани обсяг роботи, особи котри ангажованы по контракту о ділу, контракту о дочасовых, и роботох з часу на час, преіг' младежской и студентской задруги, и особи ангажованы по другой основи, при хасновательох явных средствах, не може буц векше як 10% од вкупного числа занятых,*” и же би винімково од пасуса 36. того члена, число занятых на одредзени час пре звекшани обсяг роботох, особи ангажованы по контракту о ділу, по контракту о дочасовых и роботох з часу на час, преіг' младежской и студентской задруги, и особи ангажованы по другой основи, при хасновательох явных средствах, може буц векше як 10% од вкупного числа занятых, зоз согласносцу цела Влади, на предлог компетентного министерства, односно другого компетентного органа, зоз пред тим набавеним думаньом Министерства.”

Медзитим, за Защитніка гражданох и други независни державни органи, зоз членом 6. пасусом 3. Закона предписане же роботне одношене зоз новима особами годни засновац, як и ангажовац особи по основи контракту о ділу контракту о дочасовых, и роботох з часу на час, преіг' младежской и студентской задруги, и по других основовох, зоз согласносцу Одбору Народней скупштини котре компетентне за адміністраційно-бюджетни питаня. Значи, тата одредба кладзе Защитніка гражданох и други независни державни органи до нєвигоднейшого положеня од других хасновательох явних средствах **пре розлични режим у поглядзе допущеного числа занятых на одредзени час пре звекшани обсяг роботи и по других основовох (без согласносци компетентного органа) зоз чл. 1. Закона.**

Тиж так и початок применюваня тих одредбох иншаки за хасновательох явних средствах зоз члена 1. Закона, (*Одредби члена 1. того Закона, хтори ше одноша на огранічене вкупного числа занятых на одредзени час пре звекшани обсяг роботох, особи ангажованы по основи контракту о ділу контракту о дочасовых, и роботох з часу на час, преіг' младежской и студентской задруги и особи по других основовох, при хасновательох явных средствах, применює ше од 1. марта 2014. року.*)

Защитнік гражданох и други независни державни органи положени до нєвигоднейшого режиму у поглядзе даваня роботи особом на одредзени час и ангажованя по основи контракту о ділу и по других основовох у одношеню на других хасновательох явних средствах.

Пре обезпечоване финансийней независносци у пракси, потребне зоз законом окреме предписац же Защитнік гражданох самостойно розполага зоз средствами хтори у Бюджету опредзелены за роботу того органа, як и же би Влада нє могла, без согласносци Защитніка гражданох, застановиц, одложиц або огранічиц окончене бюджета того органа.

1.2. КОМПЕТЕНТНОСЦ, ОБЛАПЕНЕ И СПОСОБ РОБОТИ

Задаток, односно компетентносц Защитнїка гражданох зоз Уставом и Законом одредзени двояк: же би щицел права гражданох и же би контроловал законітосц и правилносц роботи органох власци и организацийох хторим поверени явни овласцена (у дальшим тексту - органи и организациі явней власци⁶³). Ясне же тоти два задатки нерозтаргуюцо вязані: Защитнїк гражданох щици права окончуюци контролу, а контролує пре защиту правох и шлебодох. Закон о Защитнїкови гражданох прецизує и же Защитнїк гражданох „щици и унапредзує людски и меншински шлебоды и права гражданох”. Тоти одреднїци (защита, контрола, унапредзене почитована правох и шлебодох) сущно и формално кладу до рамикох компетентносц роботи Защитнїка гражданох.

Нет право и шлебода граждана хтори виняты зоз защиты, контролней и унапредзуюцей улоги Защитнїка гражданох.

Защитнїк гражданох поступа у рамикох Устава, закона, других предписаньох и общих актох, як и ратификованих медзинародных контрактох и общеприлапеных правилах медзинародного права⁶⁴. Защитнїк гражданох контролує законітосц, ал€ и правилносц⁶⁵ роботи органох и организацийох явней власци. У практичеснай роботы Защитнїк гражданох ше руководзи з началом праведносци, у рамикох позитивнаго права.

Защитнїк гражданох контролує роботу органох державней управи, органа компетентнаго за правну защиту маєтных правох и интересох Рэспублики Сербії, як и других органох, и организацийох, подприемствах и установох хторим поверени явни овласцена (органи и организациі явней власци). Защитнїк гражданох, по одредби Устава и Закона, од щицких органох и организацийох явней власци не овласцены

63 Закон о Защитнїкови гражданох (член 1), кед одредзує круг субектах чия робота Защитнїка гражданох овласцени же би контроловал, за органы державней управи, орган которы компетентны за правну защиту маєтных правох и интересох Рэспублики Сербії, як и други органы и организациі, подприемства и установи хторим поверени явни овласцена, уводзи скрацену ознаку „органы управи”. Мензитим, хасноване того термина виволуе збуньоване кед ше не зна же як зоз членом 1. ЗоЗГ одредзени його змист (а то иншак як цо узвичаене у правней теориі и пракси). Же би ше у случаю часточнаго читаня того звиту заобишло таку забуну, у нім ше за субекти хтори подлегую контроли з боку Защитнїка гражданох, бо іх круг одредзены з Уставом и Законом, хаснуе синтагму „органы и организациі явней власци”.

64 Чл. 2.пас. 2 ЗоЗГ.

65 Чл. 17. пас. 2 ЗоЗГ.

контроловац єдино роботу Народней скupштини, предсідателя Республіки, Влади, Уставного суду, суди и явни тужительства⁶⁶.

Високи совит судства у року даваня звіту оспорел компетентносц Защитніка гражданох же би окончовал контролу роботи того органа, гоч е нे медзи органами хтори Устав видвоює зоз контролних овласценъох Защитніка. У своїх вияшиненъох котри доручени Защитнікови гражданох после порушованя поступку пре не поступане його дисциплінских органох на притужби гражданох на роботу судийох, попри обвісценя же притужителем одвітоване, ВСС и далей оспорює компетентносц Защитніка гражданох у поглядзе контроли законітосци и правилносци роботи того органа.

Защитнікови гражданох, зоз одвітуюцим особним безпечносним сертифікатом, загарантовані приступ ґу податком шицких ступньох тайносци, а котри потребни за окончоване роботох зоз його, односно єй компетентносци⁶⁷.

Попри права на порушоване и водзене поступку контроли роботи органох и организацийох явней власци, Защитнік гражданох може зоз даваньом добрих услугох, з поштредованьом медзи гражданами и органами управи и даваньом совіту и думаня о питаньох зоз своїй компетентносци, діловац превентивно, з цілью унапредзеня роботи органох управи и захисти людских шлебодах и правох. Овласцене Защитніка гражданох же би діловал превентивно, окреме приходзи до вираженя под час окончованя роботох Националного механізма за превенцию тортури.

Защитнік гражданох ма и право на законодавни ініціативи. Овласцени е предкладац закони зоз своїй компетентносци, подноши ініціативи за вименки або приношене нових предписаньох кед рапчує же до потупівания права гражданох приходзи пре їх недостатки, або кед же то значне за витворіване и унапредзоване правох гражданох. Защитнік гражданох овласцени же би Влади и Народней скupштини давал думаня о предписаньох котри ше пририхтує. Тиж так, Защитнік гражданох овласцени порушац поступок пред Уставним судом за оцену уставносци и зоконітосци законах, других предписаньох и общих актох.

Поступок

У релативно швидким поступку *sui generis* (окремней файти, своїственим) хтори ошлебодзени од превершених формалносцох, Защитнік гражданох контролує почитоване правох гражданох, утверdzує потупеня зробени з актами, работами або неробеннем органох управи, кед слово о потупеню республичных законах, других предписаньох и общих актох. Защитнік гражданох контролує чи даєден орган явней управи законіто и правилно робел у роботи хтора ше дотика права, шлебоды, або на закону заснованих интересох гражданох. Кед же то не було так, Защитнік гражданох утверdzує прещене и препоручує як го одклоніц у тим и других случайох.

Вельо вецей як то лем формалне почитоване закона, Защитнік гражданох випить етичносц, совисносц, непристрасносц, фаховосц, доцільнносц, ділотоворносц, почитоване достойнства странки и други характеристики хтори маю характеровац явну управу яку граждане з полним правом очекую од гевтих хторих, як порцийни обовязніки плаца.

---

66 Чл. 138. пас. 2. Устава РС, чл. 17. пас. 3. Закона о Защитнікови гражданох

67 Чл. 38. пас. 1. И 2. Закона о тайносци податкох („ Службени глашнік РС”чс. 104/09)

Правна природа актоў Защытніка гражданох

Защытнік гражданох не одлучуе ё прадаўх, обовязкох і на закону заснованых інтересох гражданох, але випітуе (контролуе) роботу органох і организаций явней власци, кед же утвардзі препушнене, вплівуе на якіх же би го віправілі. Прето няма право на жалбу або друге прадаўне средство проців актоў Защытніка гражданох.

Препоруки, становиска і думанія Защытніка гражданох праднік не обовязуюці. Робота Защытніка гражданох не же би примушаў, але зоз моцнім аргументамі, але і институцыйным і особным авторитетом, прешвечал які важнік одклоніц препушненя і унапредзоване спосабу роботы.

Органы і организациі явней власци, медзітим, маю законску обовязку сотрудзовац зоз Защытніком гражданох, оможлівиц му приступ до сваіх просторійох і дац на розполягане шыцкі податкі з хторымі розполагаю, без огляду на ступень тайносці (кед же то пре интерес поступку хторы ше водзі). Непочитоване тих законскіх обовязкох основа за порушоване одвитуючых дисциплінскіх і других поступкох. Заш лем, ані ў тих поступкох Защытнік гражданох не ма моц одлучаваня, але лем можлівосць же би их ініцыравал.

Защытнік гражданох може препоручыц розрышенне функцыонера за хторога рахуе ё одвічательны за потупене права граждана, же би ініцыравал порушоване дисциплінскіх поступкох проців занятих у органох управы, же би поднёсоль вимогу, односно прияву за порушоване виновнага, потуплюючага або другога одвитуючага поступку.

Одношене зоз другімі независнімі органамі

При заштите дзялэгдных правах і шлебодох, за хторы зоз законами заснованы окремны, спецыялизаваны независні органы (Поверенік за інформаціі ад явнага значеня і заштите податкох особы; Поверенік за заштите ровноправносці і другі) Защытнік гражданох зоз тима органамі сотрудзуе на унапредзеню вітвірояваня і заштите тих правах, а по притужбох на потупівоване тих правах поступа лем кед граждане віхасновали можлівосць обращыц ше гу независному органу. Защытнік гражданох овласцени же би, вінімково, одлучел порушац поступок контролі і скорей як ше граждане обращыца гу другому, спецыялизованому независному органу, кед оцені ёсць даяка од окремых околносцях які предвидзены зоз Законом о Защытнікові гражданох (кед би подношельтво притужбы була нанесена чкода хтору не мож надополніц, або кед ше притужба одноши на потупівоване принципах добрей управы, окреме некоректне одношене органох управы гу подношельтво притужби, неблагочасова робота або другі потупівоване правилах етичнага справавання занятих у органох власци). Граждане маю право обращыц ше гу Защытнікові гражданох і з притужбай на другі независні, спецыялизаваны органы за заштите правах гражданох, кед же рахую ёх права потупіні з ёх незаконітуту або неправилну роботу.

Окончаване работах звонка шедзиска органох

Закон о Защытнікові гражданох предпісуе же Защытнік гражданох може зоз свою одлуку засновац канцеларіі і звонка шедзиска. Можлівосць Защытніка гражданох же би то зробел об'ектывно органічена з велькосцю Фаховай службі хтора одредзена з актом о систематизаціі роботных местах і буджетом.

Защитнік роботи зоз своєй компетентносци поряднє окончує зоз шедзиска и зоз трох канцеларийох звонка шедзиска (у Буюновцу, Прешеву и Медведі), од котрих два робя по два роботни дні, а треца ёден роботни дзень у тижню (у ніх робя исти заняты).

З помоцу влади Норвежской, библиотеки у 15 городах Сербії⁶⁸ оспособени примиац гражданох, возпоставяц видео вязу зоз шедзиском Защитніка гражданох и прешлі-дзовац притужби хтори граждане поднешу у писаней форми.

Пре водзене поступкох контроли, превенцийных и едукативных активносцох, Защитнік гражданох и заняты у фаховай служби кождоднёво путую до городах и местах ширцом Рэспублики.

Закон о Защитнікови гражданох предписує обовязку за омбудсманох автономнай покраіни, односно ёдинки локалнай самоуправи же би од гражданох примали притужби и кед вони зоз компетентносци Защитніка гражданох, и же би таки притужби без одкладаня прешлідзели Защитнікови гражданох на поступане.

У пракси омбудсмани автономнай покраіни и локалнай самоуправи, гоч и дата окремна законска одредба, поступаю по притужбох зоз компетентносци Защитніка гражданох, дараз и зоз чкодлівима пошлідкамі.

Потребне зоз Законом о Защитнікови гражданох лепше, рациональнейше ушориц одношене и подзеленя компетентносцох медзи омбудсманом автономнай покраіни, ёдинки локалнай самоуправи и Защитніком гражданох.

---

68 Бачка Паланка, Бор, Чачак, Димитровград, Ягодина, Крагујевац, Лесковац, Нови Пазар, Пожаревац, Приєполе, Зомбор, Ужице, Валево, Вершец, Заечар

ІІ ЧАСЦ: ПРЕГЛЯД ПО ОБЛАСЦОХ / РЕСОРОХ

2.1. ПРАВА ДЗЕЦКА

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Потвердзена конвенция о защите детей и сотрудничестве в областях медицинского и социального приклада⁶⁹
- 1.2. Прилагается Закон о витвориваню права на здравствену защиту детях, ваготных женох и положніцох⁷⁰
- 1.3. Принесены Закон о окремых мирах за зоперане окончованя виновних діл прошив полней шлебоди спрам малотніх особох, (такв., „Марийов закон“).⁷¹

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. У складзе зоз предлогами Защитніка граждан зоз Рочного звиту за 2012. рок⁷², прилагается Закон о окремим мирах за застанововане окончованя виновных діл прошив полней шлебоди спрам малолітніх особох.
- 2.2. У складзе зоз предлогами Защитніка граждан зоз Рочного звиту за 2012. рок⁷³, прилагается Закон о витвориваню права на здравствену защиту детях, ваготных женох и положніцох.
- 2.3. Народней скупштини упущены Предлог закона о вименках и дополненьях Закона о работе и Предлог Закона о финансійнай потримовки фамелії зоз дзецми, зоз подпісами потримовки 60 000 граждан.

69 „Службени глашнік РС – Медзинародни контракты”, число 12/13

70 „Службени глашнік РС” чс. 104/13

71 „Службени глашнік РС” чс. 32/13

72 Рочны звит Защитніка граждан за 2012. рок, бок. 78.

73 Рочны звит Защитніка граждан за 2012. рок, бок. 78.

- 2.4. Препоруки Заштитніка гражданох допринесли унапредзене и защиту правох дзецка зоз завадзанями у рэзвою на образоване и при заштите дзецох од на- силства, злоставяня и занедзбованя.
- 2.5. Заштитнік гражданох зробел же би было видлівше значене почитована правох дзецка у явным информаваню и активавал компетентни контролни орга́ні.
- 2.6. Думане и становиска дзецох представени явносци през глас Панела младых совітнікох.
- 2.7. Явносц упозната зоз чкодлівосцу тілесного караня дзецох и алтернативами тей форми дисциплінованя дзецох.
- 2.8. Заштитнік гражданох у 2013. року у тей обласци приял 376 притужби. У истым перыодзе закончел роботу на 409 предметах, котры приял у 2013, и скрэй-ших роках. Утвардзел 94 розличны потупеня права. З цільюм одклоньованя препушчаньох упуцел 62 препоруки, од котрих прилапени шицки 62 (100%), а окончени 59. У истым перыодзе упущены три (3) думаня, а у 52 (12,71%) случа-йох поступки застановени, бо орга́ні одклоне́ли препущене после сознаня же Заштитнік гражданох порушал поступок контроли ў роботы.

2. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Ішце вше нє потвердзени Факультативни протокол зоз Конвенцию ЗН о правох дзецка о процедурі подношэння притужбох Комітету за права дзецка, хтори держава подпісала у фебруару 2012. року.
- 3.2. Нє возпоставени прикладни и ділоторвны механізэм потримовкі и помоці родичом хтори ше нєпоштредно стараю о дзецох хтори маю завадзаня у рэ-вою, з инвалидитетом або чежко хорых дзецох чий стан вимага непрерывни бриг'у, пестоване и помоц.
- 3.3. Рэспубліка Сербія нє дала авторитативни одвіт у кождым конкретним случаю „бебох цо нєстали”, на цо ю обовязал Еўрапски суд за людски права⁷⁴ поволу-юци ше на препоруки Заштитніка гражданох содэржаней у Окремім звіту о случайох такв. „бебох цо нєстали”⁷⁵.
- 3.4. Виновни законік нє усоглашени зоз Конвенцию Совета Еўропи о заштите дзе-цох од сексуалнага вихасновіваваня и сексуалнага злоставяня⁷⁶
- 3.5. Дзецы жертви виновных ділох нєдостаточно защищены од секундарнай тау-матизації и віктымізації у поступкох пред органамі гоненя и правосудни-ма органамі.

---

74 Опатриц случай Зорица Йованович проців Сербії, доступны на интернет боку Міністерства прав-ди и державней управы <http://www.zastupnik.mpravde.gov.rs/cr/articles/presude/u-odnosu-na-rs/pre-suda-zorica-jovanovic-protiv-srbije-predstavka-br.-21794-08.html>.

75 Акт чс. 12443 од 20. 07 2010. року, доступне на интернет боках Заштитніка гражданох http://www.ombudsman.pravdeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=203%3A2012-05-21-21-20-11&catid=43%3A2012-04-09-13-00-20&Itemid=88&lang=sr.

76 Закон о потвердзованю Конвенцыі Совету Еўропи о заштите дзецох од сексуалнага вихасновіваваня и сексуалнага злоставяня („Службени глашнік РС” чс. 19/09).

- 3.6. Не принесени нови Закон о учебнікох з котрима ше ушори способ и поступок оцени квалитета, одоброваня и набавки учебнікох за школьнія основных и штредніх школах.
- 3.7. Насилство у школах – як парняцке, так и насилство занятых спрам школьнія – розширене и далей, бо поступане школах часто не у складзе зоз правилами и стандартами котры предписаны за случай сумні/спознання о насилстве.
- 3.8. Система додатней потримовки у образованю дзецах зоз завадзаннями у развою и инвалидитетом не досц развита, а услуги хтори уж постоя не дава ше у достаточней міри.
- 3.9. Физичне каране дзецах и далей не забранене зоз законом як способ воспитания дзеца, а інформациі о чкодлівосци физичного караня и о алтернативных методах воспитання дзеца не достаточно доступны гражданам.
- 3.10. Даване звиту о дзецах и представянне дзецах у явносци обтерховане зоз сензационализмом, а медії недостаточно водза рахунку о тым же би змісти емісійох и текстах хтори ше одноша на дзеци були прикладни возрасту дзецом.
- 3.11. Механізэм одредзования и наплацована родительского витримована не досц ефикасны

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Заштніка гражданох по хторих не поступене

- 4.1. Не поступене по слідуюющих предлогох за злепшане положеня гражданох у одношеню на органы управы зоз Рочного звиту Заштніка гражданох за 2012. рок:
  - же би ше потвердзело Факультативни протокол зоз Конвенцию о правах дзеца о процедури подношения притужбох Комитету за права дзеца;
  - же би ше зоз вименками и дополненнями одвітующих законах обезпечела помоц и потримовка фамелійном хтори ше непоштредно стараю о своїх дзецах хтори маю завадзаня у развою, з инвалидитетом або чежко хорих дзецах, хторим по природи завадзаня або хороти потребне сталне допатране;
  - же би ше організовало кампаню подзвигованя свідомосци явносци о чкодлівосци тілесного караня дзецах и о алтернативных методах воспитання и дисциплиновання дзецах;
  - же би ше обезпечело фахову помоц и потримовка родичом у воспитаню дзецах, през механізми соціяльных и здравственных услуг (совитоваліща за родичнох, телефонски линії, „школи родительства“ и др.);
  - же би ше обезпечело ефикасне и правочасове порушоване и водзене поступкох з цілью утверджования особней одвічательносци занятых у школах за поступівоване забрани насилства, злоставяня и занедзбованя, за поступівоване работней обовязки, и за препущеня у запровадзованю мирох заштити дзеца од насилства, злоставяня и занедзбовійованя⁷⁷

---

77 Рочны звит Заштніка гражданох за 2012. рок, бок 62 и 63, доступне на: http://www.ombudsman.rs/attachments/2766_Godi%C5%A1nji%20izve%C5%A1taj%20Za%C5%A1titnika%20graana%20za%202012%20godinu.pdf.

- 4.2. Народна скупштина нє розпатрала предлоги законах о вименкох и дополненъюх Закона о роботи и Закона о финансійнай потримовки фемелиї з дзецми, хтори поднёсол Защитнїк гражданох⁷⁸ зоз потримовку 60 000 гражданох, а Влада дала думане же Предлог закона о вименкох и дополненъюх Закона о финансійнай потримовки фамелиї з дзецми нє треба прилапиц.
- 4.3. Република Сербия нє принесла окремни закон хтори би оможлівел утвердзоване правди у случаюх такв., „бебох що нёстали”, у складзе зоз пресуду Европскаго суду за людски права и препоруку Защитнїка гражданох.
- 4.4. Анї после скоро двох роках од повтореного упуттowanя Инициативы Защитнїка гражданох за вименки и дополнення Виновного законіка⁷⁹ з цільом його усоглашовання зоз Конвенцию Совету Европи о защите дзецах од сексуалнаго вихасновайована и сексуалнаго злоставяня, Министерство правди и державнай управи тоту інициативу нє розпатрало.
- 4.5. Министерство правди и державнай управи. Министерство роботи, занятосци и соціяльнай политики, Министерство здравя и основни и висши суды у Београдзе, Нишу, Новим Садзе и Крушевцу ні на яки способ ше нє вияшнєли о думаню хторе им Защитнїк гражданох упуцел о нєобходимосци векшай защищти дзецах жертви виновных ділох од секундарнай трауматизації и віктымізації у цеку виновных поступкох.
- 4.6. Министерство просвіти, науки и технологійнаго развою нє пририхтало, уважуюци пригварки фаховей явносци, нови законски текст хтори ушорює обласци одобраваня, видаваня и набавяня учебнікох и других наставных средствах.
- 4.7. ОШ „Сретен Младенович Мика” зоз Нишу и попри вецей схадзкох зоз Защитнїком гражданох, одбила поступиц по препорукох того органу⁸⁰ и превипитац роботу занятых и їх одвичательносц за направени препущеня на чкуду трагично умартаго школяра – хтори утверdzел нє лем Защитнїк гражданох – але и просвітна інспекция городу Нишу и Суд за потупеня у Нишу.
- 4.8. Поліційна управа Нови Сад нє поступела по препорукох Защитнїка гражданох⁸¹ и мірох хтори предложел Сектор нукашнєй контроли поліції.

5. Обгрунтоване

Провердзоване Гаїскай конвенцыі о защите дзецах и сотрудніцтве у обласци міжнароднаго усвоеня оможлівело же би ше, у случаюх кед нєт условия за засновайоване усвоеня дзецка у Рэспубліцы Сербії, на квалитетнёйши, пре интересы дзецка, лепши

78 Акты Защитнїка гражданох чс. 218-3/13 діл. Чс. 12808 и 12809, од 07. 05. 2013. року доступне на <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/zakonske-i-druge-inicijative/2825-2013-05-14-07-58-42> и <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/zakonske-i-druge-inicijative/2826-2013-05-14-08-12-28>.

79 Инициатива упушчена Министерству правды и державнай управи 13. 10. 2011. И 19. 11. 2011. року, доступне на интернет боках Защитнїка гражданох http://www.xn--80aneakq7ab5c.xn--90a3ac/index.php/lang-sr_YU/zakonske-i-druge-inicijative/1529-2011-10-14-09-40-39.

80 Доступне на интернет боках Защитнїка гражданох <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2012-02-07-14-03-33/2247-2012-03-30-07-47-14>.

81 Акт Защитнїка гражданох чс. 14-1789/11 од 28. 12. 2012. Року доступне на <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2012-02-07-14-03-33/2681-2013-01-08-13-41-06>.

и беспечнейши способ и зоз применюваньем медзинародно припознатых процедур, засновало медзинародне прилапійоване и дзецку на тот способ обезпечело тирва-це фамелійне окружене. Потерашні искусства указую же чежко пренайсць заинтересовану домашню усвоїтельску фамелію за дзеци зоз завадзанями у рэзвою и дзеци ромскага походзеня.

З приношэннем Закона о вітвіріўванні права на здрасцівену заштуту дзецах, ваготных женох и положніцох, дзеци вецей не зноша пошлідкі несовісносцы обовязнікох доприносах за здрасцівене осігуране и препущеня державных органох хторы дужны контролюваць уплату доприносах. Защитнік граўданох на тот проблему указаў ішчэ 2012. року⁸² кед компетентным органом упуцел препоруки⁸³.

Закон о окремых мірох за зоперане окончавання віновных ділох проців полнай шлебоды спрам малолітніх особох до правнай системи унесьол новы формі віновнно-правнай заштуты дзецах жертвы віновных ділох проців полнай шлебоды, чий уводзене Защитнік граўданох предкладаў 2011. и 2012. року⁸⁴.

Інклузивне образоване дзецах зоз завадзанями у рэзвою обтерховане зоз численна мі проблемамі и слабосцямі пре недостаток одвітуючых правілох и стандардох у даваню дадатнай потримовкі у образованью, непрецізносцы постаячых предписаньёх, іх подполней применкі и постаяння численных предрозсудкох и стереотипох у одношенню на школоване дзецах зоз завадзанями у рэзвою у системі общага образовання и іх живот у заєдніці. Полне вітвіріўване права дзецка зоз завадзанями у рэзвою на квалітэтне и доступнне образоване не можліве без прецізней ушоренай роботы, финансавання и контроли роботы інтер-ресурсных комисійох, мірох дадатнай потримовкі и способу іх вітвіріўвання и финансавання, обовязкох и одвічательносцох компетентных органох и уводзеня механізмох контроли и провадзеня ефектох – цо Защитнік граўданох предкладаў ішчэ 2012. року⁸⁵.

Часц заувагох Защитніка граўданох вінешніх у думаню того органа о Нарису закона о віменкох и дополненніх закона о основах системі образовання и воспитання ресорне міністэрство прилапело и імплементаваў до законскага тексту. Нажаль, остали не прилапени зауваги Защитніка граўданох хторы ше одношэли на унапредзене інклузивнага образовання и системі потримовкі школьнікам хторым вона потребна и экспліцитну заштуту ад дискрімінацыі школьнікаў іншакай сексуальнай ориентацыі.

За разліку од предходніх роках, сотрудніцтво Міністэрства просвіты, науки и технологійнага рэзвою и Защитніка граўданох унапредзене. Міністэрство благочасово

---

82 З Актам Защитніка граўданох чс. 14-288/12 од 22. 06. 2012. року, діл. чс. 15192, доступне на: <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2012-02-07-14-03-33/2383-2012-06-25-09-50-57>

83 Акт Защитніка граўданох чс. 14-288/12 од 28. 06. 2012. Року діл. Чс. 15192 и „Предлогі за злепшане стану у області права дзецка“ Рочны звіт Защитніка граўданох за 2012. рок, бок 62, доступне на http://www.ombudsman.rs/attachments/2766_Godi%C5%A1nji%20izve%C5%A1taj%20Za%C5%A1titnika%20graana%20za%202012%20godinu.pdf.

84 Ініцыятыва Защитніка граўданох упуцена Міністэрству правды и державнай управы чс. 218-89/11 од 13. 10. 2011. и 19. 11. 2012. року и Рочны звіт Защитніка граўданох за 2012. рок, бок 62, доступне на http://www.ombudsman.rs/attachments/2766_Godi%C5%A1nji%20izve%C5%A1taj%20Za%C5%A1titnika%20graana%20za%202012%20godinu.pdf.

85 Акты Защитніка граўданох чс. 14/2755/12 од 06.12. 2012. року діл. Чс. 31802 и чс. 14-1737/12 од 6. 12. 2012. року, діл. чс. 31832, доступне на <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2011-12-11-11-34-45/2623-m-> и <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2012-02-07-14-03-33/2629-2012-12-10-09-13-58>.

доручовало Зашитнікови гражданох шицки информации и поступело ше по шицких препорукох у обласци права дзецка хтори тому органу Зашитнік гражданох упузел у періодзе даваня звиту. Окреме квалитетне сотрудніцтво зоз Зашитніком гражданох витворели школски управи у Београдзе и Новим Садзе, у случаюх кед – паралельно зоз поступком контроли хтори водзел Зашитнік гражданох – преберали мири пре заштуправа каждого дзецка на квалитетне образоване. Нажаль, цинь на ступень витворенога сотрудніцтва руцела явна полемика министерства зоз Зашитніком гражданох, з нагоди численних препущеных Министерства после сознання о можлівих нерегулярносцях у організації закончуюцого испиту за школьніх основных школах⁸⁶.

У одсустве адекватных услугах у системох здравства, соціяльнай заштиты, образования и услугах у локальнай заєдніци за дзеци зоз завадзаннями у развою и инвалидите-том и чежко хорима дзецми, хторым небоходне стаемне пестоване и помоц, улогу давательох тих услугах пребераю родичи, прецо ше не можу запошліц, або су примушены напущыц робуту. Прето предкладаня законах о вименках и дополненых Закона о роботи и Закона о фінансійнай потримовки фамелії зоз дзецми хтори поднесол Зашитнік гражданох були унапрямлены на обезпечене фінансійнай потримовки и ровно-правных олэгчаных родичом хтори самостойно пестую дзеци, до хвильки кед им система не понукнє адекватны услуги же би ше родичи могли пошвецыц роботы, односно гледаню роботы. Предлоги Зашитніка гражданох не разпатрани, а Министерство роботы, занятосци и соціяльнай политики – рахуюци же може понукнуц лепши и фінансійно отримуюци предлог – формовало мілтидисциплінарну работну групу, хтору творя представнікі веций державных органох и організацій, як и представнікі родичох.

З окремним звітом о случаюх такв., „бебох цо нестали” Зашитнік гражданох утвэрдзел числені недостаткі у роботі компетентных органох управы и установох хтори окончую явни овласценя, прецо ше „без окремного вишлідзованя специализованих державных органох не годно зоз подполну точносцу повесц же бебі не процівзаконіто одвойовани од фамелійох”⁸⁷. Ёдна од препорукох Зашитніка гражданох то приношене окремного закона же би ше оможлівело запровадзоване такого вишлідзовання. Походзаци од тей препоруки, Еўрапски суд за людскі права зоз пресуду розказаў Рэспублікі Сербії же би обезпечела механізмы випітования случаюх, зоз препоруку же би тот механізм бул приношенне окремного закона. Окремни звіт Зашитніка гражданох представены на порядней схадзкі зоз членами Комітета министрох Савіту Еўропи.

Одредби Вінновнага законіка вимагаю усоглашоване зоз Конвенцию Савіту Еўропи о заштите дзецеох од сексуалнага вихасновівання и сексуалнага злоставіяння („Ланзарот конвенцыя”). Небоходны вименкі одноша ше на редефиніванные даєдніх вінновных ділох, подзвіговане (мінімалней) загроженей кари при одредзеных ділох, вименкі и дополненія одредбох о мірох безпечносци и способе на хтори ше – у одредзеных случаюх – пребера вінновне гонене.

У Рэспублікі Сербії нест досц ресурси за применюване зоз законом предписаних технікох випітования дзецка жертви, а постаюци ше не досц хаснүе. Податкі котры достати од основных и вішших судох у Београдзе, Крушевцу, Нишу и Новим Садзе

---

86 Доступне на http://www.ombudsman.pravdeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=554%3A2013-07-02-15-28-07&catid=37%3A2012-04-09-12-59-03&Itemid=90&lang=sr.

87 Окремни звіт о случаюх такв., „бебох цо нестали”, бок 2

указую же суди ридко хасную можлівосць випитована дзецеох жертви у окреме намененых и опремених просторийох (такв., „скрин хижох“), хтори, з другога боку, у Рэспублики ёст лём пейц⁸⁸

Гоч ше го длugo очековало, нови Закон о учебнікох и других наставных средствах не принесены у перыодзе даваня звиту. Нарис закона, хтори Миністэрство просвіти, науки и технологійного развою представело на явней разправи прецерпело озбильни критики фаховей явносці, бо не одклоняло вельмо проблеми хтори по теды провадзели видаване, оцену квалітета, одоброване и набавку учебнікох, на чо Защитнік гражданох веций раз спозорывал, а компетентным органом упуцел препоруки.

Насилство у школох и далей розширене зявене, а поступане школох часто не у складзе зоз правилами и стандартамі котры предписаны у случаю сумні/сознання о насильстве. Тото цо окреме виволуе застараносць то факт же постая установы образовання хтори одбываю зробени препущеня віправиц, а свою роботу прилагодзиц гу обвязком хтори маю у заштите школьніх однародніх прикладох. Гоч такі случаі ридки, ОШ „Сретен Младенович Міка“ зоз Нишу ёден од найфлагрантнейших прикладох. Тата школа одбила поступиц по препоруках Защитніка гражданох и же би з тим одклоняла/зменшала пошлідки численных препущеньюх у заштите школьніх однародніх прикладох хтори – попри Защитніка гражданох – утвядзели и просвітна інспекцыя Городу Нишу и Суд за потупеня у Нишу и пре котры Школа правомоцно карана з найвекшую предвидзену пенежную кару у потуповим поступку.

Од іншак квалітэтнаго сотрудніцтва Миністэрства нукашніх ділох зоз Защитніком гражданох одступела Поліцыйна управа Новы Сад, хтора одбила поступиц по препоруках Защитніка гражданох и попри повторенай поволанкі же би то зробела. Прето не одклоняны/зменшаны пошлідки незаконітого, неправилнаго и непрофесійнаго применявання поліційнаго овласценя гу дзецку, хторе – попри Защитніка гражданох - пред тим утвядзел и Сектор нукашнай контролі полиції (як інтерні контролни механізэм).

З нагоды даваня звиту о дзецеох и у емісійох у хторых участвую дзеци, часто ше не водзі достаточно рахунку о прыватносці дзецка, ризику од дадатнай трауматизаціі дзецка хторе жертва трауматскаго зування и ризикух од чкоды хтору дзецко може прецерпиц под час виноженя непримереных змістох. Гоч органы у чиєй компетентносці надпатрунок над роботу средствах явнаго информавання совисно запровадзую поступок и вирекаю міри, вони то робя лём после приявох. Вітвортаване и заштита правох дзецка на прыватносці и права дзецка на заштите од викладаня чкодлівым змістом вімогох, медзитим, веckше ангажаване контролных механізмох по службенай должності.

Защитнік гражданох потримал ініцыятіву Коалицыі за унапредзене системи обвязнаго вітримована зоз предлогами за залепшане положеня дзецеох хтори не примаю родительскіе вітримоване и подзвіговане ефікасносці постаічих механізмох наплацована. Доручующи ініцыятіву миністэрству Защитнік гражданох указал же потребни віменкі у системі наплацована родительскаго вітримована же би ше обезпечело ефікасне одредзоване и наплацоване вітримована, при чим би віплацоване вітримована зоз державных средствах була міра остатніго вібору хтору би провадзели ефікасны механізми рег'ресована од несовісних должностікіх вітримована⁸⁹

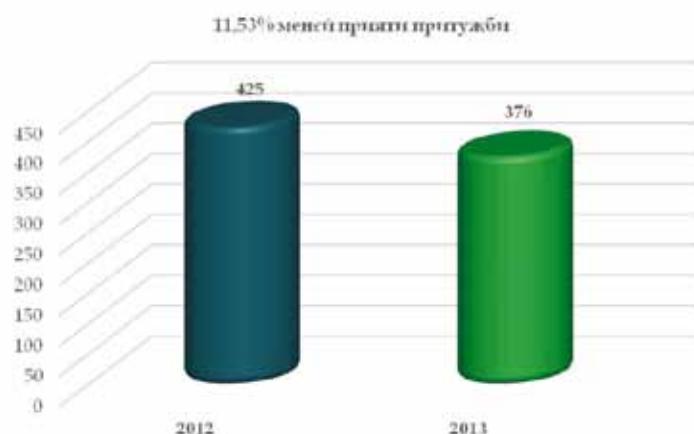
88 Податкі Миністэрства роботы, занятосці и соціяльнай политики.

89 Акт Защитніка гражданох чс. 218-39/12 од 30. 09 2013. року (діл. чс. 27697)

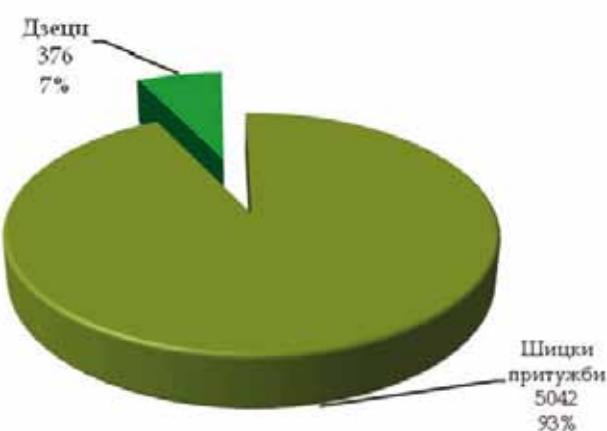
II ПРИТУЖБИ

У обласци правох дзецка Заштитнік гражданох у 2013. року приял 371 притужбу, а по власнай ініціатыві вигледовал 5 случаў. Спомнuta 371 притужба творы 7,47% од вкупнага числа притужбох хторы Заштитнік гражданох приял у 2013. року. Число притужбох у тим року зменшане за 11,53% у одношэню на прешли рок.

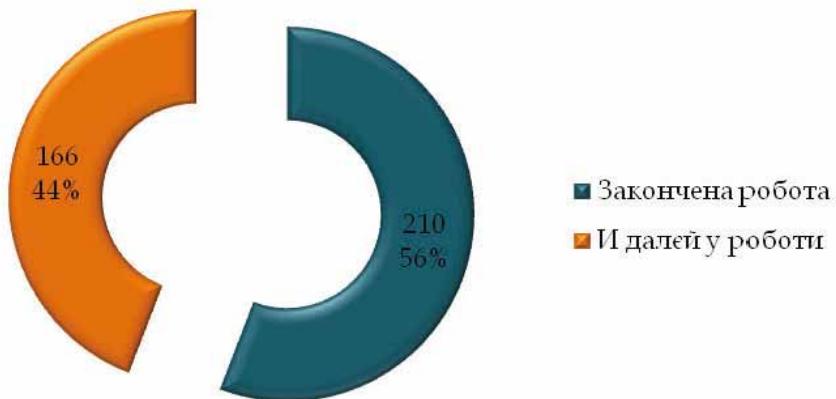
Графікон 3 – Права дзецка – число приятих притужбох у одношэню на 2012.

Графікон 4 – Притужби у обласци правох дзецка у одношэню на шицкі прияти притужби у цеку 2013.

Заштитнік гражданох у обласци правох дзецка у 2013 року приял до роботы вкупна 376 предметы. Закончел роботу на 210 предметох зоз 2013. року, док 166 и далей ше обрабя.

Графікон 5 – Права дзецка – робота на предметах зоз 2013.

У 2013. року, Захисник громадян у області прав дзецка закончел вкупно 409 предмети, од котрих 210 зоз 2013. року, а остаток зоз скорейших роках, що приказане на табели 9.

Табела 9 - Права дзецка – спосаб на хтори закончена робота на предметах зоз 2013. и скорейших роках

Одбити притужби	152	37,16%
Неосновани притужби	148	36,19%
Орган одклонел препущене по сознанию же порушани поступок контроли їх роботи (застанововане поступку)	52	12,71%
Предмети облапени з препоруками	22	5,38%
Думане	1	0,24%
Одуставане притужителя	15	3,67%
Сообщене ЗГ ⁹⁰	19	4,65%
Вкупно	409	100 %

Найвекше число приятих притужбох Захисник громадян одруци прето же не сполнєти зоз Законом предписаны условия за поступане по нїх. Притужби ше одруцуе пре некомпетентносц, неблагочасовосц, скорейчасовосц, анонимносц и нешоровосц.

90 У случаю „мала матура” Захисник громадян оценел же доцильно роботу после приятих притужбох треба окончиц з явним сообщенем, прето же направени препущеня були познати ширшей явносци, а пре природу препущеньох не було можліве принесц препоруки, бо би гоч котра препорука направела нови потупйованя правох дзецка и пошлідки на дзеци хтори чкоду уж прецерпели.

Табела 10 – Права дзецка – причини за одруцоване притужбох у 2013.

Некомпетентносць ЗГ – упуцени на компетентны орган	22	14,47%
Неблагочасовосць	7	4,61%
Скорейчасовосць – посовитовані о розполагаючых правных средствах	70	46,05%
Анонимносць	2	1,32%
Нешоровосць	50	32,90%
Компетентносць локальнага юрода	1	0,66%
Вкупна:	152	100%

Барз значны сегмент поступаня Зашитніка гражданох по притужбох то даване совитодавно-правнай помоцы, хтору Зашитнік гражданох дава и тэди кед одбие притужбу прето же ё за ню не компетентны або же ю дал скорей часу. Зашитнік гражданох у таких случайох притужителя упутуюе гу компетентному органу або го посовитуе о правных средствах хторы му на розполаганю.

Як цо видно з з табели 3. у 60,53% одбитых притужбох Зашитнік гражданох гра-
даном дал совитодавно-правну помоц у вітворйованю їх правох пред компетентними
органами.

Табела 11 – Права дзецка – дата совитодавно-правна помоц

	число	процент
Одруцени притужби	152	100%
Некомпетентносць - упуцени на компетентны орган	22	14,47%
Скорейчасовосць – посовитовані о розполагаючых правных средствах	70	46,05%
Вкупна: дата совитодавно-правна помоц	92	60,53%

Поступаюци по притужбох зоз 2013. року и скорейших роках, компетентным орга-
ном упуцени 62 препоруки, хторы ше одноштели на 22 предметы. До 31. 12. 2012. року
100% препоруки окончели компетентны органы хторым су упуцени.

Табела 12 – Права дзецка – поступане по препорукох зоз 2013.

Препоруки	число	процент
Вкупна	62	100
Вівершени	62	100
Невівершени	0	0
У терміну за вівершене	0	0

У обласці правох дзецка у 376 притужбох евидентаваны 742 розличны потупівова-
ні права. Найвекшее число притужбох указавало на потупіване окремых правох у об-
ласці правох дзецка. Право на образоване як першое зоз групи економских, соціяльных
и культурных правох зявлюе ше веций як 100 раз у притужбох хторы поднешени.

Табела 13 – Права дзецка – потупйованя на хтори указовали притужителе

Окремни права у обласци права дзецка	526	70,89%
Економски, социялни и культурни права	150	20,22%
Граждански и политични права	35	4,72%
Право на добру управу	31	4,18%
Вкупно	742	100%

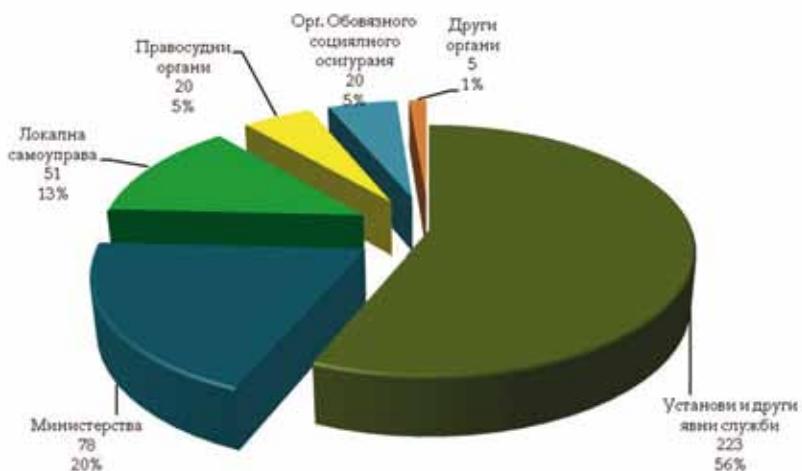
Табела 14. приказує структуру окремих правах у односеню на 526 евидентованы потупеня тих правах.

Табела 14. – Окремни права у обласци правох дзецка, іх число и процент

Файта потупеного права	Число	%	Файта потупеного права	Число	%
Право на почитоване найлепших интересох дзецка	183	34,79%	Права дзецка у зраженю зоз законом	4	0,76%
Право на заштиту од насильства, злоставяня и занедбованя	96	18,25%	Право дзецка на отримоване одношеньях зоз фамелю походзеня и блізкими особамі	4	0,76%
Право на правилни розвой дзецка	56	10,65%	Право дзецка на особни ідентитет	3	0,57%
Право дзецка на отримоване особных одношеньях зоз родичом зоз хторим не жие	43	8,17%	Право дзецка на здраве окружене	3	0,57%
Право дзецка зоз завадзанями у розвою на квалитетни живот и окремну заштиту держави	42	7,98%	Право дзецка на заштиту од експлоатациі	3	0,57%
Помоц родичом у витворйованю родительства	22	4,18%	Право дзецка на злучоване фамелійох	2	0,38%
Право дзецка на заєдніцки живот зоз родичами	13	2,47%	Права дзецка при усвоеню	2	0,38%
Право дзецка на одвитуюци животни стандард	11	2,09%	Право дзецка на очуване особного ідентитета	2	0,38%
Помоц фамелії у витворйованю правох дзецка на одвитуюци животни стандард	11	2,09%	Окремна заштита мацеринства	1	0,19%
Право на преверйоване способу змесця дзецка под компетентносцу держави	10	1,90%	Забрана дискримінації дзецка пре родичох	1	0,19%
Право дзецка на виражоване власного думаня	8	1,52%	Право дзецка на адпочивок и рекреацию	1	0,19%
Право на заштиту од родительскай однятосци				5	0,95%

Графікон 6. приказує органи и організації на чию роботу ше граждане найвецей поносовали.

Графикон 6. – Органы и организациі на чию роботу ше граждане найчастейше поносовали у обласци правох дзецка

Защитнік гражданох прейг' свойого интернет боку котри наменены дзецом (www.pravadeteta.rs) приял 133 питання дзецох або одроснутых котри застарани за положенне дзецох. Питання хтори на тот способ поставяни указовали на 193 розличны потупеня права, и то на 66 потупеня зоз обласци економских, соціяльных и культурных правох од хторих найвекшее число (вецей як 50%) ше одношело на проблеми образованя и воспитаня и 127 окремны права у обласци дзецка.

Табела 15 – Найчастейши питання поставени на сайту www.pravadeteta.rs

Право на почитоване найлепших интересох дзецка	47	37,01%
Право на защиту од насилства, злоставяня и занедзбованя	25	19,69%
Право дзецка на адекватныя жыветныя стандарды	11	8,66%
Право дзецка зоз завадзанями у розвою на квалитетныя живот и окремну защиту державы	8	6,30%
Помоц родичам у вітварывань родительства	6	4,72%
Право на правилны розвой дзецка	4	3,15%
Право дзецка на заедніцкія живот зоз родичами	4	3,15%
Право дзецка на отримоване особных односельчох зоз родителем зоз хторым не живе	4	3,15%
Право дзецка на выражоване власного думаня	4	3,15%
Другі права	14	11,02%
Вкупно	127	100%

III ДРУГИ АКТИВНОСЦІ

Панел младих совитнікох

Панел младых совитнікох то совитодавне цело Защитніка гражданох, хторе ма трицецеро дзеци возросту од 13-17 роках зоз целей Сербії, котры выбраны зоз почітovanьом начала територияней заступеносци, родней ровноправносци и участвованю дзецих зоз чувствітельных дружтвених групох. Активносци у 2013. року Панел запрэвадзовал у обновенім составе: 12 членіци и члени заменёли гэвтих котры пре розлични причини вецей нє могли участвовац у роботы того цела.

Членіци и члени Панела младых совитнікох дебатавали зоз дзецими и одроснутіма о применюваню фізичнага караня и позітивнім родительству у воспитаню и дисциплінованю дзецих. З тима дебатамі, хторы потрымани у дзешец школах у вецей варошох, явносци дата можлівосц же бы ше упазнала нє лем зоз концептом позітивнага родительства и чкодлівосцу фізичнага караня, алे и зоз становісками дзецих и младых о тілесных карох и позітивных родительских праксох, хторы Панел младых совитнікох позберал у цеку прешлорочнага парняцкага вигледованя.

Становіска дзецих и младых о фізичнага караню и позітивнім родительству Панел младых совитнікох представел и на III конгресу Дружтва за дзецинску и адолесцентну психіятратрию и зродні фахи Сербії (ДЕАПС)

Другі активносцы⁹¹

Работы Защитніка гражданох юго заключеня, становіска и препоруки у вязі зоз вітвированьом правох дзеца, були предмет интересованя Одбору за права дзеца Народнай скупштини, алे и других одборох (Одбор за образоване, науку, технологійны розвой и информатичне дружтво, Одбор за роботу, соціялні питаня, дружтвену уключеносц и зменшане худобства).

Прэйг інтерактивнага портала www.pravadeteta.rs, Защитнік гражданох приял 133 пітання дзецих и одроснутых. Число пітаньох звекшане у одношенню на прешли рок, а вони ше найчастейшы одноша на пітання у вязі зоз проблемом образованя и воспитаня и окремых правох у областца дзеца. Даёдны одвити Защитніка гражданох, хторы окреме значны або ше одноша на положене веckшого числа дзецих, обявени на интернет боку www.pravadeteta.rs

IV ХАРАКТЕРИСТИЧНЫ СЛУЧАЇ

Потребна лепша защита дзецих жертви од секундарнай трауматизациі

Інформациі хторы Защитнікови гражданох дали Міністерство роботы, занятосци и соціяльнай политики и основни и висши суды у Београдзе, Нишу, Новим Садзе и Крушевцу указали же у Сербії ёст лем пейц окреме опремени и дзецем прилагодзени просторії („скрин хижі“) у рамікох системи соціяльнай заштиты, як и же мале число

91 Медзинародны активносцы Защитніка гражданох у областца правох дзеца опатриц у часцы того Звіту под назыву „Медзинародне сотрудніцтво и проекти“.

судох тоти просториі хаснує кед випитую дзеци жертви. Защитнік гражданох зоз своім думаньем указал на окреме чувствительне положене дзецох жертви виновных ділох и потребу же би державни органи у найвекшай міри щицели дзеци од секударней виктимизації и трауматизації. Защитнік гражданох поволал суди и компетентні органи же би у пребераню мірох спрам дзецох жертвах у цо векшай міри хасновали уж постостояні ресурси („скрин хижі“ и технічні средства за преношене и зазначоване слики и звука) и дошлідно применьовали законски одредби о зашити дзецка жертви од додатній виктимизації и трауматизації, як и же би превжали міри з цильом обезпечована шицким судом доступни „скрин хижі и“ и одвітуючи технічні средства котри наменени за бране виявох дзецох на способ хтори застановює трауматизацію ознова.

*Ніхто не овласцены гледац виключене школяра
зоз завадзанями у розвою зоз школи/оддзеленя*

Защитнік гражданох приял притужби од вецей родичнох школярох єдного oddзеленя основней школи. Гоч ше одношели на істи збуваня, притужби мали процывні вимоги: з єдну притужбу подношителю вимагали же би ше ёх дзецку зоз завадзанями у розвою оможлівело незавадзано ше школовац у школи и oddзеленю до хторого ходзи; з другима притужбами подношителю вимагали же би ше школяр зоз завадзанями у розвою виключено зоз тей школи або голем oddзеленя и преруци до другей („спецыяльней“ або порядней) школи/oddзеленя. Подношителю тей групи притужбох организовали „бойкот настави“, односно принесли одлуку же ёх дзеци не буду ходзиц на наставу покля ше не удолові ёх вимоги. Поступок хтори Защитнік гражданох водзел, и у цеку хторого подношителью и контролюваних органох информовал о своім становиску у вязі зоз вимагами за виключаньем гоч котрого школяра зоз школи, застановени после преценьованя же школа одклонела шицки препущеня у роботи. Паралельно зоз поступком Защитніка гражданох, Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою школи дало фахову потримовку, а през фахово-педагогійни и інспекційни надпатрунок авторитетивно вимагал почитоване закона од шицких учаснікох образовного процеса. З тима активносцями и мірами Міністерство „бойкот настави“ зведло на поєдинечні случаі.

Учасц дзецка у емисії чий змист не примерени дзецом

Республична радио-дифузна агенція у цеку поступка контроли законітосци и правилносци роботи хтори порушал Защитнік гражданох, спозорел емітера – телевізію „Пінк“ на небходимосц звекшаней редакторскай уваги з цильом зашити интереса дзецка з нагоды емітованя програмских змістох. Спозорене вирекнуте прето же ТВ „Пінк“ емітовала емісію „Гранд шоу“ у хторей дзецко нізкого календарского возросту виводзело писню чий змист непримерени возросту дзецка и хтори ма нескрити сексуални алузії.

**V ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ
У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ**

1. Народна скupштина треба же би принесла Закон о потвердзованю Факультативнога протокола зоз Конвенцию о правах дзецка о процедурі подношения притужбох Комітету за права дзецка, хтори Сербія подписала у фебруару 2012. року.

- 2. Народна скупштина** треба же би розпатрела предлоги закона о віменкох и дополненьях Закона о роботи и Закона о фінансійнай потримовки фамелії з дзецми, хтори поднёсол Защитнік гражданох.
- 3. Міністерство правди и державнай управы** треба же би предлужело інтензивовац роботу на усоглашованю предписаньох зоз одредбами Конвенцыі Совіту Европи о заштите дзецеох од сексуалного вихасновівания и сексуалного злоставяня, пре обезпечене полней заштите дзецеох жертви од секундарнай вікти-мізациі и трауматизації.
- 4. Народна скупштина и Влада** треба же би обезпечели возпоставянє механізма вигледованя случайох такв., „бебох цо нестали” у складзе зоз пресуду Европскога суда за людски права.
- 5. Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою и просвітни інспекції єдинкох локалних самоуправох** треба же би у вельо векшим обсягу контроловали поступане установох образованя и воспитаня у случайох насилства над школярами, а окреме благочасове, правилне и совисне применьованє Закона о основох системи образованя и воспитаня, Правилніка о протоколу поступаня у установи у одвиту на насилство, злоставянє и занедзбовівованє, Общого протоколу за заштите дзецеох од злоставяня и занедзбовівованя и Окремнога протоколу за заштите дзецеох и школярох од насилства злоставяня и занедзбовівованя у образовно-воспитніх установох.
- 6. Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою и просвітни інспекції єдинкох локалних самоуправох** треба же би обезпечели ефікасне и правочасове порушованє и водзене поступку з цільом утверdzованя осо-бнай одвичательносци занятых у школох за потупівованє забрани насилства, злоставяня и занедзбовівованя, за потупівованє роботней обовязкі и за пре-пущеня у запровадзованю мірох заштите дзецка од насилства, злоставяня и занедзбовівованя.
- 7. Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би інтен-зоввало активносци на утверdzованю услугох додатней потримовки и помоци школяром зоз завадзанями у розвою у образованю, файлах услугох, способе їх даваня и фінансованя, поступку преценьованя потребох дзецка и школяра, як и снованя, роботи и контроли інтерресорных комисійох.
- 8. Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би обез-печело порядни едукації у установох образованя и воспитаня, котры унапря-мени на звекшане чувствітельносци занятых у установох спрам дзецеох зоз за-вадзанями у розвою и прилапівованю практичных схопносцох и знаньох у ро-боті з німа.
- 9. Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би, ува-жуюци пригварки фаховей явносци, прирхтало нови законски текст хтори ушорюе областци одоброваня, видаваня и набавяня учебнікох и других настав-них средствох.
- 10. Міністерство роботи, занятосци и соціалнай политики, Міністерство здра-вя и Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би ор-ганизовали кампані подзвігованя свідомосци явносци о чкодлівосци фізичнаго

караня дзецка и о алтернативных методах воспитания и дисциплинования дзяцкох и же бы озбезпечели фахову помоц и потримовку родичом у воспитаню дзяцкох, през механізми соціялных и здравственных услугах (совитоваліща за родичнох, телефонски линії „школы родительства“ и др).

- 11. Влада** треба же бы порыхтала и Народней скупштини предложела прилапіоване закона з хторым ше уведзе законску забрану физичного караня дзяцкох у тих штредкох.
- 12. Рэспублічна радио-дифузна агенцыя и Міністэрство культуры и информаваня** треба же бы интензивовали свой надпатраюци активносцы, уключуюци и поступане по службеней должносты, у случаіах потупівания правох дзецка у средствах явнага информаваня, а спрам одвічательных медійох вирекали одвітуюци міри.
- 13. Міністэрство младежы и спорта** треба же бы віменіло и дополніло Закон о спорту и ушорело обласць дагваряня медзі спортскім клубамі/организаціямі и малолітнімі спортсмістамі.
- 14. Міністэрство просвіты, науки и технологійнага развою** треба же бы обезпечило же бы ОШ „Сретен Младенович Міка“ зоз Нишу поступела по препоруках Защитніка гражданох и превжало міри утвардзованя по єдинечнай одвічательносцы за потерашнє непоступане по препоруках.
- 15. Міністэрство нукашніх ділох** треба же бы обезпечело же бы полицыйна управа Новы Сад поступела по препоруках Защитніка гражданох и правжжало міри утвардзованя по єдинечнай одвічательносцы за потерашнє непоступане по препоруках.

2.2. ПРАВА НАЦИОНАЛНИХ МЕНШИНОХ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Граждане без стаємнай адреси (у велькей міри ромської національності) до-стали у предписаньох і практики можлівосці достаць адміністративну адресу на адреси центра за соціальну роботу або установи у хторей су тирвацо змесцени, що им оможлівює почитоване обовязкох і витворйоване правох же би до-стали особни документи, а поштредно и шор других правох.
- 1.2. Влада концом рока прилапела Предлог вименкох и дополненньох Закона о національніх советах національних меншинох.
- 1.3. Упишно ше витворює право громаданох на уписане власного мена на язiku и писму національній меншини, до матичних книжкох и явних документох.

2. Результати роботи Захисника громаданох

- 2.1. Захисник громаданох порушал ініціативу, запровадзел шор поштредніцких активносцох и дал Думане⁹², после чого Міністерство нукашніх ділох и Міністерство роботи, занятості и соціальній політики принесли упутства о способе поступання поліційни станіцох и центрох за соціальну роботу по вимогох громаданох за праяву пребуваліща на адреси центра за соціальну роботу або установи у хторей су тирвацо змесцени. Так, дванац мешаци после прилапіювання Закона о пребуваліщу и биваню громаданох⁹³, ушорени и возпоставени ефікасны поступок праяви пребуваліща на адреси центра за соціальну роботу особох хтори пребуваліще не можу праявиц ані по єдней другей зоз законом утверджаней основи. Найвекше число тих особох ромської національності и жио у нелегальніх населеніох.

92 Доступне на: <http://www.pravamanjina.rs/index.php/sr/podaci/dokumenta/-/588-zatitnik-graana-upravilo-miljenje-ministarstvu-unutranjih-poslova-i-ministarstvu-rada-zapoljavanja-i-socijalne-politike>

93 „Службени глашнік РС” чс. 87/11

- 2.2. Защитнїк гражданох виробел и Народней скупштини придал окремни Звит о запровадзованю Стратегії за унапредзене положеня Ромох.
- 2.3. Упуцене Думан⁹⁴ Министерству правди и державней управи же би превжало шицки мири зоз своєй компетентносци же би ше гражданом бошняцкей национальносци оможлівело же би у управним и судским поступку пред компетентным органом хаснуовали свой язык и писмо, у складзе зоз законом.
- 2.4. Защитнїк гражданох дал Думан⁹⁵ компетентным органом о потреби же би ше установело и развило други програмы соціалного биваня за найзагроженших гражданох у Сербii.
- 2.5. Защитнїк гражданох Народней скупштини упуцел Предлог закона о вименкох Закона о звонкапарнїцким поступку, з котрим ше обезпечує же би орган управи котри компетентни за водзене поступку за здобуване державянства (Министерство нукашнїх дїлох) було вязане з одлуку суда з хтору ше утврдзує факт народзеня.
- 2.6. Защитнїк гражданох у 2013. року у своєй обласци приял 209 притужби. У истым периодзе закончел роботу на 409 предметах, котри приял у 2013, и скорейших роках. Утврдзел 66 розлични потупеня права. З цильом одклоньования препущеньох упуцел 17 препоруки, од котрих окончени 6 (35,29%). У истым периодзе упуцени три (3) думаня, а у 29 (10,25%) случаёй поступки застановени, бо органи одклонели препущене после сознаня же Защитнїк гражданох порушал поступок контроли їх роботи.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. У Републики Сербii нє у подполносци обезпечене ровноправне службене хасноване язика и писма национальных меншинох.
- 3.2. Органы власци нє вше сполнюю обовязку хаснованя сербского язика и кириличного писма.
- 3.3. Нє посцигнуте цалком витворйоване зоз законом припознатых правох национальных совітох национальных меншинох, бо ше Закон о национальных совітох национальных меншинох нє применює дошлідно.
- 3.4. Роми ше далёй находза у нєвигодним дружтвено-економским положеню, бо нє возпоставена подполна нормативна основа и практични механізми їх ин'єренциї.
- 3.5. Нє доконца развити механізми соціалного биваня и други одвитуюци програмы за квартельне удомйоване найзагроженших групох жительства.
- 3.6. Орган управи котри компетентни за водзене поступку за здобуване державянства и далёй вихабени зоз начала обовязнога применьования судских одлукох, а одлука суда о чаше и месту народзеня граждана може, процивно окремней одредби Устава Републики Сербii, буц предмет превипитованя з боку органох управи.

---

94 Видзиц на: <http://www.pravamanjina.rs/index.php/sr/podaci/dokumenta/-/565-miljenje-zatitnika-granova-ministarstvu-pravde-i-drawne-uprave-u-vezi-sa-postavljanjem-sudskih-prevodilaca-za-bosanski-jezik>.

95 Доступне на: <http://www.pravamanjina.rs/index.php/sr/podaci/dokumenta/-/589-nadleni-organi-da-preduzmu-sve-mere-kako-bi-se-obezbedili-uslovi-za-stanovanje-u-zatienim-uslovima-za-najugroenije-graane>

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни инициативи Заштитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Нє поступене по шлідуюючих предкладаньох за злепшане положенія гражданох у одношенню на органы управы зоз Рочного звиту Заштитніка гражданох за 2012. рок:
- же би ше з вименками и дополненнями Закона о национальных совітах, одклю-
нело шицьки нєдостатки и проблеми хтори виказані у цеку потерашнього при-
меньовання Закона;
  - же би ше обезпечело дошлідне службене хасноване кириличного писма и
ровноправне службене хасноване язика и писма национальних меншинох;
  - же би ше припадніком национальных меншинох, чийо шедзиско национальнога
совіту у центральней Сербії, обезпечело у найвекшай можлівей міри, защи-
ту и витворйоване правох значних за очуване етно-культурного ідентитета, на
уровню яки витворюю национальни меншини у АП Войводини.
- 4.2. Нє вивершени Препоруки Заштитніка гражданох у вязі зоз службеним хасно-
ваньом язика и писма национальных меншинох.
- 4.3. Нє вивершени Препоруки Заштитніка гражданох у вязі зоз службеним хасно-
ваньом сербскага язка и кириличного писма.
- 4.4. Компетентні органы нє до конца періоду даваня звиту винесли свой станові-
щиско у вязі зоз Думаньом о потребі розвивання других програмах соціално-
го биваня и нє информовали Заштитніка гражданох о евентуално планованих
або превжатих мірох.
- 4.5. Народна скупштина нє розпатрала Предлог закона о вименках Закона о звон-
капарнічним поступку.

5. Обгрунтоване

Уж у першим року применьовання Закона о национальных совітах национальных мен-
шинох⁹⁶, под час запровадзования выберанкох у 2010. року, Заштитнік гражданох утвер-
дзел нєдостатки Закона и його чкодліви пошлідки на витворйоване правох гражданох.
Пре ёх одклоньоване упуцел Препоруки⁹⁷, у котрих вимага же би ше приступело гу ви-
менком и дополненіем Закона. У скупштинской процедуры Предлог закона о вимен-
кох и дополненіох Закона з хторым окончени Препоруки и унапредзени одредби хто-
ри ушорюю поступок упісование гражданох до окремнаго выберанковаго списку, за-
щиту особных податкох и отримоване конститутивней схадзки. З огляdom на тото же ви-
беранки за национальны совіти национальных меншинох отримую 2014. року, то и на-
исце значне. Заш лем, Министерство правды и державнай управы нє приступело гу ви-
менком шицьких членох Закона хтори у потерашнім применьованю указали свой нє-
достатки и спричиніли проблеми, з обгрунтованьом же пред Уставным судом поступок
оцени уставносци дзепоєдніх одредбох Закона.

У поступку по притужбох Национальных совітах албанскай и бошняцкай националь-
най меншини, Заштитнік гражданох утвердзел же ше после штирох роках од приношэння
Закона нє запровадзүе одредба члена 115. пасус 5. 3 туту одредбу утверждзене на хтори

96 „Службени глашнік РС” чс. 72/09

97 Препорука чс. 16-1725/10 од 6. децембра 2012, доступне на: <http://www.ombudsman.pravamanjina.rs>

способ єдинки локалней самоуправи участвуя у финансованю діяльносци националних со- витох. На основи информованя Канцеларії за людски и меншински права, хтори доручени у цеку тих поступкох, од 51 локалней самоуправи у хторих сполнети зоз законом предп- сани условия, у 2012. року лем 16 поступело у складзе зоз законом и зоз своїма бюджетами одредзели средства за финансоване діяльносцю националних совитох. Спомнути случай, и шицки обачени проблеми применьованя Закона хтори у предходних Рочних звитох и у явносци Защитнік гражданох указовал, то причини же би ше дзепоєдни законски ришения унапредзело. Не ясно дефинавана правна природа, улога и функції националных совитох. Национални совити не окончую компетентносци у полним капацитету, а поставени кон-цепт не гарантует витворйоване з Уставом загарантовани права на самоуправу у култури, образованю, информованю и службеним хаснованю языка и писма. Закон ше не запрова- дзуе дошлідно, дзепоєдни одредби ше вообще не применюе. Оможлівени превельки вплів политичных партыйох на выбор и одлуки националных совитох, а одлуки локалных самоу- правох у применьованю закона завиша од политичней волі векшини або других интере- сох, гоч применьоване закона не шме подлегнуц политичней або другой волі.

Пре одкладане вименкох Закона о службеним хаснованю языка и писма⁹⁸, и далей не обезпечени маханізэм за обовязнне уводзене языка националней меншини за служ- бене хасноване у єдинкох локалней самоуправи, кед сполнети зоз законом предп- сани условия. Општина Вербас не уведла зоз Статутом службене хасноване чарногорско- го языка, гоч по результатах остатнього попису 17,5% гражданох општини чарногорской националносци. Число притужбох и у 2013, з хторима гледана защита правох на служ- бене хасноване языка и писма, указуе на тото же и далей прусутни проблеми у вязи зоз дошлідним применьованьем кириличного писма и зоз законом припознатых правох на ровноправне службене хасноване меншинских язикох и писмох.

Недостаток прекладательох за босански язык припадніком бошняцкей национал- ней меншини онеможлівюе же би у поступкох пред державными органами граждане могли хасновац свой язык и писмо, цо источашнє дзепоєдни граждане, як странки у поступку, хасную же би заобишли або одложели применьоване дзепоєдних предп- саньох, хтори би за ніх, у одредзених околносцюх, були невигодни.

Дошлідне применьоване кириличного писма у роботи державных органох не обез- печене, так же и далей можліве же би ришения и одлуки органох управи буду вирабяц на латиничним писме, бо дзепоєдни локални самоуправи неправилно зоз Статутом уведли службене хасноване сербского языка, кирилске и латиничне писмо, зоз чим их незаконіто виєдначели, а Интернет боки значного числа органох управи лем на латиничним писме.

Прияти притужби Националных совитох албанской и мадярской националней меншини указую же, у недостатку ефикасного надпатрунку, финансийных и кадровских капацитетох, припадніком националных меншинох и далей не вше обезпечене, же би у управных поступкох пред компетентными органами локалней самоуправи хасновали свой язык и писмо, хтори ше службено хаснүе. Отворене питане службеного хаснованя языка и писма националных меншинох у предпсаних формулах и при виписованю явных надписох, транспортней и туристичней сигнализациі.

Положене Ромух и далей чежке и потераз результаты котри посцигнуты не одколо- ніли препречена за їх дружтвено-економску интеграцию, бо не створена подполнна нормативна основа за запровадзоване длугорочних мирох зменшованя худобства и

---

98 „Службени глашнік РС” чс. 30/10

вітворйованя сущнай єднакосци гражданох ромскай нацыоналносци. Защитнік гражданох зоз своім Звітом о запровадзованю Стратегії за унапредзене положенія Ромох, дал прегляд посцігнутых результатах, але и указал на причини пре хтори не сполніти шицкі цілі Стратегії и акцыйных планох. Состойна часц Звіту творя препоруки же цо потребне превжац же би ше стан и дружтвено-економске положеніе Ромох унапредзело, окреме у обласцох занятосци и биваня.

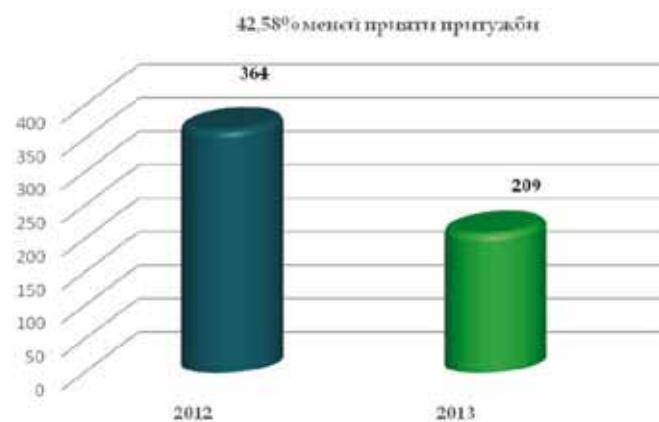
Афірмативни міри о хторих ше бешедує у члену 21. Устава Республіки Сербії⁹⁹ не у достаточнай міри розроблені и не преберало ше их як средство за превозіходзене окреме незвигоднаго дружтвено-економскаго положенія Ромох, хторе причина іх сущнай неровноправносци. Основны причини прецо прилапени міри інклузії не вітворены то подле управянне при запровадзованю Стратегії; недостатак управнаго цела котре би было задолжене и одвичательне за запровадзоване, плановане, надпратране и кориговане прилапених мирох и активносцох; слабосци акцыйных планох, хтори провадзя Стратегію, з хторима не предвидзены конкретны обовязкі органох локальных самоправох у вязі зоз применьованью конкретных мирох и активносцох; незвихасованосц постаячых капацитетох у органох явней власци и установох хтори даваю явни услуги же би ше старали о вітворйованю правох гражданох ромскай нацыоналносци.

З прилапіowanьох предложених вименкох Закона о звонкапарніцким поступку посцігло би ше почитоване основных Уставных принципох, по хторых явни порядок Республіки Сербії єдинствени, а судски одлуки обовязні за шицкіх и не можу буц предмет звонкасудской контролі.

II ПРИТУЖБИ

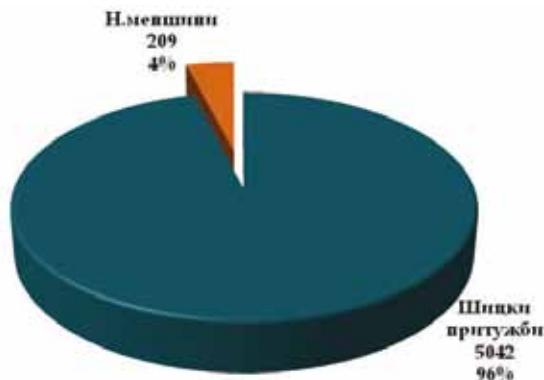
У обласци правох нацыоналных меншинох, Защитнік гражданох приял 209 притужби, а по власнай ініцыятыві вигледовал 3 случаі. Спомнути 206 притужби творы 4,15% од вкупнаго числа притужбох хтори Защитнік гражданох приял у 2013. року. Число притужбох у тим року зменшане за 42,58% у одношено на прешли.

Графікон 7 – Права нацыоналных меншинох – число приятих притужбох у одношено на 2012. рок

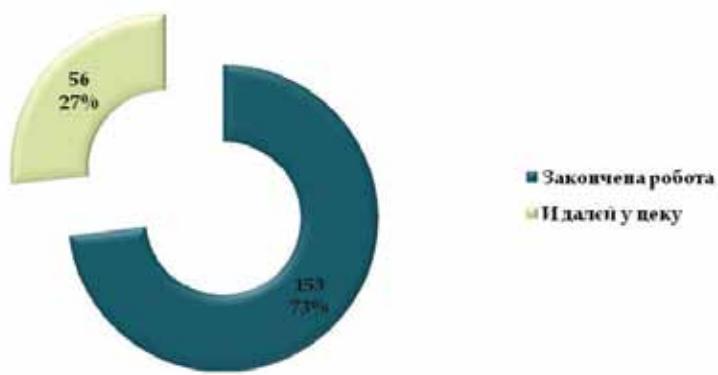
99 „Службени глашнік РС” чс. 98/06.

Графикон 8 – Притужби у обласци правох національних меншинох у одноточеню на шицки притужби прияти 2013.

Защитнік громаданох у обласци правох національних меншинох у 2013. року приял вкупно 209 предмети. Закончел роботу на 153 предметах зоз 2013, док 56 и далей у процедури.

Графикон 9 – Права національних меншинох – робота на предметах зоз 2013

У 2013. року Защитнік громаданох вкупно закончел 283 предмети, од котрих 153 зоз 2013, а остаток зоз скорейших роках.

Табела 16 – Права національних меншинох – спосіб на хтори закончена робота на предметах зоз 2013. и скорейших роках

Несправедливі притужби	149	52,65%
Одруцени притужби	64	22,61%
Предмети облапени з препоруками	30	10,60%
Орган одклонел препущен по сознаню же порушани поступок контроли його роботи (застановован поступку)	29	10,25%
Думанє	7	2,47%
Одуставанє притужителью	4	1,41%
Вкупно	283	

Найвекше число приятих притужбох Заштитнік гражданох одруци прето же не сполнёти зоз Законом предписаны условия за поступане по ёй. Притужби ше одруцуе пре некомпетентносц, неблагочасовосц, скорейчасовосц, анонимносц и нешоровосц.

Табела 17 - Права нацыональных меншинох – причини за одруцована притужбох у 2013.

Некомпетентносц ЗГ – упущене на компетентны орган	35	54,69%
Скорейчасова – посовитовані о разполагающих средствах	11	17,19%
Нешорова притужба	11	17,19%
Неблагочасова притужба	4	6,25%
Анонимны притужитель	2	3,13%
Невласцены подношитель	1	1,55%
Всюпно:	64	100%

Барз значны сегмент поступаня Заштитніка гражданох по притужбох твори даване совитодавно-правнай помоці, хтору Заштитнік гражданох дава и тэди кед одруци притужбу прето же ё за ю не компетентны, а бо пре скорейчасовосц. Заштитнік гражданох у таких случайох притужителя упутье на компетентны орган або го совите о правных средствах хторы му на разполаганю.

Як цо видно зоз табели 18. у **71,88%** одбитых притужбох Заштитнік гражданох гражданом дал совитодавно-правну помоц у вітворіваню їх правах пред компетентными органами.

Табела 18 - Права нацыональных меншинох – дата совитодавно-правна помоц

	число	процент
Одбиты притужбы	64	100%
Некомпетентносц – упущене на компетентны орган	35	54,69%
Скорейчасовосц – посовитовані о разполагающих правовых средствах	11	17,19%
Всюпно: дата совитодавно-правна помоц	64	71,88%

Поступаюци по притужбох зоз 2013. року и скрэйших роках, компетентным органом упущене вкупно 17 препоруки, хторы ше одношэли на 30 предмети. До 31. 12. 2012. року компетентны органы вівершэли лем 6 препоруки, док други ище віше остали у терміну за поступане.

Табела 19 - Права нацыональных меншинох – поступане по препоруках зоз 2013.

Препоруки	число	процент
Всюпно	17	100
Вівершены	6	35
Невівершены	11	65
У терміну за вівершене	0	0

У ресору хтори ше заніма зоз зашиту правох припаднікох националних меншинох у 209 притужбох евидентоване 317 розлични потупеня правох. Найвекше число притужбох указовало на потупйоване окремих правох припаднікох националних меншинох. Тиж так, у притужбох указане на числени потупеня зоз домена добреї управи як цо цихосц адміністрації и зоз тим у вязи потупйоване права на доставане одлуки у законским року.

Табела 20 - Права националних меншинох – потупйоване права на хтори указовали притужителє

Окремни права у обласци припаднікох националних меншинох	161	50,79%
Граждански и политични	70	22,08%
Право на добру управу	50	15,77%
Економски соціални культурни	36	11,36%
Вкупно	317	

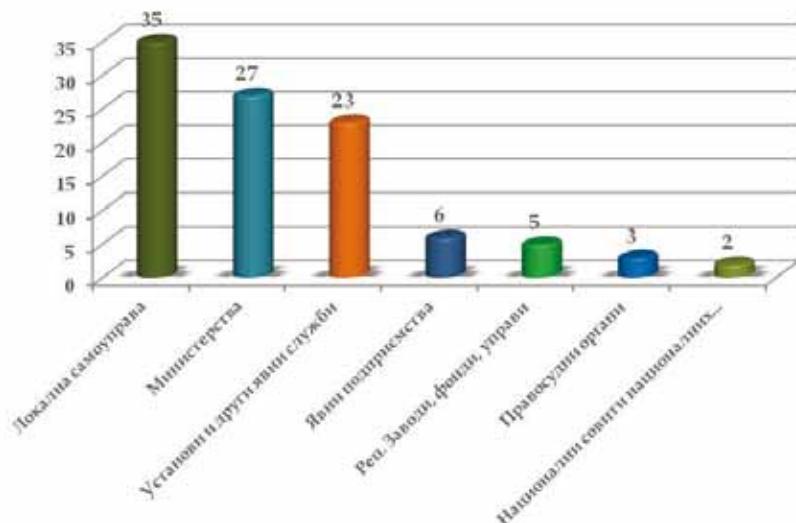
Табела 6 приказує структуру окремих правох у одношеню на 161 евидентоване потупйоване тих правох.

Табела 21 – Потупйоване окремих правох припаднікох националних меншинох, їх число и процент

Файта потупеного права	Число	%
Окремни права Ромох	85	52,80%
Забрана дискриминації на национальней основи	14	8,70%
Право на службене хасноване язика и писма националних меншинох	12	7,45%
Право на витворйоване компетентносци НСНМ	11	6,83%
Право на образоване на мацеринским языку	6	3,73%
Право на информоване на мацеринским языку	4	2,48%
Правно нєвидліви особи	4	2,48%
Ровноправносц у водзеню явных роботох	2	1,24%
Право на культурну творчосц на мацеринским языку	1	0,62%
Право на непоштредни выберанки националних совитох националних меншинох	1	0,62%
Забрана насиленей асимилациї	1	0,62%
Вкупно	161	

Органи на хтори у найвекшим чишле указовали притужби котри евидентованы у обласци правох припаднікох националних меншинох то министерства у чиєй компетентносци роботи людских и меншинских правох, державней управи, нукашніх ділох, роботи и соціалней политики. У рамикох установовох найвекше число притужбох одножело ше на установи у обласци соціалней зашити.

**Графікон 10 – Органы и организациі на чию работу
ше граждане найчастейше поносовали у області
правах национальных меншин**

III ДРУГИ АКТИВНОСЦІ¹⁰⁰

Організовані непоштредни приєм притужбох гражданох у локалних самоуправах и ромских населенъюх у Београдзе, Буяновцу, Враню, Зренянину, Лесковцу, Нишу, Новим Садзе, Новим Пазару, Приєполю, Прибою. Защитнік гражданох предложел порядни схадзки зоз представнікамі национальных советох албанскай, босняцкай, буневицкай, мадярскай, німецкай, словацкай, горватской, ромскай национальнай меншини.

У сотрудніцтве з Београдским центром за людски права, Комитетом правніка за людски права (ЮКОМ) и Праксисом, Защитнік гражданох у вецей варошох и општинох организовал розгварки зоз представнікамі локалней власци, нівладовима організаціями и гражданамі, котри пошвецени витворйованю препорукох Защитніка гражданох у локалних заєдніцох хтори ше одноша на заштуту и витворйоване правох национальных меншинох и на соціяльно-економски права Ромох.

Успишне сотрудніцтво предложене и зоз Високом комесариятом за вибеженцох Зединеных нацийох (УНХЦР) и Министерством правди и державней управи на дальнішем ришованю проблемох „правно нівидлівих особох”, односно особох хтори ні уписані до матичных кніжкох народзених.

Порядне сотрудніцтво зоз нівладовима организациями предложене, окреме зоз организациями цивілного дружтва Праксис, ЮКОМ, Београдски центр за людски права и Центр за вигледоване етніцитета хтори провадзели запровадзоване препорукох Защитніка гражданох унапримених на заштуту правох национальных меншинох и други чувствительни групи.

100 Медзинародни активносци Защитніка гражданох у області правох национальных меншинох опатриц у часци того Звиту под назву „Медзинародне сотрудніцтво и проекти”.

IV ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Потребне обезпечиць дошлїдне применньованє закона

Поступаюци по притужбох националних совітох албанскай и бошняцкей национальней меншини, Защитнїк гражданох утверджел же општини Прешево, Прибой, Приєполе, Сєница и город Нови Пазар, штири роки после приношеня Закона о национальней меншини, нє поступели у складзе зоз одредбами члена 115. пасус 5. Закона, и попри тим же сполнєти предписани условия.

З тоту одредбу утверджена обовязка єдинкох локалней самоуправи же би участвовали у финансованю роботи националних совітох националних меншинох хтори представяю национални меншини хтори у жительстве єдинки локалней самоуправи досцигую найменей 10% од вкупного жительства, або националних меншинох чий язык у службеним хаснованю на території єдинки локалней самоуправи. Пре одклоньованє препущеньох, Защитнїк гражданох спомнутим локалним самоуправом упуцел препоруки, хтори запровадзели лем општини Прибой и Сєница.

Найзагроженши групи гражданства зочени зоз проблемом вимириования трошкох биваня у соціяльних квартельох

Гу Защитнїкови гражданох зоз притужбами обрацели ше 48 фамелий, закупци „соціяльних” квартельох у населеню Камендин у городской општини Земун, прето же им одоказані контракти о закупу квартельох, бо нє могли порянє плащиц комунални и други услуги и квартеліну. На основи притужбох дознало ше же ше роби о соціяльно загрожених фамелийох, особох зоз утвержденим инвалидитетом, вибеженцох и Ромох, же ше даєдни фамелий витримую зоз инвалидской пензї або пенсійнай соціяльнай помоци, односно же ше при подписаню контракту могло предпоставиц же вони нє годни вимириц трошки квартеліни и комунални трошки, ані по вигоднєйшай цени.

Компетентни органи хторим упуцене Думанє о потреби розвиваня других програм соціяльного биваня, до конца периода даваня звиту Защитнїкови гражданох нє винесли своё становиско, або доручели информацию о евентуально планованих або преджатих мірох, односно о причинах неприлаговання предложених мірох.

V ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЄ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

- 1. Министерство правди и державней управи** треба же би предложело Влади вименки и дополнення Закона о службеним хаснованю языка и писма.
- 2. Министерство правди и державней управи** треба же би предложело Влади вименки и дополнення шицких других одредбох Закона о националних совітох националних меншинох чийо применньованє у пракси указало же ма недостатки.
- 3. Народна скупщтина** треба же би розпатрела окремни Звит о запровадзованю Стратегії за унапредзене положення Ромох и прилагала заключене з котрим обовязує Владу же би з предкладаннями и приношеньом одвітуюцих предписаньох и другима овітуюцима мірами, приступела гу витворйованю цильох котри утверджени з Стратегію и поступаню по препорукох Защитнїка гражданох, хтори состойна часц Звиту.

2.4. РОДНА РОВНОПРАВНОСЦ И ПРАВА ЛГБТ ОСОБОХ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Принесени Закон о потвердзованню Конвенцыі Совету Еўропы о застановіванью и борбі праців насилства над женми и насилства у фамелиі¹⁰¹.
- 1.2. Принесени Закон о вименкох и дополненых Закона о роботі¹⁰².
- 1.3. Принесени Закон о вітвортываню правах на здравствену заштуту дзецеох, ва-готных женох и положніцох¹⁰³.
- 1.4. Принесени Окремни протокол о поступаню польційни службенікох у случа-ях насилства над женми у фамелії и у партнёрских одношеньях¹⁰⁴.
- 1.5. Принесени Окремни протокол о поступаню центрох за соціяльну роботу - ор-ганах старательства у случаіах насилства у фамелії и женми у партнёрских одношеньях¹⁰⁵.
- 1.6. Принесени Окремни протокол за правосудство у случаіах насилства над женми у фамелії и партнёрских одношеньях¹⁰⁶.

2. Рэзултаты работы Защитніка гражданох

- 2.1. У складзе зоз предлогом Защитніка гражданох зоз Рочнага звиту за 2012. рок¹⁰⁷, потвердзена Конвенция Совету Еўропы о застановіваню и борбі праців насилства над женми и насилства у фамелії.

---

101 „Службени глашнік РС” „Медзинародны контракты”, чс. 12/13.

102 „Службени глашнік РС”, чс 32/13.

103 „Службени глашнік РС”, чс. 104/13.

104 Даступне на: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/037_MUP%20Protokol%202013.pdf.

105 Даступне на: <http://minrzs.gov.rs/doc/porodica/nasilje/Posebni%20protokol%20MRZSP%20nasilje%20u%20porodici.pdf>.

106 Даступне на: <http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/54/pozitivno-zakonodavstvo.php>

107 Рочны звит Защитніка гражданох за 2012. рок, бок 87.

- 2.2. Поступаючи по препоруки Захистніка громаданох¹⁰⁸ Міністерство нукашніх ділох и Міністерство роботи, занятосци и соціалній політики принесли окремни секторски протоколи о поступаню у случаюх насилства над женми у фамелії и партнерских одношеньох.
- 2.3. После спозореня Захистніка громаданох на пошлідки препущеня держави же би Комітету ЗН за утарговане шицких формох дискримінації женох представела Обєдинени други и треци периодични звит о применюваню Конвенції З'єднаніх наційох о елиминації шицких формох дискримінації женох, Республіка Сербія тоти звити представела на 55. зашеданю Комітета у юлию 2013. року.
- 2.4. Міністерство роботи, занятосци и соціалній політики ше – поступаючи по препоруки Захистніка громаданох¹⁰⁹ - обовязало же шицким городским/општинским управом упуци упутства за поступане у случаю же ділодавець заобіходзи окончиц законску обовязку виплацована надополнення заробку под час положніцкого одсуства и одсуства роботи пре пестоване дзеца и окремного допатрунку дзеца.
- 2.5. Захистнік громаданох у 2013. року у тей обласци приял 147 притужби. У истим периодзе закончел роботу на 175 предметох, котри приял у 2013. и скорейших роках. Утвердзел вкупно 24 розлични потупеня права. З цільюм одклонівания препущеньюох упучел 35 препоруки, од котрих окончени 26 (74,29%). У истим периодзе у 13 случаюх (7,43%), поступки застановени, бо органи одклоніли препущеня по сознаню же Захистнік громаданох порушал поступок контролі іх роботи.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Не обезпечене дошлідне применюване медзинародних документох, законах и подзаконских актох з цільюм захисти женох од фамелійного и партнерского насилства.
- 3.2. Права громаданох іншакей сексуалній ориєнтації и родного ідентитета, а окреме з Уставом гарантоване право на шлебоду зазберованя, не защищени, прецо по треци раз у остатніх штирох роках не отримана Парада пихи.
- 3.3. У Закону о основах системи образованя и воспитаня у республики Сербії¹¹⁰ не постої експлицитна забрана дискримінації на основі сексуалній ориєнтації и родного ідентитета.
- 3.4. Не принесени подзаконски акт котри бліжей ушорює критериюми за препознаване форми дискримінації з боку занятого, школяра або трецей особи у установовох образованя и воспитаня.

---

108 Думане зоз препоруками Захистніка громаданох 13-4174 / 12 од 11. децембра 2012. доступне на: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/022_Microsoft%20Word%20-%20Miš%20%20sa%20preporukama-uz%20saglasnost%20za%20potpis.pdf.

109 Препорука Захистніка громаданох 13-632 / 12 од 13 мая 2013. року, доступне на: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/046_2840_Preporuka%20Ministarstvu%20rada.doc

110 „Службени глашнік РС”, чс. 72/09, 52/11 и 55/13.

- 3.5. Ёднаки приступ правди шыцким гражданом нє обезпечени, бо ище вше нє ушорене право гражданох на бесплатну правну помоць.
- 3.6. Женом у ситуації актуалнаго фамелійнаго насильства (насильства хторе у цеку) нє вше обезпечене прилапійоване (сигурни хижі, домі за дочасове змесцене и друге)
- 3.7. Правны пошлідки прилагодзованя (пременкі) пола и роднога ідентитета нормативно нє ушорены.
- 3.8. Закон о ровноправносці полох нє ёднак ше применює у ёдинкох локалней самоуправі на території Рэспублікі Сербії, окреме у поглядзе возпоставяня стаємных роботных целох або одредзованя особох за родну ровноправносц і окончоване роботох з ёднакіма можлівосцамі.
- 3.9. Статыстычны податкі о родно заснованым насильстве водза вецеі институціі и органі на рижнородні способы прецо податкі нє мож поровнац.
- 3.10. Державны и другі органы, организациі и установы хторы ше занімаю зоз заштуту женох од насильства и унапредзенъем положенія женох жертвах партнёрскаго, односно фамелійнаго насильства, нє обезпечели стаємне унапредзоване знанія занятых у тей області.
- 3.11. Женом зоз инвалидітетом нєдостаточно доступны гинекологійны препаранты, бо вецина здравственных установох нє разполага зоз гинекологійными столами котры прилагодзены пациенткам зоз инвалидітетом.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавні ініцыятивы Заштитніка гражданох, по хторых нє поступене

- 4.1. Нє поступене по шлідуюющих предкладаньох за залепшане положенія гражданох у одношенню на органы управы зоз Рочнага звиту Заштитніка гражданох за 2012. год:
  - же би Міністерство просветы, науки и технологійнаго розвою дополніло Закон о основах системи образования и воспитання у Рэспублікі Сербії так же унёше одредбу о эксплицітнай забрани дискримінацыі на основі сексуальнай ориентаціі;
  - же би Міністерство просветы, науки и технологійнаго розвою до наставных планох и програмах основных и штредніх школох, а потым и до текстах учебнікох, унесьло змісти зоз хторима ше на прилаплююци, але и фаховы способ оброби шыцкі значны питанія хторы ше одноша на ЛГБТ популяцию;
  - же би Управа за родну ровноправносці Міністерства работы, занятосці и соціальнай политики континуовало запровадзование надпатрунок над применением роднай ровноправносці и политикамі ёднакіх можлівосцох у ёдинкох локалней самоуправі, односно державных органох на рэспублічным уровню;
  - же би Міністерство правды и державнай управы и Рэспублічны секретарият за законодавство предложило міри за уводзене рочно чувствільнага языка до работи державных органох, уключуюци писане законах и других актох;
  - же би ёдинкі локалней самоуправі возпоставіли механізмы за родну ровноправносц і же би ше превжalo міри за запровадзоване и провадзене применівованя Закона о ровноправносці полох на локалним уровню;

- же би ше зоз приношеньом нових або вименками и дополненнями постягах законах унапредзело зашту правах трансродних/трансполнных особох.

4.2. Министерство правди и державней управи нє прилапело Инициативу за вименку Виновного законіка у обласци виновно-правней зашти жертвах фамелійного насиластва и сексуалного злоставяня¹¹¹ хтору Защитнік гражданох упуцел 2011. року и повторел 2012. року.

5. Обгрунтован€

Народна скупштина потвердзела Конвенцию Совета Европи о застановованю и борби проців насиластва над женми и насиластва у фамелії, що бул єден од предлогох Защитніка гражданох за злєпшан€ положеня гражданох у одношено на органи власци у Рочним звиту за 2012. рок. З потвердзеньом тей Конвенції, Република Сербия ше обовязала же усоглаши виновне законодавство зоз тим медзинародним документом, на ю Защитнік гражданох указал у Инициативи за вименки и дополненя Виновного законіка у обласци виновно-правней зашти жертвах фамелійного насиластва и сексуалного злоставяня. Предложене же би ше ознова уведло виновне діло сексуалне знємірьован€, пременка дефініции виновних ділох силованя и обезчасцована, уводзене виновного діла прешилідована, нови міри безпечносци и окремні міри зашти жертвах.

З вименками и дополненнями Закони о роботи, роботне одношено на одредзени час занятий ваготней жени и положніци предлужує ше под час ваготносци, положніцкого одсуства и одсуства з роботи пре пестован€ и окремне пестован€ дзецка. Одказ контракту о роботи нє важаци кед на дзень одказу ділодавцови були познати шицки оклоносци, а уведзена и должност ділодавца же би занятий жени, кед же ше врачи на роботу скорей як вицекн€ рок од народзеня дзецка, же би обезпечел вецей дньово павзи же би могла подойчиц свойо дзецко.

Поступаюци по думаню Защитніка гражданох зоз препоруками, Министерство нукашніх ділох, Министерство роботи, занятосци и соціяльнай политики и Министерство правди и державней управи принесло окремни секторски протоколи о поступаню у случайох насиластва над женми у фамелії и партнерских одношенох. Окремни протоколи детальнейше предписали интерни поступки знука кождай поєдинечнай системи, у складзе зоз основніма принципами и цілями Общого протоколу о поступаню и сотрудніцтве установох, органох и организациох у ситуациох насиластва над женми у фамелії и партнерских одношенох.

Защитнік гражданох препоручел компетентным министерством же би обезпечели систематске обучован€ занятых за применюван€ протокола и других фаховых и технічных условий за їх применюван€, як и же би порушовали заключован€ спорозуменя о сотрудніцтве на локалним уровню медз установами и другими организациями чийо сотрудніцтво нєобходне за ефикасне витворйован€ и запровадзован€ зашти жертвах насиластва.

З приношеньом Закона о витворйованю права на здравствену зашту дзецох, ваготних женох и положніцох, жени у окреме чувствительним периодзе ваготносци и вчасного мацеринства вецей не зноша пошлідки препущеньох держави и ёй органох и несовисносци обовязнікох доприносах за обовязнє здравствене осигурдан€.

---

111 Инициатива упуцена Министерству правди и державней управе 13. 10. 2011. и 19. 11. 2011. року, доступне на: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/018_Tekst%20inicijative.pdf.

Защитнік гражданох после спознання же Министерство нукашніх ділох одказало одбрану Обєдиненого другога и трецаго периодичнаго звиту Рэспублікі Сербіі о примени Конвенцыі ЗН о елиминации шицких формах дискримінацыі женох у 2012. року, виражел застараносць и спозорел на необходносць же бы Влада и ресорны министэрства преважали шицкі необходны міри же бы звиты державы були представены. Делегация Рэспублікі Сербіі на 55. зашеданю Комітета за елиминацию шицких формах дискримінацыі женох, представела свой Звит, после чаго комітэт прилапел Заключны замеркованя.

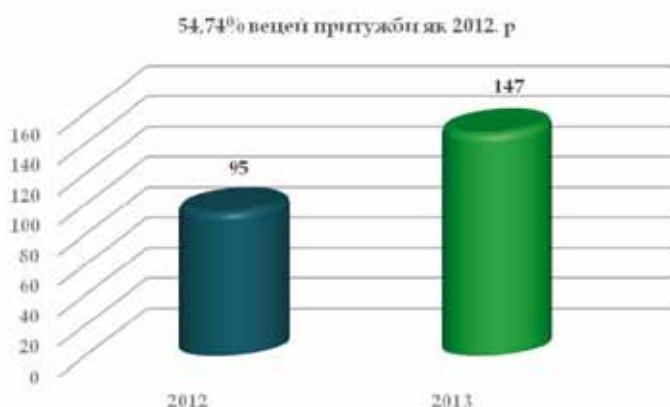
У Заключных замеркованьох Комітет за елиминацию шицких формах дискримінацыі женох констатовал же векшина притужбох хторы приял Защитнік гражданох у поглядзе дискримінацыі по основы полу, одруцени пре неоснованосць. Защитнік гражданох оценел же необходне упуциць писмо предшедуюцей Комітету и поясніць способ работы, при чым окреме указане же у векшини притужбох Фахова служба Защитніка гражданох не установела же притужби неоснованы, але пред тим не вичерпани шицкі разполагаюци правни лікі.

Защитнік гражданох упуцел Министэрству работы, занятосци и соціальнай политики препоруки же бы предписало поступане органох ёдинкох локальнай самоуправы у случаю же ділодавец керуе або не у можлівосці окончоваць свою законску обовязку уплацована адсуства зоз роботы пре окремне пестоване дзецка. Препоручене же бы Министерство разказало општинским и городским управом и Инспекторату за работу же бы доказы о фактох зазберовали по службенай должносты, и же бы Инспекторат о податкох до хторых дойдзе у инспекцыйним надпатрунку информовал други органы пре преберане мірох зоз іх компетентносці. Министерство ше обовязало же поступи по препорукох и тим органам доручы одвітуюци упутства.

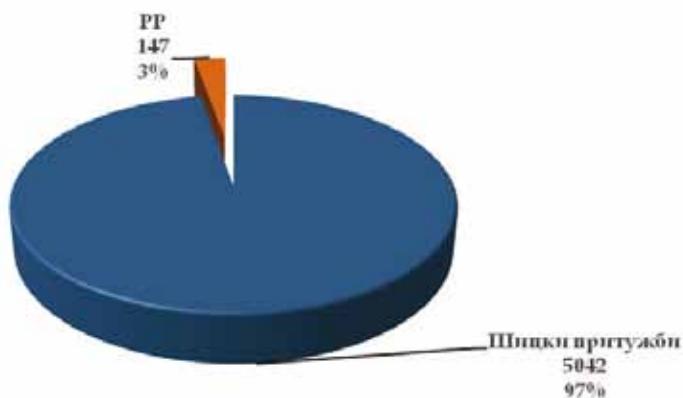
V ПРИТУЖБИ

У області родней ровноправносці, Защитнік гражданох приял 141 притужбу, а по власнай ініціатыві вигледовал 6 случаі. Спомнuta 141 притужба творы 3% од вкупнога числа притужбох хторы Защитнік гражданох приял у 2013. року. Число притужбох у тим року векше за коло 55% у одношенню на прешли.

Графікон 11 – Родна ровноправносць - число приятих притужбох у одношенню на 2012.

Графікон 12 – Притужби у обласци родней ровноправносци у одношено на шицки прияти притужби

Защитнік гражданох у обласци родней ровноправносци у 2013. року приял вкупно 147 предметы. Закончел роботу на 90 предметох зоз 2013. року, док 57 и да-лей у процедури.

Графікон 13 – Родна ровноправносц – робота на предметох зоз 2013.

У 2013. року Защитнік гражданох вкупно закончел 175 предметы, од котрих 90 зоз 2013. року, а остаток зоз скорейших рокох.

Табела 22 – Родна ровноправносц – спосіб на хтори закончена робота на предметох зоз 2013. и скорейших роботох

Одруцени притужби	58	33,14%
Неосновани притужби	77	44,00%
Одуставане притужильох	16	9,14%
Орган одклонел препущенс по сознаню же порушани поступок контроли його роботи (застановийоване поступку)	13	7,43%
Предмети облапени з препоруками	11	6,29%
Вкупно	175	100%

Найвекше число приятих притужбох Защитнік гражданох одруци прето же не сполнёти зоз Законом предписани условия за поступане по истих. Притужби ше одруцує пре некомпетентносц, неблагочасовосц, скорейчасовосц, анонимносц и нешоровосц.

**Табела 23 – Родна ровноправносц – причини
за одруцована притужби у 2013.**

Скорейчасовосц – посовитовані о разполагаючих средствах	27	46,55%
Некомпетентносц – упущены на компетентны орган	15	25,86%
Нешоровосц	11	18,97%
Невласцены подношитель	4	6,90%
Компетентносц локалного омбудсмана	1	1,72%
Вкупно:	58	100%

Барз значни сегмент поступаня Защитніка гражданох по притужбох то даване совитодавней правнай помоцы, хтору Защитнік гражданох дава и теды кед одруци притужбу прето же є за ню некомпетентны, або пре скорейчасовосц. Защитнік гражданох у тих случаіах притужителя упутуюе на компетентны орган, або го совитує о разполагаючых правных средствах.

Як цо видно зоз табели 3. у 72,41% одруцених притужбох, Защитнік гражданох гражданом давал совитодавно-правну помоц же би вітворели своі права пред компетентними органами.

Табела 24 – Родна ровноправносц – дата совитодавно-правна помоц

	число	процент
Одруцени притужби	58	100%
Некомпетентносц – упущены на компетентны орган	15	25,86%
Скорейчасовосц - посовитовані о разполагаючих правных средствах	27	46,55%
Вкупно: дата совитодавно-правна помоц	42	72,41%

Поступаючи по притужбох зоз 2013. року и скорейших роках, компетентным органом упущены вкупно 35 препоруки, хторы ше одноштели на 11 предметы. До 31. 12. 2012. року, компетентны органы вівершили 26 препоруки, седем не вівершили, док други ище віше у терміну за поступане.

**Табела 25 - Родна ровноправносц – поступане
по препорукох зоз 2013.**

Препоруки	број	процент
Вкупно	35	100%
Вівершени	26	74,29%
Невівершени	7	20,00%
У терміну за вівершене	2	5,71%

У ресору хтори ше заніма зоз питаннями родней ровноправносци у 147 притужбох евидентовані 152 розлични потупеня правох. Найвекше число притужбох одношели ше на потупеня окремих правох у обласци родней ровноправносци.

Табела 26 - Родна ровноправносц – потупеня правох на хтори указовали притужителє

Окремни права у обласци родней ровноправносци	94	61,84%
Економски, социални и культурни права	44	28,95%
Граждански и политични права	9	5,92%
Право на добру управу	5	3,29%
Вкупно	152	100%

Найчастейши потупеня правох зоз групи економских, социалних и культурных правох одноши ше на право на социалну зашиту и права на роботу и по основи роботи.

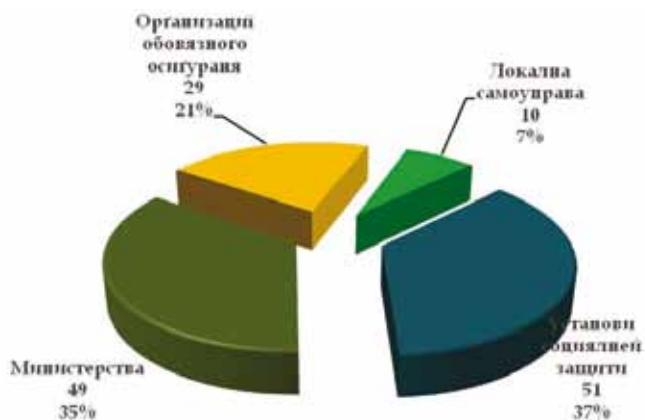
Табела 27. приказує структуру окремих правох у односеню на 94 евидентовані потупеня тих правох.

Табела 27 – Окремни права у обласци родней ровноправносци, їх число и процент

Файта потупеного права	число	%
Права ваготних женох и положніцох	41	43,62%
Фамелійне насилство	22	23,40%
Право на надополнене заробку под час одсуствованя пре положніцке хороване, положніцке одсуство и пестоване дзецка	15	15,96%
Окремни права маргинализованих категорийох женох	14	14,89%
Сексуалне насилство	1	1,06%
Родительске право	1	1,06%
Вкупно	94	100%

Найвекше число притужбох указовало на потупеня права з боку установох у обласци социалнай зашити и Министерства роботи, занятосци и социалнай политики и Министерства нукашніх ділох, чо указує Графикон 14.

Графікон 14 – Органы и организациі на чию роботу ше граждане найчастейше поносовали у області роднай ровноправносци

VI ДРУГИ АКТИВНОСЦІ

Народна скупштина и ёй компетентни одбори указали заинтересованосць за роботу Защитніка гражданох у області роднай ровноправносци. Заменіцы Защитніка гражданох участвовали у роботі одбору за людски и меншински права и ровноправносць полох Народнай скупштини и першай национальнай конференцыі женскай парламентарнай мрежы.

Совит Защитніка гражданох за родну ровноправносць отримал седем схадзки у 2013. року. На предлог и зоз помоцу членох Совету запровадзени надпатрующи нациви локальным самоуправом пре утвердзоване спосабу на хтори ше применює закон о ровноправносці полох у ёдинкох локальнай самоуправы, у поглядзе унапредзеня положения женох, односно заштити женских людских правох.

З викладаньем заставох ЛГБТ, и по першираз застави трансродных и трансполных особох, означени 17. май – Медзинародны дзень проців гомофобії и трансфобії – а представнікі Защитніка гражданох ше приключели гу колони, хтора з нагоды означавання 27. юния – Медзинароднаго дня піхі – прешайтали ше по центру Београду. У рамікох Тижня піхі, хтори отримані у Београдзе у септембру 2013. року, заменіца Защитніка гражданох бешедовала на панелу „Гомофобія у школскай ташкі”.

Защитнік гражданох з цілью унапредзеня стану у області роднай ровноправносци, предлужел сотрудніцтво зоз Мисію ОЕБС у Сербії, котра запачата 2012. року.

Сотрудніцтво зоз Повереніком за заштиту роднай ровноправносци вітворене прейг' заєдніцкай експертскай роботнай групі на аналізи постаяцого правнаго раміка за реалізацію правох трансполных особох хтара 2013. року закончела свою роботу зоз дефінованьом препорукох за віменкі и дополнення предписаньох значних за правне положене трансполных особох¹¹².

У рамікох лётнай школы „Традиция, культура и родна ровноправносць”, хтора організована за членіци національных советох національных меншинох, представена робота Защитніка гражданох. Активносці Защитніка гражданох представены и на обуки Стартавай конференцыі горадох и општинох „Родна ровноправносць на локальному уровню.”

112 Доступна на: <http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/images/stories/preporuke%20transpolne%20osobe.doc>.

У обласци ровноправносци полох и правох ЛГБТ особох предлужене успишне сотрудніцтво з організаціями цивілного дружтва, медзи хторима то и Автономни женски центер, Виктимологійне дружтво Сербії, Лабрис, Гейтен ЛГБТ, Асоціація Дуга зоз Шабцу, Београдски центер за безпечносну политику и Бібія.

Заменіца Защитніка гражданох участвовала на сходзе хтори Министерство роботи, занятосци и соціалнай политики организовало зоз предсідателями општинох и городонаачальніками у вязи зоз запровадзованьем Закона о ровноправносци полох у єдинкох локалнай самоуправи. Защитнік гражданох провадзи роботу Політичнаго савиту Влады за запровадзоване націоналнаго акцыйнаго плана по Резолюцыі 1325 ЗН.

Реагуюци на замеркованя ЗН Комитета за елиминоване шицких формах дискримінації женох, Защитнік гражданох упуцел писмо предшедуюцей Комитета же би пояснял компетентносци Защитніка гражданох у обласци родней ровноправносци.

VII ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Забойство жени и самозабойство насилніка то лем остатній чин у шоре насилства на хтори компетентны неправильно и правочасово реагавали

Защитнік гражданох на основі сознаня зоз мэдийох о партнерским насильтве кед хлоп з активованьем ручнай бомби забил свою звонкамалженску супругу и себе, на очигляд ёх малолітнаго дзецка, по власней ініцыятыві порушал поступок контролі правилносци и законітосци роботи компетентнаго Центра за соціалну роботу и Польційнай управи. У поступку утвардзене же орган хтори ше о ніх стара и Польційна управа препущели, кед індентифіковали існоване партнёрскаго насильтва, превжац шицки зоз законом предписаны міри защиці женох од насильтва, але и же би возпостаўгі всеоблапне сотрудніцтво, же би зачували жывоты жертвах насильтва и виновнікох.

Органом упуцены препоруки¹¹³ же би у будуцых случаіах насильтва у фамелії, окреме родно заснованым насильтве, у найвекшай міри хасновали свой компетентносци и овласценя котры утвардзены зоз законом, як и же би у подполносци окончавали свой обовязки пре благочасово, подполны и ділоторни защиці жертвах насильтва. Органы, попри поступаня по препорученіх мірох, прилапели Протокол о поступаню и сотрудніцтве установох, органох и організаційох у ситуацийах насильтва у фамелії и у партнёрских односеньях на територіі гораду.

*Школа препущела защицці гей школьніка
од злоставяня и занедзбованя*

Поступаюци по притужби школьніка штредній школы, хтори указал же после явного вияшнівания о своій сексуалнай ориєнтації, пре часты напады парнякох, бул примушены претаргнуц порядне школоване, и при покладаню позарядовых испитох у школи прецерпел насильтво од групи школьніка, Защитнік гражданох порушал поступок контролі законітосци и правилносци роботы школы.

Утвардзене же Школа препущела превжац зоз законом и подзаконским актом предписаны міри защиці школьніка од насильтва хторому бул виложены пре свой

---

113 Препорука Защитніка гражданох 13-691/11 од 21.1.2013. року, доступне на: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/029_2695_Jagodina%20preporuka.doc

иншаки сексуални ориєнтації, та Школи упуцены препоруки¹¹⁴. Школа, поступаючи по препорукох, у супадніцтве з з компетентнай школскай управы анализавала работу у тым случаю, направала Акцыйны план за превенцыю насиластва у школе з землемернай увагой на превенцыю насиластва и зменшованію непримиренности гу особом иншакей сексуалнай ориєнтації, запровадзела поступок утвердзованія одвичательносці занятых у школе, а директорка написмено упуцела пребачене школярови пре пропущене школы же бы бы не было обеспечено же бы бы не было завадзаньох школовал у беспечным окруженю.

*Зашчыта ваготных женох и положніцох
у случаіах предликвидациі ділодавца*

Гу Защитнікови гражданох ше обращала група занятых ваготных женох и положніцох у Развойней банкі Войводини, на основы сознання же банка престава робиц, пре зашчыту од одказу контракта о работе. Рахуючи же ваготны жени и положніцы витворэли одредзены уровень зашчыты права, як и же органы явней власці должностнага планавац и преобрац міри зашчыты женох, ваготных женох и положніцох, односно мацеринства вообще, согласно Уставу и окремым законам з хторима ше ушорюе положене тей дружтвенай групи, Защитнік гражданох порушал поступок контроли правилносці и законітосці работы Покраінскага секретарыяту за финансій. Як з землемернай органох утверждзене же предликвидациі управнік Развойней банкі а.д. у предликвидациі заключел работне одношене з землемернай 41 ваготну жену и положніцу, одклонені недостатак у работе, и Защитнік гражданох порушані поступок застановел.

**VIII ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГРАЖДАНОХ
У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНЫ УПРАВИ**

- 1. Министерство правды и державнай управы** треба же бы бы разматрело Инициативу за вименкі Виновнаго законіка и интенсивавала работу на усоглашаванію домашнаго законодавства з з Конвенцыю Совету Европы при застановіваню и борбі праців насиластва над женмі и насилаством у фамелії.
- 2. Влада** треба же бы бы обеспечала подполне витворыване и зашчыту правох ЛГБТ особох, а окреме зашчыту фізичнаго и психічнаго інтэгрытета и шлебоду сходзеня, як и же бы бы обеспечала отримаване Парады піхі.
- 3. Влада** треба же бы предложела Народнай скупштині закон хторы ушорюе даване безплатнай правнай помоці, з хторым бы бы унапредзело положене шыцкіх чувствітельных групох, а насампредз жертвы насиластва у фамелії.
- 4. Министерство просветы, науки и технологійнаго развою** треба же бы предложило вименкі и дополненія Закона о основах системи образования и воспитания же бы бы до Закона унесло одредби о эксплицітнай забрані дискримінації на основы сексуалнай ориєнтації и роднаго ідентитета.
- 5. Министерство просветы, науки и технологійнаго развою**, у супадніцтве з з **Міністэрством правды и державнай управы**, треба же бы бы утверждзело бліжэй критериемі за препознаване формі дискримінації з боку занятаго, школяра

---

114 Препорука Защитніка гражданох 13-3785/12 од 08.8.2013. року доступна на: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/058_058_preporka%20ekonomska%20skola%20-%20kursumlja.doc.

або трецей особи у установи, а окреме препознаванє дискриминациї по основи сексуалнай ориєнтації и родного ідентитета школяра, наставного и другога персоналу.

- 6. Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би до наставних планох и програмох основных и штредніх школох, а потім и до текстох учебнікох унесьло змісти з хторима на прилаплююци, але и фахови способ оброби шицкі значни питаня хтори ше одноша на ЛГБТ популяцию.
- 7. Міністерство правди и державней управи, Міністерство роботи, занятосци и соціальнай политики и Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би пририхтали предлог предписаньох з хторима ше ушорює правни пошлідки прилагодзования (пременки) пола и родного ідентитета.
- 8. Міністерство роботи, занятосци и соціальнай политики** треба же би пририхтало и Влади доручело Нарис закона о вименкох и дополненьох Закона о ровноправносци полох, з торим ше будзе дефіновац механізми родней ровноправносци у єдинкох локалнай самоуправи, способ вибору и санкций у случаю кед ше вибере механізэм, односно у случаю кед ше нє будзе почитовац одредби закона.
- 9. Міністерство роботи, занятосци и соціальнай политики, Міністерство нукашніх ділох, Міністерство здравя и Міністерство правди и державней управи** треба же би обезпечели обуки о применеваню протокола за поступанє у случаюх насилства у фамелії и партнерского насилства, медзинародных потвердзених документох и домашніх предписаньох хтори ушорюю защиту женох од родно заснованого насилства у фамелії и партнерских одношеньох.
- 10. Міністерство правди и державней управи и Рэспубличны секретарият за законодавство** треба же би предложели міри за уводзене родно чувствительного язика до роботи державных органох, улючуюци писане законах и других актох.
- 11. Міністерство роботи, занятосци и соціальнай политики** треба же би, у сотрудніцтве зоз єдинкамі локалнай самоуправи, превжало міри пре обезпечованє одвітуючих услугох прилапайована жертвох актуалного фамелійного насилства.
- 12. Міністерство региональнага розвою и локалнай самоуправи** треба же би у поступку надпатрунку у єдинкох локалнай самоуправи, наклада формованє стаємних роботных целох або занятого за родну ровноправносц и окончованае роботох витворйована єднакіх можлівосцох у складзе зоз Законом о ровноправносци полох.
- 13. Міністерство роботи, занятосци и соціальнай политики – Управа за родну ровноправносц** треба же би континуовано запровадзovalа надпатрунок над применеваньем родней ровноправносци и политиками єднакіх можлівосцох у єдинкох локалнай самоуправи, односно державных органох на рэспубличним уровню.
- 14. Служба за управянє зоз кадрами** треба же би до тематских змістох фаховей обуки за шицкіх занятых у державней управи уключела и обуки на тему родней ровноправносци.
- 15. Міністерство здравя** треба же би превжало міри же би обезпечело гінекологійни столи за заштуту и превенцию здравя и жени з инвалидитетом на шицкіх уровньох здравственей заштуты.

2.4. ПРАВА ОСОБОХ З ИНВАЛИДИТЕТОМ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. По II часці: Прегляд по обласцох / ресорох сцигнуща держави

- 1.1. Принесены нови Правилнік о технічных стандардох доступносци¹¹⁵.
- 1.2. Прилапени Акцыйни план за запровадзоване Стратегії унапредзеня положення особох з инвалидитетом у Рэспубліцы Сербіі за перыод 2013 – 2015 року¹¹⁶.
- 1.3. Принесены Закон о заштите роботы особох зоз менталніма завадзаннями¹¹⁷.

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. Поступаючи по власнай ініціатыві, Защитнік гражданох упцел Думане Міністерству будовательства и урбанизма указуючи же тэдышні Правилнік о технічных стандардох приступносци муши буц усоглашени зоз Конвенцию ЗН о правах особох зоз инвалидитетом¹¹⁸, Законом о застановіваню дискримінації особох зоз инвалидитетом¹¹⁹, другіма позитивно правнымі предписаннями и медзинароднімі стандардамі приступносци.
- 2.2. Поступкі контролі хторы Защитнік гражданох порушал спрам Міністерства роботы, занятосци и соціальнай политики, допринесли унапредзеню роботы того органа управы у смыслу ажурнейшаго поступаня и унапредзеня вітвортавання правах гражданох зоз инвалидитетом.
- 2.3. Защитнік гражданох у 2013. року у тей обласці приял 341 притужбу. У истым перыодзе закончел роботу на 297 предметох, приятых у 2013. и скорейших роках. Утвардзел вкупно 41 розличне потупене права. З цілью одклоньованя препушченьох упцел 15 препоруки, од котрих окончены 6 (40%). У истым перыодзе у 27 случайох (9,09%), поступкі застановены, бо органы одклоніли препущэння по сознаню же Защитнік гражданох порушал поступок контролі ў яго роботы.

---

115 „Службени глашнік РС”, чс. 72/09, 81/09-вип. 64/10 УС, 24/11 и 121/12.

116 „Службени глашнік РС”, чс. 73/13.

117 „Службени глашнік РС”, чс. 45/13

118 „Службени глашнік РС” - Медзинародні контракты”, число 42/09.

119 „Службени глашнік РС” – чс. 33/06

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Принесени Закон о защите особох зоз менталними завадзанями¹²⁰ не представя основу за всеоблапну реформу менталного здравя, на цо зоз своім Думаньом на Нарис закона указал Защитнік гражданох.
- 3.2. И далей нёт ясна одлука и ясны план запровадзованя процесу „деинституционализациі”.
- 3.3. Недостаточно развита система услугах и сервисох потримовки особом зоз инвалидитетом у локальных заєдніцох.
- 3.4. Недошлідне применюване Закона о планованю и вибудови¹²¹ и Правилніка о технічных стандардох приступносци, як и недостаточна контрола инспекційных органох локальных самоуправох у поступку вибудови новых и добудови/віменкох старых об'ектах, зоз аспекта приступносци.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятивы Защитніка гражданох, по хторых не поступене

- 4.1. Не поступене по шлідуюющих предкладаньох за злепшане положеня гражданох у одношенню на органы управы зоз Рочнога звиту Защитніка гражданох за 2012. рок:
  - Министерство роботы, занятосци и соціальнай политики треба же би самостойно и у сотрудніцтве зоз другими органами явней управи:
    - приихтало и компетентному органу предложело ділотворни мири „афірмативней акції”, хторы оможлівя подприємствам хторы даваю и регабілітую особи з инвалидитетом же би були у ровноправним положеню зоз другими прыведніма дружтвами;
    - розвивало нови мири професійней регабілітації, преквалифікації и дошколівованя особох з инвалидитетом хторы гледаю роботу, у складзе зоз погледованьом и потребами на тарг'овищу роботи;
    - розвивало системи и сервисы потримовки особом з инвалидитетом у локальных заєдніцох.
  - Министерство здравя, самостойно и у сотрудніцтве зоз другими органами явней управи, треба же би возпоставело роботне цело котре будзе задолжене за розвиване процесох деинституционализациі, односно трансформациі постаячых установох здравственей и соціальнай защиты у хторых змесцени особи з менталними завадзанями, а у чиєй роботи обовязно будзе участвовац и Министерство роботы, занятосци и соціальнай политики, Министерство просвіти, науки и технологійного розвою, Министерство финансійох, фаховцы и представнікі организацийох цивільнага дружтва.

---

120 „Службени глашнік РС” – чс.45/13

121 „Службени глашнік РС”, чс. 72/09, 81/09-випр., 64/10-Одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-Одлука УС, 50/13-Одлука УС и 98/13-Одлука УС.

- Министерство просвіти, науки и технологійного розвою треба же би унапредзело систему образованя у одношенню на особи з інвалідитетом, бо окреме незигодна образовна структура то ёдна од основных причинах незанятосци и соціалнай виключеносци особох з інвалідитетом.
  - Рэспублічны фонд за пензійне и інвалідске осуг'уране треба же би напрапавлені вименкі и дополненя Правилніка о образованю и способе роботы органох экспертованя Рэспублічнаго фонда ПІО¹²² и принесло и другі однавітующи подзаконски акты, же би ше у поступку экспертизи у першым и другім ступню елиминовало недостаткі у вязі зоз терминамі поступаня, ясносцу, подполносцу и обгрунтаваносцу результатох и думаньох органох экспертизи.
- 4.2. Народна скупштина не разглядала предлогі закону о вименках и дополненях Закона о роботы и Закона о финансійной потримовкі фамелії з дзецмі, хторы поднесол Защитнік граўданох зоз потримовку 60. 000 граўданох, а Влада дала думане же би ше Предлог закону о вименках и дополненях Закона о финансійной потримовкі фамелії з дзецмі не треба прилаўпіц¹²³.

5. Обгрунтаване

З прилаўпіваньем Думаня Защитніка граўданох и приношэннем нового Правілніка о тэхнічных стандардах прыступносци, з хторым бліжэй предписаны тэхнічны стандарды прыступносци и разрабены урбанистично тэхнічны условия за планаване явных, транспортных и пешацкіх поверхносцох и приходох гу обектам, Министерства будаўтельства и урбанизма створэло предусласіе за незавадзане вітворыване права особох з інвалідитетом. Існоване прыступнага фізичнага окружэння условия же би ше вітворэло припознати права и запровадзело основны принципы нэдискримінацыі и ровноправносци особох з інвалідитетом.

Зоз Стратегію унапредзеня положеня особох з інвалідитетом за період 2007-2015 утвардзены ціль – унапредзене положеня особох зоз інвалідитетом до позіцыі ровноправных граўданох хторы маю шыцкі права и одвічательносци, зоз акцыйнымі планамі хторы ше приноша за період од двух роках. Поступаючи по власнай ініцыятыві, Защитнік граўданох 2012. року упуцел Препоруку Министерству роботы, занятосци и соціалнай политики пре неблагочасово приихтаваня акцыйных планох за запровадзоване Стратегіі. Перши дварочны Акцыйны план принесены 2013. року за період 2013-2015. рок з хторым прецізовані дзяпоедні міри и актыносци хторы потребне запровадзіц у останім дварочным періодзе имплементацыі Стратегіі.

Міністэрства здарвя не прилаўпіло Думане Защитніка граўданох хторе дате у поступку виробку Предлага Закона о заштите особох з ментальнімі завадзаннямі, а з хторым указане же ше з предложэнімі рашэннямі значно одступа ад Стратегіі розвою заштите ментальнага здарвя¹²⁴. Спрам Стратегіі „реформа у областца ментальнага здарвя треба же би была потримана з пременкамі у законодавстве хторы ше окреме одноша

---

122 „Службени глашнік РС”, чс. 59/08, 75/08, 24/11 и 7/12.

123 Подробнейше видзіц у окремнай часці Звіту о правах дзецка

124 „Службени глашнік РС”, число 8/07.

на захисту правах и потребах особох з ментальними проблемами и реальним змоцньовоаньем тих хтори планую служби у обласци ментального здравя”¹²⁵. З Думаньом тиж так указане же би ше Нарис закона занімал з правами особох з ментальними завадзаннями виключно зоз медицинскага становиска, и прето занедзбани аспекти захисты людских правах медзи хторима и права на соціялне уключоване и право на лічене у найменей рестриктивней окончані.

У Рэспубліцы Сербії хиби ясна одлука и план о запровадзованю процеса „дэ-інституціонализациі” хтори будзе мац основны принципы запровадзованя процеса прэмесцяня інституціонализаваных особох з інвалідитетом зоз здравственных установох и установох соціяльнай захисты. Хиби цело хторе будзе координавац увядзене того процеса водзаци рахунку же би ше го запровадзело зоз подполным почитованьем людских правах особох хторых ше будзе прэмесцац.. З приношэнью Закона о потвердзованю Конвенцыі о правах особох з інвалідитетом, Рэспубліка Сербія признала право особох з інвалідитетом хтори загарантаваны з тым ме-дзинародным контрактом, медзи другима и право особох з інвалідитетом же можу жиц у заедніци, же можу мац можлівосц выбору дзе буду бывац, як и право на вибор же з ким буду жиц, односно же су не обязаны жиц у даяких конкретных животных условий.

Унапредзене положеня особох з інвалідитетом и ёх подполне дружтвене уключоване завиши од потримовкі хтору держава должна обезпечиц през возпоставянє рижних системох потримовкі особом з інвалідитетом. Зоз бешеди хтору Захистнік громаданох окончел зоз приношителями одлукох у вецей як дваццет локальных самоуправах и представнікамі центрох за соціялну роботу, виходзі же потримовка особом з інвалідитетом часточно обезпечена през системи соціяльнай захисты и образованя, але не достаточна за ровноправне уключоване до дружтвеного жывота. Развиване розличных формах потримовкі през системи соціяльнай и здравственай захисты, образованя и занятосци, то условие за елиминоване дискримінації и викореніване предрозсудкох.

Упрекосц нормативнай основы з хтору предписане же ше под час проектирования и будована, особом з інвалідитетом, дзецом и старшим, муши оможлівиц незавадзані приступ, рушане, пребуване и робота, односно же би ше под час проектирования и будована новых, як и реконструкції постоіащих обектаў, водзело рахунку о стандардох приступносци особох з інвалідитетом, пре нідошлідне применюване предписаньех хтори предвидзую приступачне окружене, очежане є, або подполно онеможлівене витвориц основни права.

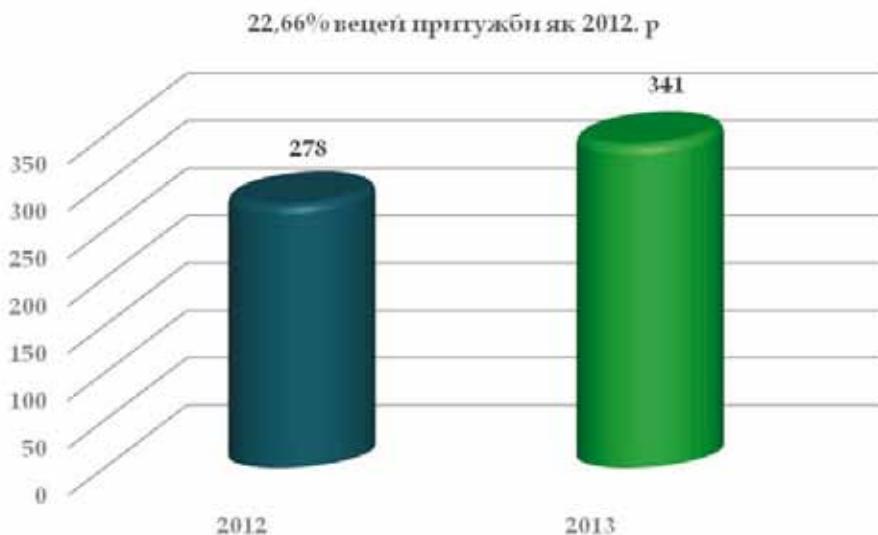
II ПРИТУЖБИ

У обласци правах особох з інвалідитетом, Захистнік громаданох приял 339 притужби, а по власнай ініцыятыві виглядовал 2 случаі. Спомните число притужбох предстаўя 6% од вкупнага числа притужбох хтори Захистнік громаданох приял у 2013. року. Число притужбох у тим року веќше за 22,66% у одношено на прешли рок.

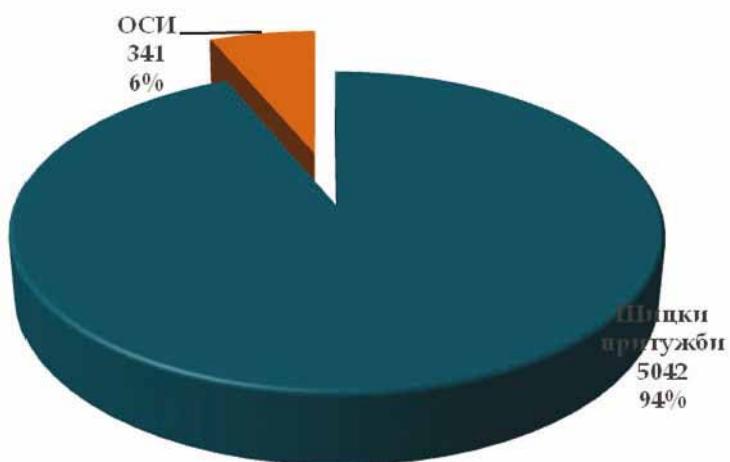
---

125 Бок 7, Одзелене 3, часц 3.1, доступне на: <http://www.zdravljje.gov.rs/tmpmz-admin/downloads/zakoni1/Strategija%20Razvoja%20Zastite%20Mentalnog%20Zdravlja.pdf>.

Графікон 15 – Права особох з інвалідитетом – Число приятих притужбох у одношенноу на 2012. рок

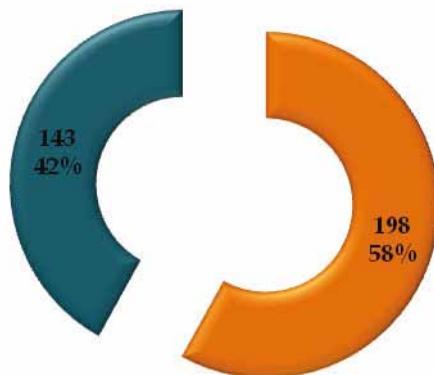
Графікон 16 – Притужби у обласци правох особох з інвалідитетом у одношенноу на шицки прияти притужби

Захиснік гражданох у обласци правох особох з інвалідитетом у 2013. року приял вкупно 341 предмет. Закончел роботу на 198 предметох зоз 2013. року, док 143 и далей у процедури.

**Графикон 17 – Права особох з инвалидитетом
- рбота на предметах зоз 2013.**

■ Закончане ■ Идалей у роботи

У 2013. року Защитнік гражданох вкупно закончел 297 предмети, од котрих 198 зоз 2013. року, а остаток зоз других роков.

Табела 28 - Права особох з инвалидитетом – способ на хтори закончена рбота на предметах зоз 2013. и скорейших роках

Одруцени притужби	163	54,88%
Неосновани притужби	84	28,28%
Орган одклонел препущене по сознанию же порушани поступок контроли його рботи (застановйоване поступку)	27	9,09%
Предметы облапени з препоруками	11	3,70%
Одуставане притужильох	8	2,69%
Думаня	3	1,01%
Вкупно	297	100%

Найвекше число приятих притужбох Защитнік гражданох одруци прето же не сполнети зоз Законом предписани условия за поступане по истих. Притужби ше одруцуе пре некомпетентносц неблагочасовосц, скорейчасовосц, анонимносц и нешоровосц.

Табела 29 - Права особох з инвалидитетом – причини за одруцована притужби у 2013.

Некомпетентносц – упуцени на компетентни орган	79	48,47%
Скорейчасовосц – посовитовані о розполагаючих средствах	48	29,45%
Нешорова притужба	22	13,50%
Неблагочасова притужба	8	4,91%
Компетентносц локалного омбудсмана	4	2,45%
Невласцени подношитель	2	1,22%
Вкупно:	163	100%

Барз значни сегмент поступаня Защитніка гражданох по притужбох то даване совитодавней-правнай помоци, хтору Защитнік гражданох дава и теди кед одруци притужбу прето же є за ню не компетентни, або пре скорейчасовосц. Защитнік гражданох у тих случаіах притужителя упуцуе на компетентны орган або го совитуе о правных средствах хторы му на разположаню.

Як цо видно з з табели 30. у **77,92%** одруцених притужбох, Защитнік гражданох гражданом дал совитодавну-правну помоц при вітворйованю їх правах пред компетентними органами.

Табела 30 - Права особох з инвалидитетом – дата совитодавно-правна помоц

	број	проценат
Одруцени притужби	163	100%
Некомпетентносц - упуцени на компетентны орган	79	48,47%
Скорейчасовосц – посовитовані о разполагаючых правных средствах	48	29,45%
Вкупно: дата совитодавно-правна помоц	127	77,92%

Поступаючи по притужбох зоз 2013. року и скорейших роках, компетентным органом упуцене вкупно 15 препоруки, хторы ше одношельи на 8 предмети. До 31.12.2013. року, компетентни органи вивершили шейсц препоруки, док други ище вше у терміну за поступане.

Табела 31 - Права особох з инвалидитетом – поступане о препорукох зоз 2013.

	препоруки	број	проценат
вкупно		15	100%
вивершени		6	40,00%
невивершени		0	0%
у терміну за вивершене		9	60,00%

У ресурсу хторы ше заніма зоз заштуту правах особох з инвалидитетом у 341 притужби евидентоване 421 розличне потупене права. Найважче число притужбох указовало на потупення економских и соціяльных правах, а медзі німа окреме право на пензийне и инвалидске осигуране, як и право на соціяльну заштуту. Тиж у притужбох указане на числені потупення зоз домена добрей управы як цо цихосц адміністрації и потупеня поступку.

Табела 32 - Права особох з инвалидитетом – потупеня права на хторы указовали притужителе

Економски, соціялни и культурни права	156	37,05%
Окремни права особох з инвалидитетом и старих	136	32,30%
Право на добру управу	90	21,38%
Гражданське и политичне	39	9,26%
Вкупно	421	100%

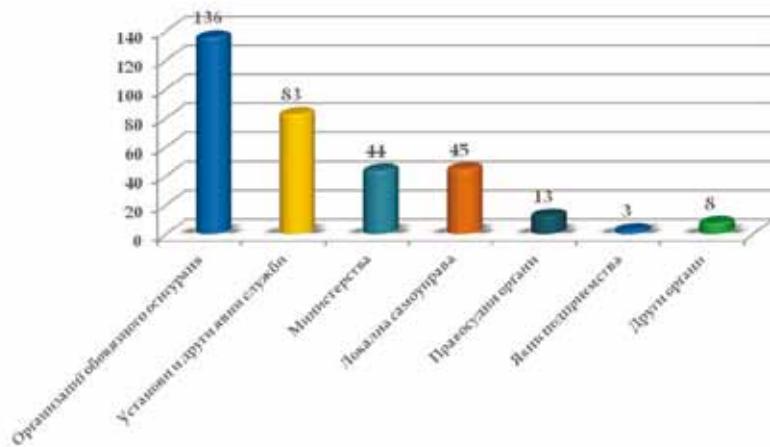
Табела 33. приказуе структуру окремых правах у одношено на 136 евидентованы потупеня тих правах.

**Табела 33 – Потупеня окремих правах особох з инвалидитетом,
їх число и процент**

Файта потупеного права	число	%
Право на пенежне надополнене за помоц и пестоване другей особи	27	19,85%
Право на додаток за помоц и пестоване другей особи	17	12,50%
Право на занятосц и професийну регабилитацию	14	10,29%
Право на пенежне надополнене за тілесне очкодоване	11	8,09%
Дискриминация по основи инвалидитета	9	6,62%
Право на звекшани додаток за помоц и пестоване другей особи	9	6,62%
Архитектонски приступ об'єктом	9	6,62%
Право на єднаку доступносц услугох	8	5,88%
Право на царински и фискални олєгчаня и повласценя	7	5,15%
Право на статус РВИ	6	4,41%
Право по основи статуса РВИ	6	4,41%
Право на олакшице и повластице у јавном превозу	6	4,41%
Право на ортопедски средства помоци	3	2,21%
Право на ортопедски средства помоци	3	2,21%
Право на повласценя и олєгчаня у явним превозу провадзачох ОСИ	1	0,74%
Вкупно	136	100%

Органы на хтори указовали притужби евидентовани у обласци правох особох з инвалидитетом то Републични фонд ПІО, Министерство роботи, занятосци и социалней политики и установи у обласци социалней защиты цо и обчековане з оглядом на тото же особи з инвалидитетом векшину своїх окремих правох витворюю при тих органах, як цо видно на графикону 18.

**Графикон 18 – Органы и организациі на чию роботу ше громадане
найчастейше поносовали у обласци правох особох з инвалидитетом**

III ДРУГИ АКТИВНОСЦІ

Явне слухане у Народнай скупштині

Заштитнік граѓданох ведно зоз Обором за людски и меншински права и ровноправносці полох Народнай слупштини организовал явне слухане о питањох значних за витворйоване полней дружтвеней уключеносци особох з инвалидитетом хтори ше находза у психиятрийных шпитальох и установох социалнай защиты, после трансформациі тих институцийох. Их премесцована до примарного дружтвеного штредку предстаўя зложени процес у хторим необходне розвиц розлични форми потримовки и услуга гох у локалнай заєдніци, цо подрозумює преберане розличных активносцох и мигох на шицких уровньох власци. На явним слуханю присутствовали представніки ресорных міністерствах (Міністерство здравя, Міністерство роботы, занятосци и социалнай политики, Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою, Міністерство правды), представніки Городу Београду, директоре установох социалнай защиты и директоре психиятрийных установох, як и представніки медзинародных организацийох, организацийох цивилнога дружтва и представніки фаху.

После явнога слуханя у Народнай скупштині, Заштитнік граѓданох о истых темох организовал розгварки у Скупштини городу Нового Саду, Нишу и Крагујевцу.

Округли столи у єдинкох локалнай самоуправи у Сербії

У 2013. року Заштитнік граѓданох, у сотрудніцтве зоз Канцеларию Високого комесара ЗН за людски права (ОНЧНР), организовал округли столи у штирох локалних самоуправох (Бору, Новим Пазару, Крагујевцу и Београдзе) на тему „Питаня од значеня за унапредзене положеня особох з инвалидитетом и системи услугах и потримовки у локалнай заєдніци”.

На округлих столох присутствовали представніки єдинкох локалнай самоуправи борскага, заєчарскага, златиборскага и рашскаго округу, представніки центра за социалну роботу и домох здравя, директоре установох социалнай защиты и директоре психиятрийных шпитальох (односно общих шпитальох), як и организациі цивилнога дружтва хтори ше занімаю зоз защиту и унапредзенем правох особох з инвалидитетом. На сходох присутствовали тиж и Міністерства здравя и Міністерства просвіти, науки и технологійного розвою.

Совіт за особи з инвалидитетом и старших

Зашеданя Совіту за особи з инвалидитетом и старших¹²⁶ у цеку 2013. року до-принесли индентификациі проблемох з хторима ше зочую особи з инвалидитетом, и успишносци роботи Заштитніка граѓданох у області защиты и унапредзеня правох особох з инвалидитетом и старших.

---

126 Члени совіту Ігордана Райков, др Дамян Татич, Іванка Йованович, Видан Данкович, Драгана Чиріч Милованович, Миодраг Почуч и др Милош Неманіч.

IV ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

*Обезпечоване обвісцення од особи позбутий діловней способносци
виключно зоз присутством його старателя*

З цильом одклоньованя утвердзених нєдостаткох у роботи и поступаню єднай Поліційнай управи, на хтори указал старатель особи позбутий діловней способносци, Защитнік гражданох упуцел препоруку з хтору указал на нєобходне дошлідне применьоване члена 48. Закона о поліцыї¹²⁷, односно члена 12. пасус 2. Правилніка о поліційних овласценъох¹²⁸ з хторим предписани окремни случаї поволованя, односно же би ше особа позбута діловней способносци могла поволовац виключно прейг його старателя.

Поліційна управа информовала Защитніка гражданох же у складзе зоз дату препоруку, превжати мири же би ше обезпечело законіте и правилне поступане поліційни службенікох и же зоз депешу заменіка начальніка ПУ зоз препоруками Защитніка гражданох упознати старшини шицких організаційних єдинкох тей ПУ.

*З посыпаньем вкупного списку предметох онеможлівене одлучоване
о жалби истей особи у другей управній ствари*

По притужби, з хтору указане же Дирекция РФ ПІО нє одлучела по жалби притужителя дужей як рок, Защитнік гражданох у поступку контролі законітосци и правилносци роботи того органа утвердзел же тот граждан, пре жалби у управній ствари утвердзования ступня тілесного очкодованя, поднєсол Дирекції жалбу у управній ствари утвердзования свойства осигураніка по основи окончованя професійнай діяльносци, хтора одбита. Понеже вон Управному суду поднєсол тужбу за поніщене другоступньового ришеня, Дирекция доручела його вкупни досиє Управному суду прецо нє могла дужей як рок одлучиць о його жалби поднєшеней познійше у спомнуетрі другей управній ствари. Защитнік гражданох органу упуцел препоруку же би досиє хаснователя формовал у складзе зоз Упутством о канцеларийним ділованю органох державнай управи, з чим ше оможліви же би ше на вимогу суда нє доручовало вкупни списки предметох єдного хаснователя але лєм списи гевтей управній ствари хтора предмет поступаня суда у конкретним случаю, а сам орган може незавадзано поступац по евентуалній жалби истого хаснователя у даєднай другей управній ствари.

V ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

- 1. Министерство здравя** треба же би започало реформу захиты менталного здравя и предложело системи захити и превенції менталного здравя, окреме з воз-поставяньем дальншого розвою лічения и захити менталного здравя у заєдніци.
- 2. Влада** треба же би принесла ясну одлуку и план трансформациі резиденціяльних психіятратрийних установох.

---

127 „Службени глашнік РС”, чс. 101/05, 63/09-Одлука УС и 92/11.

128 Службени глашнік РС”, чс. 54/06.

- 3. Народна скупштина** треба же би розпатрела предлоги закона о вименкох и дополненьях Закона о роботи и Закона о фінансійнай потримовки фамелії зоз дзецми, хтори поднёсол Защитнік гражданох.
- 4. Міністерство будівельства і урбанизма** треба же би у сотрудніцтве зоз єдинками локалнай самоуправи, організувало обуки за занятых у општинских и городских одзеленьях компетентных за одоброване проектох, видаване урбанистичных, будівельних и употребных дозволох, іспекційных службох як и представнікох фаху (лиценцовани проєктанти, виводзаче роботох...) же би ше зоз едукацию и упознаваньем зоз важаціма предписаннями застановело будоване неприступных об'ектох, а стари уж збудовани об'екти прилагодзело прилапнім принципом и стандартом.
- 5. Єдинки локалнай самоуправи** треба же би обезпечели ефікаснейше поступане компетентных інспекційных службох и ділітурнійши надпартрунок над іх работу бо слово о органох хтори маю овласцяня же би непоштредно вплівовали на фактичне применюване законах и подзаконских актох з хторым предписана обовязка почитована стандардох приступносци.
- 6. Міністерство роботи, занятосци и соціяльнай захіти**, самостойно и у сотрудніцтве зоз другими органами явней власци, треба же би обезпечело фінансийно отримуючу систему услугох и сервіса потримовки особох з инвалидитетом у локалних заєдніцох.
- 7. Єдинки локалнай самоуправи** треба же би розвили системи потримовки осо-бом з инвалидитетом у локалних заєдніцох.

2.5. ПРАВА ОСОБОХ ПОЗБУТИХ ШЛЕБОДИ И НАЦИОНАЛНИ МЕХАНІЗЕМ ЗА ПРЕВЕНЦІЮ ТОРТУРИ

ПРИМЕНЬОВАНЄ ПОЛИЦІЙНИХ ОВЛАСЦЕНЬОХ

І ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Министерство нукашніх ділох у офиційних сообщеньох за явносць веций уваги дава почитованю предпоставки нੇвиносци гражданох спрам котрих применьовани полиційни овласцена пре постянє основи сумнї же зробели виновне діло.
- 1.2. Министерство нукашніх ділох запровадзело обуки полиційных службенікох о поступаню спрам затриманих особах и захиты од злоставяня.
- 1.3. Министерство нукашніх ділох унапредзело положене особи у полиційним затримованю, медзи іншим и обезпечованьем їх костираня и уводзеньем електронскай евиденциі о обиходзеньох затриманих особах.

2. Результаты Защитніка гражданох

- 2.1. Препорука Защитніка гражданох унапредзела роботу Министерства нукашніх ділох у поглядзе почитованя предпоставки нੇвиносци особох позбутих шлебоди пре иоснованє сумнї же зробели виновне діло.
- 2.2. Возпоставени кооперативни диялог, як організована, порядна форма превенційно-едукативного сотрудніцтва Защитніка гражданох зоз Министерством нукашніх ділох, а хторе ше одвива през порядни, періодични схадзки зоз полиційными руководителями и службенікамі зоз полиційных управох и станіцох чию ше роботу котролує. У цеку диялога ше розпатра модалитети применьовня препорукох Защитніка гражданох, цо резултую їх ділотворнейше применьованє и унапредзованє поступаня поліції спрам затриманих особох.
- 2.3. З применьованьем препорукох Защитніка гражданох поліційни управи компетентним органом упуцели вимоги за обезпечованє потребных средствах пре усоглашованє просторийох за затримованє за важаци стандарди.

- 2.4. Поступаюци по препорукох Заштитніка гражданох, полицыйни станіцы престали хасноваць просторії без усавийох за полицыйне затримоване.
- 2.5. З применньованьем препорукох Заштитніка гражданох значно унапредзене положене особох у полицыйним затримованю, медзі іншым и обезпечованьем іх поживи, як и уводзеньем электронскай евиденцыі о обиходзењох затриманых особох.

3. Недостатки на державным уровню

- 3.1. Министерство нукашніх ділох не вітворює у полним обсягу свою улогу у борбі проців некараня, як виновнікох виновных ділох звонка своїх шорох, так и медзі припаднікамі Поліцыі.
- 3.2. Вельке число просторійох за затримоване у полицыйних станіцох и далей не у складзе зоз важаціма стандартамі.
- 3.3. Упутство о поступаню спрам приведзених и затриманих особох содергі одредби хтори не у складзе зоз важаціма предписаннями и стандартамі.
- 3.4. Поліцыйни службенікі дзепоєдніх полицыйных станіцох потуплюю приватносць затриманих особох так же присутствуя на іх лікарских препатрункох и беру їх медыцинскую документацию.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Заштитніка гражданох по хторых не поступене

- 4.1. Министерство нукашніх ділох не утверджело одвичательносць полицыйных службенікох за потупене права граждана на физичны и психичны интэгрытет, хтори под час позбуца шлебоды, приводзеня и затримованя у полиції был виложены тортуры.
- 4.2. Министерство нукашніх ділох не превжало шицкі разполагаюци міри и активносці же бі шицкі просторії за полицыйне затримоване були у подполносці усоглашени зоз важаціма предписаннями и стандартамі.
- 4.3. Поліцыйни службенікі дзепоєдніх полицыйных станіцох потуплюю приватносць затриманих особох так же присутствуя на іх лікарских препатрункох и беру їх медыцинскую документацию.

5. Обгрунтovanе

Министерство нукашніх ділох у складзе зоз препоруку Заштитніка гражданох¹²⁹ у сообщеньях за явносць пошвецело векшу увагу почитованю предпоставки невиносці гражданох спрам котрих применены полицыйни овласценя пре існоване основы сумні же зробели виновне діло. За розлику од скорейших періодах, у цеку 2013. року Заштитнік гражданох не приял ані ўдну притужбу на потупене предпоставки невиносці у сообшенню Министерства. З почитованьем предпоставки невиносці одклонены и недостатак у роботи Министерства хтори мал як пошлідок потупене ширшого права – права

---

129 Предмет чс. 12-902/13.

на праведне судзен€, а на хторе потупен€ Зашитнік гражданох указал у своеї препоруки и предходних рочных звітох¹³⁰.

Зашитнік гражданох поступал у вецей случаіах у хторых було аргументовані твердзеня же гражданом спричинены тілесны повреды у цеку неправилного применювання поліцыйных овласценъю. Министерство не на одвітуюци (детальни, об'єктивни, швидкі, ефікасні) способ випітало тоти случаї, ані виновати не карані¹³¹. Зоз наведзеного виходзи же ше не вше запровадзує благочасово и детальни поступки же би ше випітало шицки аргументовані наводзеня о злоставяню и утвірдзело індывідуалну одвічательносць поліцыйных службенікох, як суб'єктивну, так и об'єктивну. На тот способ ше не вітворює обовязка державных органох за борбу проців некарання за тортуру.

За старює тото же у цеку періоду давання звіту не поступене по препоруки у случаіах у хторых Зашитнік гражданох утвірдзел же граждан бул малтретовані под час затримовання у поліції и у хторих Министерству упущена препорука же би утвірдзела одвічательносць поліцыйных службенікох. У тим контексту, індикативне же ані компетентне явне тужительство, хторе у описанім случаю інформоване з боку Зашитніка гражданох, не нашло основи порушаць виновни поступок проців поліцыйных службенікох.

У цеку періоду давання звіту, Зашитнік гражданох вецей раз указал же Упутство о поступаню спрам приведзених и затриманих особох ма шор одредбох хтори не у складзе зоз важаціма предписаннями и стандардами (компетентносць контролных механізмох, обовязнне вязане под час превоженя/одводзеня особи, обовязнне присуство поліцыйных службенікох на лікарских препатрункох затриманих особох, небовязносць інсталавання аларма за повязоване дежурного поліцийного службеніка кед постої надпатрунок просторії). Спомнуты препущэння створэли небудучысць при поліцыйных службенікох о исправносці способу применювання поліцыйных овласценъю. Зашитнік гражданох ма становиско же небоходне без дальншого одкладаня окончиц усаглашоване Упутства зоз важаціма предписаннями и стандардами.

Министерство нукашніх ділох ані у 2013. року не превжало шицки небоходни міри и активносці у цілю усаглашовання просторійох за поліцыйне затримоване зоз важаціма предписаннями и стандардами. И попри велького числа звітох¹³² и препорукох¹³³ хтори у прешліх роках Зашитнік гражданох упущел Министерству и далей вельке число просторійох не ма условия, а небастаткі ше одноша на небастаточну велькосць, руйнованосць, негигіену, влагу, небошвиценосць, непревітреносць, незогратосць, небаступносць чечуцей воді и тоалета и под. Препознати напружэння дзепоедных поліцыйных старшинох хторым ше такой по приему препорукох Зашитніка гражданох удало же би хаснующи розполагающи средства у велькай міри унапредзели постояци стан.

130 Рочни звит Зашитніка гражданох за 2012. рок доступни на: <http://www.ombudsman.rs/attachments/Redovni%20godisnji%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana%20za%202012%20godinu%20-%20final.pdf>
Рочни звит НПМ за 2012. рок доступни на: http://www.ombudsman.rs/attachments/2902_izvestaj_%20NPM_%202012.pdf

131 Предмет чс. 12-1782/10; 12-3518/1; 12-926/12.

132 Препоруки Зашитніка гражданох у окончаваню роботох НПМ у звітох о нащыви поліцыйных управы/станіцох у 2013. року доступни су на: <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/izvestaji/posebnii-izvestaji>

133 У цеку 2013. року Зашитнік гражданох поліцыйним управом и станіцом упутел 45 препоруки хтори ше одношели на унапредзене материяльных условийох змесцена.

У одношеною на предходни період даваня звиту зробене вельке помкнуце так же ше у цеку 2013. року особом котры затриманы у поліцыйных станіцох забезпечовало костиране, односно обезпечени им наменски средства у бюджету. Тиж так, уведзены и окремні електронски евиденцыі о обиходах затриманих особох з боку поліцыйных службенікох (до хто-рих ше уписую шицкі значны збуваня и роботы хторы ше пребера спрам затриманих осо-бох напр. обиходы затриманих особох, костиране, здравствени препатрунки и под.).

6. Характеристичны случаі

Одсуство борби проців нєкараня за тортуру¹³⁴

Заштитнік гражданох у запровадзенім поступку утверджал же потупене право притужителя на фізичны и психічны інтегритэт, бо у цеку позбуца шлебоды, прыводзе-ня и затримовання у поліцыі был виложены тортуры. Поліцыі упущена препорука же бы утверджал одвічательносць поліцыйных службенікох. О случаю информаване и компе-тентне явне тужительство.

Термин за поступане по препоруки вице-кол под час периода даваня звиту. Міністерство нукашніх ділох не поступало по препоруки, ані не доручело одвіт з нагоды упущених препорукох. Компетентне явне тужительство Заштитнікови гражданох доручало обвісцене же не нашло основу же бы порушало виновни поступок приців полі-цийных службенікох поліцыї.

7. Предлоги за злешшане положення гражданох у одношеною на органы управы

- 1. Міністерство нукашніх ділох** треба же бы у полным обсягу вітворювало свою улогу у борбі проців нєкараня за гоч хтору форму злоставяння хтора на-стане у вязи применньовання поліцыйних овлашчень.
- 2. Міністерство нукашніх ділох** треба же бы без одкладання забезпечело потреб-ни средства за усаглашоване шицких просторийох за затримоване у поліцый-них станіцох зоз важацими стандартами.
- 3. Міністерство нукашніх ділох** треба без дальших одкладань же бы усоглаше-ло Упутство о поступаню спрам приведзених и затриманих особох зоз важац-ими предписаннями и стандартами.
- 4. Дирекция поліцыї** треба же бы забезпечела же бы поліцыйни службеніки не при-существовали на лікарских препатрункох затриманих особох, окрем кед то окреме вимага лікар, и тэди му (еї) муша буц дати шицкі релевантны информации.
- 5. Дирекция поліцыї** треба же бы забезпечела же бы поліцыйни службеніки не окончовали нёовласцены увид до медыцинскай документациі о препатрунку и датей здравственай защиты хтора ше одноши на затриману особу.
- 6. Дирекция поліцыї** треба же бы забезпечела же бы поліцыйни службеніки вше вимагали од лікара же бы их на разумліві способ поучели о потребных мирох и активносцюх хторы треба же бы превжали з цілью защиты затриманей особи, о чим составя писану призначку.

---

134 Предмет чс. 12-2379/11.

ВИВЕРШЕНЕ МИРОХ ПРИТВОРУ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Окончена реконструкция часци притворской єдинки у ОЗ Београд и у КПГ за малолітніх у Валеву, з чим обезпечени материялни условия у складзе зоз важаціма стандардами.
- 1.2. Першираз гарештанцови одобрена малженска нащива у окремней просторії заводу, без присутства занятих або других осудзених.

2. Результати роботи Заштитніка гражданох

- 2.1. У складзе зоз препоруками Заштитніка гражданох окончена реконструкция часци притворской єдинки у ОЗ Београд¹³⁵ и у КПГ у Валеву¹³⁶, на хтори способ у тей часци обезпечени материялни условия змесцена у складзе зоз важаціма стандардами.
- 2.2. Як результат препорукох Заштитніка гражданох за унапредзене капацітетох у Окружним гарешту у Београдзе, найвекшай притворской єдинки у Республіки Сербії, формована окремна простория заводу, за нащиву малженскай пари, дзецеох и других блізких особох, без присутства занятих або других осудзених.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Материялни условия змесцена у дзепоєдніх притворских єдинкох заводу за вивершене виновных санкцийох нє усоглашени зоз важаціма стандардами.
- 3.2. Привартим ше по правилу нє оможлівює же би розполагаючи час у цеку дня препровадзовали звонка келиї, у заєдніцких просторийох зоз другима привартима зоз хторима им з одлуку суда нє забранені контакт.
- 3.3. Привартим ше векшином нє оможлівює роботна ангажованосц, ані су нє уключены до соціяльних и культурных активносцох.
- 3.4. Нє пошвецує ше достаточну увагу розподзельваню привартих до спальньох (у смыслу іх скорейшого осудзования, файти виновного діла хторе им ше кладзе на терху, чи су куряче итд).
- 3.5. Велька часц Окружного гарешту у Београдзе, хтори найвекша притворска єдинка у Сербії, и далей ше хаснует за биване фамелійох терашніх и бувших роботнікох гарешту.

---

135 Рочни звит Заштитніка гражданох за 2012. рок, доступне на: <http://www.ombudsman.rs/attachments/Redovni%20godisnj%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana%20za%202012%20godinu%20-%20final.pdf>

136 Препорука чс. 12-1949/13 од 11. юлия 2013. року.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни инициятиви Заштитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Материялни условия змесцена у дзепоедных притворских ёдинкох заводу за вивершене виновных санкцийох и далей нє усоглашени зоз важаціма стандардами. Привартим ше по правилу нє оможлівюе же би разполагаючи час у цеку дня препровадзовали звонка келиї, у заедніцкіх просторийох зоз другима привартіма зоз хторима им з одлуку суда нє забранені контакт.
- 4.2. Нє пошвецує ше достаточну увагу разподзельовання привартих до спальньох (у смыслу іх скорейшого осудзования, файты виновного діла хторе им ше кладзе на терху, чи су куряче итд).
- 4.3. И далей нє ришени проблем Окружнога гарешту у Београдзе, найвекшай притворской ёдинки у Сербії, чия значна часць ше непримерено хаснует за биване фамелійох терашніх и бувших роботнікох гарешту.

5. Обгрунтоване

На основі численіх нащивох притворским ёдинком у заводах за вивершене виновных санкцийох, обачене же условия за змесцене и други животны условия привартих у дзепоедных притворских ёдинкох и далей нє у складзе зоз важаціма стандардами. Присутне зявене пренаселеносцы у дзепоедных притворских ёдинкох, приватим ше нє оможлівюе простор у спальні од найменей осем кубни метери и штири квадратни метери. Застати дзепоедни хтори шпя на троповерховых посцельох. Дзепоедни просторій притворских ёдинкох у окреме подлим стану, руиновани и брудни, непревитрени, цо окреме очежує положене некурячох хтори часто змесцены у истей просторій з курячами. У дзепоедных просторийох нєдостаточни и доцек природней шветлосци, а штучне ошвицене незадоволююце, у міри хтора нє оможлівюе читане без чкодзеня виду. Вельки проблем дзепоедных притворских ёдинкох то и руиновани мокри ґузли.

Приварти по цали дзень замкнуты у келиї/спальні. По правилу им ше нє оможлівюе же би разполагаючи час у цеку дня препровадзовали звонка келиї, у заедніцкіх просторийох зоз другима привартіма зоз хторима им з одлуку суда нє забранені контакт. Привартим ше векшином нє оможлівюе роботна ангажованосць, ані су нє уключені до соціяльних и культурных активносцюх. Гоч по важаціх предписаньох приварти маю право кажди дзень звонка завартих просторийох препровадзовац найменей два годзіни, у дзепоедных притворских ёдинкох нет условия за вітвороване того права, та им ше оможлівюе и меней як годзина дньово. Постояци шейталіща углавним нє маю адекватни стрехи, котры одвитуюци за заштиту од атмосферских паданьох. Тиж так, нє достаточно условия за физични активносци, окреме под час подлей хвилі.

Присутне зявене же ше приварти хтори скорей не осудзованы, кладзе до истей спальні зоз привартіма хтори скорей осудзованы, ані ше нє дава достаточну увагу разподзельованню привартих у зависносці од файты виновного діла хторе им ше кладзе на терху. У тим контексту, окремне питане змесцена малолітніх привартих зоз полнолітніма. То нє у складзе зоз важаціма стандардами и може маць далёкосяжны негативны пошлідкі за приварти особи.

Поступаючи по вельким числу притужбох у хторих указане же притужительом пре вецейрочне тирваня мигох притвору потупени людски права и загрожене малженство и фамелия, Защитнік гражданох през кооперативни диялог' зоз представнікаами Окружного гарешту у Београдзе и Управи за вивершене виновних санкцийох, вплівовал на тото же би ше у Окружним гарешту у Београдзе формовало окремни просториї за нащиву малженскей пари, дзецеох и других блізких особох.

Жени хторим вирекнута мири притвору ше змесцує до притворских єдинкох заводу за вивершене виновних санкцийох ширцом Сербії. Тото релативно мале число у єднай притворской єдинки ма як пошлідок же дзепоєдни з ніх у цеку вивершения мигох притвору, часто на длугши рок, практично у осаменю/самици. Тото цо наведзене у системи вивершения виновных санкцийох, представя часово огранічену дисциплинску або окремну миру, чо достаточно гутори о постоям негативным аспекту привераня женох.

6. Характеристични случаї

Привартому оможлівене же би зоз малженску пару бул у окремней просториї заводу, без присуства занятых або других осудзених¹³⁷

Защитнікови гражданох притужби упуцели вецей приварти указуючи же им пре длужину тирваня судского поступку и вецейрочного тирваня мири притвору загрожені право на малженство и фамелию. Защитнік гражданох, у граніцох своей компетентносци, хаснуюци овласцене же би зоз даваньом добрих услугох и поштредованьом діловал превентивно, у цілю унапредзеня роботи органох управи и унапредзеня защищти людских правох и шлебодох, през кооперативни диялог' зоз представнікаами Окружного гарешту у Београдзе и Управи за вивершене виновных санкцийох, допринесол же би ше у Окружним гарешту у Београду формовало окремни просториї за нащиву малженскей пари, дзецеох и других блізких особох.

По витворйованю условийох за нащиву у окремней просториї заводу, компетентни суд штредком 2013. першираз єдному гарештанцови одобrel малженску нащиву у окремней просториї заводу, без присуства занятых або других осудзених. Тот граждан ше под миру гарешту находзи вецей як пейц роки!

7. Предлоги за злєпшане положення гражданох у однозначні на органи управи

- Управа за вивершене виновних санкцийох** треба же би унапредзела постояци неусловни капацитети гарештанских єдинкох за змесцене, односно же би их усоглашела зоз важаціма предписаннями и стандартами.
- Управа за вивершене виновных санкцийох** треба же би гарештанцом оможлівела же би розполагаючи час у цеку дня препровадзели звонка келиї, у заєдніцких просториіох зоз другими гарештанцами зоз хторима им з одлуку суда не забранены контакт.
- Управа за вивершене виновных санкцийох** треба же би гарештанцом оможлівела ангажоване и же би их уключела до соціяльных и культурных активносцох.

---

137 Предмет чс. 12-1847/13.

4. Управа за вивершене виновных санкцийох треба же би дала векшу увагу при розподзельваню гарештанцох до спальньох, водзаци раҳунку о їх скорейших осудзованьох, файти виновного діла хтори им ше кладзе на терху, о тим чи су куряче чи нє, итд.
5. Потребне ришиц проблем Окружнога гарешту у Београдзе, найвекшай гарештанскай єдинки у Сербии, чия ше велька часц хаснүе за биване фамелійох тера什ніх и бувших роботнікох гарешту.

ВИВЕРШЕНЕ КАРИ ГАРЕШТУ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Зробени значни кроچай у борбі процив нєкараня за тортуру з тим же Уставни суд Републики Сербii принесол пресуду з хтору утверdzел же осудзеному под час витримована кари у гарешту потупене право на нєповредзеносц физичного и психичнога интегритета¹³⁸
- 1.2. Прилапена Стратегія розвою системи вивершения виновных санкцийох у Рэспублике Сербii до 2020. року¹³⁹
- 1.3. Управа за вивершене виновных санкцийох запровадзела и унапредзела услоўя за змесцене особох при вивершенню кари у гарешту, насампредз з реконструкциями и адаптациями дзепоёдных капацитетох за змесцене.
- 1.4. Преширена мрежа повереніцких канцеларыйох за алтернативне вивершене виновных санкцийох.

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. Беруци до огляду утверdzени случай тортури и препоруку Защитніка гражданох котры упуцены компетентным органом¹⁴⁰, Уставни суд Рэспублики Сербii 2013. року принесол одлуку з хтору утверdzел потупене права на нєповредзеносц физичнога и психичнога интегритета у цеку витримована кари у гарешту.
- 2.2. Поступаюци по препорукох Защитніка гражданох, заводи, односно Управа за вивершене виновных санкцийох, адаптавала дзепоёдны капацитеты за змесцене.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Управа за вивершене виновных санкцийох, односно заводи за вивершене виновных санкцийох, нє витворюю у полним обсягу свою улогу у борбі процив нєкараносци за злоставянé.

---

138 Одлука Уставнога суда Рэспублики Сербii чс. Уж- 4100/11.

139 Одлука Влади 05 число: 021-10982/13.

140 Предмет чс. 12-3630/11.

- 3.2. Нє звекшана ефикасносць постостоячих интерних контролных механізмох, односно надпатрунку над роботу завода и Управи за вивершене виновних санкцийох. Оддзелене за надпатрунок нє премесцене зоз Управи за вивершене виновних санкцийох и организоване як єдинка Министерства правди и державней управи, же би могло окончовац надпатрунок над роботу Управи як цалосци.
- 3.3. Дзепоедны капацитеты за змесцене у заводох за вивершене виновных санкцийох и далей нє у согласносци зоз важаціма стандардамі.
- 3.4. Велькому числу особох на вивершеню кари у гарешту ше нє оможлівюе же би разполагаюци час през дзень препровадзели звонка спальні, у заєдніцких просторийох зоз другима обвиненімі.
- 3.5. И попри зробеним вельким помкнуцу у звекшаню занятосци осудзених, и далей вельке число роботно нє ангажовані.
- 3.6. Вельке число особох котры на вивершеню кари у гарешту хтори маю чежкі ментални поремеценя и далей ше змесцуе до порядних гарештанских условійох.
- 3.7. Нє витворюе ше у подполносци функціоналне и стимулативне разподзельоване и додзельоване окремых правох осудзеним особом.
- 3.8. И далей присутни числени недостатки у даваню здравственей защиты особох на вивершеню кари у гарешту, як и обезпечованю лікох и терапії.
- 3.9. Гоч є и унапредзена, третманська робота зоз осудзенім (поєдинечна и گруппна) у велькім чишиле заводу нє досць ефикасна и систематична.
- 3.10. Службы за здравствену защиту у заводох за вивершене виновных санкцийох под компетентносцу заводу, односно Управи за вивершене виновных санкцийох, место же би були под компетентносцу Министерства здравя.
- 3.11. Нє постоі адекватне постпеналне прилапене, односно змесцене осудзених у заєдніци после їх одпущования зоз гарешту.
- 3.12. Нє принесены Закон о пробації, з хторым ше з цільом захисти дружтва од криміналітета, системски ушори організацію, запровадзоване и провадзене вивершена мірох карох хтори представляю алтернативу у притвору одночно гарешту, надпатрунок над условно одпущенімі особами, даваню потримовкі и ресоціялізація после вивершения кари у гарешту, як и даване помочи жертвом, очкодованім и їх фамелійом.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Захистніка громаданох, по хтохих нє поступене

- 4.1. Завод, односно Управа за вивершене виновных санкцийох нє поступела по препоруки Захистніка громаданох же би ше утверdzело одвічательносць службених особох за потупійоване правох осудзеного хтори бул под тортуре.
- 4.2. Нє звекшана ефикасносць постостоячих интерних контролных механізмох, односно надпатрункох над роботу завода и Управи за вивершене виновных санкцийох. Оддзелене за надпатрунок нє премесцене зоз Управи за вивершене виновных санкцийох и организоване як єдинка Министерства правди и державней управи, же би могло окончовац надпатрунок над роботу Управи як цалосци.

- 4.3. Заводи, односно Управа за вивершене виновных санкцийох, очежано запропадзую препоруки Защитніка граўданох хторы ше одноша на унапредзене ка- пацитехо за змесцене.
- 4.4. Заводи, односно Управа за вивершене виновных санкцийох очежано запропадзую препоруки Защитніка граўданох хторы ше одноша на звекшане роботней ангажованосци осудзених, интензивоване третманскай роботы зоз осудзеніма (дзепо ёдніма и групным) и пририхтоване осудзених за адпушчане.
- 4.5. Заводи, односно Управа за вивершене виновных санкцийох очежано запропадзую препоруки Защитніка граўданох хторы ше одноша на унапредзене здравственей заштити особох котры на вивершенню кари у гарешту.
- 4.6. Заводи, односно Управа за вивершене виновных санкцийох, не поступаю по препорукох Защитніка граўданох по хторых особи котры вивершую кару у гарешту а хторы маю чэжкі менталні поремеценя треба премесциц зоз порядних условийох за змесцене.
- 4.7. Не поступене по препоруки Защитніка граўданох же би ше служби за здравствену заштиту у заводах за вивершене виновных санкцийох премесцело зоз компетентносци заводу, односно Управи за вивершене виновных санкцийох, и же би ше их положело под компетентносць Министерства здравя.
- 4.8. Не принесены Закон о пробації.

5. Обгрунтаване

Защитнік граўданох у 2012. року утвардзел же притужительови под час витримована кари гарешту потупене право на физичны и психічны интэгрытэт бо бул под тортурой. Компетентному органу упущена препорука же би утвардзел одвічательносць службеных особох¹⁴¹, хтору скорей запропадзел. Явному тужительству о случаю доставене обвісцене, зоз рэлевантну документацыю, але тужительство у цеку періода у хторым даты звит, засталовело свой поступане. Понеже адекватна реакция компетентных органох виостала, осудзены поднесол уставну жалбу, по хторей Уставни суд штредком 2013. року принесол пресуду утвардзуюци же осудзеному под час витримована кари у гарешту потупене право на неповредзуюцосць фізичнага и психічнага интэгрытета¹⁴². Спомнута адлука, попри пред тим принесенага акта Защитніка граўданох, представіа значныя крохай у борбі праців нікарання за тортуру у Рэспубліцы Сербії.

Управа за вивершене виновных санкцийох, односно заводи за вивершене виновных санкцийох, у будучай роботы треба же би у полным обсягу вітворывали свою улогу у борбі праців нікарання за злоставяне, так же буде пребераць шыцкі потребны міри и активносці же би до злоставяня не пришло, як и же би ше запропадзовало благочасово и фундаменталні поступкі же би ше могло віпитаць шыцкі аргументавані наводзеня о злоставяню и утвардзело индывідуалну (суб'ективну и об'ективну) одвічательносць службенікох.

З тым цільом потребно змоцніц мандат и овласцяня постаяцаго інтернаго контролнаго механізма (Одзелене за надпатрунак) медзі іншым и на тот способ

---

141 Предмет 12-3630/12.

142 Одлука Уставнаго суда Рэспубліки Сербії чс. Уж- 4100/11.

же ше премесци зоз Управи за вивершене виновних санкцийох, и будзе представяц окремну організацыйну ёдинку Міністерства правди и державней управи. То не лем же оможліви окончоване роботох надпатрунку над роботу Управи як цалосци, але будзе представяц механізем хтори може дац вельке доприношене при застановованю злоставяня у системи гарешту.

У цеку 2013. року запровадзены адаптациі дзепоєдных капацитетох за змесцене у вельким числу заводах, медзи іншим у ОЗ Београд, КПГ Срімска Мітровица, КПГ Ниш, КПГ за молодіжных Валево, ОЗ Чачак и ОЗ Неготин, з чим тоти об'єкты усоглашени зоз ва-жаціма стандартамі.

И попри зменшаня вкупнаго числа особох котры вивершую кару у гарешту по основі запровадзенай амністії, оконченим адаптацийом дзепоєдных капацитетох за змесцене, як и напруженьях Управи за вивершене виновных санкцийох хтори видно, як и управніка заводу же би унапредзели організацію роботи, велькі Каребно-поправни заводы¹⁴³ и далей пренаселены. Вельке число просторийох и далей руйновані, так же мож констатавац же не сполнюю материялни и други животны условия котры предпи-сані з важаціма стандартамі.

Велькому числу особох котры витримую кару гарешту не оможлівене же би час хтори маю на разполаганю през дзень препровадзели звонка спальні, у заєдніцких просторийох зоз другима осудзеніма¹⁴⁴. То ше не вітворює ані у КПГ Београд, новови-будованим гарешту (?!), у хторым по блоках не формовани заєдніцки просторії, так же осудзені цали час замкнути у келії (окрем до двох годзінох на швіжим воздуху).

И попри направленого велького помкнуца у звекшаню занятосци осудзеніх¹⁴⁵, остало и далей вельке число на вивершенню кари гарешту хтори роботно не ангажо-вани. Потребни далей інтензивованя активней, индивідуалней и колективней трет-манскай роботи воспитачох зоз осудзеніма особами. Необходиме унапредзиц систему розподзельованя осудзеніх накнадно, у смыслу стваряня можлівосцох же осудзе-ни пре добре справоване прейдзе до лепшай воспитнай групи, на хтори способ ше зменша вельке число осудзеніх хтори ше одпушта зоз заводу директно зоз гарештан-скаго oddzelенya.

Програми хтори ше составя пре даване соціяльнай потримовкі осудзенім после одпуштованя зоз заводу и далей паушални, так же осудзені после одпуштованя препу-щени сам себе, цо змоцнью опасносц же як особа хтора не адекватно прилагодзена жи-воту звонка гарештанских условийох, ознака зроби виновне діло.

И далей присутні числені недостаткі у даваню здравственай заштити особом котры витримую кару гарешту, як и обезпечованю лікох и терапії. Лікарски препатрун-ки по приеме до гарешту паушални, не постая ёдинствени протоколи, углавном ше не окончную порядни лікарски препатрунки осудзеніх у интервалох кратших як три меша-ци, лікар хорих не препатра кождодньово. Узвичаене же терапию дзелі нємедицински заняти. Присутне зявене же нємедицински заняти присутствую на лікарских препатрун-кох и кед то не вимага здравствени роботнік, з чим ше потупюе приватносц осудзе-них и право на тайносц податкох о його здравственным стану. Служби за здравствени

---

143 КПГ Срімска Мітровица, КПГ Пожаревац-Забела и КПГ Ниш.

144 Нпр. у VII Павильону КПГ Пожаревац-Забела и II Павильону КПГ Ниш.

145 Нпр. у КПГ Срімска Мітровица заняты коло 700 осудзені.

защиту у заводах за вивершене виновних санкцийох и далей под компетентносцу заводу, односно Управи за вивершене виновних санкцийох, место же би були под компетентносцу Министерства здравя.

Потребне направиц окремни напружения же би ше особом з инвалидитетом обезпечело змесцене и асистенция хтора одвите їх потребом, насампредз треба прилагодзиц, мокри ґузли, поставиц небходими рампи, дзвери прилагодзиц ширини кочику. Окремни проблем тот же ше у порядним змесценю у гарешту и далей находза осудзени зоз чежкима менталними поремеценями, у хторих нєт условия за їх лічене и третман. Тоти особи треба премесциц до Спеціялного гарештанского шпиталю, односно стационарнай здравственай єдинки знука заводу (у хторей ест условия за їх лічене и третман), або до другей одвите здравственай установи.

У єдиним гарешту за жени, шицки осудзени жени, без огляду на воспитну ґрупу до хторей су розпоредзени, як и шицки жени хтори покарани пре потупеня на кару гарешту, змесцени до капацитетох завартого типа, котры оградзени з високима мурами¹⁴⁶.

И попри препоруки Захітнїка гражданох¹⁴⁷, нє принесени Закон о пробації, з цільом захисти дружтва од криміналитета, ресоціялізації окончователя виновних ділох и їх реінтеграції до заєднїци, як и пре даване помоци жертвом, очкованим и їх фамелійом.

6. Характеристични случаї

Потупене правох на здравствену захиству¹⁴⁸

Захітнїк гражданох приял притужбу, хтору у мене осудзенай особи поднесьла його мац, а у хторей указує на його подли здравствени стан и потупене права на здравствену захиству бо му Каребно-поправни завод у Сримскай Митровици нє оможлівел окончоване потребного спеціалистичного препатрунку кревовых судзинох з колор доплером. После порушована поступку контроли законітосци и правилносци роботи, Завод информовал Захітнїка гражданох же осудзенай особи заказани спеціалистични препатрунок, а потым и же препатрунок и запровадзени, так же одлонене пропущене на хторе у притужби указане, а Захітнїк гражданох застановел поступок контроли.

Унапредзени условия за змесцене у КПЗ за малолітніх у Валеву¹⁴⁹

Притужитель наведол же кару гарешту витримує у нєусловных сутеренских просторийох Каребно-поправного завода за малолітніх у Валеву, визначаюци же су мали, нєгигієнски, руйнованы, непревитрени и нє досц ошвицени. Захітнїк гражданох окончел нащиву притужильови и такой же зоз непоштредним замеркованьом прешвечел же наводзеня притужителя основани. Гу тому, Захітнїк гражданох упуцел

---

146 Звит о нащиви КПГ за жени чс. 71-66/13 од 24. 12. 2013. року

147 Рочны звит Захітнїка гражданох за 2012. рок, доступне на: <http://www.ombudsman.rs/attachments/Redovni%20godisnji%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana%20za%202012%20godinu%20-%20final.pdf>

148 Предмет бр. 12-3677/13.

149 Предмет бр. 12-1949/13.

препоруку заводу же би одклонел нєдостатки. Поступаючи по препоруки Завод без одкладання започал усоглашованє зоз важаціма стандартами. Захистнік громаданох у шлідуючій (follow up) нащиви випита чи препорука запровадзена у подполносци.

7. Предлоги за злєпшанє положення громаданох у одношенню на органы управи

- 1. Управа за вивершене виновних санкцийох** треба же би предлужела усоглашо-вац условия за змесцене у заводох за вивершене виновных санкцийох зоз важа-ціма стандартами.
- 2. Заводи за вивершене виновних санкцийох** треба же би шицким особом хтори витримую кару у гарешту оможлівели же би розполагаючи час у цеку дня пре-провадзели звонка спальні, у заєдніцких просторийох зоз другима осудзенима.
- 3. У заводох за вивершене виновних санкцийох** треба предлужиц зоз унапред-зованьем роботного ангажаваня особох хтори вивершую кари у гарешту.
- 4. У заводох за вивершене виновних санкцийох** треба интензовавац индиви-дуалну и колективну третманську роботу воспитачох зоз осудзенима особами. Небходне унапредзиц систему надополнююцого разпоредзования осудзених.
- 5. У заводох за вивершене виновних санкцийох** треба унапредзиц здравствену заштиту, як у ліченю и окончаваню препатрунку, так и у даваню терапії и у погля-дзе обезпечованя лікох.
- 6. Управа за вивершене виновних санкцийох** треба же би особом зоз чежкима менталними поремеценями котри вивершую кару у гарешту требала премес-циц зоз порядних условийох за змесцене и же би ше им дало здравствену защи-ту хтора одвітує їх хороти и потреби за ліченьом.
- 7. Служби за здравствену заштиту у заводох за вивершене виновних санкцийох** треба же би були у системі здравственей заштити, односно под компетентнос-цу Міністерства здравя.
- 8. Управа за вивершене виновних санкцийох** треба же би окончовали порядни, периодични надпатрунок над фахову роботу здравствених службох.
- 9. Управа за вивершене виновних санкцийох** треба же би обезпечела звекшанє числа занятых у службох за третман у дзепоєдніх заводох за вивершене винов-них санкцийох, а робота воспитачох не треба же би була обтерхована з звонка-заводовима роботами (напр. на роботох вивершения кари „хижнога гарешту“).
- 10. У заводох за вивершене виновних санкцийох** потребне витвориц програми приихтованя за одпушкованє зоз гарешту и установиц окремни одпусни єдин-ки у хторих би ше осудзени приихтовали за живот на шлебоди.
- 11. Міністерство правди и державней управи** треба же би приихтало и Влади упуцело нарис закона о пробації и же би унапредзело систему прилапіюваня осудзених после одпушкованя зоз вивершения кари у гарешту.
- 12. Міністерство правди и державней управи** треба же би премесцело Оддзе-лёнє за надпатрунок зоз Управи за вивершене виновних санкцийох так же би надпатрунок над роботу Управи як цалосци окончовала потребна организа-ційна єдинка Міністерства.

ПСИХИЯТРИЙНИ УСТАНОВИ И УСТАНОВИ СОЦИЯЛНЕЙ ЗАЩИТИ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Принесени Закон о защите особох зоз менталними завадзаняями¹⁵⁰
- 1.2. Принесени Правилнік о файти и блізших условийох за образоване организацыйных ёдинкох и окончоване роботох защищи менталного здравя у заєдніци¹⁵¹.
- 1.3. Принесени Правилнік о блізших условийох за применньоване физичного застановівания и изолації особох зоз менталними завадзаняями хтори ше находза на ліченю у психиатрийных установох¹⁵².

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. З препоруками, звитами¹⁵³ и мирами загваряня Защитнік гражданох допринесол же би ше принесло закон о защите особох зоз менталними завадзаняями.
- 2.2. У складзе з препоруками и другими закладаняями Защитніка гражданох¹⁵⁴ принесени Правилнік о файти и блізших условийох за образоване организацыйных ёдинкох и окончоване роботох защищи менталного здравя у заєдніци.
- 2.3. У цеку явней розправи о Нарису закона о защите особох зоз менталними завадзаняями прилапена интервенция Защитніка гражданох же би ше месце факультативносци унесло обовязносць образованя окремых ёдинкох за окончоване роботох защищи менталного здравя у заєдніци.
- 2.4. У складзе з недостатком котры констатаваны у препоруках и звитах Защитніка гражданох¹⁵⁵ хтори ше одноша на поступок и евіденцию капчаня знемирених и насильных пациентох, министер здравя принесол Правилнік о блізших условийох за применньоване физичного застановівания и изолації особох зоз менталними завадзаняями хтори ше находза на ліченю у психиатрийных установох.

3. Недостатки на державным уровню

- 3.1. Не почитуе ше термини за запровадзоване процеса деінституционализациі у поступаню гу особом зоз менталними завадзаняями котры предвидзены зоз Акцыйним планом зоз Стратегію розвою защищи менталного здравя у Рэспублики Сербії¹⁵⁶.

---

150 „Службени глашнік РС”, число 45/13.

151 „Службени глашнік РС”, число 106/13

152 „Службени глашнік РС”, число 94/13

153 Рочны звит Защитніка гражданох за 2012. рок и Рочны звит НПМ за 2012. рок

154 Рочны звит Защитніка гражданох за 2012. рок и Рочны звит НПМ за 2012. рок

155 Рочны звит Защитніка гражданох за 2012. рок и Рочны звит НПМ за 2012. рок

156 „Службени глашнік РС”, число 08/13

- 3.2. У вельких психиатрийных шпитальох и далей змесцене вельке число пациэнтох хторим нє потребне дальше лічене у шпиталю, бо нєт условия за їх змесцене у заєдніци.
- 3.3. Зоз законом о заштити особох зоз менталними завадзаннями предвидзена изоляция особох зоз менталними завадзаннями котры ше находза на ліченю у психиатрийных установох.
- 3.4. У резиденціялных установох соціальнай заштиты и далей змесцене вельке число хасновательох, виключно прето же нєт условия за їх змесцене у заєдніци.
- 3.5. Резиденціялни установи соціальнай заштиты азиларного тапа, нє лем же сами по себе нє подобни за змесцене хасновательох, але у нїх ест и нєдостаток персоналу – лікарэ, педагоѓи и пестувател€.
- 3.6. Нє видліви активносци хтори у законски предвидзених роках приведу до поровнованя числа хасновательох резиденціялных установох соціальнай заштиты у нїх зоз законом утвардзеніма огранічэніямі.
- 3.7. У дзепоєдніх резиденціялных установох соціальнай заштиты присутне зявене же дзепоєдні хаснователе нєпрерывно заварти у изолації, цо представя їх злоставяне.
- 3.8. Велькому числу особох змесцених у найрозділнінейших резиденціялных установох соціальнай заштиты огранічена шлебода рушаня (замкнути су), велі од нїх ше з часу на час физично капча, за цо нєт добра правна основа, ані нє предписані одвітуюци процедури.

4. Найзначнійши препоруки, думаня и законодавни ініцыятыви Заштитніка гражданох, по хторых нє поступене

- 4.1. У 2013. року нє было незапровадзены препоруки або други акты Заштитніка гражданох.

5. Обгрунтоване

У складзе з препоруками котры винесены у звитох Заштитніка гражданох¹⁵⁷, у цеку 2013. року принесены Закон о заштити особох зоз менталними завадзаннями¹⁵⁸. Заштитнік гражданох прывітал його приношене, гоч и прилапени дзепоєдні ришэні хтори нє у складзе зоз упущенным Думаньем Заштитніка гражданох на нарис Закона¹⁵⁹. Прилапена интервенция Заштитніка гражданох же бы ше место факультативносци унесьло обовязнoscь образования окремых ёдинкох за окончоване роботох заштиты менталнаго здравя у заєдніци. Концом периода даваня звиту принесены Правилнік о файлах и блізших условійах за образоване организаційных ёдинкох и окончоване работох заштиты менталнаго здравя у заєдніци. З приношеньем спомнутых предписаньох возпоставени правни рамик за деінституціонализацию у поступаню г'у особом зоз менталними завадзаннями. Заштитнік гражданох ма становиско же з тим цільом треба

---

157 Рочны звит Заштитніка гражданох за 2012. рок и Рочны звит НПМ за 2012. рок

158 „Службени глашнік РС”, число 45/13

159 Предмет 15–4286/12.

без дальших одкладаньох запровадзиц шицки потребни активносци. Термини котры предвидзены з Акцыйным планом зоз Стратегію розвою захіти менталного здравя у Рэспубліцы Сербії¹⁶⁰, за рационализацию службох у секундарных психіатричных институцийох и за фокусоване на дньово шпиталі и диспанзерске лічене, вицеекли ище 2008. року. Рок за возпоставянне службох за захіту менталного здравя у локальней заєдніци виходзі 2014. року.

У предходных звітох Защитніка гражданох¹⁶¹ и у спомнuteй Стратегії констатоване же вельке число психіатричных шпитальох представяю азили за премесцене особох зоз менталними завадзаннями, як и вekшина од ніх рокама институционализовані, найчастейше пре соціални причини. Длугорочне затримоване пациентах у дислоцированих психіатричных шпитальох, окреме у условийох за змесцене хтори не сполнюю важаці стандарди сами по себе як система може буц жырдло дзепоедных случайох тортури, а у кождым случаю представляя нечловечне и поніжуюце поступане.

На основі спомнутого, Защитнік гражданох зоз увагу будзе провадзиц предвидзены поступок деинституционализациі, односно змесцене особох з менталними завадзаннями у заєдніци.

До Закона о захіти особох зоз менталними завадзаннями унешени одредби хтори регулюю миру изолації. Спомуте у процівносци зоз важаціма стандардами. Изоляция особох зоз чежкима або акутними менталними завадзаннями не допущена¹⁶² изоловане тих особох, у гоч яким тирваню, представляя нэмилосердне, нечловечне або поніжуюце поступане¹⁶³ Окреме, применьоване мірох изолації не представляя праксу у психіатричных установох. Защитнік гражданох прывітуе приношене Правилніка у часці з котру регуловане физичне капчане. Миру капчаня треба запровадзовац у найменшай міри, маюци у оглядзе же гоч котра форма капчаня особох зоз менталними завадзаннями, аж и на кратки період, може представляц тортуру и злоставянне¹⁶⁴.

Без огляду на тото же зоз Законом предвидзена изоляция особох зоз менталними завадзаннями хтори ше находза на ліченю у психіатричных установох, Защитнік гражданох ма становиско же зоз Правилніком не треба бліжай ушорйовац применьоване гоч якей форми їх осаміованя, бо таке поступане процівне важацім стандардом. Попри Закона, и постояні Правилнік треба віменіц, так же ше вісцера одредби хтори ше одноша на изоляцию особох зоз менталними завадзаннями, хтори ше находза на ліченю у психіатричных установох.

Защитнік гражданох под час періоду даваня звиту упуцел препоруку¹⁶⁵ же би у случаю сумні до релевантносци вияви волі пациента, односно до його способносци за разсудзоване, госпитализацию тей особи до психіатричного шпиталю не треба окончовац на основі вияви о согласносци за приём до шпиталю. Госпитализацию тих особох треба окончиц согласно предписаньем котры ушорюю змесцене без приставаня особох зоз менталними завадзаннями, односно затримоване без приставаня до психіатричнай установи.

---

160 „Службени глашнік РС”, чыслу 08/07.

161 Рочны звит Защитніка гражданох за 2012. рок и Рочны звит НПМ за 2012. рок

162 Звит Комітету ЗН проців тортури, 47 и 48 схадзка, UN Doc A/67/44 (2012).

163 Звит Спецыяльнага звитодаца ЗН за тортуру за 2012. рок, UN Doc A/22/53 (2013).

164 Звит Спецыяльнага звитодаца ЗН за тортуру за 2012. рок, UN Doc A/22/53 (2013).

165 Предмет чс. 12-907/12.

У вельких резиденційних установах соціальній захисти и далей змісцене вельке число хасновательох виключно пре причини же нет уловия за їх змісцене у заєдніци. Хаснователю хтори на длигши період змісцени у тих азиларних установах, виключени зоз порядного соціального оточення, та з часом траца соціальні и други схопносци и поставаю вше менеї способни за самостойни живот. Спомните, беруци до огляду и условия за змісцене хтори не сполнюю важаці стандарди, саме по себе – як система може буц жридо дзепоєдніх случаюх тортури, а у каждим случаю представля нечлочевечне и поніжуюце поступане.

Постояцы резиденційни установи соціальній захисти, не лем же не прикладни за змісцене хасновательох, але у ніх хибя и заняти, насампредз лікар, педагоги и пестователю, а не видно ані активносци хтори у, зоз законом предвидзених терминох, приведу до поровнання числа хасновательох у ніх зоз законом утверdzенима ограничениями. У складзе з тим, Західнік громаданох ма становиско же потребне без дальших одкладаньох интензивовац активносци на деинституционализациі, односно зменшаню капацитетох и гашеню постояцих резиденційных установах соціальній захисти, як и змісценю їх хасновательох у заєдніци.

У дзепоєдніх резиденційных установах соціальній захисти дзепоєдни хаснователю не прерывно у изолації. Изоляция особох зоз чеккима або акутними менталними завадзаниями не допущена¹⁶⁶, осамійоване тих особох, у гоч яким тирваню, представля не-милосердне, нечлочевечне або поніжуюце поступане¹⁶⁷. Потребне такой претаргнуц зоз праксу изолації хаснователя.

Велькому числу особох хтори змісцени до найрижнейших резиденційных установах соціальній захисти ограничена шлебода рушаня (замкнути су), велі з ніх ше з часу на час капча (вяже ше их), за цо нет добра правна основа, ані не предписаны одвитуюци процедури. Спомните ше оправдує з тим же тоги особи позбути роботней способносци, односно же то у їх интересу. Потребне принесц предписаня з хторима ше регулює условия и процедуры позбуца шлебоди и капчаня хасновательох у резиденційных установах соціальній захисти.

6. Характеристични случаї

Препущеня у поступку госпитализації особох зоз менталними завадзаниями¹⁶⁸

У запровадзеним поступку, Західнік громаданох утверdzел же притужителька пре губене явного шора и мира, приведзена до психіатричнаго шпиталю з боку поліцыі и швидкей помоци, зоз упутом лікара служби швидкей помоци за стационарне лічене пре психомоторни агітираносци, агресивне справоване и грожене зоз самозабойством. Притужителька затримана дзевец дні на ліченю у завартым oddzelеню шпиталю.

Маюци у оглядзе психични стан притужительки хтори приводзи до сумні релевантносци ёй вияви волі у моменту приводзеня до шпиталю з боку поліцыі, Західнік громаданох нашол же госпитализация притужительки на основи ёй вияви о согласносци за прием до шпиталю була незаконіта.

166 Звит Комітету ЗН праців тортури, 47 и 48 схадзка, UN Doc A/67/44 (2012).

167 Звит Специяльнаго звитодавца ЗН за тортуру за 2012. рок, UN Doc A/22/53 (2013).

168 Предмет чс. 12-907/12.

Шпиталю упущена препорука же би ше у будучих случаіох кед ёст причини за сумню до релевантносци вияви волі граждана/гражданкі, односно до ўх способносци за розсудзоване, госпитализация ше окончую віключно согласно з предпісаннями хтори ушорюю змесцене без приставаня особи зоз ментальнім завадзанням, односно затримоване без приставаня до психіатричнай установі.

7. Предлогі за злепшане положення гражданох у односеню на органы управы

- 1. Міністерство здрав'я** треба же би без дальших одкладаньох, запровадзело шицки потребни активносци котры унапрямлені на раціоналізацію службах у секундарних і терціяльніх психіатричних інституційох, фокусоване на дньово шпиталі і диспанзерске лічене і же би започало інтензивні активносци на возпоставленню службах за захисту ментального здрав'я у локальней заєдніці.
2. Зоз Закона о захисті особох зоз ментальнім завадзанням і Правиліка о блізьких умовійох за применньоване фізичного капчаня і ізоляції особох зоз ментальнім завадзанням хтори ше находзя на ліченю у психіатричных установох потребне сцерац одредби хтори ше одноша на ізоляцію.
- 3. Психіатричні установи** не треба же би окончовали госпитализацию особох за хтори ёст причини за сумню до релевантносци його вияви волі, односно до його способносци за розсудзоване, лем на основі вияви о согласносци на прием до шпиталю.
- 4. Міністерство роботи, занятосци і соціальнай політики** треба же би без дальших одкладаньох інтензововало активносци на всеобласнай деінституціоналізації, односно зменшуванню капацитетох і гашеню постаяніх резіденціяльних установох соціальнай захисти, як і змесценю їх хасновательох у заєдніці.
- 5. Резіденціяльні установи соціальнай захисти** треба же би такой претаргли зоз праксу ізоляції хасновательох.
- 6. Міністерство роботи, занятосци і соціальнай політики** треба же би з предпісаннями предвидзело умовія і предписало процедуры за ограниченні шлебоди рушання і фізичного капчаня у резіденціяльных установох соціальнай захисти.

ПОСТУПАНЕ СПРАМ ВІМАГАТЕЛЬОХ АЗИЛА

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. На державним уровні формована Проектна група з цілью унапредзеня поступання спрам вімагательох азила.
- 1.2. Комесарият за вібеженцох і міграції обезпечел змесцене за велике число особох хтори виражели наміру гледац азил у Сербії.
- 1.3. Міністерство нукашніх ділох і Комесарият за вібеженцох і міграції у подполносци вітворою свойо, зоз законом, утверdzени компетентносци у

поступку прилапйованя повратнікох депортованих зоз заходноевропских жемох у поступку реадмисії.

2. Результати роботи Защитніка гражданох

- 2.1. Защитнік гражданох з контролними и превентивними активносцями утвер-дзел препущеня и унапрямел увагу институцийох и явносци на звекша-нє виволаньох и проблемах у поглядзе третману азилантох и иреґуларных мигрантох.
- 2.2. Даванє добрих услугах и поштредованє Защитніка гражданох допринесли формованю Проектней групи на державним уровню, з цілью унапредзеня поступання спрам тих хтори гледаю азил.
- 2.3. У складзе зоз препоруками Защитніка гражданох Комесарият за вибеженцох и миграції унапредзел змесценє особох хтори виражели же сцу гледац азил у Сербії.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Министерство нукашніх ділох не поступа у складзе зоз важаціма предпіса-нями у ситуації кед застане странца хтори без важаючих документох и правнай основі пребува на території Рэспубліки Сербія.
- 3.2. Министерство нукашніх ділох не формовало Канцелярию за азил, кадрови и технічны оспособену єдинку хтора би могла вітвориц зоз законом предвидзе-ну функцыю.
- 3.3. Поліцыя поступа окреме неэфікасно у поступкох реєстрації странцох хтори виражели наміру гледац азил и у поступкох за даванє азила.
- 3.4. Комесарият за вибеженцох и миграції не обезпечел змесценє у центрох за азил шицким особом хтори виражели наміру гледац азил у Сербії.

4. Найзначнєйши препоруки, думаня и законодавни ініцыятивы Защитніка гражданох, по хторых не поступене

- 4.1. Комесарият за вибеженцох и миграції не обезпечел змесценє у центрох за азил шицким особом хтори виражели наміру гледац азил у Сербії у складзе зоз препоруку Защитніка гражданох.
- 4.2. Усприч препоруки Защитніка гражданох, Центры за азил предлужели чувац хижки, односно посцелі тим цо гледаю азил хтори на „одсутстве”.

5. Обгрунтоване

У цеку 2013. Защитнік гражданох пошвецел окремну увагу положеню тим хтори гледаю азил у Рэспубліки Сербія, як и прилапйованю державянох Сербії хтори враце-ни зоз жемох заходней Еўропи на основі спорозуменя о реадмисії.

На основі веци нащивох центром за азил направени звити¹⁶⁹ зоз хторих превозіходза неправилносци у роботи, насампредз у поглядзе необходносци же би ше обезпечело змесцене и каждай файти старане о шицких особох хтори сцигню до Центру, окреме фамелія зоз дзецми. У цеку нащивох, у лесох у блізкосци попри Центра за азил у Боговадї, одкрите вельке число не змесцених мігрантох, просеково коло 200.

Заштитнік гражданох препознал же проблем не лем у поглядзе змесценя особох хтори гледаю азил у Сербії, односно їх змесценя у центру за азил, але же сущни проблем же постая числени препущеня у роботи Міністерства нукашніх ділох у одношенню на застати ірегулярни мігранти. По правилу поліційни службенікі препущую застатах мігрантох претресц, такої ідентифіковац, фотографовац и вжац їх бойометрийни податки (оциски пальцох и под.), як и же би их спроведли до дочасових змесценьох за странцох, або, кед же виражели наміру же буду гледац азил у Сербії, до даєдних од центрох за азил. Окрем того, не формована Канцелярия за азил, як и кадровски и технічно оспособена єдинка хтора би могла витвориц зоз законом предвидзену функцыю.

На основі датих добрих услугох и поштрэдована Заштитніка гражданох пре уна-предзене роботи органох управи и унапредзеня защити людских правох и шлебодох, на державним уровню формована Проектна група з ціліюм унапредзеня поступаня спрам тих хтори гледаю азил.

Заштитнік гражданох на основі числених незаконітосцох и неправилносцох хтори замерковал под час періоду даваня звиту упуцел системску препоруку Міністерству нукашніх ділох и Комесарияту за вібеженцох и міграції, з цільюм одклоньованя збачених неправилносцох и унапредзеня поступаня у тей обласці¹⁷⁰

Заштитнік гражданох у 2013. року окончел штири нащиви аеродрому „Ніколя Тесла”, пре утврдзоване фактох о поступаню спрам особох хтори ше врацаю до Рэспублікі Сербії на основі одлуки компетентных власцох державох зоз хторима заключени спорозуменя о реадмісії. Не обачени даяки неправилносци у поступку прилапіование тих особох з боку Міністерства нукашніх ділох, а Комесарията за вібеженцох и міграції пре-бера шицки міри зоз своёй компетентносци у поглядзе даваня потребней потримовки.

6. Характеристичны случаі

*Чуване хижох и посцельох у Центру за азил тим
цо гледаю азил хтори на „одсутстве”¹⁷¹*

Заштитнік гражданох под час нащиви центру за азил у Боговадї застал вельке число фамелійох зоз дзецми хтори не були змесцени у просторийох Центра, але дні и ноци препровадзовали и дворе центра, або у околных лесох. Число тих особох було веци як 200. Медзитим, под час обиходзеня просторийох Центра, Заштитнік гражданох обачел же дзепоецьни хижки, односно даєдни посцелі празни. Потолковане же ше их чува за тих цо гледаю азил, хторим одобрение вецийньове одсутство.

Заштитнік гражданох упуцел препоруку Центру же би претаргнул зоз праксу чуваня хижох, односно посцельох тим цо гледаю азил а хтори на „одсутстве”, же би ше шицки

169 Предмет чс. 71-59/13 и чс. 12-2255/13.

170 Предмет чс. 75-6/14.

171 Предмет чс. 71-176/12.

ошлебодзени капацитети такой уступело тим що глєдаю азил, хтори чекаю змесцене у Центру. Указане же тим що глєдаю азил не здобуваю право на одредзену хижу або посцель у Центру, ал€ маю право л€м на змесцене, та у условийох недостатка капацитетох за змесцене цалком н€примерене чувац хижки, односно посцел€ одсутним що глєдаю азил.

Центр за азил не поступел по препоруки Защитнїка гражданох и у цеку цалого періоду даваня звиту предлужел зоз спомнуту праксу.

7. Предлоги за зл€пшан€ положення гражданох у одношеноу на органи управи

- 1. Министерство нукашнїх дїлох** треба же би обезпечело же би поліційни службеники кожного странца застатого без документох, як и кожного другого странца хтори н€законїто у Сербїї, претресли, ідентификовали, фотографовали и вжали їх бометрийни податки, и унесли податки до евиденцїї, як и же би их спроведли до дочасового змесценя за странцох, або, кед же виражели намирку же буду глєдац азил у Сербїї, до да€них од центрох за азил.
2. Странец хтори н€законїто пребува у Сербїї будзе без н€потребних одкладаньох примушуюцо оддал€ни, и пре тоту намену ше у бюджету обезпечи потребни фінансийни средства.
- 3. Комесарият за вибеженцох и миграциї** треба же би обезпечел змесцене и каждай файти старан€ о шицких странцох котри упуцени/спроведзени до центра за азил.
- 4. Министерство нукашнїх дїлох** треба же би формовало Канцеларию за азил, звонка Управи гранїчнї поліцїї, як кадровско и технїчно оспособену єдинку хтора би могла витвориц зоз законом предвидзену функцію.
- 5. Министерство нукашнїх дїлох** треба же би обезпечело же би ше по формованю Канцеларії за азил ажурно водзело поступок азила и же би ше у каждим конкретним случаю цен€ло потребу за приношеньом мирох огранїченя рушання тей особи.
- 6. Центри за азил** претаргню праксу одоброваня одсуства звонка Центра и „чуван€“ хижкох, односно посцельох, странцом хтори гоч по якей основи напущели Центр.
- 7. Министерство нукашнїх дїлох** треба же би обезпечело же би странца: хтори не подн€ше вимогу за азил у предписаним термину; чия вимога за азил одруцена або одбита; або одлучене же би ше поступок застановело; такой примушуюцо оддал€ло зоз Сербїї.

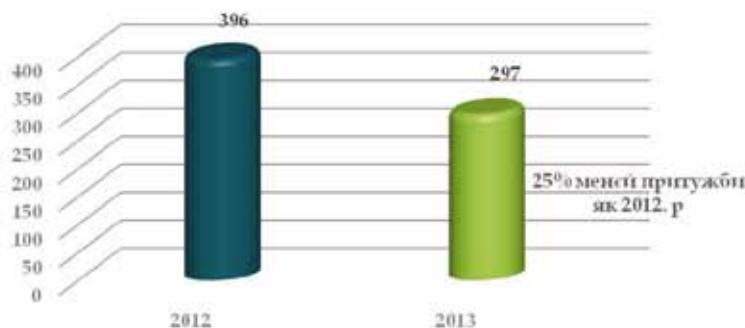
II ПРИТУЖБИ

У обласци права особох позбутих шл€боди, Защитнїк гражданох приял 290 притужби, а по власней ініціативи вигл€довав 7 случаї¹⁷². Спомнути 290 притужби представя 5,89% од вкупнного числа притужбох хтори Защитнїк гражданох приял у 2013. року. Число притужбох у тим року зменшане за коло 25%, у одношеноу на прешли рок.

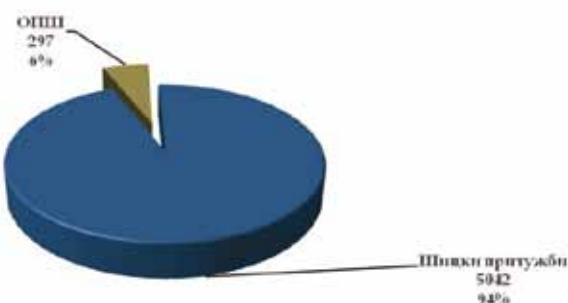
---

172 За потреби того звиту под притужбами ше рахую и предмети порушани на власну ініціативу

Графікон 19 – Права особох позбутих шлєбоди – число приятих притужбох у односеню на 2012. рок

Графікон 20 – Права особох позбутих шлєбоди – притужби у області у односеню на шицки прияти притужби

Захиснік гражданох у області права позбутих шлєбоди у 2013. року приял поробиц вкупно 297 предмети. Закончел роботу на 192 предметох, док 105 и далей у процедури.

Графікон 21 – Права особох позбутих шлєбоди – робота на предметох зоз 2013. року

У періоду давання звіту, Захиснік гражданох закончел вкупно 365 предмети, од хторих 192 зоз 2013. року, а остаток зоз скорейших роках.

Табела 34 – Права особох позбутих шлєбоди – способ на хтори закончена робота на предметах зоз скрейших роках

Одбити притужби	185	50,68%
Неосновани притужби	91	24,93%
Одуставане притужителя	42	11,51%
Орган одклонял препущене по сознанию же порушани поступок контроли його роботи (застанововане поступку)	31	8,49%
Предметы обладані з препоруками	11	6,29%
Притужби зоз хторих настали препоруки	14	3,84%
Шмерц притужителя	2	0,55%
Вкупно	365	

Притужби ше одруцує пре некомпетентносц, неблагочасовосц, скрейчасовосц, анонимносц и нешоровосц.

Табела 35 – Права особох позбутих шлєбоди – причини за одбиване притужби у 2013.

Некомпетентносц – упущени на компетентны орган	83	44,86%
Скрейчасовосц – посовитовані о разполагаючих средствах	73	39,46%
Нешорова притужба	17	9,19%
Анонимна притужба	8	4,32%
Неблагочасова притужба	4	2,16%
Вкупно:	185	

Барз значни сегмент поступання Защитніка гражданох по притужбох то даване совотдавно-правней помоци, хтору Защитнік гражданох дава и теди кед одбие притужбу прето же є за ню некомпетентни або пре скрейчасовосц. Защитнік гражданох у таких случайох притужителя упущую на компетентны орган або го совитує о разполагаючих правных средствах.

Як цо видно зоз табели 2. у 84,32% одбитих притужбох Защитнік гражданох гражданом дал совотдавно-правну помоц при витворйованю їх правох пред компетентными органами.

Табела 36 - Права особох позбутих шлєбоди – дата совитдавно-правна помоц

	число	процент
Одруцени притужби	185	100%
Некомпетентносц - упущени на компетентны орган	83	44,86%
Скрейчасовосц – посовитовані о разполагаючих правных средствах	73	39,46%
Вкупно: дата совитдавно-правна помоц	156	84,32%

Поступаюци по притужбох зоз 2013. року и скрейших роках, компетентним органом упущене коло 12 препоруки, хтори ше одношели на 14 предмети. До 31. 12. 2013.

року, компетентни органи вивершили 8 препоруки, ёдну не, док други остали ище віше у терміну за поступане.

Надпомінте: Защитнік громадянох у області права особох позбутих шлебоди, окончуючи роботи Национального механізма за превенцію тортури, компетентним органом упущел у 2013. року 263 препоруки у області права особох позбутих шлебоди, з чим ше число препорукох у тей області зважало на 275 препоруки.

Табела 37 - Права особох позбутих шлебоди – поступане о препорукох зоз 2013.

Препоруки	число	процент
Всі	12	100%
Вивершени	8	66,67%
Невивершени	1	8,33%
У терміну за вивершене	3	25,00%

У тey області у 297 притужбох евидентоване 319 потупення розличних правах. Найважче число притужбох одношело ше на потупення громадянських і політичних правах, окрімні правах особох позбутих шлебоди, потупення економічних і соціальних правах, але ше притужителі обращали і пре потупене право на добру управу.

Табела 38 – Права особох позбутих шлебоди – потупеня правах на хтори указовали притужителі

Громадянські і політичні	116	39,06%
Окрімні права особох позбутих шлебоди	112	37,71%
Економічні, соціальні і культурні	91	30,64%
Право на добру управу	62	20,88%
Всі	319	

Найважче число потупеньох правах у рамікох громадянських і політичних правах при категорії особох позбутих шлебоди одношело ше на право на праведне судзене і судзене у розумнім терміну, право на захисту од мученя, нечловечного і понижуючого поступання і право на неповредзуючосц фізичногго і психічногго интегритета.

Табела 39 – Окрімні права особох позбутих шлебоди, їх число, і процент

Файта потупеного права	Число	%	Файта потупеного права	Число	%
Змесцене	16	14,29%	Право на примане пакетах і пенежніх пакетах	4	3,57%
Право на премесцене	11	9,82%	Амнестія	4	3,57%
Розподзельоване	11	9,82%	Гигієна	4	3,57%
Костиране і кантина	9	8,04%	Претарнуне вивершена кари гарешту	3	2,68%
Право на пребуване у окремній просторії	9	8,04%	Право на поднесок, притужбу і жалбу осудзеного	3	2,68%
Дисциплінски поступок	7	6,25%	Шлебодни час звонка завартих просторийох	3	2,68%
Окрімні права осудзеного	7	6,25%	Шмати, долні шмати, обуй	1	0,89%
Категоризація	7	6,25%	Осамене	1	0,89%
Условне одпуштоване	5	4,46%	Право на телефонски розгварки	1	0,89%
Право на нашиви	5	4,46%	Право на одсуство	1	0,89%

Найвекше число притужбох указовало на потупеня правох з боку установох у обласци вивершена виновних санкцийох. З оглядом на тото же ше особи позбути шлєбоди у велькай мири поносую на роботу правосудных органох, насампредз на потупене права на праведне судзене, правосудни органи заступени у вельким чишл€ у їх притужбох. Цо ше дотика министерства найвекше число притужбох ше одноши на Министерство нукашнїх дїлох и Министерство правди.

III ДРУГИ АКТИВНОСЦІ

З нагоди препорукох и звитох котри упущени у 2013. року Защитнік гражданох ступел до процесу стаємного кооперативного диялогу зоз Управу за вивершене виновних санкцийох Министерства правди и державней управи, Каребно-поправним заводом у Сримскей Митровици, Министерством здравя, Специялним психиатрийним шпитальюм „Святы Врачи“ зоз Нового Кнежевцу, Министерством нукашнїх дїлох, Полицыйну управу за город Београд и Комесариятом за вибеженцох и миграції.

На Медзинародни дзень ЗН за потримовку жертвом тортури, 26. юния у Народней скupштини отримане явне слухане Рочного звиту Защитніка гражданох у окончованю роботох Националного механізма за превенцию тортури.

У децембру организовани Округли стол на тему „Превенция и караносц за тортуру“, на хторим присутствовали представніки шицких компетентных державных органох и фаховей явносцы, а хтори бул пошвецени виволаньом и проблемом зоз хторима ше Республика Сербия стрета у превенции тортури и у караню тих цо зробели виновне дїло злоставяня.

Защитнік гражданох превжал шор активносци у цілю захисти правох тих цо гледаю азил. У сскладзе з опредзеленоносцу за унапредзеньном поступаня органох явней власци у тей обласци, Защитнік гражданох участвовал на даскеліх сходох вєдно зоз представніками медзинародных организаций и цивилном сектором. Защитнік гражданох вжгал учасц у даскелії схадзкох Проектней групи (и подгрупи) Влада Республики Сербії хтора формована з цілью ришована проблемох тих ци гледаю азил.

З цільом промоції роботи Защитніка гражданох и превенции тортури заменік захистніка гражданох котри задлужени за обласц захисти особох позбутих шлєбоди, отримал преподаваня студентом Правного факультета, Медицинского факультета и Факультета за специальну едукацию и регабілітацию, як и преподаване у Лікарскей комори Крагуєвац.

У цеку 2013. року Защитнік гражданох участвовал у проєктох организацийох цивилного дружтва зоз хторима сотрудзує на полю превенции злоставяня.

През проєкт „Програма превенции тортури и регабілітация жертвох“, хтори запровадзела Медзинародна мрежа помоци (IAN), организовани семинар Институция и шлєбода – о процесу деінституционализациі и искуствох зоз Італії и отримана конференция Превенция тортури и регабілітация жертвох, док през проєкт „Вєдно процив тортури“ зоз спомнтуту организацию Защитнік гражданох участвовал у консультацийох за виробок Платформи о улоги и сотрудніцтве организацийох цивилного дружтва у окончованю роботох НПМ-а и организациі семинара Улога цивилного дружтва и экспертох у окончованю роботох НПМ-а – искуства и виволаня. У рамикох проєкта „Вєдно процив тортури“ Защитнік гражданох участвовал на трибинох о тортури и НПМ-а хтори организовани за студентох и припаднікох ромского населеня.

Зоз здруженьем Гелсинг'ски одбор за людски права у Сербії Защитнік гражданох участвовал у проєктох „Моцнене Националного превентивного механізма и загварян€

правох институционализаваных особох" и „Реформа гарештавой системи у Сербії 2012-2013". У рамкох тих проектох организованы два студийски нащиви Голандії за занятых у НПМ-у, отримани тренингі за занятых у завартих институцийох у Нишу, Београдзе и Новим Садзе на тему „Улога и значене Националного превентивного механізма у превенции тортури", як и конференция „Сотрудніцтво цивилного дружства и держави у процесу деинституционализациі". У сотрудніцтве зоз здруженьем Инициативах особох зоз менталним инвалидитетом (MDRI-S) отримани семинар на тему Улога розличных актерох на полю мониторинга и защита правох дзецеох зоз завадзанями у розвою и одроснутых особох зоз инвалидитету у завартих установох.

IV НАЦИОНАЛНИ МЕХАНІЗМ ЗА ПРЕВЕНЦІЮ ТОРТУРИ

Зоз Законом о дополненю Закона о ратификациі Опцийного протоколу попри Конвенції процыв тортури и других нємилосердних, нєлюдских або поніжуючих карох и поступкох¹⁷³, котры прилапени 28. юлия 2011. року¹⁷⁴ предписане же Защитнік гражданох окончуе роботи Националного механізма за превенцию тортури (у дальнім тексту: НПМ) у сотрудніцтве зоз омбудсманами автономных покраінох и здружэннями з чиім статутом предвидзены ціль здружована то унапредзене и защита людским правох и шлეбодах. Под час периода даваня звиту Защитнік гражданох при окончаваню роботох НПМ сотруддовал зоз Покраінским омбудсманом АП Войводини и зоз дзевец нєвладовима организациями хтори сходно спорозуменьем о сотрудніцтве задлужени же би системски провадзели положене особох позбутих шлебоды у одредзених обласцох, и то: ЮКОМ (обласц притвору), Гелсингіски одбор у Сербії (обласц вивершена виновных санкцийох), Медзинародна мрежа помоци (обласц права особох зоз менталними завадзанями у детенцыі), МДРИ (обласц права особох з инвалидитетом у установох соціяльнай защиты), Виктимологійне дружтво Сербії (обласц правох женох зоз инвалидитетом у системи гарешту), Центр за людски права Ниш (обласц правох особох зоз инвалидитетом у системи гарешту), Одбор за людски права Валево и Диялог Валево (обласц права малолітних у системи гарешту).

У цеку 2013. року НПМ окончел 78 нащиви установом у хторых змесцени особи позбути шлебоды. Нащивени 44 полицыйни станіци, 11 гарешти, 2 психіатрийни шпиталі, 1 установа соціяльнай защиты домскаго типу, 15 прыватны доми за старых, 2 нащиви центром за азил, а окончени и 4 мониторингі прилапіўваня особох врацених до поступку реадмісіі на аэродрому „Никола Тесла". На основі окончених нащивох НПМ нащивеним установом доручуе ше звити о нащивох, зоз препоруками за одклоньоване утвердзених нєдостаткох у роботи хтори можу привесць або прыводза до тортури або злоставяня. У 2013. року направени 29 звити о нащивох, у хторых компетентным органом упущене вкупно 275 препоруки.

З нагоды упущеных звитох зоз препоруками, у 2013. Року НПМ ступел до процесу стаємного кооперативнога диялогу зоз Управу за вивершенне виновных санкцийох Министерства правды и державней управы, Каребно-поправным заводом у Сримскай Мітровици, Министерством здравя, Специальнім психіатрийным шпитальем „Свети Врачеви" зоз Нового Кнежевцу, Министерством нукашніх ділох, Поліцыйну управу за город Београд и Комесариятом за вибеженцох и міграції.

---

173 Службени глашнік РС – медзинародні контракты", чс. 7/11.

174 Сербия подписала Опцийны протокол попри Конвенції процыв тортури 2003. Року, ратификовала го 2005. Року, а постала держава членіца 2006. Року з подношэннем ратификацыйного інструмента,

На плане регионалного сотрудніцтва, НПМ у марці 2013. року організувал схадзку у Београдзе, на якой оформена мрежа НПМ жемох юговосточнай Европи¹⁷⁵. На шлідуючай схадзки НПМ мрежи отриманей у октобру, тиж у Београдзе, позберали ше члени Медыцинскай групи, хтори аналізовали постостояні стан у регіону, улогу лікарех у роботі НПМ, як и важакі стандарди у обласці захисту правах особох позбутих слібоды на здравствену заштиту.

На дзень Зединеных наційох котры был пошвецены борби праців тортури, 26. юня 2013. року у Народнай Скупштини отримане явене слухане Рочнага звіту НПМ за 2012. Рок, на якім присутствовали представнікі шицкіх релевантных державных органох, независніх органох, медзинародных организаций, фаховей явносцы и цивільнага дружтва.

У дэцембру организаваны Округлы стол на тему „Превенция и караносц за тортуру”, на якім присутствовали представнікі шицкіх релевантных державных органох и фаховей явносцы. Округлы стол был пошвецены виволаньем и проблемам зоз якіх ше Рэспубліка Сербія стрета у превенцыі тортури и у караню тих, які зробілі виновне діло злоставяня. Вывершане заключенчыкі и препорукох котры прилапены на тым округлым столу, буду систематски провадзены у цеку 2014. року.

Як далей – будучносц НПМ-а

Защитнік гражданох у прэшлым перыодзе развил методологію роботы и вітворэл числені активносцы у окончаваню роботох НПМ. НПМ дотэрэз нащывел веций як 140 установы и о тым составел звіти, а з цілью превенцыі злоставяня. Упущеце коло 600 препоруки за одклоньоване утвардзеніх недостаткох, од якіх скоро шицкі прилапены. Зоз нащывеніма установамі Защитнік гражданох ступел до кооперативнага дыялогу з цілью запровадзования препорукох. Защитнік гражданох при окончаваню роботох НПМ возпоставел сотрудніцтво зоз Покраінским омбудсманом и 14 незладовіміа организациями. Возпоставел окремне сотрудніцтво зоз численіма НПМ, снователь ё мрежі НПМ жемох Юговосточнай Европи, які ше приключную и НПМ звонка регіону, а выдал и даскељо публікаціі о превенцыі тортури. Организаване велькое число работнікох и конферэнцийох, як и явне слухане у Народнай скупштини з нагоды предходнага рочнага звіту НПМ. НПМ отримуе стаємны контакт зоз Подкомітетом ЗН за превенцию праців тортури. Пред тым спомните, то результат того же Защитнік гражданох, у той початкей фазы, постаяні ресурси котры предвидзены за окончаване своій общей компетентносцы, преунапрямлен за окончаване роботох НПМ. То як пошлідок мало же пре окончаване роботох НПМ были зменшаны капацитеты за окончаване других компетентносцох Защитніка гражданох.

Защитнік гражданох зоз жаленьем констатуе же не створени условия да дальшу роботу НПМ у складзе зоз Опційным протоколом у обсягу и квалітету, як пред тым наведзене. У ствары, за ефікасну роботу НПМ потребне, маюци у оглядзе релевантных околносцы, установиц автономну организаційну ёдинку у рамкох Фаховей службі Защитніка гражданох, зоз найменей пейц занятима, обезпечиц независні финансійны средства які по прецени Защитніка гражданох виноша коло 10% бюджета Защитніка гражданох. У складзе зоз спомнутым у шлідуючым перыодзе до обезпечавання шицкіх потребных условійох за роботу НПМ, Защитнік гражданох, примушены зменшыц активносцы у окончаваню роботох НПМ, цо, кед же ше капацитеты не возпостави, будзе на чкуду національному интересу заштиты и унапредзеня почитована людских правах.

---

175 Чланіці мрежы ти: НПМ Албаниі, НПМ Чарней Горы, НПМ Горватскай, НПМ Македонії, НПМ Сербії, НПМ Словенії и Омбудсман Босні и Герцеговіні, а у октобру ше придружен и НПМ Австрії.

2.6. РЕСОРИ ПРОСВИТИ И НАУКИ, МЛАДЕЖИ И СПОРТА, КУЛТУРИ, ИНФОРМОВАНЯ И ИНФОРМАЦИЙНОГО ДРУЖТВА И ИНТЕЛЕКТУАЛНЕЙ ВЛАСНОСЦІ

ПРОСВИТА И НАУКА

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Прилапени Закон о основним образованю и воспитаню¹⁷⁶.
- 1.2. Прилапени Закон о штреднім образованю и воспитаню¹⁷⁷.
- 1.3. Прилапени Закон о образованю одроснутих¹⁷⁸.
- 1.4. Прилапени Закон о вименкох и дополненьях Закона о основах системи образования и воспитаня¹⁷⁹.
- 1.5. Прилапени Закон о вименкох и дополненьях Закона о високим образованю¹⁸⁰.
- 1.6. Прилапени Закон о вименкох и дополненьях Закона о школьским и студентским стандарту¹⁸¹.
- 1.7. Министерство просвіти, науки и технологійного розвою інтензивовало роботу на приношенню и усоглашуванню подзаконских актох.

2. Результати роботи Захистніка громадян

- 2.1. З порушовань поступку контролі правилносци и законітосци роботи Министерства просвіти, науки и технологійного розвою, Захистник громадян допринесол інтензивованю роботи того министерства на приношенню и усоглашуванню подзаконских актох.

---

176 „Службени глашнік РС”, число 55/13.

177 „Службени глашнік РС”, число 55/13.

178 „Службени глашнік РС”, число 55/13.

179 „Службени глашнік РС”, чс. 72/09, 52/11 и 55/13.

180 „Службени глашнік РС”, чс. 76/05, 100/07 - автентичне толковане, 97/08, 44/10, 93/12 и 89/13.

181 „Службени глашнік РС”, чс. 18/10 и 55/13.

- 2.2. З поступаньем Министерства просвіти, науки и технологійного розвою по препоруки Защитніка гражданох одлонене препущене на чкоду вецей студен-тох Архітектонскаго факультету Універзитета у Београдзе.
- 2.3. После започинання контролных поступкох з боку Защитніка гражданох, Минис-терство, просвіти, науки и технологійного розвою, установи образованя и воспитаня и високошколски установи одклоньовали препущеня у роботи до-ручуюци одвити и одлуки по вимогох гражданох.
- 2.4. Сообщеня за явносц Защитніка гражданох допринесли же би була лепша ин-формованосц гражданох о случаю „мала матура” и указали на числени про-блемы у організації покладаня закончуюцого испиту закончених школьніярох основней школи.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою установи образо-ваня и воспитаня и високошколски установи нє одлучую и нє одвитую вше благочасово, ефикасно и у зоз законом предписанима терминами на вимоги гражданох.
- 3.2. Робота просвітних инспекторох нє вше правочасова и ефикасна, а виостава и применеване надпатраюющих овласценъюх хтори просвітни инспектор Министерства просвіти, науки и технологійного, розвою ма у одношено на про-світни инспектори у єдинкох локалней самоуправи.
- 3.3. Нє прилапени Национални рамик квалифікаций Сербии – система нацио-нальных квалифікаций од первого до пяятого уровню.
- 3.4. Нє принесени нови Закон о учебнікох з хторима ше ушори способ и поступок оцени квалитета, видаваня, одброваня учебнікох и наставных средствах и їх набавки¹⁸².

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Защитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Нє поступене по шлідуюющих предлогох за злєпшане положеня гражданох у од-ношено на органы управи зоз Рочного звиту Защитніка гражданох за 2012. рок:
  - же би ше обезпечело ефикасне и правочасове порушоване и водзене поступу-ку з цілью утвердзования особней одвичательносци занятих у школох за по-ступене забрани насилиства, злоставяня и занєдзбованя, за потупене роботней обовязкі, и за препущеня у запровадзованю мірох защиты дзецка од насили-ства, злоставяня и занєдзбованя¹⁸³
  - же би Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою, установи об-разованя и воспитаня и високошколски установи поступали благочасово и ефикасно по вимогох гражданох,

---

182 Видзиц у сегменту того звиту пошвеценому правам дзецка.

183 Рочни звит Защитніка гражданох за 2012. рок, бок 159.

- же би Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою превжало мири же би ше злєштало ефікасносць роботы просвітнай інспекцыі.

5. Обгрунтаван€

За разлику од предходных періодох даваня звиту, сотрудніцтво Міністэрства просвіти, науки и технологійного, розвою зоз Защитніком граѓданох, у значней мири злєшане, як у благочасовосці доручована гледаных вияшненых и информаційох, так и у поглядзе поступаня по препорукох Защитніка граѓданох. Нажаль, цінь на ступень вітвореного сотрудніцтва руцени з явну полемику Міністэрства зоз Защитніком граѓданох, з нагоди численых препущеных Міністэрства после сознаня о можлівих нерегуларносцях у організації закончуюцого испита за школьнаго основнай школы.

Дзень после покладаня першого теста было ясне же тест незовласцено дистрибуованы, бул доступны на інтернету и нелегално є предаваны у околіску школы. Констатоване же роботніца друкарні у хторей друкованы тесты губяци безпечносни процедуры, винесла прикладнікі тестох. Міністэрство принесло одлуку, же би ше з нагоди рангования кандидатох за упис до штреднай школы не припознало вітворени боды на малей матури. З туту одлуку пременёти критеріюми за бодоване школьнаго, а з тим и рангование з нагоди уписа до штреднай школы.

Предмет уваги Защитніка граѓданох були очиглядни незаконітосці и препущеня просвітніх власцох у ришованю настаратай ситуациі, алс и одбиване компетентных органох и іх руководительсьох же би прилапели одвічательносць за направени препущеня хтори буду провадзиць цалу генерацію штредньюшколцох. За старююце одношене Міністэрства спрам власней одвічательносці кульміновало з пробованьом же би ше забранело явну критику и оспорело фаховосць и овласценя Защитніка граѓданох и других органох же би винесли становиско з нагоди препущеных хтори без преседана у історії сербскаго школства.

Міністэрство, установи образованя и воспитаня и високошколски установи, на вимоги граѓданох часто одвітую зоз веќльким запожненъем. Гоч нэспорне же авторитет Защитніка граѓданох допринесол же би велі поступки пред тим органом и установами були закончены, становиско Защитніка граѓданох же одлучоване и даване информаційох граѓданох не шме чекац реакцию Защитніка граѓданох по притужби странки, алс муши буц благочасове, ефікасне и у складзе зоз законом предписанымі терминамі.

З приношеньем и усоглашованьом правилніка хтори ушорюю файты фаховей приготовки наставнікох, помоцних наставнікох, виспитачох и фаховых сотруднікох за работу у основных, штредніх школах и гімназійох, одклонена важна причина численых проблемох хтори провадзели занятосць у просвіти. Тоти подзаконски предписаныя тераз ше усоглашую зоз званиями хтори ше здобува у складзе зоз Законом о високим образованю и общими актами високошколских установох.

Робота просвітніх інспекторох юдинкох локальнай самоуправи часто характеризує неблагочасово окончоване інспекційных надпатрункох, препущене же би ше окончело контролни інспекційни надпатрунки и ридке применньоване других овласценых предписаных у случаю одбиваня контролованей установи же би по розказаних мирох поступела. Міністэрство просвіти, науки и технологійного, розвою, з другого боку, ридко хаснует надпатраюци овласценя хтори ма як орган хтори контролує правилне применньоване закона.

Национални рамик квалификацийох у Сербії (НОКС), як інструмент з чиїм ше применюваньом востання систему квалификації усоглашена зоз вимогами дружтвено-економского розвою и унапредзує квалитет образовного понукнуца, прилапени за квалификації у високом образованю 2010. року. Іще вше, медзитим, нє прилапени НОКС за квалификації у перших пейц уровнях образованя. Поступок виробку того документу у цеку, але источашнє министер просвіти, науки и технологійного, розвою меновал работну групу за виробок Нариса єдинственого Националного рамика квалификацийох.

Міністерство принесло Правилнік о стандардох компетенцийох директора установи образованя и воспитаня¹⁸⁴, з чим оможлівенне же би ше бліжей ушорело обуку и испити за директорох установох образованя и воспитаня.

Іспитни роки, висина школарини, услуги хтори дава високошколска установа, питане студентски стипендийох и кредитох, як и питане упису на розлични уровні студийох, то проблеми на хтори студенти найчастейше указую обращаюци ше гу Защитніко-ви гражданох.

Защитнік гражданох и Міністерство просвіти, науки и технологійного розвою препознали проблем припознаваня високошколских документох здобутих у іножемстве. На схадзкох тих двох органох, Міністерство указало же ше з нагоди приношения нового Закона о високим образованю окремну увагу пошвеци питаню припознаваня странских високошколских документох у Рэспублікі Сербії.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

З препоруку Защитніка гражданох до надпатрунку над роботу Архітектонскаго факультета

Защитнік гражданох утвердзел препущеня у роботи Міністерства просвіти, науки и технологійного розвою, бо Міністерство нє окончело надпатрунок Архітектонскаго факультета Універзитета у Београдзе, по приявох студентах. Міністерству упушчена препорука же би без одкладаня поступело по приявох, окончело надпатрунок над роботу факультета и превжало міри зоз своёй компетентносци. Міністерство информовало Защитніка гражданох же окончело надпатрунок, утвердзело недостатки у роботы Факультета и розказало Факультету же би ше их одклоненю.

Потвердзоване и обявіўоване медзинароднаго контракта, условіе за його применіўоване

Защитнік гражданох утвердзел же Спорозумене о взаємним припознаваню документох у образованю и регулюваню статусных питаньох школьнаго и студентах, заключени мэдзи Рэспубліку Сербію и Рэспубліку Сербску, нє потвердзени и обявлены у „Службеним глашніку Рэспубліки Сербії“. Упушчена препорука Міністерству просвіти, науки и технологійного розвою же би превжало міри з цілью потвердзования и обявіўования таго спорозуменя, а убудуце же би нє поступало по медзинародных контрактох хтори нє потвердзени и обявлены у складзе зоз Уставом Рэспубліки Сербії. Міністерство виробело Нарис закона о потвердзованю таго спорозуменя, хтори нє упушчены Міністерству вонкашніх ділох.

---

184 "Службени глашнік РС", чс. 38/13

Случай „мала матура 2013”

Конец школскага 2012/2013 року означены з понiщэнім закончуюцім испитом за- кончених школьніх основнай школы, такв., „мала матура”, хтору ше поклада зоз серб- скага/мацеринскага языка и математики. Результат зоз малей матуры представя, спрам закона, ёден од ключных критериюмах за ранговане з нагоды упісу до штредней школы. Тести за малу матуру нашли драгу до явносци скорей як ше покладало тести, цо ше мушело застановиц, а кед ше уж не, тест ше мушело повториц зоз новима задатками у найкратшым року. Министерство просвіти, науки и технологійного розвою днями по- рекало же тести сцигли до явносци, трошацы драгоцені час за організоване нового за- кончуюцаго испиту, а кед то явно доказане, порекло кожду свою одвічательносць, гоч министер за предсідателя Рэспублічнай комисіі за запровадзоване закончуюцаго ис- питу одредзел свойго помоцніка и на нъго пренесол, зоз офиційным актом, должностносць, овлашчэння и ресурси же би обеспечел тайносць тестох.

Министерство препущело реаговац док ище могло одклоніц або зменшац пошлід- ки препущеньюх, та Защитнік гражданох по першираз не могол препоручиц міри, бо би гоч котра препорука, пре час хтори вице-кол, приведла до новых потупеньюх права дзецка и подлих шошлідкох за дзеци хтори чкоду уж прецерпели. Пре упартосць одби- вання министра просвіти же би прилапел же у роботы Министерства направене гоч яке препущене, Защитнік гражданох явно сообщел же ше одвічательносць за вельку чкоду и потупене правох школьніх муши гледац на найвисшим уровню Министерства. У рекон- струкцыі Влады, котра нeодлуго потым ушлідзела, место министра завжала друга особа.

**III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ
У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ**

- 1. Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою** треба же би при- рихтало и Влады упуцело Нарис закона о високім образованію.
- 2. Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою** треба же би з Нарисом закона о високім образованію ушорело поступок припознавання странских високошкольских документох.
- 3. Министерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би предло- жело, а компетентны орган прилапел єдинствени Национални рамик квалифи- кацийох Сербії, односно же би компетентны орган прилапел Национални рамик квалифікацийох Сербії – систему националных квалифікацийох од пер- шого до пяятаго уровня.
- 4. Министерство просвіти, науки и технологійного розвою** треба же би принесол пра- вилнік з хторым ше узори обуку и испити за директорох установох образова- ния и воспитанія.
- 5. Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою** треба же би обез- печело благочасове и ефикасне поступане просвітніх инспекторох.
- 6. Министерство просвіти, науки и технологійного, розвою** треба же би обез- печело же би ше на шицкі вимоги гражданох упуцених як Министерству, так и установам образованія и воспитанія и високошкольским установам, одвітовало благочасово, ефикасно и у зоз законамі предвидзеніх терминох.

7. **Міністерство просвіти, науки і технологійного, розвою і просвітни інспекції єдинкох локальних самоуправох** треба же би у значно вешиим обсягу контролювали поступане установох образованя и воспитаня у случаіах насилиства над школярами.
8. **Міністерство просвіти, науки і технологійного, розвою і просвітни інспекції єдинкох локальних самоуправох** треба же би обезпечели ефикасне и правочасове порушоване и водзене поступкох з цільом утвердзования особней одвичательносци занятих у школох за потупене забрани насилиства, злоставяне и занедзбоване, за потупене роботней обовязкы и за препущэння у запровадзованю мирох заштити дзецка од насилиства, залоставяня и занедзбованя.
9. **Міністерство просвіти, науки і технологійного, розвою** треба же би, уважуюци пригварки фаховей явносци, приихтало нови законски текст хтори ушорює обласци одоброваня, видаваня и набавки учебнікох и других наставных средствох.

МЛАДЕЖ И СПОРТ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Приихтана роботна верзия нариса Закона о вименкох и дополненьях Закона о застановованю допинга у спорту и положена є явносци на увид.
- 1.2. Принесена Уредба о националних припознаньох и пенежных наградох¹⁸⁵.
- 1.3. Принесени Правилнік о дзволи за роботу спортских фаховцох¹⁸⁶.
- 1.4. Принесени Правилнік о фаховим оспособайваню за окончоване одредзених роботох у спорту¹⁸⁷.

2. Результаты работы Защитника гражданох

- 2.1. Зоз порушованьом поступку контроли законітосци и правилносци роботи Міністерства младежи и спорту, Защитнік гражданох обращал увагу на потребу же би ше поступок по Явней поволанки за предкладане кандидатах за членство до Совету за младых направело же би бул транспарентни, а сама поволанка доступна шыцким потенціяльнім кандидатам.
- 2.2. После вивершеноі контроли законітосци и правилносци роботи Міністерства младежи и спорту, орган управы принесол Правилнік о дзволи за роботу спортских фаховцох, як и Правилнік о фаховим обучованю за окончоване одредзених фаховых роботох у спорту.

---

185 „Службени глашнік РС”, число 8/13.

186 „Службени глашнік РС”, число 7/13

187 „Службени глашнік РС”, число 7/13

3. Недостатки на державним уровня

- 3.1. Конкурсны поступок за вибор членох у Совету за младых Влады не достаточна транспаретны.
- 3.2. Обласц заключована контрактнох медзі спортскім клубамі/организацыямі зоз малолітнім спортыстамі не ушорена, на чкоду дзецеох-спортыстох як економски непоровнуюцо слабшаго боку.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятивы Західніка громаданох, по хторых не поступене

- 4.1. Західнік громаданох упуцел Миністерству младежі и спорту Ініцыятыву за вименки и дополнення Закона о спорту.

5. Обґрунтоване

Міністерство младежі и спорту, пасле аналізи дотерашнього применьовання Закона о застновованю допінга у спорту обачело недостатки и непрецизносци, и започала робота на вименкох и дополненњох Закона о застновованю допінга у спорту. Источашнє, вименки и дополнення унапрямени и на усоглашоване домашнього предписання зоз Медзинародну конвенцию о допінгу¹⁸⁸ и Швейцарским антідопінгом кодексом¹⁸⁹.

На основи Закона о спорту, а на предлог Міністерства младежі и спорту, Влада принесла Уредбу о національних припізнанњох и пенежних наградох¹⁹⁰ з хтору бліжай ушорела условия и висину національных спортскіх припізнанњох и пенежних наградох. Західнік громаданох давно явно винесол думане же зміст припізнанњох не може буць доживотне примане у одредзенім, значним, виносу, и без гоч якого огляду на релевантни околносци (соціални стан, комерціялносць спорту и под.), и же вкупна пенежна сума національних припізнанњох, хтори ше зоз кождим національним спортскім успіхом звекшує, у єдній хвильки загрожи фінансоване других аспектах спорту як цо спорт за шицко, школски спорт, спортска інфраструктура и под, але тото думане ані у періоду даваня звиту сущно неуважене.

Міністерство младежі и спорту, потым як Західнік громаданох порушал поступок контроли законітосци и правилносци роботи з нагоди розписовання Явнай поволанки за предкладане/приявоване кандидатах за членство до Совету за младых и после отриманей схадзкі медзі представнікамі Західніка громаданох и Міністерства младежі и спорту, поніщело Явну поволанку, маюци у оглядзе пригварки Західніка громаданох же поволанка була розписана процівно Закону о младих. Нова Явна поволанка за предкладане/приявоване кандидатах за членство до Совету за младых, котра обявівена 7. 6. 2013. року, Міністерство младежі и спорту не у достаточнай міри зробило же би була транспарентна и доступна шицким потенціяльнім кандидатам.

---

188 Доступне на: <http://www.mos.gov.rs/явна-расправа.361.html>.

189 Доступне на: <http://www.mos.gov.rs/явна-расправа.361.html>.

190 „Службени глашнік РС”, число 8/13

Маюци у оглядзе вельке число дзецеох хтори ше на вчасним возрасту опредзелюю за активне занімане зоз спортом и окремну чувствітельносць дзецеох хтори у спорту муша буц виложени рижним формом вихасновайованя, Защитнік гражданох оценел же потребне дополніць Закон о спорту з одредбами хтори ушорюю обласць правеня контрактох медзи дзецеими спортсмістами и спортскіх організацийох, з цілью лепшої захисти дзецеох и застановайованя вихасновайованя дзецеох спортсмістах. Прето упуцел Миністерству младежи и спорту Ініціативу за вименки и дополнення Закона о спорту.

Міністерство младежи и спорту, потім як Защитнік гражданох порушал поступок контроли и законітосци и правилносци роботи пре не приношене одвітуюючих подзаконских предписаньох у обласци спорта, принесло Правилнік о дозволи за роботу спортскіх фаховцох як и Правилнік о фаховим обучованю за окончоване одредзених фахових роботох у спорту, з хторима ше регулює условия видаваня и одбераня дозволи за роботу спортскіх фаховцох, як и условия у поглядзе опреми и кадрох за окончоване роботох фахового обучованя.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Міністерство принесло подзаконски предписаня у обласци спорта

Защитнік гражданох приял притужбу на роботу Міністерства младежи и спорту у хторей указане на проблем зоз хторим ше стретаю студенти високих фаховних спортскіх школох пре не приношене подзаконских предписаньох хтори регулюю условия за фахове обучоване за роботу у обласци спорта.

После порушованя поступку контроли, Міністерство принесло правилнікі з хторима ушорело фахове обучоване и роботу спортскіх фаховцох.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛІПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. **Міністерство младежи и спорту** треба же би унапредзело транспарентносць явних поволанкох и конкурсах.
2. **Міністерство младежи и спорту** треба же би вименело и дополненное Закон о спорту и ушорело обласць правеня контрактох медзи спортскими клубами/организациями и малолітніма спортсмістами.

КУЛТУРА И ИНФОРМОВАНЕ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Порихтани Нарис закона о електронских медийох.
- 1.2. Порихтани Нарис закона о явных медийских сервісах.
- 1.3. Формована „независна” Комісія за вигледоване забойствох новинарох.

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. Защитник граждан, з упушканьем препорукох Министерству культуры и информаваня, указал на потребу же би ше унапредзело конкурсны поступок за додзельване припознаньо за вершинске доприношэнне национальнай культуры и культуры национальных меншинох.
- 2.2. Зоз свойм поступаньем Защитник граждан порушал державни органы же би у векшай міри контроловали почитоване Закона о явным информированю у звітох медийох.

3. Недостатки на государственном уровне

- 3.1. Недостатки у медийскай регулативи спричинюю недостаточну транспарентносць власніцтва над медиями и привилеговане положене на тарговищу медийох подпомогнутых зоз явных жридлох.
- 3.2. Зоз Законом предписана приватизация медийох, чийо снователю єдинки локальнай самоуправи застановена, а евентуалне нове законскe ришеннe не принесене.
- 3.3. Не пренайдзены адекватны модель витворйованя права на информироване зоз корпуса меншинских правох. Спорна правна конзистентносць по хторой снавателю медийох можу буць национални советы национальных меншинох, а алтернативне ришеннe хторе би зачувало тото меншинске право не пренайдзене.
- 3.4. На новинарах и далей, у дзепоедных случаях, ше напада и грожи ше им. Дзепоедни новинаре под вецейрочну защиту полицii.
- 3.5. Работа „независней“ Комисии за вигледоване забойствах новинарах не приведла до гарештования виновнікох лёбо налогодавца.
- 3.6. Уредба з котру ше регулюе блізши условия и способ додзельваня припознаньо за вершинске доприношэнне гражданам национальнай культуры и культуры национальных меншинох¹⁹¹, за хтору Защитник граждан утверdzел же ма недостатки, и далей на моци.
- 3.7. Органы хтори контролю применяване Закона о явным информированю свою функцию не окончую на час и у полним обсягу.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни инициативы Защитника граждан, по хтохих не поступене

- 4.1. У тим ресору нет незапровадзены препоруки лёбо други акты Защитника гражданох.

5. Обоснование

Министерство культуры и информаваня приихтало и положило на явну разправу Нарис закона о электронских медийох и Нарис закона о явных сервисах. На тот способ фаховей и общей явносці оможлівенне винесць свой становиска о тих законских текстах.

---

191 „Службени глашнік РС“, число 36/10

Независносць Комисії за розшищоване забойствох новинарох и непостоянє зраженя интересох членох Комисії спорни з оглядом же у їх составе високи представнікіи органох вивершней власци, медзи хторима и органи у чиєй порядній компетенції розшищоване забойствох, та би ше очековало же би тоти органи були предмет роботи Комисії.

Защитнік гражданох утврдзел же Уредба о блізших условійох и способу додзельовання припознаньох за вершинске доприношене националнай культуры односно культуры национальных меншинох, ма правни хиби пре хтори учашніком на конкурсу онеможлівене же би достали поєдинечны одлуки зоз поуку о правним средству у процесу прияйованя за додзельоване припознаня за вершинске доприношене националнай культуры односно националнай культуры национальных меншинох. Защитнік гражданох препоручел Министерству культуры и информованя же би Влади предложело вименку и дополнене Уредби на тот способ же би кождому учашнікові конкурса було оможлівене же би: достал одлуку Комисії за утврдзоване предкладаня за додзельоване припознаня увязи зоз поднешену прияму зоз обгрунтованьом причини и фактох хтори були релевантни за таку одлуку, и же би хасновал правне средство процыв одлуки Комисії з хтору є незадовольни.

Министерство культуры и информованя выражало порихтаносць же би, после вименкі Закона о культурі¹⁹² з хторым би ше злештало одредби хтори ше ушорює додзельоване припознаня за вершинске доприношене националнай культуры, уважуюци препоруки Защитніка гражданох, поруша приношене подзаконских актох хтори регулюю тоту областц.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Министерство поступало по приявох синдикатох после порушовання поступка контроли

Защитнік гражданох принял притужбу на роботу Министерства культуры и информованя по приявох за незаконіте поступане органох установи Ансамбла „Коло”, як и на ненесоглашеноць Статута установи зоз Законом.

После порушовання поступка контроли з боку Защитніка гражданох, Министерство подняло шицки зоз законом предвидзени мири, та выбрані нови органи установи и принесени нови Статут, а поступок пред Защитніком гражданох застановени.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

- 1. Министерство культуры и информованя** треба же би предписало ясни критериіюми, мерадла и правила поступку за додзельоване припознаня за вершинске доприношене националнай культуры, односно культуры национальных меншинох.
- 2. Министерство культуры и информованя и Рэспублична радиодифузна агенція** треба же би змоцнёли контролу, окреме по службеней должносты и подняли шицки зоз законом предвидзени мири у случаюх кед явни глашнікі, при информованю, поступаю прицывно закону.

---

192 „Службени глашнік РС”, число 72/09

2.7. РЕСОР ЗДРАВЯ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Принесени Закон о правох пациєнтох¹⁹³.
- 1.2. Принесени Закон о витворйованю права на здравствену заштиту дзецеох, ваготних женох и положніцох¹⁹⁴.
- 1.3. Принесени Правилнік о способе поступаня по пригварки, образцу и змисту записніка и звита совитніка за заштиту правох пациєнтох¹⁹⁵.
- 1.4. Принесени Правилнік о образцу и змисту службеней легітимації совитніка за заштиту правох пациєнтох¹⁹⁶.
- 1.5. Принесени Правилнік о способе и поступку заштити правох осигураних особох¹⁹⁷.

2. Резултати роботи Защитніка гражданох

- 2.1. До тексту Закона о правох пациєнтох уключена векшина предкладаньох и сугестийох Защитніка гражданох датих у думаню о Нарису Закона о правох пациєнтох.
- 2.2. На ініціативу Защитніка гражданох одложене заменюване постоячих документох о здравственным осигуранию.
- 2.3. Аргументовани спозореня Защитніка гражданох на злохасноване дополнюючей роботи у здравствених установох допринесли же би ше у скупшинской процедури нашло Предкладане закона о вименкох и дополненьох Закона о здравственей заштити¹⁹⁸.

---

193 „Службени глашнік РС”, число 45/13

194 Опатриц у часци того звиту хтори пише о родней ровноправносци

195 „Службени глашнік РС”, число 71/13

196 „Службени глашнік РС”, число 71/13

197 „Службени глашнік РС”, число 68/13

198 Доступне на: http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/5076-13.pdf

2.4. Защитнік гражданох препоручел Министерству здравя¹⁹⁹ же би обезпечел адекватни просториї за прием и комуникацию зоз странками у цеку роботного часу.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Республика Сербия, по результатах вигледовання Европского здравственого трошительного индекса за 2013. рок (ЕHCI 2013), други рок за шором на остатнім месце медзи жемами чийо здравствени системи облапени зоз вигледованьом²⁰⁰.
- 3.2. Пре несовисносц обовезнікох доприношеньох - роботодавцох и нє досц ефікасного механізма сотрудніцтва и черанки информацийох медзи компетентніма органами, право на здравствене осигуране и здравствену защиту велького числа занятых и членох іх фамелійох у тей хвильки незащищене и попри постояння уставных гарантійох.
- 3.3. Значне число гражданох Сербії нє достава благочасову и квалитетну здравствену защиту.
- 3.4. Пациєнти нє досц информовани о своїх правах, а здравствени роботніки ше нє ангажую у мири небходней же би ше таку ситуацию пременєло.
- 3.5. Здравствена защита нє єднак доступна шицким гражданом Республики Сербії, окреме гражданом хтори биваю далей од адміністративних центрох лєбо у руралних краіох.
- 3.6. Як и преших роках, положене занятых у здравству обтерховане зоз численима проблемами.

4. Найзначнєйши препоруки, думаня и законодавни ініціятиви Защитніка гражданох, по хторих нє поступене

4.1. Нє поступене по шлідуюцих предкладаньюх за злєпшане положеня гражданох у одношено на органи управи зоз Рочного звиту Защитніка гражданох за 2012. рок:

- же би Министерство здравя унапредзело свою роботу у цілю посцигованя ажурносци у роботи и злєпшаню комуникаций зоз гражданами и же би обезпечело незавадзане и благочасове информоване странкох и гражданох як у непоштредней комуникації, так и прейг телефона и других средствах вязи зоз хторима су технічно опремени.
- же би Републични фонд за здравствене осигуране и Порційна управа Министерства финансийох окончела свой законски овласценя и ажурно черала початки о уплатах осигураня.

---

199 Доступне на: <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/2012-02-07-14-03-33/3133-2013-12-30-19-23-29>

200 Доступне на: http://www.parlament.gov.rs/21._sednica_Odbora_za_zdravje_i_porodicu.20697.941.html

5. Обгрунтоване

Закон о правах пациентох, у чиім приношенню Заштитнік гражданох активно участвовал и чийо векшина предкладаньох и сугестыйох у велькай міри усвоєни, преширел діяпазон правах пациентох и установел нови механізми за заштиту тих правох. Зоз їх приношеннем одклонени недостатки скорейшого механізма заштити правох пациентох през явянє заштитнікови права пациентох хторе, як право на пригварку, було ушорене зоз лем єдним членом Закона о здравственей заштите. Закон о правах пациентох предвидзує же би старане о заштите правох пациентох прешло до компетенциі органох локальней самоуправи, хтора одредзує совитніка хтори ше будзе занімац зоз заштиту правох пациентох. Совитнік вецей не заняты у здравственей установи чию би роботу требал контроловац, та прето и менши ризик од пристрасносци и небеективносци.

З предкладаньом закона о вименкох и дополненьох Закона о здравственей заштите, хтори од конца 2013. року у скупштинской процедурі, предвидзена вименка, односно утарговане постаяцей одредби Закона о здравственей заштите з хтору ушорени способ организованя и окончованя дополнююцей роботи. Организоване запровадзоване дополнююцей роботи у здравствених установох ше утаргує. Окончоване дополнююцей роботи у другого роботодавца, звонка порядного роботного часу и найвецей до єдней трецини полного роботного часу охабене як можлівосц лем здравственим работнікох, але не и здравственим сотрудником лбо другим особом занятим у здравственей установи – як то предвидзене у постаяцих законских одредбох.

З Правилніком о способу и поступку заштите правох осигураних особох установуює ше нови нукашні контролни механізэм за заштите правох осигуранікох Рэспубличнаго фонду за здравствене осигуране. Особа хтору одредзи Фонд будзе ше занімац віключно зоз заштите правох осигураних особох у здравствених установох зоз хторима Фонд ма заключену догварку о обезпечованю здравственей заштите осигураних особох.

На схадзки Скупштинскаго одбору за здраве и фамелию, зволану на ініцыятыву Заштитніка гражданох, заключене же ше одложи заменюване постаяцих документох о здравственим осигураню за пластични здравствени карточки до 2016. року. Догварене же з тим цілью Миністерство здравя през одвитуюци законски текст предложи же би ше видаване пластичных карточкох одложело зоз 2014. на 2016. лбо 2017. рок.

Недостаток адекватных просторийох у Миністерству здравя у хторих ше на прикладни способ будзе информовац странки о їх правох, обовязкох и способе вітворйованя правох и обовязкох, як и о других питаньох зоз компетентносци того миністерства опредзелело Заштитніка гражданох же би у тим напряме упуцел препоруку тому державному органу.

Державни органы не обезпечую заштите правох занятых и членох їх фамелийох на здравствене осигуране. Велім занятим гражданом суспендоване право на здравствене осигуране пре несовисносц обовязнікох доприносах – роботодавцох. Другим гражданом тово право загрожене, бо непоштредно завиши од того покля обовязнік „їх“ доприносах будзе совисни у плаценю явних приходох, яки ефикасны органы управи у окончованю тей роботи, а потым и од того чи припадаю до гевтей чувствительней групи чийо право на здравствену заштите Рэспублика Сербия безусловно щици.

През векшину поєдинечных проблемох на хтори граждане указую прецагує ше и гевтот сущни – недостаток материялных средствох, але и (обучених) кадрох. После

ступаня на моц Закона о правах пациента, граждане маю вецеї гарантовані права. У пракси ше пре недостаток пенежних средствах, проблемах у організації роботи и недостаток обучених кадрох у здравствених установах, тити права не витворюю у потребней міри. Од організації роботи зоз пациентами и технічнай и кадровскай опременосци у найвекшай міри завиши як ефикасно граждане буде витворйовац право на здравствену захисту. Познати приклады дзе у дзепоєдных здравствених установах постая найсучаснейши медицински апарати, але ше их, пре недостаток обучених особох за роботи на ніх, не хаснуе.

Граждане не досц упознати зоз правами зоз здравственей захисти и здравственного осигурання, як цо права у случаю заказованя одредзених специалистично-консультативных и диягностичных препатрункох за хтори не предписане утвардзоване „лістини чеканя”, ані су достаточно не информавані о механізмох захиста правах пациентох и осигуранікох Рэспубличнаго фонда, а здравствени установи и Министерство здравя не робя досц же би тото пременёли.

Проблеми зоз хторима ше зочую здравствени роботніки присутни и у тим періодзе у хтори, ше подноши звит. И далей ёст такволані дагварени и недагварени роботніки, односно заняти чийо ше заробки и други приманя обезпечує зоз средствах Рэспубличнаго фонду за здравствене осигуране и заняти чийо ше заробки обезпечує зоз средствах поєдинечных здравствених установах, а іх виплацована завиши од заробку хтору здравствена захиста витворела зоз даваньем здравствених услугах на тарговищу. Граждане указую на злохасноване роботи на одредзени час, спорни способ засновованя роботнога одношэння, опредзельоване числа специализаций хтори не одвітую реалним потребам здравствених установах и пациентох, цо отвера простор за погоршане организації роботи здравственей установи и очежане витворйоване правох поєдинечнаго пациента.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Хитни непоштредни надпатрунок Защитніка гражданох у здравственей установи

З притужбу назначене же на Пост-коронарнай ёдинки II у Ургентным центру у шпитальских хижох, у недакватных условийах, лежа источасно и жени и хлопи. Защитнік гражданох такой после приманя окончел непоштредни надпатрунок роботи Ургентнога центра КЦС, Пост-коронарні ёдинки I и II. З надпатрунком не замерковані неправилносци на хтори з притужбу указане, та оценене же нет основи за преберане других мірох зоз компетентносци Защитніка гражданох.

*На ініцыятыву Защитніка гражданох одложене
заменюване здравствених книжочкох*

Думаюци же постая права гражданох зоз здравственного осигураня хтори лёбо невитворени лёбо неподполно витворени, а чийо почтоване важнейше од заменюваня постаящих документох о здравственим осигураню зоз пластичніма карточкама чийо би видаване граждане мали плацыц у виносу од 500,00 РСД, Защитнік гражданох од компетентных органох, насампредз од Рэспубличнаго фонда за здравствене

осигуране и Министерства здравя, вимагал аргументы хтори оправдую доцильносць того заменювання документох. Наводи РФЗО же заменюване здравствених кніжочкох обовязка Республики Сербії у процесу придрожування Европскай униі демантowała Делегація Европскай униі у Сербії, у одвиту на питане Заштитніка гражданох. Пре туту причину, Заштитнік гражданох вимагал отримоване схадзки Скупштинскаго одбору за здраве и фамелию же би ше питаня коло заменювання здравствених кніжочкох одвичательно и институцыйно ришело. Схадзка закончена зоз заключеньем же ше одложи заменюване здравствених кніжочкох до 2016. лібо 2017. року, а Министерство здравя обовязне прихатац одвитуюцу пременку предписанью.

*Сотрудніцтво зоз другима органами у поступку превипитовання
законітосци роботы здравственай установи*

Поступаюци по власней ініцыятыві, а на основі информацыйох обявеных у средствох явного информованя же „пре препоруки Заштитніка гражданох хтори ше одноша на дополнююцу роботу у здравствених установох дзепоедни здравствени рботнікі Клінікі за кардиологію Клінічнаго центра Сербії вецей нєдостаточно мотивовані же би ше ангажували кед у питаню старане о акутним инфаркту миокарда”, Заштитнік гражданох поволал представнікох РФЗО, Министерства здравя и Агенціі за борбу праців корупціі же би, у рамікох своїх зоз законом утвардзеных компетенцийох и овлашченох, преважали одвитуюци міри пре превипитоване спомнутых наводох. На основі результатах поступкох контролі хтори тоти органы запровадзели и хтори доставени Клінічному центру Сербії, проців 15 занятых у КЦС подняты виновни прияви пре злочасноване у дополнююцей роботы.

**III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ
У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ**

1. Рэспублічны фонд за здравствене осигуране и Порційна управа треба же би ажурно поступали и ефікасно сотрудзували у окончованю роботы зоз своій компетентносці у обласці обовязнаго соціяльнаго осигурання, а у складзе зоз своіма уж постаяціма обовязкамі.
2. Порційна управа треба же би без одкладання почала применьовац зоз законом предисані міри гу несовіснім роботодавцом/обовязніком уплацована до приносах за здравствене осигуране.
3. Потребне же би ше, у сотрудніцтве Министерства здравя и РФЗО, нашло лепши системски способ за посылане гражданох (окреме дзецеох) на лічене до иножемства кед то небходнне.
4. Потребне же би Министерство здравя змоцнело окончоване інспектційного надпатрунку.
5. Потребне же би Министерство здравя и РФЗО разтолковали природу (обовязну чи небовязну) правилах хтори ше находза у протоколох за лічене и правилінікох хтори лікарох обовязую же би почитовали процедуры и хасновали лікі/средства аж и теды кед думаю же су неприкладні гу здравственным потребом конкретнаго пациента.

6. РФЗО и Министерство здравя треба же бы, з окончованьем инспекцыйного надпатрунку, обезпечели же бы медицински установи почитовали закон и видавали предписани потвердзеня пациентом у случаю же су не у можлівосци дац здравствену услугу на одвітуюци способ и /лібо у прикладним чаше.
7. Потребне одклоніц недостатки хтори наставаю пре лістини чеканя.
8. Нужне же бы ше, з инспекцыйным надпатраньем, зопарло незаконіту „дополннююцу роботу“ у здравственных установах кеди ше дава здравствени услуги хтори облапени з обовязним здравственным осигураньем, а на хтори ше іншак чека.
9. Треба же бы ше розпатрело оправданосц и ефекти (Защитнік гражданох дума – негативни) законскаго ришэння по котрим ше дополннююцу роботу у здравстве организує на способ и по условийох хтори іншаки як за дополннююцу роботу у других заніманьох и обласцох.
10. Министерство здравя треба же бы надпатрало ефикасну защиту правох пациентох и незавадзане функционоване новоформованих механізмох защиты, у складзе зоз Законом о правох пациентох.
11. Министретсво здравя и РФЗО треба же бы обезпечело лепшу информованосц пациентох о ю правах зоз здравственного осигураня и здравственей защиты.
12. Министерство здравя треба же бы обезпечело же бы здравствени установи свою роботу организовали на способ хтори у найвекшай міри почитує пациентов час и його право на доступну и квалитетну здравствену защиту.

2.8. РЕСОРИ СОЦИЈАЛНЕЙ ЗАЩИТИ И ПЕНЗИЙНОГО И ИНВАЛИДСКОГО ОСИГУРАЊА

СОЦИЈАЛНА ЗАЩИТА

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца држави

- 1.1. Принешени Правилник о лиценцованию организацийох социјалнай зашити²⁰¹,
- 1.2. Принешени Правилник о блізших условийох и стандардох за даване услугох социјалнай зашити²⁰²,
- 1.3. Принешени Правилник о лиценцованию фаховых сотруднікох у социјалнай зашити²⁰³.

2. Резултати роботи Защитнїка гражданох

- 2.1. З думаньом упуценим Републичнай агенциї за биване, Городу Београду и Министерству урбанизма и будовательства²⁰⁴, Защитнїк гражданох указал на потребу же би органи управи розвили програми социјалнога биваня за найзагроженших гражданох у Сербии.
- 2.2. З порушованьом поступкох контроли правилносци и законітосци роботи органох управи, Защитнїк гражданох уплївовал же би органи управи одклонїли препущеня у своїй роботи при одлучованю о правах з обласци социјалнай зашити.

---

201 „Службени глашнїк РС”, число 42/13

202 „Службени глашнїк РС”, число 42/13

203 „Службени глашнїк РС”, число 42/13

204 Думане Защитнїка гражданох доступне на: <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/2011-12-11-11-34-45/3073-2013-11-04-12-29-49>

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Родичом дзецеох хторим потребне непрерывне допатране и помоц нє положени на розполагане адекватни услуги у обласци здравства, соціяльней защиты, образования и услугох у локалней заєднїци, анї им нє обезпечена потримовка и помоц кед тоти услуги даваю сами²⁰⁵.
- 3.2. Компетентни установи и органи кед одлучую о правох з обласци соціяльней защиты нє поступаю благочасово, ефикасно и у складзе зоз началами соціяльней защиты.
- 3.3. Ришения з хторима ше одлучує о правох з обласци соціяльней защиты нє обгрунтованы ясно, аргументовано и розумліво.
- 3.4. Скоро штварцина општинох и городох нє ма развиту систему услугох соціяльней защиты хтори ше финансиує з бюджета єдинкох локалней самоуправи²⁰⁶.
- 3.5. Закон о соціяльним биваню²⁰⁷ нє регулює на ясни и прецизни способ обвязки и одвичательносць ношительськ квартельнай политики на республичним и локалним уровню, як и їх медзисобне одношене у реализованю зоз законом предвидзених цільох, прецо граждане нє можу витвориц права предвидзены зоз наведзеним Законом.

4. Найзначнєйши препоруки, думаня и законодавни иниціятиви Защитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Защитнік гражданох упуцел Народнай скупштини предлог вименкох и дополненіях Закона о роботи и Закона о финансійнай потримовки фамелійном з дзецми²⁰⁸.

5. Обгрунтоване

Міністерство роботи, занятосци и соціяльней политики з Правилніком о лиценцованию организаций соціяльней защиты, з Правилніком о блізших условійох и стандардох за даване услугох соціяльней защиты и з Правилніком о лиценцованию фаховых роботнікох у соціяльней защиты, ушорело блізши условия за видаване и обновіване, суспензию и одберане лиценци фаховим роботніком, організаційом и давательом услугох соціяльней защиты и предписало условия и стандарди за даване услугох. На тот способ обезпечене применьоване системи лиценцованьох хтора уведзена зоз Законом о соціяльней защиты и створени условия за унапредзене и стандардизоване квалітетох у соціяльней защиты у Сербії.

Соціяльно загражени граждане нє можу плаціц квартиреліну и трошки биваня, а по при квартирельох хтори ше за потреби соціяльного биваня видава лёбо ше их одкупює под непрофітними условиями, нє развити други форми биваня у защищених условиях, анї нє постоя алтернативни ришения. Защитнік гражданох Республичнай агенції за

---

205 Опатриц детальнейше у сегменту тога Звиту хтори пошвецени правом дзецеох

206 Доступне на: www.zavodsz.gov.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=2458&Itemid=245

207 „Службени глашнік РС”, число 72/09

208 Видзиц веций у сегменту тога Звиту хтори пошвецени законодавним иниціятивом

биване, Городу Београду и Министерству урбанизма и будовальства упущел Думане з хторим указал же найзаграженши групи жительства у Сербии не можу самостойно и под тарговищними условиями ришиц свой бриги з биваньом, але ані вимирировац трошки хтори наставаю после заключования контракту о закупу квартеля додзеленого на основи сполньования предписаних условий социального бивания, прецо су у сталним ризику же останю без квартеля. Защитнік гражданох указал же потребне же би Республична агенция за биване, у сотрудніцтве з Министерством урбанизма и будовальства и з локальними самоуправами без одкладаня превжала шицки мири же би воспоставела и развивала програми социального бивания и на тот способ обезпечела условия за биване у защищених условий за найзаграженших гражданох у Сербии.

Защитнік гражданох на становиску же зоз Законом о социальному осигурюванню, нєясно и нєпрецізно дефіновані обовязки и одвичательносци ношительськох квартельней политики на республічним и локальним уровню, же їх медзисобни одношеня нєушорени, а способ фінансовання програми социального бивания не ясно установени, прецо граждане не можу на адекватни способ витвориц права хтори предвидзени з тим Законом.

Гоч нєспорне же авторитет Защитніка гражданох допринесол же би поступки по вимогох гражданох за витворйоване права зоз обласци социалней защиты пред органами управи були закончени пред законченъом контролного поступку Омбудсмана, становиско Защитніка гражданох же одлучоване органох о правах зоз обласци социалней защиты не шме чекац реакцию Защитніка гражданох по притужби странкох у поступку, але муши буц благочасове, ефикасне и у складзе зоз законом предписаних роков, бо ше роби о окреме чувствительней групациї жительства.

Защитнік гражданох и у 2013. року зазначел факт же органи управи при одлучованю о правах з обласци социалней защиты поступаю нєблагочасово, нєажурно и нєефикасно, цо прави социалну нєсигурносц и приводзи до стану социалней заграженосци хасновательськох социалней защиты, як окреме чувствительней категорії жительства.

Ришене о правах з обласци социалней защиты не обґрунтовани. Гоч формально-правно ришеня обґрунтовани, наводи у нїх не даваю ані минимум информации о тим хтори факти утверждзени, на хтори способ, з хторима средствами, як су оценены и як на нїх применене материјалне право, а странком су прето нєрозумліви.

Медзі услугамі социалней защиты хтори ше реализує на локальному уровню, доміную услуги дньового пребування и услуги помоци и стараня у обисцу, а потым шлідза услуги потримовки за самостойни живот. У 37 локальных заедніцох у Сербии, медзитим, не ані ёдна услуга социалней защиты хтору ше финансирує зоз бюджета єдинки локальной самоуправи²⁰⁹.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Приношене одлуки аж после порушования поступка контроли

Защитнік гражданох приял вецеј притужби у хторих выражене незадовольство зоз поступаньом центрох за социалну роботу и Министерством роботи, занятосци и социалней политики у зоз законом предвидзеним чаше, по поднешених вимогох и правных поукох.

---

209 Доступне на: www.zavodsz.gov.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=2458&Itemid=245

После порушованя поступкох контроли законітосци и правилносци роботи з боку Защитніка гражданох, два центри за соціалну роботу (Буяновац и Парачин) и компетентне Министерство обвісцели Защитніка гражданох же по вимогох, односно жалбох притужельох принесли одлуки. Поступки контроли законітосци и правилносци роботи прето обуставени.

Поступане Защитніка гражданох допринесло же би компетентни органи помагали и потримовали у стану соціалнай потреби

Защитнік гражданох приял притужбу на роботу Центра за соціалну роботу Лозница и Министерства роботи, занятосци и соціалнай политики, пре непреberане мірох зоз своєй компетенції у поступку витворйованя правох зоз обласци соціалнай заштити особи хтора ше находзи у стану соціалнай потреби.

После порушованя поступку контроли законітосци и правилносци у роботи, Центр за соціалну роботу у Лознице и Министерство роботи, занятосци и соціалнай политики витворили сотрудніцтво зоз поліцию, здравственіма установамі и правосудніма органами, порушали одвітуюци судски поступки, обезпечели одредзены форми матеріялнай помоці и конечно направили план потримовки и услугох по хторим ше одвива дальша робота зоз хаснователями. Хаснователька у подполносци витворюешицки права и услуги зоз обласци соціалнай заштити. Поступок пред Защитніком гражданох обуставени.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. **Народна скupштина** треба же би розпатрела предлоги закона о вименкох и дополненъох Закона о роботи и Закона о финансійней потримовки фамелії з дзецмі, хтори поднёсол Защитнік гражданох.
2. **Министерство роботи, занятосци и соціалнай политики** треба же би обезпечело же би першоступньово органи управи у поступку одлучована о правох зоз обласци соціалнай заштити благочасово обачовали потреби хасновательох, услуги соціалнай заштити давали у складзе з функцыю хтору маю, повязано, ефикасно, ускладзено и у найлепшым интересу хасновательох, а одлуки приноша у зоз законом предписаним року.
3. **Министерство роботи, занятосци и соціалнай политики** другоступньово поступки треба же би водзело ефикасно, ажурно и у складзе зоз начальами соціалнай заштити и управним поступку, а одлуки приноши у зоз законом предписаным чаше.
4. **Министерство роботи, занятосци и соціалнай политики** треба же би обезпечило же би ришения о правох зоз обласци соціалнай заштити були ясно, под完全不同 и аргументовано обгруntovani, странком розумліви и же би мали шицки зоз законом предвидзены елементы.
5. **Единкі локалнай самоуправи** треба же би звекшали число услугох соціалнай заштити чийо ше фінансоване обезпечує зоз бюджета єдинкі локалнай самоуправи, же би ше унапредзело положене гражданох хторим тути услуги потребни.

ПЕНЗИЙНЕ И ИНВАЛИДСКЕ ОСИГУРАНЕ

I ПРЕГЛЯД СТАНЯ

1. Посцігнуца держави

1.1. Народна скупштина у 2013. року два раз меняла Закон о пензийним и инвалидским осигуранию²¹⁰.

2. Результати роботи Захисника громадян

2.1. З препоруками Захисника громадян, хтори упуцени Републічному фонду за пензійне и инвалидске осигуране (у дальшим тексту: Фонд ПІО), предложене дальше унапредоване роботи Фонда ПІО и законіте и ефикасне витворюване правох зоз пензійного и инвалидского осигурання.

2.2. Поступане по препорукох Захисника громадян, хтори упуцени Фонду ПІО, допринесло злєпшаню організації роботи и пошидшованю поступкох витворювання правох зоз пензійного и инвалидского осигурання.

2.3. З препоруку хтора упуцена Фонду за ПІО же би по службеней должності утверджело нови виноси пензійох, од дня здобування права на пензію, за шицких бувших занятых у Робних хижох „Београд”, за хторих уплацени заробки и доприноси за пензійне и инвалидске осигуране, а не лем за тих цо поднєсли вимогу, Захисник громадян указал Фонду ПІО на обовязку єднакого поступання гу шицким хаснователем хтори ше находза у истей правнай ситуації.

3. Недостатки на державним уровню

3.1. Іще не воспоставени нормативни рамик хтори би понукнул ділотворни межам у цилю превозиходзеня проблемох наставаня преплацених виносох пензійох, як и питаня приношения ришения о конечным виносу пензійох, з хторм ше заменюе дочасово ришения о пензійох.

3.2. Міністерство роботи, занятосци и соціальнай политики не окончуе надпатрунок над законітосцу роботи и актох Фонда, у вязи зоз препоруками хтори Захисник громадян упуцел Фонду ПІО.

3.3. Обуставяне виплацована пензійох осигураніком хтори цали лебо часц стажу витворели на території Косова и Метохії, односно неможлівосц виплацована заостатих пензійох осигураніком, и далей представя єдну часц системских проблемох у Републики Сербії.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Захисника громадян, по хторих не поступене

4.1. Не поступене по шлідуюющих предложох за злєпшане положеня громадян у одношено на органи управы зоз Рочного звиту Захисника громадян за 2012. рок:

210 „Службени новини РС”, число 62/13

- и далей постоець потреба за унапредованьом роботи Фонда, бо жадани уро- вень ажурносци ище вше у подполносци не посцигнути, а постоець потреба за дальшим злєпшаньом комуникації зоз гражданами.
- 4.2. Фонд ПІО не поступел по препоруки Захистніка гражданох хтори ше одно- ши на виплацованае новых виносох пензийох бувшим занятим Компанії „Роб- ни хижки Београд”.
- 4.3. Препоруки упуцени Фонду ПІО, у цилю злєпшаня роботи и ажурнейшого по- ступаня по вимогох гражданох за витворйоване права зоз пензийного и инва- лідского осигураня, ище вше не у подполносци виполнени.
- 4.4. Влада не подняла шицки потребни активносци за ришоване проблемох „ко- совских пензийох”, на хтори Захистнік гражданох указал у своїм Думаню ище 2012. року.

5. Обґрунтоване

У 2012. и 2013. року замерковане же Фонд найчастейше одстраньовал препуще- ня на хтори му указане з препоруками. Поступаюци по притужбох гражданох, Захистнік гражданох обачел нови препущеня у роботи Фонда, цо резултовало з упуцованьових новых препорукох Фонду, а шицко з цильом дальнего унапредзеня його роботи и за- конітого и ефикасного витворйованя правох зоз пензийного и инвалидского осигура- ня. Пре замерковани проблеми, за єдно число пензионерах настава обовязка врацаня преплацених виносох пензийох, цо прави правну несигурносц и приводзи до вельких егзистенціяльних проблемох.

Утверджене же Фонд ПІО и далей не приноши ришеня о утверджованю преплаце- ного виносу пензийох ані ришеня о конечним виносу пензийох по службеней должності, а тиж так неправилно хаснусе институт обезпеченя доказох, у случаюх кед ше пре одлучоване по вимогох потребне дополніц фактои стан лєбо вивесц докази.

Фонду упуцени препоруки же би у каждим конкретним случаю, при утверджова- ню потребох за врацаньом вецеi виплацених пензийох лєбо других пенежних приманьох зоз пензийного и инвалидского осигураня, принесол ришене о утвержданю преплаченого виносу пензії, у хторим назначи висину преплаченого виносу и спо- соб врацаня истого; же би ажурно и благочасово поступал и приношел ришеня о ко- нечним виносу пензийох по службеней должності, односно после законченя поступ- ка витворйованя правох зоз пензийного и инвалидского осигураня и же би лем у слу- чаюх кед постоець оправдане обаване же даєден доказ не годно познейше вивесц лєбо же його виводзене будзе очежане, применюе ше институт обезпеченя доказох и при- ноши заключене о обезпечованю доказох.

На основи притужбох, хтори прияти после упуцених препорукох, мож заклю- чиц же Фонд ПІО не поступел по препорукох, односно не приноши ришеня о пре- плацених виносох пензийох, але о постояню преплацених виносох пензийох об- висцуе осигуранікох з Обвисценем о преплаченим виносу пензийох, односно пе- нежних приманьох. Наведзени поступок Фонд ПІО толкуе зоз становиском же ше окремне ришене о утвержданю преплаченого виносу пензийох не приноши у каж- дим случаю кед ше утверджзи преплацени винос, лем у случаюх кед виплацоване

пензийох, односно пенежных надополненъюх, окончене у виносу хтори векши од припадающаго, т.е. кед по ришеню Фонда з хторим правилно утверdzени винос пензii, односно пенежнаго надополненя, виплацени винос векши од припадающаго.

Фонд ПИО часточно поступа по препоруки хтора ше одноши на приношенн€ ришеня о конечним виносу пензийох, односно пребера активносци у цилю зменшования числа дочасовых ришенъюх о пензийох и їх заменъованя з ришеннями о конечним виносу пензийох у шицких случаюх у хторих сполнени условия. По наводох Фонда ПИО, организацийна ёдинка хтора принесла дочасове ришене, по службеней должности предлужує комплетоване доказох хтори хибя, т.е. податкох пре хтори ришене було оглашенн€ як дочасове.

Цо ше дотика препоруки, хтора ше одноши на неправилну примену института обезпеченя доказох, гоч Фонд ПИО у вияшњованю наведол же у подполносци прилагює наведзену препоруку, замерковане же не поступа по препоруки, односно и далей ше приноши заключения о обезпечованю доказох у случаюх кед потребне дополніц фактични стан лёбо вивесц доказы.

Заштитнїк гражданох у 2012. и 2013. року приял притужби бувших занятых у Компанї „Робни хижи Београд”, хтори ше одноша на поступане Фонда ПИО при одредзованю нового виносу пензийох, после оконченого уплацована заробкох и доприносах за пензийне и инвалидске осигуране на рахунок Фонда.

Фонду ПИО упуцена препорука з хтору утверdzене же нови виноси пензийох Фонда ПИО секцесивно утверdzовал по вимогох хасновательюх, а не по службеней должностисци. На тот способ, Фонд ПИО розлично поступал гу хаснователью хтори ше находзели у истей правнай ситуациї.

По упуценей препоруки Фонд ПИО не поступел, бо дума же ше у случаюх утверdzованя новых виносах пензийох, после виплацована заробкох и доприносах за пензийне и инвалидске осигуране, не роби о защите явного интересу, цо би була основа же би ше поступки порушало по службеней должностисци, ал€ же роби о защите звекшого приватних интересох, як и о особним праву хасновательюх, прецо неє места поступаню по службеней должностисци.

Тиж так, Фонд ПИО не дума же ше хасновател€ гу котрим поступал, находзели у истей правнай ситуациї у односеню на зоз законом регуловане право на одредзоване нового виноса пензii. Фонд то правда зоз фактам же хасновател€ з оглядом на роки хтори прешли од дня конечнаго ришеня по хторим витворели право на пензию, як и од дня од кеди ше нови докази могло похасновац за одредзоване нового виносу пензii, хасновател€ були у розличных правних ситуацийох при оцени законских условийох за витвороване того права.

Гоч Влада запачала ришовац проблем „косовских пензийох”, обустава виплацована пензийох осигураніком хтори цали лёбо часц стажу витворели на териториї Косова и Метохиї, односно неможлівосц виплацована заостатих пензийох осигураніком, и далей представя ёден од системских проблемох у Републики Сербии, бо слово о потупйованю права на мирне уживане маєтку²¹¹.

---

211 Вецей о проблему „косовских пензийох” у Рочним звиту Заштитнїка гражданох за 2012. Рок, бок 176-8

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Винос пензii утвeрдзиц з одвeтуюcим управним актом

Защитнік гражданох з поштредованьом Институциі омбудсмана за людски права Босни и Герцеѓовини, приял притужбу притужительки зоз Србца, Республика Сербска, хтора як пензионер Републики Сербii, од1991. року витворює право на найnїzши винос пензii. Од януара 2007. року, притужителька пременела место биваня, прецо єй пензию почала виплацовац Дирекция РФПИО (нове место биваня було на територiї Босни и Герцеѓовини). З огляdom на пременку места биваня, притужителька вецей нe мала право на найnїzши винос пензii, та єй Фонд ПИО почал виплацовац пензию у меншим виносу, алe без доставяня було якого акту лeбо обвисценя о причинох зменшования пензii.

Фонду ПИО упуцена препорука з хтору утвeрдзене же направене препущене у роботи на чкоду правох притужительки, так же о зменшованю виносу єй пензii нe принeшени одвeтуюcи управни акт, зоз чим єй очежана можлівосц хаснованя правного средства процив одлуки органох управи у управним поступку. Фонду ПИО препоручене же би, без одцагованя, винос пензii притужительки утвeрдзел з одвeтуюcим управним актом, зоз пребаченьом за направене препущене.

Дирекция Фонда, у року хтори одредзени за поступанe по препоруки, обвисцела Защитніка гражданох же Филияла за город Београд принесла ришене з хторим утвeрдзене же ше притужительки обуставя виплацованe найnїzшого виносу старосней пензii и же ше єй почина виплацовац ускладзени винос старосней пензii. Зоз пребаченьом Филияли, притужительки предметне ришене доставене на хижну адресу. На тот способ, Фонд ПИО у подполносци поступел по упуценей препоруки.

Фонд ПИО и попри препоруки Защитніка гражданох з опомнуком пред утуженем окончел прицисок на гражданку

Притужительки зоз благочасовим ришеньом припознате право на старосну пензию 2008. року. З ришеньом истей филияли, хторе принeшene 2013. року, притужительки утвeрдзени конечни винос пензii, хтори бул менши од виносу хтори утвeрдзени зоз дочасовим ришеньом. Зоз поволанку за врацанe вецей виплацених пензийох и пенежних надополненъох филияла обвисцела притужительку же єй виплацени векши винос пензii, хтори ма врациц.

Защитнік гражданох констатовал же ше притужба одноши на уж утвeрдзени препущеня у роботи Фонда, односно обовязованe притужительки на врацанe погришно обрахованого и виплаченого виносу пензii, без приношения окремного ришения о утвeрдзованю преплаченого виносу пензii. Од Фонда вимагане же би поступел по уж упуцених препорукох и же би одклонел недостатки.

Фонд ПИО нe поступел по препорукох и нe принeсол ришене о утвeрдзованю преплаченого виноса пензii, алe притужительки упутел опомнуке пре утужене, та ше вона соглашела же би преплацени винос врацела у мешачних ратох.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

- 1. Министерство роботы, занятосци и соціяльнай политики**, у сотрудніцтве зоз **Фондом ПІО** треба же би з вименку преписаньох воспоставел ділоторни механізэм за превозиходзене проблемох наставаня преплацених виносох пензійох, з предписаньнем приношэння ришэня о конечным виносу пензійох, з хто-рим ше заменює дочасово ришэня о пензії.
- 2. Министерство роботы, занятосци и соціяльнай политики** треба же би окончо-вал надпатрунок над законітосцу роботы и актох Фонда, у вязі зоз препорука-ми хтори Защитнік гражданох упущел Фонду ПІО, у складзе зоз членом 211 За-кона о пензійним и инвалидскім осигураню, а у вязі зоз членом 17 Закона о министерствах²¹².
- 3. Фонд ПІО** треба же би далей преберал активносци у цілю злепшованя роботы, же би ажурнейше водзел матични евиденцыі и ефикаснейше поступал по вимо-гох гражданох за вітворыване правох зоз пензійного и инвалидскаго осигу-раня, зоз унапредзованьем медзисобнаго сотрудніцтва філялох и ефикасней-шим сотрудніцтвом зоз іножемніма фондамі.

---

212 „Службени глашнік РС”, число 72/12 и 76/13

2.9. РЕСОР РОБОТИ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Народна скупштина усвоєла Закон о вименкох и дополненьюх Закона о роботи²¹³.
- 1.2. На 102. Зашеданю Медзинародней конференциі роботи, Медзинародна організация роботи (МОР) и Република Сербия подписали окремне спорозумене о сотрудніцтве зоз назву „Програма достоїнственей роботи за Републику Сербию 2013-2017. року”²¹⁴.

2. Результати роботи Защитніка гражданох

- 2.1. Защитнік гражданох указал же важне правильно применьовац закон з обласци роботи и активовал компетентни контролни органи.
- 2.2. З порушованьом поступка контроли правилносци и законітосци роботи органах управи, Защитнік гражданох уплівовал же би органи управи одклонели пропущеня у своїй роботи кед одлучую о правох на роботу и по основи роботи.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Република Сербия не преbera потребни мири гу роботодавцом хтори неокончую свойо обовязки, та заняти оставаю без витворного права зоз обовязнога пензийного, инвалидского и здравственого осигурания хторе им гарантует Устав Републики Сербии.
- 3.2. Сотрудніцтво Порційней управи, Республічного фонда за пензийне и инвалидске осигуране, Республічного фонда за здравствене осигуране и Инспекция роботи не ділоторне и ефикасне, а черанка податкох медзи німа недостаточна и неажурна,, цо зменшує ефикасносц їх роботи и ступень витворованя правох процийних обовязнікох.

213 Опатриц вецей у сегменту того Звиту хтори пошвецени родней ровноправносци

214 Доступне на: <http://www.mnrzs.gov.rs/sektor-za-rad-program.php>

- 3.3. Контрола применки постоянных предписаний в области работы неблагочасова, неэффективна и недействительна.
- 3.4. Еще выше, в большинстве случаев, присутствует рабочее ангажование граждан, „на чарно“, когда же в результате контроля работы работодателей это редко подтверждается.
- 3.5. Первоступенево органы государственной администрации, когда однозначно о правах земли работнику, часто не уважают правовые позиции и инструкции других государственных органов.
- 3.6. Не окончена деполитизация государственной администрации, что негативно влияет на выбор государственных служащих за работу в органах и их положение на и в связи с землей работой.
- 3.7. Не принесены законом нормы, которые конкретизируют действия инспекций по работе.
- 3.8. В остаточной форме вменениями и дополнениями Закона о процедурном порядке и правилами администрации²¹⁵ дополнительно уменьшены ступени выявления нарушений из Устава гарантированных прав рабочих.
- 3.9. Потуповы поступок против потуповщика закона в которых же выявляются рабочие отношения – от полномочного заключения – долго тянутся, неэффективны и недействительны значат без штрафов и примерной санкции за направлене потупене.
- 3.10. Рабочие отношения в органах и организациях явной формы подразумевают конфузию выявленных прав и фактических правовых и обязательственных занятий при истоме (прямым и косвенным) работодателями и правовыми несогласиями.
- 3.11. Проблема выплаты военной чести жертвам Второй мировой войны еще выше не решена и неясные нормы не доступны информация о работе прецессии и формированию новой Комиссии по расследованию вопросов прошлых военных действий.

4. Найзначніші препоруки, думання і законодавні ініціативи Захисту громадян, по яких не поступене

- 4.1. Не поступене по шлідуючих предложении за зліпшоване положення граждан в отношении органов управления земли Речного звіту Захисту громадян за 2012. рок:
  - най же пременії предписання же би же обезпечено выявление правовых занятий в большинстве случаев работодатель не выявил свою обязательства и оплатил дополнительные.
  - най Министерство труда, занятости и социальной политики, пре эффективнейше поступене инспекций труда, звезка числа инспекторов, расшири компетенции инспекций труда, звезка технические условия труда и предложил вменения предложений пре эффективнейше открывание „работы на чарно“ и покарание работодателей.
  - най инспекция труда укажет выше ступень инициативы и поручит поступки по служебной должности, когда имеются факты, которые указывают на потребу запрещения инспекционного надзора²¹⁶.
- 4.2. Народная скупщина не разрешила Предложение закона о вменениях и дополнениях Закона о труде, которые поднесены Захисту громадян земли поддержку 60.000 граждан²¹⁷.

---

215 Всей опатриць у сегменту того звіту які пошвецени родні ровноправносці.

216 Речний звіт Захисту громадян за 2012. рок, бок 185

217 Всей опатриць у сегменту того звіту „Законодавні ініціативи“.

5. Обгрунтоване

З вименками Закона о роботи²¹⁸ хтори ше одноша на заштуту ваготних женох и положніцох, тей групи занятых женох обезпечена лепша заштута и векша сигурносц у поглядзе рботнно-правного статуса. Занятей ваготней жени и жени хтора на одсущту пре допатране и окремне допатране дзецка не може престац рботне одношене, независно од того чи контракт о рботи заключени на одредзени чи на нэодредзени час.

З примену Програми достойнственай рботы медзинароднай организациі рботы (MOP) у Републики Сербії окремна увага будзе пошвецена унапредзованю постоячих програмах за обезпечоване рботы незанятым и занятим женом з процену уровня приступачносци мирох унапрямених на женских хасновательох, як і з винаходзенем мирох за унапредзоване „стопи прилапіование мирох” з боку хаснователькох на тарговищу рботы, насампредз родно чувствительне информоване о постоячих програмах обезпечования рботы и унапредзеня схопносцох.

После того як Зашитнік гражданох указал на можліви неправилносци и незаконітосци, Министарство правди и державней управи, Управни инспекторат окончел позарядови инспекцийни надпатрунак у Републичним геодетским заводзе, утверdzел недостатки у поглядзе способе ангажаваня особох и запошльованя на одредзени час и директорови предложел міри.

Граждане не маю полне довирие до рботы инспекцийных органох, сумняю до їх непристрасносци и видза их як неefікасных и пасивных у поступку утврдзованя фактового стану.

Проблеми з хторима ше у периодзе у хторим ше подноши звит стретали заняті граждане, подобни тим на хтори граждане указовали Зашитнікови гражданох 2012. року, з оглядом на тото же – окрем заштути занятых ваготних женох и мацерох под час одсущту пре допатране и окремне допатране дзецка – не было вименки закона у обласци рботнога права²¹⁹, а контрола применюваня постоячих предписаньох и далей не досц ефікасна и ділотворна. Хибя ясни критериюми по хторих ше вибера од приявених кандидатах, за случаі на хтори ше применює одредби Закона о рботы, граждане ше рботнно ангажую без было якей правней основи („на чарно”), а витворйоване їх правах завиши виключно од дзеки рботодавца. Попри тим, заняти на одредзени час таки статус маю роками. Граждане наводзе же су виложени злоставяню на рботы, а указую и на самодзеку и незаконітосц при приношенню одлукох о преставаню рботнога одношения. Замерковане и же заняти недостаточно хасную постояцы законски можлівосци за заштуту правох (обрацане Поверенікови за заштуту ровноправносци, Инспекціі рботы, Агенціі за мирне ришоване рботных спорох, вимагане судской заштуты). Пре чежку финансійну ситуацию у хторей ше находза и у страху од траценя рботы, заняти свойо незадовольство приявлюю найчастейше аж теди кед останю и без такей рботы и кед доказоване права можліве виключно у судским поступку хтори длуго тирва и предпоставя материялни трошки.

Зашитнік гражданох указал же держава ище пред пейцома роками усвоєла Стратегію реформи державней управи, у хторей ёден од ключных цільох деполітизация,

---

218 Закон о вименках и дополненьях Закона о рботы („Службени глашнік РС”, число 32/13)

219 Зашитнік гражданох поднесол Предлог закона о вименках и дополненьях Закона о рботы. Опратиц вецеі у часци того звита „Законодавни инициативи”

але до того не пришло. Граждане указую на политизацию при запошлюваню у явним сектору, ей упіву на статус занятого док ми тирва роботне однозначне (премесця, напредованя), але и при приношенню одлук о представаню роботи.

Работодавци и далей керую свой законски и догварени обовязки у поглядзе порядного виплацована заробку и других приманьох занятых, як и у поглядзе благочасовей уплати доприносах за обовязне здравствене и пензийне и инвалидске осигуране. Компетентни органи (Інспекция роботи, Порцыйна управа, республични фонди за здравствене и пензийне и инвалидске осигуране) не ефикасни, ажурни и ділоторвони и не сотрудзую ані не чераю информациі у достаточней міри, а пошлідки іх неефикасности церпя граждане.

Пре вименку порційних законах, з хторима уведзене застарыоване утвардована, наплатох и намиреньох неуплацених доприносах за обовязне соціялне осигуране, права работнікох озбільно загрожени. Работнікі страцели можлівосць же би витворели право прейг суду, прецо би могли остаць тирвацо обезправени за період неповязаного стажу. Така законска одредба могла би представяць озаконіване правилах же закон не муси важыць ўднак за шыцких. Пошлідки применньования то ускрацоване правох на пензию и други соціялни права хтори, по Уставу, держава гарантует.

Недостаток системской потримовки особом хтори були зарабровану у німецких лагрох у Другой шветовей войни и іх потомком, онеможлівую реализацию правох на надополнене военей чкоди. Пре ришоване наведзеного проблему 2008. року формирована Комисия за розпатране питаня процени военей чкоди хтора спричинена жертвом Другой шветовей войни на період од два роки. Задаток Комисії бул же би розпатрел питаня у вязи зоз процену военей чкоди хтора у Другой шветовей войни спричинена физичним особом хтори у чаше кед им чкода спричинена, мали пребиваліще на території Рэспублікі Сербії и военей чкоди хтора на истей території спричинена на явним маєтку. Комисия мала и задаток же би розпатрела питаня хтори у вязи зоз висину потребного надополненя чкоди и предложи преберане одвитуюющих мирох з цілью наплацована надополненя за воену чкоду. Одвитуюцо одлуки Влады о формованю Комисії, фахову и административно-технічну потримовку Комисії дало Министерство роботи, занятосци и соціяльнай политики. После преядзеного періоду на хтори є оформлене, а неє дальши информации о результатах роботи Комисії, як ані податки о формованю новей Комисії.

Закон о державных службенікох²²⁰ принесени 2005. року ушорює права и должносты державных службенікох. Зоз ступаньом на моц того закона престал ше на работни однозначня у державных органах применьовац Закон о работных однозначьох державных органах. Але, на моцы остали одредби окремых законах хтори ше операли на Закон о работных однозначьох у державных органах. Така ситуация з одредбами Царинского закона принесенного 2003. року²²¹, з котрим одредзене же би ше на занятых у Управи царинах применьовало предписаня о работных однозначьох и плацох у державных органах кед зоз тим законом іншак не одредзене. Одредби того закона окреме ушорюю права дисциплинского поступку и то значно іншак од одредбох Закона о державных службенікох. Закон о державных службенікох

---

220 „Службени глашнік РС” число 79/05, 81/05, 83/05, 64/07, 116/08 и 104/09

221 „Службени глашнік РС” число 73/03, 61/05, 85/05-др. закон и 62/06-др. закон

допущує можлівосць же би ще поєдинечні права и службові звіти державних службеників з окремим законом ушорело и іншак, кед то виходзи зоз природи їх роботи, але не дава ще можлівосці же би ще з окремим законом розлично ушоривало компетентносць органів у систему службеників (нпр. Комисії за жалби Влади). У тим случаю Царинськи закон и Закон о державних службеників при компетентному органу за одлучовані о жалби на ришені з хторим ще одлучує о правах и обовязках занятих, одночасно державних службеників, мали розличні ришення. Законодавець не вибасновав нагоду же би того нескладані у системі ришел ані кед приношени нови Царинськи закон 2010. року. Значи, Царинськи закон зоз 2010. року²²² положел звонка моци Царинськи закон зоз 2003. року, але одредби з хторима регулювані питання зоз роботних одношеньох (дисциплінска одвичательносць и компетентносць за одлучовані у тим поступку) остава на моци.

Шицко наведзене приводзи до розличного применньования предписаньох з боку розличных органів управи, цо того о чиїх ще правах одлучує приводзи до озбільней правній несигурносці и неможлівосці ясного розуменя своїх правах и їх захити. То окреме чкодліве з оглядом же у питаню дисциплінски поступок хтори ще дотика права на роботу як єдного з Уставом загарантованих, егзистенціяльних правах громаданох и його, одночасно єй фамелії.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

После порушовання контролних поступків, органі одклонюю препущення у роботи

Захистнікови громаданох ще обрацели за помоць бувши заняті у єдній основній школі вимагаючи захисту од „цихосці адміністрації” Міністерства просвіти, науки и технологічного розвою, по їх вимоги за виплацовани одпремніни пре одход до пензії. После порушовання поступку контролі законітосці и правилносці роботи Міністерства, Захистнік громаданох обвісцени је виплацовани одпремнінох за шицких занятіх у тей школі окончене.

Зоз супровідом до успішного одклонювання препущеньюох

Захистнік громаданох приял притужбу з хтору ще указує на потупені права на основі роботи (засновані роботного одношения на одредзени час и заключовані контракта о ділу) у Республічним геодетским заводу. Захистнік громаданох вимагал од Міністерства правди и державній управи інформації у вязи зоз предметом притужби. Міністерство правди и державній управи – Управни інспекторат обвісцел Захистніка громаданох је би управна інспекція, после доставання акта Захистніка громаданох, окончела позарядови інспекційни надпатрунок у Республічним геодетским заводзе, утверджела факти и околносці и предложела окончовані мирох.

---

222 „Службени глашнік РС” число 18/10 и 111/12

ІІІ ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЄ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

- 1. Народна скupштина и Влада** треба же би принесли предписаня хтори обезпеча ефикасны и доступны механизмы защиты правох занятых; благочасове и ефикасне окончаване надпатрунка над применюваньем предписаньох хтори ушорюю обласц роботи и роботных одношеньох; швидке, ділоторне и дошлідне випитоване одвичательносци роботодавцах и санкционоване у случаіах потупеня закона на чкуду занятых; и ділоторни механизэм одвичательносци контролных органох за непоступане и неблагочасове поступане у случаіах потупіовання правох занятых.
- 2. Министерство роботы, занятосци и соціяльнай политики и Министерство фінансійох** треба же би обезпечели ефикасносц постаяющих контролных органох и у векшай міри же би порушали и водзели поступки контроли по службеней службносци.
- 3. Министерство роботы, занятосци и соціяльнай политики** треба же би водзело константны соціялны діялог зоз представніками занятых и роботодавцах у ціліу стваряня условійох за достойнствену роботу.
- 4. Министерство роботы, занятосци и соціяльнай политики** треба же би, у рамікох інспекцыйного надпатрунку, окремну увагу пошвецело благочасовому одкрываню „роботы на чарно” и пребераню ділоторных мирох гу роботодавцом хтори на тот способ гражданох роботно ангажую.
- 5. Порційна управа, Рэспублічны фонд за пензійне и инвалидске осигурэнне, Рэспублічны фонд за здравствене осигурэнне и інспекция роботы** треба же би вітворели ділоторне, благочасове и ефикасне сотрудніцтво и же би ажурно черали інформаціі хтори ше дотыкаю правох занятых по основи роботы.
- 6. Органы державнай управы**, кед по одлуки другоступньового органу запровадзую повторени першоступньови поступок, треба же би ше у полним обсягу притримовали правных становискох и запровадзовали упутства другоступнівих органох.
- 7. Влада** треба же би оможлівела же би були доступны явносци результаты роботы Комисії за розпатране питаня прецени военей чкоди хтора нанешена жертвой Другей шветовей войны и же би утвердзела ясны и прецизны условия и механизмы за наплацованае военей чкоди хтора нанешена жертвой Другей шветовей войны.

2.10. РЕСОР НУКАШНІХ ДІЛОХ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Министерство нукашніх ділох у сообщеньо за явносц унапредзело почитована предпоставки невиносци особи хтора позбута шлебоди пре основану сумню же окончела виновне діло.
- 1.2. Унапредзена робота Сектора нукашнєй контроли.

2. Резултати роботи заштитніка гражданох

- 2.1. У складзе зоз препоруку Защитніка гражданох²²³, Министерство нукашніх ділох у сообщеньо за явносц почитовало предпоставку невиносци особох позбутих шлебоди пре основаны сумні же окончели виновне діло.
- 2.2. У складзе зоз препоруками Защитніка гражданох²²⁴, Министерство нукашніх ділох – Сектор нукашнєй контроли поліциі – Биро за притужби и представки и комисії за притужби ефикаснєйше одкланяли утвердзени препущеня у роботи.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. И далей присутни недостатки у поступаню комисийох за ришоване притужбох и у Сектору нукашнєй контроли поліциі.
- 3.2. Министерство нукашніх ділох – Управа за управни роботи не поступа у шицких случаюх благочасово по вимогох гражданох за здобуване и преставане державянства Рэспублики Сербії.
- 3.3. Министерство нукашніх роботох, не у складзе зоз Законом о азилу, формовало Канцеларию за азил як самостойну организацийну ёдинку.

---

223 Предмет чс. 12-902/12

224 Предмет чс.12-2715/11; чс.12-1984/11; чс 12-3518/12

- 3.4. Міністерство нукашніх ділох – Управа гранічної поліції поступа барз не-ефикасно у поступкох регистрації странцох хтори виражели наміру гледац азил, як и у поступкох за даване азила.
- 3.5. Міністерство нукашніх ділох не оможлівює врацане на роботу поліційним службеніком хторим роботне одношене престало прето же прошив ніх бул по-рушани виновни поступок, а хтори у закончених виновних поступкох ошлебо-дзени виновней одвичательносци.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Захистніка гражданох, по хторих не поступене

- 4.1. Міністерство нукашніх ділох не поступа у складзе зоз препоруку Захистніка гражданох же би вше на притужби и представки гражданох упуцело обгрун-товани одвити зоз шицкима релевантніма фактами и околносцями, и конкретни причини пре хтори завжати одредзени становиска у одношеню на на-води гражданох²²⁵.

5. Обгрунтоване

Значне число притужбох у ресору нукашніх ділох одношело ше на поступане Сек-тора нукашній контролі поліції и комисійох за притужби по притужбох гражданох на роботу службенікох у поліції. Захистнік гражданох, по запровадзених поступкох контролі, упуцел Міністерству нукашніх ділох – Сектору нукашній контролі поліції – Бироу за притужби и представки и Комісії за притужби, препоруки²²⁶ за одклоньова-не утверdzених неправилносцох. По правилу, Міністерство по препорукох поступало благочасово и одклоньовало препущеня у своїй роботи (посыпало подношительом об-грунтовани одвити, место типских и небогрунтованих, запровадзовало притужбени по-ступок и одлучовало о притужбох гражданох).

И далей присутни шлідуюци нєдостатки у поступкох контролі роботи поліції: претарговане поступка по притужби по закончене поступка пред другим органом, нє-благочасовосц у порушованю дисциплинского поступку²²⁷, як и зявене же компетентни руководителе не пребераю мири у складзе зоз результатами и предлогами Сектора ну-кашній контролі поліції²²⁸.

У 2013. року Міністерство унапредзело свой поступане так же, у складзе зоз препоруку Захистніка гражданох²²⁹, у сообщеньох за явносц пошвецело окремну увагу почитованю предпоставки нєвиносци особох позбутих шлебоди пре основани сумні же направели виновне діло. Державни органи обовязни почитовац принципи по хто-рих кажде нєвини за виновне діло док ше його вину не утверdzи по закону, односно зоз полномоцну одлуку суда. З почитованьом предпоставки нєвиносци одклонені и

---

225 Предмет чс. 12-902/12

226 Предмет чс. 12-2715/11; чс. 12-1984/11; чс. 12-3518/12

227 Предмет чс.12-926/12

228 Предмет чс. 12-3213/12

229 Предмет чс. 12-902/13

недостаток у роботи Министерства хтори як пошлідок мал потупйоване ширшого права – права на праведне судзене, а на хторе потупене Защитнік гражданох указовал у своїй препоруки и у предходних рочних звітох²³⁰.

Защитнікови гражданох ше у 2013. року обрацели веци граждане указуючи на „цихосц адміністрації” у поступкох за здобуване и преставане державянства. После порушована поступкох контроли законітосци и правилносци роботи Министерства нукашніх ділох – Управа за управни роботи у векшим чишле случаюх одклонела направлени препущеня и ришовала о поднятих вимогох притужильох, а поступок пред Защитніком гражданох застановени.

З цільом обезпечованя почитованя правох особох хтори глєдаю азил и унапредзованя роботи Министерства нукашніх ділох и Комесарията за вибеженцох и міграції Республики Сербії, Защитнік гражданох з даваньом добрих услугох, з поштредованьом и даваньом совітох допринесол же би почала координована робота компетентных органох на унапредзеню постоляцей системи азила у Республики Сербії. У періоду придаваня звиту, як и предходних роках од початка применьованя Закона о азилу²³¹, Министерство не формовало Канцеларию за азил як самостойну єдинку, зоз достаточним числом обучених службенікох и обезпеченима матеріалніма средствами за роботу. Факт же роботи котри у компетенції Канцеларії за азил окончую даскељо заняти у Одсеку за азил, у составе Оддзеленя за странцох Управи гранічнай поліції, як и сталне звекшане числа особох хтори глєдаю азил, приведли до того же поступки азила нєефикасни и не представляю одвитуючи одвіт на потреби особох хтори глєдаю азил.

У періодзе придаваня звиту у ресору нукашніх роботох ришовани и притужби хтори ше одноша на потупйоване права на роботу и потупйоване права по основу роботи поліційних службенікох. Як и предходних роках, одредзене число бувших поліційних службенікох обрацели ше Защитнікови гражданох, бо су незадовольни зоз законску регулативу хтора не оможлівюе врацане на роботу занятим у Министерстве, хторм престало роботне одношене пре безпечносни завадзаня, односно пре порушоване виновних поступкох проців ніх, гоч су у тих поступкох полномоцно ошлебодзени виновней одвичательносци.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Потупйоване принципа добреї управи у поступаню Сектора нукашнай контроли поліції

Защитнік гражданох утверdzел препущеня у роботи Сектора нукашнай контроли поліції и Бироа за притужби и представки Министерства нукашніх ділох, бо гражданом не упцени обґрунтовані писані одвіти на представки хтори подняли, односно не наведзени шицки релевантни факты и околносци и конкретни причини пре хтори заўжати одредзены становиска у одношеню на наводи зоз представки.

---

230 Рочни звит Защитніка гражданох за 2012. рок доступни на: <http://www.ombudsman.rs/attachments/Redovni%20godisnji%20izvestaj%20zastitnika%20gradjana%20za%202012%20godinu%20-%20final.pdf> ; Рочни звит НПМ за 2012. рок доступни на: http://www.ombudsman.rs/attachments/2902_izvestaj_%20NPM_%202012.pdf

231 „Службени глашнік РС”, чс. 109/07

После упuczованя препоруки Защитніка гражданох, Сектор нukaшней контроли поліциї и Бироа за притужби и представки упуцели гражданом обгруntовани одвити у одношеноу на їх наводи.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. Пре унапредзоване своєй роботи и ефикаснейшай защиты правох гражданох, **Министерство нukaшніх ділох** треба же би далей развивало и змоцьовало ме-ханізэм контроли роботи, поступок комисії за притужби по притужбох граж-данох и поступок Сектора нukaшней контроли поліциї, як и же би благочасово порушал и водзел дисциплински поступки, а компетентни старшини треба же би без одкладаня преберали мири у складзе зоз предлогами Сектора нukaшней контроли поліциї.
2. Потребне же би **Министерство нukaшніх ділох – Дирекция поліциї** формо-вало Канцеларию за азил як самостойну организацийну єдинку Управи гранічнай поліциї, як и же би обезпечело достаточне число овлаственых служ-бенікох, запровадзело їх адекватну обуку и средства за работу, з цілью посци-гованя ефикасносци у поступкох реґістрації странцох хтори виражели наміру же би гледали азил и у поступкох даваня азила.
3. Потребне же би **Министерство нukaшніх ділох – Управа за управни роботы** у своєй будуцей роботи, благочасово поступела по вимогох гражданох за здобу-ване и преставане державянства Рэспублики Сербії.

**2.11. РЕСОРИ ФИНАНСИЙОХ, ПРИВРЕДИ, ЕКОНОМИЇ,
РЕГІОНАЛНОГО РОЗВОЮ, ПРИВАТИЗАЦІЇ, ДЕРЖАВНОГО
МАЄТКУ, НАЦІОНАЛНЕЙ СЛУЖБИ ЗА ЗАНЯТОСЦІ,
ПРЕДЛИКВИДАЦІЮ И ЯВНИ НАБАВКИ**

ФІНАНСИЇ

І ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

1.1. Усвоєни Закон о вименках и дополненьях Закона о порційним поступку и порційнай адміністрації²³², з котрим оможлівенне подношене поєдинечних порційних приявах у електронскай формі за порціі хтори ше плаці по одбитку и створени предпоставки за контроловане плаценьях дориносох „по осигуранікови”.

2. Результати роботи Захисника гражданох

2.1. Захисник гражданох з упuczованьем препоруки Порційнай управи на власну ініціативу указал на системске препущене хторе ше состоі у обраховыванню камати на невимирени винос порційнай обовязкі з применюваньом конформней методи („камата на камату”) и попри тим же наведзена метода оглашена як нeуставна з одлуку Уставного суда.

2.2. Захисник гражданох з упuczованьем препоруки Порційнай управи допринесол унапредзванью ёй роботы, указуюци на потребу же би ше у сотрудніцтве зоз компетентніма органамі утverдзело ясни, прецизни и напредок познати критериюми на основу котрых компетентні суды буду гледац, а порційни органы окончовац, процену тарговищнай вредносци экспропісаных нeрухомосцох.

---

232 „Службени глашнік РС”, число 47/13

2.3. Защитнік граѓданох з упушканьем препоруки филияли Порцийней управи²³³, уплівовал же би ше віправело препущене, хторе ше состояло у нездоставяню жалби на одлучоване 15 мешацы после приєму.

3. Нездостатки на державним уровню

- 3.1. Іще вше нє успоставена достаточно ефікасна система контроли обраховівання и плацаня дориносох за обовязне соціялне осигурдане, при чим Порцийна управа нє у можлівосци же би шицки длуства наплацела, анї же би препущеня роботодавца адекватно санкціоновала.
- 3.2. Значне число роботнікох охабене без можлівосци же би витворели право на пензію, окрем кед сами нє уплацели доприноси, бо Закон о условним одпису каматох и мированю порцийного длуства²³⁴ предвидзел мироване главнога порцийного длуства зоз скорейших роках, уключуюци и дориноси за обовязне соціялне осигурдане²³⁵.
- 3.3. Зоз Законом о вименкох и дополненьях Закона о порцийним поступку и порцийней адміністрації²³⁶ першираз предписане застарыоване правох Порцийней управи на утвердзоване и наплату доприносох за обовязне соціялне осигурдане.
- 3.4. Міністерство фінансійох нє поступа благочасово по вимогох граѓданох за даване думаня о примени закона и других общих актох²³⁷, при чим у дзепоєдніх случайох приходзи до оспорыованя його організаційних єдинкох коло компетенції за составянне думаня.
- 3.5. Национална корпорация за осигурдане квартельных кредитох з обявіваньем процівсловних информацийох на своім інтернет боку приведла граѓданох до заблудзеня у поглядзе субвенционованого квартельного кредитованя у 2014. року.
- 3.6. Граѓдане хторим з полномоцну судску одлуку утвердзене пенежне погледоване гу Рэспублікі Сербіі зочую ше зоз проблемами при іх наплацованию у вівершним поступку, бо на рахункох опредзеленых за тоти намени нєт достаточніх средства.
- 3.7. Рэспубліка Сербія іще вше нє заключела зоз державами нашлідніцамі СФРЮ спорозумене о сукцесії хторе за предмет ма витворыоване правох „старых девизных шпоровачох”, хтори зашпороване положели до банкох зоз шедзиском на території рэспублікі чийо державянство нє мали²³⁸.

---

233 У тим случаю, филияли Вождовац

234 „Службени глашнік РС”, число 119/12

235 Член 2. пасус 1. точка 2. Закона о условним одпису каматох и мированю порцийного длуства

236 Член 20., „Службени глашнік РС”, число 47/13

237 Член 80. Закона о державнай управи, „Службени новини РС”, чс. 79/05, 101/07 и 95/10

238 Член 21, пасус 1. Закона о регулюваню явного длуства Союзней Рэспублікі Югославії по основи девизного шпорованя граѓданох, „Службени новини СРЮ”, число 36/02 и „Службени глашнік РС”, число 80/04 и 101/05

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни инициативи Зашитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Нє поступене по шлідуюющих предкладаньох за злєпшане положеня гражданох у одношеню на органы управы з Рочного звиту Зашитніка гражданох за 2012. рок:
- Нужне же би Порційна управа чим дозна же порція и побочни порційни даваня нє благочасово виплацени, аж и кед порційне длуство незнатне, послала гражданом опомнүце за плацене порції, же би онеможлівела з часом значнейше звекшане камати, окреме прето же граждане, пре вецейрочну пасивносці порційних органох, погришно думаю же з даєдну од скрійших уплатох порцію у подполносци вимирели.
- 4.2. Порційна управа нє прилапела препоруку Зашитніка гражданох же би утврдзела келім, котрим порційним обовязніком и побочным порційним службніком, и у котрим виносу, после обявійованя одлуки Уставнаго суда, з применюваньом конформней методи („камата на камату“) наплацене вецей порції и побочни порційни даваня од длуства, после чого би винос розлики бул врачены гражданом на власну вимогу.
- 4.3. Порційна управа нє прилапела препоруку же би у сотрудніцтве зоз компетентніма державніма органама утврдзела ясни, прецизни и напредок познати критериюми на основу котрих компетентні суды буду вимагаць, а порційни органы окончовац процену тарговищней вредносци жемі за потреби одредзованя праведного надополненя за експроприсані нерухомосци.
- 4.4. Бюджетска инспекция Министерства финансійох нє посцигує ажурносці у роботи и ефикасне запровадзоване надпатрунка над трошеньем бюджетскіх средствах по приявох гражданох на ў Зашитнік гражданох и скрій указовал.
- 4.5. Регионални oddzelеня Порційней управы при одлучованю о жалбох на ришения филиялох, экспозитурах и порційных адміністраційных єдинкох локальней самоуправи прекрочую законски рок за одлучоване, указуюци у своіх віясненіох на вельки прилів предметох и недостаточне число занятых як проблеми системского характеру.
- 4.6. Нє злєпшало ше положене занятых у Управи царинах увязи зоз витворойваньом правах з работного одношэння, и попри тим же початком 2013. року постаяли охрабрюющи индіцыі.

5. Обгрунтоване

Зашитнік гражданох упуцел на власну ініціативу препоруку Порційней управы преобразовіване камати за невімирени порційни обовязкі з примену конформней методи („камата на камату“) до 1. януара 2013. року, и попри тим же тата метода оглашена як незуставна з одлуку Уставнаго суда I Уз. чс. 28/09 од 12. 7. 2012. року. Попри врачаня преплаченого виноса камати порційним обовязніком, Порційней управы препоручене и континуоване провадзене одлукох Уставнаго суда и преберане активносцю же би ше важаці предписаня ускладзовало у духу його одлукох. Нажаль,

препорука не нашла на прилаговане Порційнай управи, хтоа у своім одвіту перше указала на можліви чкодліви пошлідки на бюджет Республіки Сербії, а потім ще поволала на думане Уставного суда о дійству його одлукох, т.е. на аргумент же Закон о порційним поступку и порційнай адміністрації не бул предмет оцени уставносци, цо нігда не було спорне. Источашнє од Захистніка гражданох вимагане „же би усоглашал свою препоруку зоз думаньом Уставного суда”, зоз чим указане непорозумене природи інституції омбудсмана, як и смисла и значеня його препорукох.

Пре неприлаговане препорукох, порційних обовязнікох зоз другей половки 2012. року ще и далей горше третириє у одношено на дужнікох ділових банкох, односно дужни су же би на мено каматох Республіки Сербії плацели вецей як приватному поверительови. О незапровадованю препоруки Захистнік гражданох обвісцел Народну скупщину, Владу и явносц, после чого Порційна управа видала сообщене у котрим дезінформовала явносц о тим же з применюваньом конформней методи престала 1. 1. 2011. року, гоч ю применювала аж до 1. 1. 2013. року. Прето Захистнік гражданох вимагал од министра фінансіох же би санкціоновал одвичательних за безочне спреведане явносци²³⁹, а у непоштредній комунікації догварене же Міністерство фінансіох розпатри можлівосц вименки Закона о порційним поступку и порційнай адміністрації же би ще очкодованим гражданом оможлівело врацане преплаценого виносу на власну вимогу. До конца періоду за подношене звита Захистнік гражданох не обвісцени о превжатих мирох Міністерства же би ще поступило по препоруки.

З притужбами ще тиж виражує незадовольство з роботу Порційнай управи пре неможлівосц же би ефикасно санкціоновала препущеня роботодавцох же би благочасово уплацели дориноси за обовязне здравствене осигуране. Граждане часто примушени задлужовац ще же би место роботодавца уплацели доприноси и почали витворйовац право на пензию, наздаваюци ще же им буду врацени средства док (и кед) буду наплацени од роботодавца.

Недостаточна опременосц Порційнай управи и недостаток людских и матеріяльних ресурсох за запровадоване благочасовей и цалосней контроли приводзи до того же ще прияви занятых не робя по шоре приманя, але ще „(водзи) рахунка о упліву неправилносцох на винос порційних приходох, ресурсох з котрима ще розполага и, окреме, причинох адміністрування порційних обовязнікох”²⁴⁰. Таки становиска не мож прилапиц, окреме кед ще ма у оглядзе же у правним порядку Республіки Сербії нет други механізем за наплату доприносах. Селективне поступане по приявох охабя гражданох без права на ефикасне правне средство и приводзи их до безнадійнай ситуациї.

Кед Порційна управа поступи по приявох занятых, по правилу ще зочує зоз обструкцию роботодавцох, хтоа оспорюю значни факти за опорційоване, одбиваю доставянє релевантней документациї, а часто и участвоване у поступку контроли. Одвичательносц за порційне потупене не досц ефикасна санкція же би их примушела на кооперативносц, та так у даєдних случаюх порційному органу ще не удава утвердзиц ані основни значни факти за наплацоване доприносах.

---

239 Акти у поступку контроли и сообщене Захистніка гражданох доступни на: <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25-10-17-15/2011-12-25-10-13-14/3145-2014-01-10-15-49-37>

240 Акт Централі Порційнай управи, Сектора за контролу чс. 43-01166/12-18 од 24.5.2013. року

Закон о условним одпису каматах и мированю порційного дluства предписал мироване главного порційного дluства, до хторого уключени и доприноси за обов'язне соціялне осигуране, при чим найважче незадовольство роботнікох виволує одредба з хтору предписане же би порційни органи претаргли поступки примушуючого наплацована. Випатра же було доцильніше предпісац іншаки третман доприносах за обов'язне соціялне осигуране од других порційних дluствох, або голем приоритетне наплацоване доприносах за пензийне и инвалидске осигуране. З онеможливійованьом принудней наплати за извесни час, зоз предлужованьом незізвесносци чи вона позніше вообще будзе можліва, законодавец очжал витворйоване правох громаданох, наздаваюци ше же порційни дluжніки своє обов'язки буду вимириовац у складзе зоз динаміку хтора предвидзена зоз законом. Гоч економска реальнosc часто демантує таки очековану, постої оправдані страх же роботодавци не зосцу лєбо им ше не уда своє обов'язки вимириц у предвидзених роках, при чим, у медзичаше, маєток можу оцудзиц лєбо з нім на други способ розполагац.

Ище єдно законске ришене приведло до нездоброваня явносци и реагованя Захистніка громаданох²⁴¹. З членом 20. Закона о вименкох и дополненьох Закона о порційним поступку и порційней адміністрації²⁴² першираз предписане же ше одредби о застаріваню права на утвердзоване, наплату и врацане порції буду будуще применнівач и на доприноси за обов'язне соціялне осигуране. На тот способ, роботодавци буду тирвацо амнестовани од уплацована доприносах до фондох хтори установени як обов'язни, док заняти страца можлівосц же би им за припадаючу часц роботного вику були припознати права хтори зоз свою роботу здобули.

Прегляд стану у обласци примушуючого наплацована доприносах за обов'язне соціялне осигуране приводзи до заключеня же витворйоване правох вше чежше и незізвесніше, а громадане примушени бориц ше не лем зоз наглосцу и самоволю роботодавцох, з недостаточну опременосцу, з незефікасносцу и інерцию органох хтори задолжени за контролу, але и зоз препреченями хтори им на тей драги поставя законодавец, опредзелююци ше за фаворизоване других интересох як преважных. И попри уставного одредзеня Рэспубліки Сербії як держави заснованей на соціяльнай правди²⁴³, випатра же ше законодавец не досц руководзи зоз уставніма начальами, и же му ше не удава же би значніше дружтвени проблем ришел на системски, начальни и праведни способ. Место того, прави дочасово ришеня хтори часто не провадзены зоз одвитуючу нормативну и информатичну потримовку²⁴⁴, а ище частейше даваю причину же би настали нови спори и незадовольства, як порційних обов'язнікох, так и порційних службенікох, бо су не детально обдумани же би облапели шицки ситуаций хтори ше у пракси можу случиц.

---

241 Сообщене доступнне на: <http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25- 10-17-15/2011-12-25-10-13-14/2875-2013-06-04-11-19-06> , приступене 27.1. 2014. року

242 „Службени глашнік РС”, число 47/13

243 Член 1. Устава Рэспубліки Сербії, „Службени глашнік РС”, число 98/06

244 Закон о условним одпису каматах и мированю порційного дluства почало ше применьовац 18. децембра 2012. року, а Централа Порційней управи доставела філіялом дочасово помоцни апликації за вирахововане виноса валоризації дluства з индексом трошительных ценох 25. януара 2013. року

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Пре селективне толковане предписаньох страцел право на условни одпис каматы и мироване порцийнаго длуства

Заштитнікови гражданох ше з притужбу обращалі подніматэль хтори порцийнаго длуства уплацел у ёднай пошти всаботу, 30.3.2013. року, же бі вітворэл права по Закону о условным одпису каматох и мированю порцийнаго длуства. На основі заключэння Влады²⁴⁵, рок за уплацованае длуство за порцию предлужены до 31.3.2013. року, односно виходзел внедзелю. И попри тим же притужитель благочасово окончел уплату, філіяла Порцийней управы Вождовац му ускрацела право прето же пошта прейг хтарей окончел плацене средства пренесла першага шлідуюцага работнага дня, односно пондзелок 1.4.2013. року. Селективно толкуюци норму²⁴⁶ по хтарей ше дзень плаценя порциі ражуе дзень преноса средствах на уплатны ражунок явных приходох, порцийнага органа утверджалі же притужитель страцел право, гоч всаботу 30.3 не була друга можлівосць же бі окончел плацене, з оглядом на тото же порцийна благайна тэди не рабеала. После порушована поступка контролі Заштитніка гражданох, другоступнёвы орган понішчал першоступнёве ришэнне и правилно утверджалі же притужитель остава у режиму „репрограмі”, понеже ше у таких ситуацийах ражуе же рок виходзі на концу першага шлідуюцага дня²⁴⁷.

*Прициснуты з экономскими проблемами, граждане покладают надежду
до девальвованого динарского спорована*

Притужителю ше часто обращаю Народнай банкі Сербіі же бі ше информавали о тим чи постоеі можлівосць же бі ше им врацело динары шпоровали осемдзе-шатих роках XX віку у діловых банках хтори у медзичаше ликвидавані лібо пошли до предликвидациі. Висты о врацаню ткв. „старога девизнаго спорована” и девизнаго спорована положенаго до банкох „Югоскандик” и „Дафімент” спричиніли же бі одредзене число гражданох поднёслу Народнай банкі Сербіі вимогу же бі ше свойчасово орочени динарски средства врацело. И попри толкованя же ше пошлідки гиперинфлациі 90-ых роках состояло у тим же у подполносці обезвредзени шицок маєток хтори граждане мали у динарох, при чым каматы хтори у тот час обраховавані не були достаточны же бі неутраловали дійство гиперинфлациі, граждане нездечне прилапівали сознане же іх спорованае вецеі не мож виражыць ані у ёднай валути. Наглашуюци же ше наздавали же депонавані средства годны похасноваць за ришоване актуалных финансовых проблемах, обращаючи ше Заштитнікови гражданох з притужбамі на роботу Народнай банкі Сербіі, та им ше понука толковане одвіта НБС и упіцуе на установи соціальнай защиты хтори им можу помогнуць.

---

245 05 число 43-1688/13 од 28.02.2013. року

246 Член 68. пасус 1. точка 1. Закона о порцийнагм поступку и порцийнай администрациі

247 Член 91. пасус 2. Закона о общым управнагм поступку, „Службени глашнік РС”, чс. 33/97, 31/01 и „Службени глашнік РС”, число 30/10

ІІІ ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЄ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. **Міністерство фінансійох** треба же би завжжало активне і ангажоване становиско її обращаню громаданох і же би з нім витворел зоз законом предписану комунікацію.
2. **Міністерство фінансійох** треба же би благочасово поступело по вимогох громаданох за даванє думаня о примени закона и других общих актох.
3. **Міністерство фінансійох** треба же би у витворйованю нормативней компетентносци провадзело условия виражени у одлуках Уставного суда и же би пре-берало адекватни міри у ціллю ускладзования предписаньох.
4. **Порційна управа** треба же би організовала свою роботу так же би була одвітуюча потребом громаданох, що подрозумює даванє подполних, прецизних и благочасових информацийох о основи, файти и висини порційней обовязки, як и о правах хтори громаданом припадаю у порційним поступку.
5. **Порційна управа** треба же би у першоступньовим и другоступньовим поступку одлуки приношела у зоз законом предписаних роках и у форми хтору закон предвидзүє, хтора громаданом оможлівює превипитованє становискох порційних органох у поступкох по правних средствах.
6. **Управа царинох** треба же би обезпечела транспарентносц у роботи и же би злєпшала комунікацию з громаданами, окреме кед у питаню царинене продуктох хтори ше наручує з иножемства и достава по пошти.
7. **Управа царинох** треба же би унапредзела и ускладзела витворйованє захищи права зоз роботного одношеня царинских службенікох зоз важаціма предписаніми о державней управи и державними службеніками.
8. **Национална корпорация за осигуранє квартирельных кредитох** треба же би поступала осторожно при обявіваню информацийох хтори як пошлідок можу мац стварянє правних очекованьох и кредитного задолжованя громаданох, при чим би було добре зоз обявену информацию навесц и єй жридло.
9. **Шицки директни и индируктни хаснователе буджетских средствах** треба же би зоз своїма пенежними обовязками її громаданом хтори утверdzени зозполномоцними судскими одлуками окончовали добродзечно, т.е. же би не чекали порушованє судских виверших поступкох, зоз чим ше вкупни материялни трошки вецейністо звекшую.

ПРЕДЛИКВИДАЦІЯ, ПРИВАТИЗАЦІЯ, НАЦІОНАЛНА СЛУЖБА ЗА ЗАНЯТОСЦ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

1.1. Влада упуцела Народней скупштини предлог нового Закона о приватизації²⁴⁸.

---

248 Народна скупштина РС, Закони у процедурі, доступни на: <http://www.parlament.gov.rs/акти/закони-у-процедури/закони-у-процедури.46.html>

- 1.2. Влада упуцела Народнай скупштини предлог Закона о вименках и дополненіях Закона о предликвидациі²⁴⁹

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. Защитник граждан предложил явно спозориовац и визначавац пошлідки непрервання зоз законом предписаних мірох проців роботодавцох хтоі не окончую зоз законом предписани обовязки о уплаті доприносах до здравственного и пензийного фонду, прецо подзвігнута свідомосць о великосці и значеню того проблему.
- 2.2. Защитник граждан предложил явно указавац на одвичательносць держави пре тое же привредни дружтва у реструктуованю роками не уплацую зоз законом предписани доприноси за пензійне и здравствене осигуране занятих.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Міністерство привреди не окончело свою обовязку зоз Уредби о евідентованю достатих невимирених обовязкох дружтвених подприємствах по віверших поступкох за погледованя зоз роботних одношеннох, же би у року од 90 днів од законченя поступка евідентованя погледованя предложило Влади на хтоі способ ше окончи їх виплацоване.
- 3.2. Поступки предликвидациі у привредних дружтвох хтоі водза предпривредни суди и далей тирава барз длуго, з нізким процентом гевтих од хтоіх мож наплатиць длуство и виплатиць поверительюх уж у другим виплатним шоре и не досц успишно організовани контроли роботи органів за запровадоване предликвидацийного поступку, першенностро предликвидацийних управнікох.
- 3.3. Не нормовані компетентносць и поступок за запровадоване надпатрунка над роботу предликвидацийних управнікох, у цілю ефікаснішої и подполнішої контроли їх поступаня и защищти правох учаснікох у поступку предликвидациі²⁵⁰, на цо Защитник граждан указавал у своїм думаню Міністерству привреди на Предлог закона о вименках и дополненіях Закона о предликвидациі.
- 3.4. Агенція за приватизацию не окончала поступки приватизациі веліх подприємствах (153 привредних дружтвох по остатніх інформаційох²⁵¹), од хтоіх ше векшина находзи у реструктуованю и вироятно же над німа будзе порушани предликвидацийни поступок.
- 3.5. Привредни дружтва у реструктуованю хасную свой статус же би не виплачали погледованя поверителем, дзекуюци зоз законом забранене окончене и вимирене.

---

249 Народна скупштина РС, Закони у процедури, доступны на: <http://www.parlament.gov.rs/акти/закони-у-процедури/закони-у-процедури.46.html>

250 Чл. 20ж. Закона о приватизациі

251 Сайт Міністерства привреди, доступны на: <http://www.privreda.gov.rs/newsitem.php?h=1&id=8100>

- 3.6. Министерство привреди н€ прилапело думан€²⁵² Защитніка гражданох о потреби же би ше премен€ло змист нормох у Предлогу закона о приватизації з хторима ше одредзує забрану запровадзованя окончэння и вимиреня, та прецизн€йше и вигодн€йше за роботнікох дефинує гаранції припознаня стажу на уровню минималных заробкох.
- 3.7. Пре подло зробени биланс буджета 2013. року, держава н€ у можлівосци же би окончовала превжати обовязкі – после запровадзених Конкурсох за окончован€ фаховей пракси л€бо даваня субвенцийох за занятосць, Национальна служба за занятосць почала одказовац подписан€ контрактох зоз кандидатами хтори сполн€ли условия конкурса.

4. Найзначн€йши препоруки, думаня и законодавни ініцыятивы Защитніка гражданох, по хтохих н€ поступене

- 4.1. Н€ поступене по шлїдуюючих предлогох за зл€пшан€ положеня гражданох у одношено на органи управы зоз Рочного звиту Защитніка гражданох за 2012. рок:
- же би Агенція за приватизацию з нагоди поднятых вимогох и поставених питаньох гражданох у складзе зоз важасіма правними предписаннями убудуце приношела одвитуюци правни акты, односно писані одвіти место терашн€й пракси по хторей ше дума же досць же би ше гражданом на їх вимоги обращаю усмено л€бо прейг' телефона, зоз правеньом службеней зазначки.
  - же би ше змістово и нормативно звекшало, активовало и же би бул дїлотворн€йши надпатрунок над роботу предликвидацийних управнікох, же би ше предликвидацийни поступки закончовало у кратшим чаše и зоз л€пшима результатами од потерашнїх²⁵³

5. Обґрунтован€

Кед у питаню предликвидацийни поступок и притужба на роботу органох компетентных за запровадзован€ предликвидацийного поступку, обачене же ше ситуация н€ барз премен€ла у одношено на 2012. рок. И далей прешвечліво найвецей притужби на роботу предликвидацийних судийох и предликвидацийных управнікох подноша бувши роботніки предликвидацийных должностікох, хтори ше поносую на н€можлівосць наплацована погл€даньох зоз роботних одношенох (н€виплацены заробки, одпремнїни, до-приноси за соціяльн€ осигуран€ итд). Предликвидацийни поступки длugo тираваю, маєтна маса хтора остала за предликвидацийним должностіком мала и н€ л€гко зоз н€й вицагнуц хасен, а органи хтори компетентни за водзен€ предликвидацийного поступка зоз своїм способом роботи виволую револт при предликвидацийных должностікох хтори швидко траца довирие до їх фаховосци и обективносци. По наводох зоз приятих притужбох, околносци хтори завадзаю же би ше успишно запровадзовало поступок предликвидациї, а з тим и витворивало права гражданох то очиглядна н€заинтересованосць органох

---

252 Думан€ о Нарису закона о приватизації доступне на: http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr_YU/2011-12-11-11-34-45/3132-2013-12-27-11-08-23

253 Рочни звит Защитніка гражданох за 2012. рок, бок 91-2

хтори го запровадзю, односно ускрацоване небходнай помоци и информацыйох предликвидацийним поверительом, як и недостаточна повага кед у питаню управянне и очуванне маєтку предликвидацийного служніка, дзе окреме характеристичне преруцоване одвічательносци за водзене поступка з єднога органа на други. Значне напредоване посцигнуте у області информавання гражданох о іх процесных правах у предликвидацийним поступку. У першай полові 2013. року прияти даскелью притужби гражданох хтори ше, провадзаци упутство о можлівосцях за подношене пригварки на роботу предликвидацийного судія и предликвидацийного управніка, обращали Агенціі за ліценцоване предликвидацийних управнікох з притужбу на роботу предликвидацийних управнікох, а потым, у случаю же су незадовольни з поступаньм Агенції, з нову притужбу Захітнікови гражданох. Медзитим, и далей преовладує упечаток же поступок контролі, окреме кед у поступку Агенція за приватизацию менована за предликвидацийного управніка, не досц регулювані и неефікасні, цо би могло пременіц лем зоз вименками законскей регулатыви предликвидацийного поступка.

З тим у вязи, потребне спомніц же за розлику од 2012. року, у 2013. року не было притужби предликвидацийних управнікох на роботу Агенціі за ліценцоване предликвидацийних управнікох пре порушоване дисциплінских поступкох проців ніх лбо одбіване вимогох за обнову ліценци. Причина же их не было бы евентуално могол буц зменшани інтензитет надпатрунка хтори окончує Агенція за ліценцоване предликвидацийних управнікох, з оглядом же ше у 2013. року одвивала робота на приріхтованю Закона о предликвидациі з хторим плановане же би Агенція престала робиц, а ей компетентносци же би превжали нови органи.

Предлог спомнутого закона Народней скупштини упущени на усвойоване истотично зоз предлогом нового Закона о приватизації. Гоч ма недостатки о хторих же Захітнік гражданох вияшнел у своім думаню, предлог ма и одредзени злешаня постоіящих законских ришенъох, як цо то зменшане можлівосци за постоянне арбитрносци при вибору предликвидацийних управнікох за конкретни поступок предликвидациі и оможлівіоване здруженим предликвидацийним поверительом же би меновали предликвидацийного управніка, лбо подписане же шицки звити предликвидацийного управніка явни документи и же ше их явно обявює у електронской форми на интернет боку Організації за надпатрунок, зоз чим би бул направени крохай напредок гу оможлівіованю шицким заинтересованим особом же би мали увид до роботи предликвидацийного управніка у конкретним предликвидацийним поступку.

У 2013. року звекшане число притужбох хтори граждане подноша Захітнікови гражданох проців привредних дружтвох у реструктуованю, пре невимирени погледованя хтори маю гу тим дружтвом. Примена одредби члена 20ж Закона о приватизації²⁵⁴, хтори предписує же ше од дня приношения одлуки о реструктуованю по дзень приношения одлуки о законченю реструктуованя, а найпознейше до 30.6. 2014. року, не мож проців субекта приватизації, односно над його маєтком, одредзиц лбо запровадзиц примушуюце вивершене, ані було хтора друга міра поступка вивершения пре намірене погледованъох, при чим ше обуставя шицки поступки примушуюцого вивершения хтори у цеку, приведла до того же велі граждане, першнствено заняти и поверитеље привредних дружтвох у реструктуованю, остали зоз ненаплаценима погледованями

---

254 Закон о приватизації („Службени глашнік РС”, чс. 38/01, 18/03, 45/05, 123/07, 30/10 и 93/12)

г'у таким дружтвом. Велім з ніх забрана примушуюцей наплати тих погледованьох прави фінансийни проблеми лібо барз значно уплівує на квалитет жытва, прецо ёст з часом вше веце притужби хтори ше одноша на тот проблем. Значне спомнүц же за розлику од 2012. року, кед у своїх притужбох граждане найчастейше як субект хтори одвичательни за неможлівосц наплацована своїх погледованьох, означовали и Прывредне дружтво и Агенцыю за прыватизацию, у 2013. року притужби ше найчастейше одноша лем на предметно прывредне дружтво. По наводох зоз притужбох гражданох и информацийох хтори до медыйох дошли зоз Министерства прывреды, велім прывредним дружтвом у поступку реструктуованя ше не удало стабилизовац, реално очековац же ше число прывредних дружтвовх над хторима ше порушує предликвидацийни поступок звекша.

У 2013. року зявели ше и даєдни нови проблеми, насампредз у вязи зоз примену Уредби о евидентованю невимирених обовязкох дружтвених подприемствах по вивершных пресудох за погледованя з роботних одношеньох хтори сцигли²⁵⁵. По одредбох спомнутей Уредби, заняты и бувши заняты дружтвених подприемствах и прывредных дружтвовх зоз векшинским дружтвенім капиталом хтори маю пресуду за пенежне погледоване зоз роботних одношеньох хтора постала вивершна 30.6. 2011. року, а хтора облаўя пресудзену главніну, камату обраховану по пресуды и трошки поступка, требали своё погледованя приявиц Агенцыі за прыватизацию до 31.12. 2012. року. Агенцыя з Уредбу обовязна же би, после евидентованя и обрабяня податкох хтори сцигли у приявах и документациі, направела звит о вкупным виносу евидентованих обовязкох и обовязкох по поединечных дужнікох. Попри тим, министерство компетентне за роботы у прывреды, обовязне же би информовало Владу о висини вкупных евидентованих погледованьох и же би предложело способ іх регулованя, у року од 90 дні од дня закончения рока за приявоване погледованьох. Даскелью граждане ше обрацели Защитнікови гражданох после закончения евидентованя приявах и закончения рока од 90 дньох датих Министерству, вимагаюци информации о тим же кеди буду виплацены іх погледованя. По до тераз доступных податкох, Министерство не окончело свой обовязки предписаны з Уредбу.

У поглядзе Национальнай служби за занятосц, найвекши проблем хтори ше зявел у цеку 2013. року то притужби незанятых особох хтори участвовали у програмах занятосці лібо окончована фаховей пракси хтору Национальна служба порушала, а потым престала запровадзовац пре недостаток средствах. Проблем настал з вименкамі Закона о буджету за 2013. рок, з хторима значно редуковані виноси пенежных средствах хтори предвидзены за тоти намени. З таким поступаньем очкодовани учашнікі спомнутых конкурсах, хтори обвисцени же сполнёли предписаны условия и же Национальна служба з німа заключи одвитуюци контракты, же би потым до подпісання контрактох не пришло.

Зявела ше и ёдна нова причина за притужби проців Национальнай служби, а то обовязка незанятых особох же би ше на кажди три мешацы явали до Национальнай служби за занятосц. Роби ше о обовязки нормованей у члену 32. Закона о занятосці и осигуранию за случай незанятосці²⁵⁶ по хторим незанята особа обовязна особне ше явяц Национальнай служби пре информоване о можлівосцох и условіях доставання роботи и поштредованя у доставаню роботи, у складзе зоз индивідуалним планом

---

255 Уредби и евидентованю невиримених обовязкох дружтвених подприемствах по вивершним поступку за погледованя зоз роботних одношеньох хтори сцигли („Службени глашнік РС“ чс. 23/12 и 87/12)

256 Закон о занятосці и осигуранию за случай незанятосці, „Службени глашнік РС“ чс. 36/09 и 88/10

занятосци, на найменей раз у трох мешацох, як и на кожду поволанку Национальнай служби. Випатра же нелагодносци хтори тото законске ришене виволує незанятим особом вельочислени и же би тот член закона требало меняц у напряме хтори би охабел флексибілнійши часови рок незанятим особом же би одвітовали на свою обовязку особного явяня (наприклад, у цеку було хторого роботного дня у періодзе од дзешец дні, на кожди три, штири мешаци).

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Обуставени поступок додзельovanя субвенцийох за самозанятосц

Заштитнік гражданох приял притужбу з хтору указане же Национална служба за занятосц, філіяла Ниш, організовала Конкурс за додзельоване субвенцийох за самозанятосц за 2013. рок, але же го не запровадзела до конца. У притужби наведзене же вельке число гражданох достало обвисцене же їх прияви одобрени, прецо направіли одредзены трошки же би почали з роботу, же би им пред подпісаньнем контрактох о додзельованю субвенцийох Национална служба послала обвисцене же пре чечуци ребаланс буджета поступок будзе обуставени і їх контракти не буду подпісані. После порушована поступку контролі, притужителька обвисцела Заштитніка гражданох же ше Национальнай служби удало набавіц потребни средства и же контракти подпісані зозшицкими особамі хтори сполніли конкурсны условия, а пенежні средства виплацены, з чим вітворені ціль поступку.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. **Влада** треба же би виробела и предложела Народней скупштини нови текст Закона о предликвидациі з чиіма ришенями би, попри позитивных ришеньях хтохих ёст у актуалним Предлогу віменкох и дополненох спомнутого закона, була обезпечена подполнейша и ефікаснейша контрола роботи предликвидацийних управнікох у запровадзованю предликвидацийного поступка.
2. **Влада** треба же би виробела и предложела Народней скупштини нови текст Закона о приватизації, у хторым би на яснейши способ були выражены гарантії захисти правох занятых у подприємствах у реструктурованю и источасно онеможлівенне таким привредним дружтвом же би хасновали свой защищены статус за блокироване виплацована погледованьох своїх поверитељох.
3. **Агенция за приватизацию** треба же би зробела додатне напружене и преважала одвитуюци міри и активносци же би ше процес приватизації у подприємствах у хторих є не закончени, цо скорей и на що лепши способ закончело.
4. Потребне же би **Агенция за приватизацию** на поднешени вимоги и поставени питаня гражданох у складзе зоз важаціма предписанями убудуце приношела одвитуюци управни акти и доставела гражданом писані одвити, же би ше обкровервало непотребне подношенне притужбох Заштитнікови гражданох пре ціхосц адміністрації.

5. Потребне же би **Национална служба за занятосць** у будущій роботі, при запровадзованню програмах фахового усовершшовання і додзельовання субвенций за самозанятосць, обращала окрему увагу і зробела шыцко що у ёй моці же би обезпечела достаточны финансійни средства за реалізацыю програмах хтори виплановала, як і же би не починала запровадзоване программы за хтори постоеі можлівосць же ше зява проблеми у фінансуванню.
6. **Влада** треба же би виробела і предложела Народнай скупштини віменку члена 32. Закона о занятосці і осигурданю за случай незанятосці, з хтору би ше ублажело ригідносць постоящих ришень і дало вецеі часу незанятим особам же би окончели свою обовязку явлення Национальнай служби за занятосць.

2.12. РЕСОР ПРАВДИ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Принесена Национална стратегія реформи правосудства за період 2013–2018²⁵⁷.
- 1.2. Принесени акційни план за запровадованє Национальнї стратегії реформи правосудства за період 2013–2018²⁵⁸.
- 1.3. Принесени Закон о вименкох и дополненьюх Закона о явних тужительствох²⁵⁹.
- 1.4. Принесени Закон о вименкох и дополненьюх Закона о судийох²⁶⁰.
- 1.5. Принесени Закон и вименкох и дополненьюх Закона о ушореню судох²⁶¹.
- 1.6. Принесени Закон о шедзискох и подручох судох и явних тужительствох²⁶².

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. Державна рада тужительюх прилапела становиско Защитніка гражданох же ма законску обовязку²⁶³ одлучовац о кождай пригварки на нєвібор на функцыю тужителя и пребачело ше двом кандидаткіньом о чіх пригваркох нє принесло одлуку погришно думаюци же нєт потреби, бо су на накнадно запровадзенім конкурсу выбрані до тужительства нішшого рангу, звонка места свойого пребуваня.

---

257 „Службени новини РС”, число 57/13

258 „Службени новини РС”, число 71/13

259 „Службени новини РС”, число 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 – др. закон, 101/11, 38/12 – одлука УС, 121/12 и 101/13

260 „Службени новини РС”, число 116/08, 58/09 – одлука УС, 104/09, 101/10, 8/12 – одлука УС, 121/12, 124/12 – одлука УС и 101/13

261 „Службени новини РС”, число 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 101/11 и 101/13

262 „Службени новини РС”, число 101/13

263 Член 6. Закона о явним тужительству („Службени глашнік РС”, чс. 116/08, 104/9, 101/10, 78/11-др. закон 101/11, 38/12-одлука УС, 121/12 и 101/13)

2.2. Препоруки Заштитніка гражданох хтори упуцени Мнистерству правди и державней управи пре незапровадзоване одлукох Уставного суда, з хторима утверdzене право на надополнене чкоди, резулатовали зоз пребераньем мірох пре пошвидшане воспоставяне одвітуючих правних рамікох за вівершоване одлукох Уставного суда, цо злєпша почитоване людских правах у тей обласци.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Іще вше нє принесени механізем з хторим ше регулює ясну и напредок поznату процедуру за вітворйоване правох на надополнене чкоди хтори досудзени з одлуками Уставног суда.
- 3.2. Мнистерство правди и державней управи нє обезпечело же би воспоставені механізем за поступане у непоштредним надпатрунку функціоновал у повнім обсягу, цо приводзи до нєєднакого положення гражданох и селективносци у його примени.
- 3.3. Гражданом и далей нє досц доступна безоплатна правна помоц цо предстаўя барієру у приступу гу правди, окреме материално загроженей часци жительства.
- 3.4. Високи совіт судства у своїх віяшненых хтори доставени Заштитнікови гражданох после порушования поступкох пре непоступане його дисциплінских органох по притужбох на роботу судийох и далей оспорює компетентносц Заштитніка гражданох у поглядзе контроли законітосци и правилносци роботи того органа.
- 3.5. Притужби гражданох на роботу и поступане вівершительох указую на недостатки хтори ше одноша на правну заштиту и правне средство, як и на право на мирне уживане маєтку.
- 3.6. У Републики Сербії и далей нє постої ефикасна система утвердзования одвічательносци окончовательох независних професійох (адвокатура, приватни вівершителі) пре прияви гражданох на їх роботу.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Заштитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Нє поступене по шлідуючих предложох за злєпшане положення гражданох у одношеню на органы управи зоз Рочного звиту Заштитніка гражданох за 2012. рок:
  - же би ше у роботи судскей управи воспоставело функціонални механізем за окончоване непоштредного надпатрунку з боку Мнистерства правди и державней управи, у складзе зоз законским овласценъем;
  - же би ше по пошвидшаней процедурі принесло Закон о безоплатнай правнай помоци;
  - же би приступело запровадзованю пресудох Европскаго суда за людски права у Стразбуру з хторима утверdzене право гражданох на надополнене чкоди з боку Републики Сербії.

4.2. Министерство правды и державнай управи нє поступело по препорукох За-
щитніка гражданох хтори упущены 2013. року пре незапровадзован€ одлукох
Уставнаго суда, з хторым утвардзене право на надополнен€ чкоди.

5. Обгрунтovan€

Принесены Национальна стратэгія за реформу правосудства за перыод 2013–2018. року и Акцыйны план за ёй запровадзован€, од хторых ше очекує злепшан€ ква-
літата и ефікасносці правосуднай сістемы, змоцьван€ независносці и одвічатель-
носці правосудства, воспоставяне владаня права и правнай сигурносці.

Приношен€ Закона о віменкох и дополненіях Закона о явных тужительствах, За-
кона о віменкох и дополненіях Закона о суддіох, Закона о віменкох и дополненіях
Закона о ушореню судох и Закона о шедзісках и подручных судох и явных тужитель-
ствах, требало бы допринесці воспоставленню ефікаснай и економічнай мрежі судох и
явных тужительствах и лепшай организації іх роботы, з чим бы гражданам бул оможлі-
вени лёгчайши приступ гу правди и почитованю правох на праведне судзене и судзе-
не у розумным року.

Віменки и дополненія хтори предвидзены у наведзеных законах маю за ціль усоглашоване предписаньох зоз Уставом Рэспублікі Сербії, Звітом Еўрапейскай комисіі о напредованю Рэспублікі Сербії за 2013. рок и зоз пазбераных экспертизох Савіту Еўропы. Защитнік гражданох окреме потримуе рашэння хтори предвидзены зоз законами хтори маю за ціль же бы ше воспоставело ефікаснейши механізэм за вітворйоване правох на судзене у розумним року, з оглядом на часте потупійоване правох гражданох.

Замеркована позитивна пременка у транспарентносці поступка приріхто-
вания предписаньох, чий предкладач Миністэрство правды и державнай управы, з хтору
оможлівене упутійоване и прилапійоване критики фаховай явносці чо ма за ціль од-
клоньоване замеркованих слабосцох у правнай и правосуднай сістемы. Доприношене
фаховай явносці и транспарентносці у законодавнай активносці ма сущне значене за
креироване оптимальных рашеньох и врацане начатого давірия гражданох до ефікас-
носці и функціональносці правосуднай сістемы.

З оглядом же ше наведзены закони применюе од 1. 1. 2014, у 2013. року, як и пред-
ходних роках, вельке число гражданох ше обрацело Защитнікові гражданох пре по-
тупійоване права на праведне судзене, нэокончоване полномоцных судскіх одлукох,
непоступане по одлукох Уставнаго суда и пре способ поступаня Миністэрства правды
и державнай управы по притужбох гражданох.

До остатній одлукі Уставнаго суда з хторым рашоване по уставных жалбох суди-
йох и явных тужительох нє положели точку на ёднаня коло „реформованія реформох”
правосудства, указую и притужби хтори ше одноша на вівершоване тих одлукох. За-
щитнікові гражданох притужбу послали два нэ выбраны заменіцы окружных явных тужительох,
виражуюци незадовольство прето же Державна рада тужительох ані после
двох роках нє одлучела о ёх прыгваркох (конвертованим уставным жалбом) на одлукі
першаго составу Державнай ради тужительох о преставаню должності. Державна рада
тужительох, супротно важацім предписаньем, завжала становиско же прыгваркі ри-
шени, гоч под час вібору притужителя, по накнадним конкурсам на функцыю тужителя,
ище вшэ не були принесены предписаны хтори регулювали поступане по прыгваркох.

После запровадзеней контроли Зашитнік гражданох упуцел препоруки Державнай ради тужительюх же би без одцагованя одлучела о пригваркох притужителькох, як и же би им упуцел писане пребачене пре ускрацована права на одлуку о правним средству. Державна рада тужительюх, место же би о пригваркох одлучела, списи предметах врацела без одлуки Уставного суду, од хторого их пред двома роками прияла на одлучоване. После оспорйованя компетентносци Зашитніка гражданох за запровадзоване контроли, Державна рада тужительюх притужительком упуцела писане пребачене, з чим часточно поступела по препоруки.

Притужби по хторих Зашитнік гражданох у обласци правосудства може, кед ёст основи, поступац, одноша ше на роботу Министерства правди и державнай управи. Число притужбох хтори ше у 2013. року одношели на роботу наведзеного Министерства векши у одношеню на 2012. рок. Обрацаючи ше Министерству, граждане найчастейше од того органу очековали же би окончел надпатрунок з непоштредним увидом до конкретнаго предмету на хтори ше притужба одноши, цо Министерство нє роби. Таке поступане органа приводзи до знєверийованя очекованьох гражданох и траценя смысла надпатраюцей улоги Министерства над роботу судской управи. На тот проблем и потребу його адекватнаго ришована Зашитнік гражданох указовал компететним органом и у скрэйшым периоду²⁶⁴.

Зоз Законом о вивершеню и обезпечованю²⁶⁵ у нашей правней системе уведзени институт вивершительюх хтори почали робиц 1. 6. 2012. року, цо резултовало з притужбами гражданох на ёх роботу. Незадовольство гражданох ше окреме одноши на поступкі з нагоды намиреня погледованьох на основу комуналных услугах. Висина тарифі о наградох и надополненіях за роботу вивершительюх, угрожує вельке число гражданох, а окреме гевтих чий материялни статус на граніцы егзистенцыї. Наявени вименки и дополненія Закона о вивершеню и обезпечованю хтори би требал ришиц даёдни од обачених проблемох у роботи вивершительюх ище вше нє принесены.

Граждане хтори маю одлуку Уставного суда же им потупене право на судзене у розумним року и далей у стварносци нє доставаю надополнене чкоди. По препоруках Зашитніка гражданох хтори дати Министерству пре непоступане по одлуках Уставнаго суда з хторима утverдзене право на надополнене чкоди до конца периода у хторим треба придац звит урядово нє поступене. По наводох зоз того органа, з прирхтovanьом одвітуюцого правнаго рамика за вивершене одлукох Уставнаго суда будзе поступене по препоруках з чим ше злеша почитоване людских правах у тей обласци.

И у тим периодзе за закончоване звита Високи совіт судства предлужел оспорйовац компетентносц Зашитніка гражданох у роботи по притужбох нєвибраних судийох и гражданох на роботу ёх дисциплінских органох.

И того року ше явлю проблеми у пракси у вязи зоз обращаньом гражданох зоз молбу за даваньом правней помоці (составяне поднескох, заступане пред судами и другими державными органами, толковане правних ситуацийох и важающих предписаньох и подобне). Тот проблем окреме обачліви при гражданох хтори у подлэйшай материяльнай ситуації и хтори нє можу плацыц услуги субектом хтори окончую діяльносц у обласци адвокатури, а служби правней помоці при єдинкох локальней самоуправи, за

---

264 Нпр. Рочни звит Зашитніка гражданох за 2012. рок, бок 118

265 „Службени глашнік РС”

свой услуги поставяю барз зложени условия, хтори чежко може сполніц вельке число гражданох. Надпомнунте же у веліх ёдинкох локалней самоуправи, служби правней помоци нє воспоставени. Зоз истим проблемом зочени и граждане хтори ше нє находза у стану соціяльней нужди, ал€ су у ситуації же ані после обращаня численним органом и установом нє достали одвит на питан€ хтори орган, поступок и рок предписани за витворйован€ и заштиту їх правах. Шыцко тото указу€ на потребу пошвидшаней роботы на прирхтованю Закона о даваню бесплатней правней роботы, чийо ше роботни верзії находза у процедури.

Притужби гражданох на роботу адвокатури указую на факт же нє постої ясно виказана дзека же би ше у рамикох независніх професійох уплівовало на членох хтори непрофесійно окончую свою діяльносц. Гоч реформа правосудства и воспоставян€ владаня права подрозумює активне и ровноправне участвован€ и независніх професійох, здобува ше упечаток же ше адвокатски комори нє досц уключую до реформи и воспоставяню владаня права, односно почитован€ права на праведне судзен€ и судзен€ у розумнім року. Недостаток санкцийох гу дисциплинским органом адвокатских коморох пре неблагочасове поступан€ по дисциплинских приявох гражданох хтори поднёшени проців адвокатах, виволую правну несигурносц гражданох и валяю угляд тей професії.

ІІ ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

*Одлуки Уставнаго суда конечны,
вивершны и общеобязавшы*

Уставни суд усвоєл уставну жалбу пре потупйован€ права на судзен€ у розумнім року и утвердзел право и винос на мено надополненя нематерияльней чкоди. Согласно наведзенай одлуки Уставнаго суда, надополнене ше виплацує на терху бюджетских средствах – дзелідба Министерства правды и державнай управы.

Понеже Министерство нє ма прецізну и напредок познату процедуру за витворйован€ права на надополнене чкоди и виплацована виноса хтори досудзены з одлуками Уставнаго суда, гражданови упуцены дадатни вимоги, як условия хтори потребне сполніц пре виплацована надополненя нематерияльней чкоди.

Поступок хтори Защитнік гражданох водзел нє нашол на сотрудніцтво Министерства та Защитнік гражданох, без вияшњования органох, оценел же ше з напредок на ведзеним поступаньом, без правней основы и супротно принципу добрей управы, онеможлів€ витворйован€ утвардзеного права и траци смисел одлучован€ Уставнаго суда.

По упуценай препоруки Министерство часточно поступело.

ІІІ ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВЫ

1. Министерство правды и державнай управы треба же би обезпечело функціональносц непоштредного надпатрунку над роботу судскай управы, у складзе зоз законску регулатыву, зоз чим би ше оможлівело ефикаснейше поступан€ по притужбох и очекованьох гражданох.

- 2. Министерство правди и державней управи** треба же би принесло подзаконски акты з хторима же утвердза ясни, напредок познати и прецизни процедури за витворйоване правох на надополнене чкоди хтора досудзена з одлуками Уставного суда.
- 3. Министерство правди и державней управи** треба же би пошвидшало роботу на приихтованю Закона о бесплатней правнай помоци зозуважованьом пригваркох и предлогох хтори винешени у явных разправох, же би ше оможлівело ефикаснейше витворйоване правох на бесплатну правну помоц и приступ гу правди.
- 4. Адвокатска комора Сербии** треба же би, зоз пребераньом мирох у складзе зоз предписаннями хтори регулую ёй роботу и зоз досягнутима медзинародними стандартами, вжала активнейше участвоване у реформи правосудства и воспоставяню владаня права.

2.13. РЕСОР ОДБРАНИ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Принесена Одлука о оформленю Буджетского фонда за финансоване квартирельних потребох професийних припаднікох Войска Сербії и занятих у Міністерству одбрани²⁶⁶.
- 1.2. Принесени Правилнік о надополненю драгових и других трошкох и других приманьох у Войску Сербії.
- 1.3. Міністерство одбрани подполнєйше витворює принципи добреї управи през активносци хтори пребера у рамикох своїх компетентносцю, бо препущеня у своїй роботи одклонює у кратким року и виражує порихтаносц же би гражданом, пре потуповане правох хтори настали з препущеньом у роботи органох, упуцело пребачене.

2. Результати роботи Захисника громаданох

- 2.1. Препоруки Захисника громаданох и поступки контроли хтори тот орган порушал допринесли же би ше одклонюло препущеня у роботи органох пре „цихосц адміністрації” и витвориваню правох громаданох на доставане одлукох у законским року, бо Міністерство одбрани поступало по препоруках Захисника, односно превжало адекватни міри на одкланяню препущеньох и принесло управни акти ище у поступку контроли законітосци и правилносци роботи.
- 2.2. З поступаньом по препоруки Захисника громаданох одклонени потупованя правох професийних припаднікох Войска Сербії на непоштредне обращане Захисникови громаданох.
- 2.3. У поступку контроли законітосци и правилносци роботи и указане Захисникови громаданох на потребу ришованя проблемох „хибеня карточки о висини особного доходку”, Міністерство одбрани порушало ініціативу за вименку

---

266 „Службени глашнік РС”, число 106/13 и „Службени воєни новини РС”, число 26/13

Закона о пензийним и инвалидским осигурюванню²⁶⁷, що оможліви стварянє новей правней основи за доставанє податкох за обраховованє пензийох у ситуацийох кед Министерство одбрани нє розполага з податками о висини особних доходкох.

2.4. Воєним осигурюваником зоз Болєвцу, Сокобанї, Майданпеку, Долнього Милановцу, Кладова и Неготина, после упуценей препоруки Захистніка громаданох оможлівене же би превжали ліки на основу рецептю зоз воєноздравствених установох у местох їх биваня цо допринесло подполнєйшому витворюваню правох зоз здравственей захисти.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Министерство одбрани – Воєна академия нє принесла Правилнік о ускладзованю фаховых, академских лєбо науковых менох хтори здобути по предписаньох хтори важели по ступаню на моц Закона о високим образованю.
- 3.2. Министерство одбрани – Управа за воєне здравство зоз подзаконскими актами нє ушорела способ одходу професийних воєних особох на специалистични препатрунок.

4. Найзначнєйши препоруки, думаня и законодавни ініціативи Захистніка громаданох, по хторих нє поступене

4.1. И далєй нє запровадзени препоруки Захистніка громаданох зоз 2011. року хтори упуцени Фонду за соціалне осигурюванє воєних осигурюваних з цільом витворювання правох хасновательох воєних пенсіонерах на ускладзованє пензийох²⁶⁸.

5. Обгрунтоване

У 2013. року, за розлику од предходного періоду за хтори ше подношело звит, замерковане значнєйше зменшованє числа притужбох хтори ше одноша на „цихосц адміністрації”. Околносц же значно зменшане число притужбох на нєблагочасову роботу Министерства одбрани указує на пременку становиска органох гу обовязки ділотворного и ефикасного окончования поверених му овласценьох, цо медзи іншим, посцигнуте и з поступками хтори водзел Захистнік громаданох. Министерство одбрани, поступаюци по препорукох Захистніка громаданох, и у року поступка контроли законітосци и правилносци роботи, одклонело препущеня у роботи хтори ше одношели на „цихосц адміністрації” и принесло управни акти у кратким року.

Заш лєм, у предходним року звекшане число громаданох хтори ше обрацели Захистнікови громаданох указуюци на проблем хибеня податкох о висини особного доходку з боку Министерства одбрани и Войска Сербії, прецо ше, нєвигоднєйше за нїх, окончує

---

267 „Службени воєни новини РС”, число 34/03, 64/04-одлука УС, 84/04-др.закон, 85/05, 101/05-др. закон, 63/06-одлука УС, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13 и 108/13

268 Опатриц вецей у Рочним звиту Захистніка громаданох за 2012. рок, бок 123-129

обраховыване пензийох по рэспублічным просеку. Недостатак у предписаньох з хторма ше ушорює спосаб утвардзования особынаго коефіцыента за бувши професійны воёни особи у случаіах кед не постая податкі о заробку, надополненю заробку, односно основкі осигурання, ма за пошлідок же ше у поступку утвардзования висини пензіі просек уплатох доприносох обраховуюе по скали Рэспублічнаго фонда ПІО хторы важы за дзень пензіонавання, место по виносу просека стварно вітворенаго заробку. После указавання Заштитніка граўданох на значене наведзенаго проблему и потребі же бы ше превжало активносці на ришованю спомнутага питаня, Миністэрства одбрани вітврело сотрудніцтво зоз другима державнимі органамі и порушало ініцыятіву гу Миністэрству роботы, занятысці и соціяльнай политікі же бы ше, за ришоване того проблему, спатрело можлівасц правеня правней основы у Закону о пензійным и инвалидскім осигуранню.

Питане вітвройоване правох зоз здравственай защиты было актуалне и прешлого року. Воёни осигуранікі зоз Болевцу, Сокобані, Майданпеку, Дольного Мілановцу, Кладова и Неготину, указали на препушчэні у роботы Миністэрства одбрани – Фонда за соціяльне осигуране воёных осигуранікох, пре хторы им не оможлівене преберане лікох на основы рецептох зоз воёназдравственных установох у местех іх биваня.

После упущенай препоруки Заштитніка граўданох, Миністэрство одбрани – Фонд за соціяльне осигуране воёных осигуранікох превжало адекватны міры и заключило контракты зоз цывілніма апатікамі, зоз чым воёним осигураніком зоз восточней Сербії оможлівене преберане лікох на основу рецептох зоз воёназдравственных установох у местех іх биваня. На тот спосаб злепшане положене воёных осигуранікох зоз тих горадох у поглядзе квалітета вітвройованя правох зоз здравственаго осигурання, а источніе обустановене дальше непотребне видвойоване средствах за рефундоване трошкох путована хторы тоты особы вітвройовали, цо терховало других порційных обовязнікох.

На проблем вітвройованя правох зоз здравственай защиты, Заштитнікові граўданох указал и активни припаднік Войска Сербії. Пре недостаткі у подзаконских актох о праву и условіях професійных воёных особох на одход на спецыялістичныі препатрункі, а маюци у оглядзе оконносці же им такі препатрункі оможлівены у воёных здравственных установох лем у цеку роботнаго часу, постоі можлівасц же бы ше потупело право на прыватносц кед ше з боку предпоставленаго вимага на увид медицинску документацию. Тиж так, постоі можлівасц злохаснованя права предпоставленаго на шлебодну оцену о оправданосці вимоги за спецыялістичныі препатрунок, кед же медицинску документацию не да на увид.

Недостатак подзаконских актох, з хторым ше оможлівюе ускладзоване фаховых, академских лібо научных менох здобутих по предписаньох хторы важели по ступаню на моц Закона о високім образованію, и выдаване дипломох мастера одвитуюцаго фаху на Военай академії, и у 2013. року мало як пошлідок онеможлівіване граўданох у вітвройованю того права. Гоч Миністэрство одбрани – Военна академія направела нарис Правилніка о ускладзованю фаховых, академских лібо научных менох, и превжала початні активносці процедура не запровадзена до конца прецо Правилнік ище віше не ступел на моц.

Недостатак активносцох за одклоніване препушчэньюх у роботы замерковані и у пасівным одношэню Фонда за соціяльне осигуране воёных осигуранікох гу ришованю питаньох неускладзених пензійох воёных хасновательох, та у 2013. року виказане

незадовільство воєнних пенсіонерох, окрім пре негативне однозначно Фонда за соціальні осигурання воєнних осигуранікох із пропоруком Захистніка громаданох хтою ще однозначно на ускладовані пенсійох за 11,06% од 1. січня 2008. року та надалі.

На основи аналізи вкупного числа притужбох на роботу Міністерства оборони та Війська Сербії, приятих у 2013. року, замерковане же у тим року предложені тенденція зважування числа обращень активних припаднікох Війська Сербії. У притужбох ще попри незадовільства з ришувань поєднечих статусних питаньох, вже частіше указує и на системски проблеми хтою потрафяю велике число професийних припаднікох Війська Сербії.

Захистнік громаданох на основи обращання громаданох дошол до спознання же Міністерство оборони пририхтує приношене актох на основи хтою би була предписана обовязка професийних воєнних особох же би, док приходза и одходить з роботи, ношили формуру. По їх податкох, то би могло маць чокдліви пошлідки як за кожного припадніка Війська Сербії поєднечно так и за авторитет иуглід Війська Сербії вообще. Захистнік громаданох на становиску же професийни припадніки Війська Сербії насамперед громадане, хтою маюши цикли универсально препознати людски права, гоч даєдни од тих правох и шлібодох можу бути предмет ограниченох кед то предписане зоз законом и источасно одредзене зоз саму природу воєнной служби, але то ніяким концом не подозумює и обовязне одрекане од громаданского статуса звонка роботного часу. Прето Міністерство оборони упуцело вимогу же док пририхтаю предлог акта, док го придаю Захистнікови громаданох, маюци у оглядзе же Захистнік громаданох овласчені же би и Влади, односно Народней скупщтини дал думане у поступку пририхтованя предписаньох.

Обачене же велі обращання „громаданох у формох“ не маю характер притужбох, але маю за циль скруцовани уваги на положене Війська Сербії и їх припаднікох и проблемах зоз хтоюма ще стретаю, медзи хтоюма як найзначніші у соціальнім и економіческому визначує нерешене квартельне питане. З приношенем Одлуки о образованю Бюджетного фонду за фінансоване квартельних потребах професийних припаднікох Війська Сербії и занятых у Міністерству оборони²⁶⁹, створени условия за ришуване того важного животного питаня професийних припаднікох Війська Сербії и занятых у Міністерству оборони.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

После трох роках обращання, притужительовои доставена вимагана документация

Захистнік громаданох приял притужбу у хтою громадан указал же Міністерство оборони – Воєнбудовательни центр „Београд“ ані после трох роках од подношення вимогох не доставел вимагану документацию.

После пропорукы Захистніка громаданох, Воєнбудовательни центр „Београд“ доставел вимагану документацию, необходну громаданови за предложене поступка легализації квартельного простора.

---

269 „Службени глашник РС“, число 106/13 и „Службени воєнни новини“, число 26/13

*Ані ёден припаднік Войска Сербії не шме буц санкционованы
предлошане Заштитнікови гражданох*

Професийни припаднік Войска Сербії обращал ше Заштитнікови гражданох з притужбу на роботу Войска Сербії пред „цихосц адміністрації”, односно непоступаня по його вимоги за приношене ришеня о пензіонованню. После порушована поступка контроли законітосци и правилносци роботи Войска Сербії, притужитель обвісцел Заштитніка гражданох же од предпоставеного старшини достал питаня за писмене вияшнёване у вязи зоз непоштредним обращаньем Заштитнікови гражданох.

Поступаюци по препорукох, Войско Сербії зоз прешилідованьем вимогох компетентному старшинови на одлучоване одклонело препущене у роботи на хторе указовал Заштитнік гражданох, и источашнє упуцело писмене пребачене своому припаднікови пред неприємносци хторим бул виложени пред писмене обращане Заштитнікови гражданох.

Значене тей препоруки упуценей Войску Сербії, опатра ше у ёй системским характеру, бо Воєни команди не шму буц мотивовани зоз жаданьем за огранічованьем правох своїх припаднікох, але обращени гу потребом и витворйованю їх правох, прецо ані ёден професийни припаднік Войска Сербії не шме церпиц чкодліви пошлідки пред обращане Заштитнікови гражданох.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЁПШАНЕ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. **Міністерство оборони** треба же би з подзаконским актом регулювал способ и условия витворйованя правох професийних воєніх особох на специалистични препатрунки у складзе зоз законом.
2. **Міністерство оборони** треба же би принесло Правилнік о ускладзваню фахових, академских лёбо науковых менох здобутих по предписаньох хтори важели по ступаню на моц Закона о високим образованю.

2.14. РЕСОРИ ДЕРЖАВНЕЙ УПРАВИ, ЛОКАЛНЕЙ САМОУПРАВИ, ЗВЕРЕНИХ РОБОТОХ ЛОКАЛНЕЙ САМОУПРАВИ І КОСОВА И МЕТОХИЇ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

1.1. Защитнік громадян не відзначив значніші досягнення держави у цьому ресору у 2013. році

2. Результати роботи Защитника громадян

2.1. Органи роботи Лесковця унапредзели почитоване право громадян і однакової претензії у своєй роботі такої по сознанню же Защитника громадян порушали поступок контролю їх роботи, за розліку про попереднього періоду у якому було подано звинувачення в тому, що Лесковац визначав по незавершенню або недобросовісному виконанні поступків контролю громадян.

3. Недостатки на державним рівні

3.1. Органи єдиниць локалної самоуправи і далі не відзначили значніші кроки у своєй роботі у цілому ажурнішого поступання по подніескох громадян, приступачносці, службові зобов'язання коректнішого однощення громадянам.

3.2. Недостаточне ангажовання, а у деяких випадках повністю відсутнє поступання у розв'язанні питань хто спадає як до жридовій, так і до повереній компетенції єдиниць локалної самоуправи.

3.3. Органи єдиниць локалної самоуправи і далі не беруть на себе активність щодо вирішення проблем у роботі хто приводить до незадовільного виконання лібо неефективного запровадження власних рішень.

3.4. Органи єдиниць локалної самоуправи і далі не відзначили ясно і достаточно громадян про їхні права і закону хто засновані на інтересах, як і на

можлівосцох з хторима можу разполагаць пре заштуту їх правах и интересох кед маю проблем зоз органамі локалнай самоуправи.

- 3.5. Органы ёдинки локалнай самоуправи и далей нерайдко хасную неніформава-
носці гражданох так же без основи одцагую поступки хтори водза, ані не окон-
чую свойо инспекцыйни овласця.
- 3.6. Органы ёдинки локалнай самоуправи не организовали свою роботу на способ
хтори застанови повторйоване замеркованих проблемох у роботи.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Заштитніка гражданох, по хторих не поступене

- 4.1. Управа Городской скупщины Врачар и Управа Городской скупщины Звездара не поступели по препорукох хтори упущены пре невивершования ришенъох з хторима наложене висельоване ткв. „защищених бывательох“ – ношительох бывательного права на квартелі у прыватним власніцтве.
- 4.2. Комисия за врацане жемі Городской општини Бараево не поступела по препоруки хтора ей упущена пре препущеня у роботи у поступку врацаня жемі.
- 4.3. Управа Городской општини Раковица не поступела по препорукох хтори ей упущены пре незапровадзоване ей одлукох – ришенъох и заключеньох о допу-
щеню вивершения.

5. Обгрунтоване

Заштитнік гражданох не зазначел значнейши посцигнуца у тим ресору у 2013. року. У періодзе подношэння звита граждане углавным притужовали роботу органох ёдинкох локалнай самоуправи у поглядзе неблагочасового поступаня по поднешених поднёс-
кох, на (не)поступане по їх приявох пре галайк у животним штредку, потым пре незапро-
вадзоване вивершения ришеня инспекцыйных службох (комуналнай инспекцыї, инспек-
цыї за заштуту животнаго штредку, транспортнай инспекцыї), ненітрымованя локалных драгох. Граждане часто притужовали на окончовательох комуналнай діялносці у по-
глядзе окончования комуналнай діялносці хтори у жридовай компетентносці ёдинки локалнай самоуправи як цо то проблеми зоз: випоручованьом цеплотней енергії, по-
дміріоване з воду, канализация, одножене комуналного одпаду, парковане, город-
ски превоз, отрымоване теметовох и гробных местах. Понеже Заштитнік гражданох не
ма овласця же бы контроловал роботу ёдинки локалнай самоуправи у окончованю
роботох зоз ей жридовай компетентносці, граждане у тих случаіох ясно и детальна-
но обвісцювали хторим ше компетентным органом можу обрациц же бы защицели свойо
права лібо їх притужби прешлідзовані заштитніком гражданох у ёдинкох локалнай са-
моуправи дзе су установени, односно Покраінскому омбудсманові. У одредзених слу-
чайох, маючи у оглядзе озбильносці проблемох, як и же дзепоєдні ёдинки локалнай са-
моуправи не установили локалнаго омбудсмана Заштитнік гражданох, хаснующи свойо
постредніцкі овласця, компетентним органом ёдинкох локалнай самоуправи упуты-
вал доказы указуючи на важносці и хитносці ришованя проблемох зоз їх компетенцыі.

Як приклад невивершования законских обовязкох сотрудніцтва зоз Заштитніком гражданох у прешлосці ше видвойовал горад Лесковац, чо и указане у звиту Заштитніка

гражданох за 2012. рок. У тим року пракса пременена. Приклад доброго сотрудніцтва зоз тим органом притужби хтори ше одношели на роботу Скупщини городу Лесковцу, городоначальніка и Городской управы Лесковца пре непоступан€ по подн€скох гражданох. После порушованя поступка контроли л€бо упuczованя постреднїцкого дописа, спомнути органи городу Лесковцу обвисцовали Защитнїка гражданох у охабеним року же би одклон€ли н€достаток на хтори указане у притужби.

Органи єдинки локалней самоуправи угловним одклоньовали препущеня после порушованя поступка контроли їх роботи по притужбах хтори ше одношели на н€благочасове поступан€, обвисциуючи Защитнїка гражданох же у медзичаше поступели по вимогох гражданох. Граждан€ у векшини случаюх виражели свойо задовольство з таким потупаньем, после чого Защитнїк гражданох обуставел порушани поступки.

Сотрудніцтво органох локалней самоуправи зоз Защитнїком гражданох ище вше н€ у подполносци задоволююце. Заш л€м, у тим поглядзе пришло до зл€пшання у односеню на скорейши период, бо ше органи єдинкох локалней самоуправи звекшого вияшню на вимоги Защитнїка гражданох, а у значнейшим чишле случаюх одклонюю препущеня после обвисцованя о порушаним поступку їх контроли. Необходне же би органи локалней самоуправи у подполносци сотрудзovalи зоз Защитнїком гражданох, бо обструкция поступка контроли, н€доставян€ одвitoх и документациї и други форми н€сотрудніцтва хтори гамую Защитнїка гражданох же би принесол становиско о основаносци притужби, н€допущени у правним порядку и представяю потупован€ императивных законских нормох.

Гоч зл€пшане сотрудніцтво органох локалней самоуправи зоз Защитнїком гражданох у поступках хтори вон водзел, органи локалней самоуправи у векшини случаюх н€ поступели по упuczених препорукох.

Управа Городской општини Врачар и Управа Городской општини Звездара н€ поступели по препорукох хтори упuczени пре н€вивершован€ ришеня з хторима наложене виселен€ ткв. „защицених бивательох“ – ношительох бивательного права на квартелї у приватним власнїцтве и препущеня же би принесли програми вибудови новых квартельох зоз средствох обезпечених од одкупу квартельох, найпозн€йше до 31. марта 1993. року, як то предписане зоз Законом о биваню²⁷⁰.

Комисия за врацан€ жемі Городской општини Бараево н€ поступела по препоруки хтора єй упuczена пре препущене у роботи у поступку врацаня жемі. Општини Бараево препоручене же би без одкладаня нашла способ же би виправела препущеня у роботи и озвона успоставела право власнїцтва на катастерскай парцели на хасен притужителя л€бо же би, на други за притужутеля прилаплюючи способ, оможлївела истому право на мирне уживан€ маєтку.

Управа Городской општини Раковица н€ поступела по препорукох хтори упuczени пре н€запровадзован€ вивершения єй ришеньех и заключеньех о дозволи окончения и одбиваня предлогох притужителя – вимагателя вивершения, же би дал трошки вивершения, же би ше вивершенн€ цо скорей запровадзело.

Органи локалней самоуправи и далей н€ посцигли значнейше напредован€ у своїй роботи з цільом ажурнейшого поступаня по подн€скох гражданох, приступачносци, у служносци и успоставяю коректнейшого односеня г€у гражданом. И далей н€ информую

---

270 „Службени новини РС“, чс. 50/92, 76/92, 84/92-испр., 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 47/94-испр., 48/94, 44/95-др. закон, 49/95, 16/97, 46/98, 26-01, 101/05-др. закон и 99/11

ясно и прецизно гражданох о ёх правах и интересох хтори заснованы на закону, як и можлівосцох хтори им стоя на разполаганю пре заштуту ёх правах и интересох. Тиж так, гоч присутни проблемы у поглядзе запровадзованя лёбо ефікаснага запровадзованя вивершена власных одлукох органох локальнай самоуправи, нє пребераны конкретны активносцы на превозіходзеню тих проблемох. Поступок запровадзованя вивершена одлукох хтори органы локальнай самоуправи дужні запровадзовац по службеней должносты у зоз законом предписаным року, органы локальнай самоуправи углавным починаю аж после вимаганя гражданох, а часто тоти одлуки оставаю нєвивершены. Часто хасную нєинформавансці гражданох так же без основы разглагольства хтори водза и нє окончую свойо контролни овласценя. Тиж так, нє організуя свою роботу на способ хтори нє приведзе до повторйована описаних и вше истых лёбо подобных проблемох у роботы.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНЫ СЛУЧАЇ

Незапровадзоване вивершэння вивершных рашэньох

Притужитель поднёсол притужбу выражуюці незадовольству з поступаньем Управы Городской општнини Палилула и Городской управы городу Београд пре незапровадзоване вивершэння 27 рашэньох и заключенъох о дозволі комуналнай инспекцыі општнини Палилула. З невивершенимі рашэніямі наложене власніком квартельюх же би склонёли дротово монтажно-демонтажны ограды, хтори поставены у квартельним населеню без одобрения компетентнага органа, у прижемю будинкох на часцы явней поверхносцы. Защитнік гражданох утверджэл же Управа ГО Палилула потупела закон и принципы добрых управы з тим же нє преважала шицкі потребны міри и роботы пре запровадзоване административного вивершэння спомнутых рашэньох и заключенъох. Город Београд, Городска управа, Секретарият за инспекцыйны роботы, тиж потупел закон и принципы добрых управы, бо нє преважал предписаны міри, пре запровадзоване административного вивершэння спомнутых одлукох, хтори нє вивершала городска општніна. Упущены препоруки Управы Городской општнини Палилула, же би без дальншого одкладаня преважала шицкі предписаны міри и роботы пре запровадзоване административных вивершных рашэньох и заключенъох о дозволі вивершэння у конкретным слу чаю, як и же би у будзець роботы благочасово и ефікасно запровадзowała одлуки своіх органох. Городу Београду, Городской управы, Секретарияту за инспекцыйны роботы упушена препорука же би у своій будзець роботы преважали шицкі потребны міри и роботы, пре запровадзоване вивершэння вивершных рашэньох комуналнай инспекцыі горадских општнінах, у ситуацийох кед горадски општніны нє запровадзую свойо рашэнія. Притужитель обвисцел Защитніка гражданох же Городска општніна Палилула запровадзела вивершэнне рашэнія и так сполнела препоруку тих органох.

Потупене права на заштуту и мирне уживане маєтку

Защитнік гражданох утверджэл же Комісія за врацане жемі Городской општнини Бараево направела препушнене у роботы так же у поступку врацаня жемі супротно одредбом Закона²⁷¹ разполагала зоз жему у власніцтву притужителя и на истым утверджэла

---

271 „Службени новини РС”, число 18/91, 20/92 и 42/98

право власніцтва на хасен других особох. З наведзеним поступаньом потупене право на заштиту и мирне уживане маєтку (право власніцтва) притужителя и трецих особох, хто-ри попри тим не странка у поступку врацаня жемі. Тиж так, з нежажурним и нэдоцильным поступаньом пре вимогу за врацане жемі потупене начало законітосци и принципы добраў управи. Упуцена препорука же би ше без одкладаня нашло способ и же би ше ви-правело препущэння у роботи и ознова воспоставело право власніцтва на катастэрскай парцели на хасен притужителя лёбо на други способ, прилапліви за притужителя, омож-лівело истому право на мирне уживане маєтку. Городска општина Бараево у предвидзе-ним року не запровадзела препоруку.

*Препущене городских општинох же бы принесли програми
вибудови новых квартельох*

Защитнік гражданох пре притужби упуцел препоруки ГО Врачар и ГО Звездара пре нэвивершоване ришенъюх з хторима власніком квартельох на території тих општинох утвердзене право на виселене ношительох квартельного права на квартелі у прыватним власніцтве, як и пре препущэння же бы принесли програмы вибудови новых квартельох зоз средствох хтори обезпечени од одкупу квартельох, найпознейше по 31. мэрэц 1993. року, як то предписане зоз Законом о биваню. Утвердзены препущэння опа-траю ше у препушчваню приношэння програмы вибудови новых квартельох зоз сред-ствох хтори обезпечени од одкупу квартельох. Упуцены препоруки же бы спомнуты општины вивершили правномоцни и вивершни ришеня так же обезпеча одвітуюци квартелі за преселене ношительом квартельного права и ёх фамелійом, оможліви им же бы ше уселі, и же бы принесли програмы вибудови новых квартельох зоз средствох хто-ри обезпечени од одкупу квартельох.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. Потребне же бы **единики локалнай самоуправи** поступали законіто, ефикасно и экономично по вимогох гражданох.
2. Потребне же бы **единики локалнай самоуправи** информовали гражданох о ёх правах и способох же бы их витворели, як и же бы их обвісцівали о можлівос-цох подношэння притужбох кед су незадовольни з поступаньом занятых у ор-ганох единкох локалнай самоуправи, та же бы организовали роботу на способ хтори обезпечи ёх применьоване и хтори не приведзе до повторйована описаних и вше истых лёбо подобных проблемох у роботи.
3. Необходиме же бы **единики локалнай самоуправи** превжали шицки потребни міри и роботи же бы ше одклоніло препречэння и обезпечело условия за зако-ніте, благочасове, ефикасне и экономичне запровадзоване вивершэння власных одлукох.

2.15. РЕСОРИ УРБАНИЗМА, ВИБУДОВИ И КАТАСТРА, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДОХ И РЕСТИТУЦІЇ

УРБАНИЗЕМ И БУДОВАТЕЛЬСТВО

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Принесени Закон о легалізації об'єктох²⁷².
- 1.2. Принесени Закон о окремих умовах за упис права власніцтва на об'єктох хтори вибудовані без будовательнай дозволи²⁷³.
- 1.3. Прилагени Правилник о умовах, способу и поступку за здобуване права власніцтва на жемі и об'єкти на хторих ше применює Закон о окремих умовах за упис права власніцтва на об'єктох хтори вибудовані без будовательнай дозволи²⁷⁴.

2. Результати роботи Захисника громадян

- 2.1. Кед Уставни суд поступаючи (и) по ініціативи Захисника громадян преглядел як нєуставни одредби Закона о плануваню и вибудови хтори ше одноша на легалізацію, Захисник громадян поволал компетентне міністерство и Владу же би без одзагованя Народнай скупштини доручело предлог закона о легалізації безправно вибудованих об'єктох.
- 2.2. Поступки контроли хтори тот орган порушал допринесли же би ше унапредзело и защицело права громадян на мирне уживане маєтку з оглядом на того же органи єдинкох локальней самоуправи компетентни за роботи будовательнай інспекції одклоньовали препущеня у своїй роботи по сознаньох же Захисник громадян порушал поступок контроли їх роботи.

---

272 „Службени новини РС”, число 95/13

273 „Службени новини РС”, число 25/13

274 „Службени новини РС”, число 31/13

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Республіка Сербія іще вше не направила таки правни рамик хтори би обезпечел ділоторне і ефикасне запровадоване власних кінечних і правномоцьких одлукох органах єдинкох локалній самоуправи компетентних за роботи будовательній інспекції. То ще насамперед одноши на механізми хтори би поступаючи органи локалній самоуправи мушели мац на розполаганю у цілю запровадження мирох зоз своєї, законські предписані компетенції.
- 3.2. Нерешоване проблемох слабих кадровських і технічних капацитетох Міністерства будовательства і урбанизма у цілю окончовання у повному обсягу роботох зоз своєї компетенції.
- 3.3. Виоставане цалосней реформи роботи інспекційних службох на шицких уровнях з хтору би ще їх роботу унапредзело і злєпшало, що насамперед подрозумює воспоставлене іншакей і ефикаснішої системи надпатрунку.

4. Найзначніші препоруки, думаня и законодавни ініціативи Захистніка громадян, по хторих не поступене

- 4.1. Не поступене по шлідуюючих предложох за злєпшане положення громадян у одношенно на органи управи зоз Рочного звиту Захистніка громадян за 2012. рок:
  - органи єдинкох локалній самоуправи компетентни за роботи будовательній інспекції не преважали шицки необходни міри же би престала практика незапровадження власних правномоцьких і вивершних управних актох з хторима ще наклада одредзени міри;
  - же би ще з вименками і дополненнями одвітуючих законів обезпечело ефикасніше окончоване надпатрунку з боку Міністерства будовательства і урбанизма над інспекційними роботами у вибудови і хаснованю будовательних об'єктох хтори поверени органом єдинкох локалній самоуправи;
  - же би ще з вименками і дополненнями закону, одночасно з приношенем одвітуючих подзаконських актох обезпечело же би компетентни органи єдинкох локалній самоуправи благочасово і ефикасно поступали по приявох громадян.
- 4.2. Органи єдинкох локалній самоуправи (Општинска управа Владичин Хан, Општинска управа општини Иваніца, Управа городской општины Раковица) не поступили по препорукох Захистніка громадян же би без одзаговання, у складзе зоз позитивноправними предписаннями, приступили запровадженню вивершена ришенью о ваянню и заключенью о дозволи вивершенні.

5. Обґрунтоване

Уставни суд, одлучуючи о векшим числу поднєшених ініціятох, медзи котрими і предлог Захистніка громадян за оцену уставносци члена 83., пасус 2., Закона о вименкох і дополненію Закона о плануваню и вибудови, у децембрі 2012. року утверджел же одредби того закона, з хторима регулювана правна матерія легалізації, не у складзе зоз Уставом. Наведзена одлука Уставного суда обявена б мешаци позніші,

односно 07. 06. 2013. року, же би Влады и Народнай скупштини була дата можлівосць же би наведзену материю ушорели на способ хтори би бул у складзе зоз Уставом.

З огляdom на тото же по дзень обяйована тей одлуки Народнай скупштини не доставени предлог закона з хторым регулювана тата материя, Защитнік гражданох поволал компетентне міністерство і Владу же би без одкладання Народнай скупштини доручело предлог закона о легалізації безправно вибудованих об'єктох, бо непостоянє одвитуюцого предписаня охабя без правней извесносци гражданох хтори поднёсли вимоги за легалізацію, але і тих хтори очекую же би ше безправно вибудовані об'єкти звалело.

У поступку хтори водзел Защитнік гражданох констатоване же компетентни органи єдинкох локальнай самоуправи, поступаці по приявах гражданох хтори поднёшени проців несовисніх будовательсьх, у веліх случаіах процівно принципу ефікасносци поступка, незрозумірно длugo водзели поступок проців інвеститора. Органи одцаговали приношенне ришеня, а принесены ришеня не запровадзовані, дакеды ані после вецеj рокох. З тим у вязі, у роботі општynskих і городскіх органоў управы, як органох хтори по закону компетентны за адміністратyвne вивершоване ришеня и заключеня о дозволі вивершения ришеня о валянju, замерковані препущэння хтори ше опатраю у непreberanu шыцкіх, зоз законом предписанных мірох зоз своій компетентносци з цілью запровадзования таких ришеньох. Таке поступане општynskих і городскіх органоў управы супротнe основным началом управнога поступку и добrей управы вообще – началу ефікасносци, економичносци и ділотворносци.

Непоступане општynskих і городскіх органоў по власных вивершных одлукох, за чийю запровадзоване пре ступане на моц Закона о легалізації об'єктох не было законски и фактичнi завадзаня, спричиняло правну нesигурносць и невітвортоване ціля поступкох пре хтори су водзени.

По сознаньох до хторых Защитнік гражданох дошол зоз достатих вияшњованьох органох єдинкох локальнай самоуправи, причини такого негативного трэнду у поступаню по власных конечных и вивершных ришеньох о уклоніванию об'єктох находзя ше у шлідуючих околносцях:

- недостатку фінансійных средствох за запровадзоване вивершения тих ришеньох было прето же зоз сами буджетом локальнай самоуправи не планавані достаточны винес за тоти намени, лібо як у случаю городскіх општynox гораду Београду, же буджеты за тоти намени напредок ограничены и найчастейше недостаточны;
- неблагочасове и неуспішне запровадзоване поступкох явных набавкох за вібор вивершителя тих роботох там дзе не постая одвитуюці организацыйны єдинки;
- непостоянне одвитуюцей организацыйней єдинки у организацыйней структуры єдинкох локальнай самоуправи, компетентней за вивершоване тих ришеньох;
- непостоянне ясно утвердзеного плана и динамики вивершения ришеня о валянju, односно не поступане у складзе зоз утвердзенным планом;
- нездлучоване органох єдинкох локальнай самоуправи о вимогах гражданох за накнадне выдаване будовательной и дозволи за хасноване об'екта, у зоз законом предвидзеним року, а цо у складзе зоз одредбами хтори регулюю туту областц явя ше предходне питане у поступку вивершения ришеньох з хторима ше наклада валянje об'ектох хтори збудовані без будовательной дозволи.

Прето Защитнік гражданох у поступку, але и през препоруки хтори упуцел єдинком локалней самоуправи (Општанска управа општини Владичин Хан, Општанска управа општини Иваніца, Управа городской општини Раковица) указовал на замерковани препущеня и потребу за іх одклоньованьом. Медзитим, з оглядом на раз-престартосц наведзеного проблема у роботи органох єдинкох локалней самоуправи, Защитнік гражданох нашол же би ше защицти правох гражданох и унапредзованю будзець роботи єдинкох локалней самоуправи найдоцильнейше допринесло з упуцованьом думаня хторе би ше насампредз одношело на небходимосц компетентных органох єдинкох локалней самоуправи же би: кед планую свойо буджеты предвидзели средства за вивершене ришения о валянью безправно вибудуваных обектах; же би при одлучованию о вимогох гражданох за накнадне выдаване будовательных и дозволох за хасноване почитовали зоз законом предписаны роки; та же би у складзе зоз напредок утвэрдзену динамику вивершения ришения о валянью безправно вибудуваных обектах вивершовали правно моцны ришения и валянью обекти вибудовани на тот способ.

Поступаюци по притужбох гражданох на работу Министерства будовательства и урбанизма, Защитнік гражданох замерковал вецеімешачне, дакеди и дужей як рок, пожнене у окончованю роботох зоз своій компетенцыі, з чим ше у одредзених случаіох барз потупюе права гражданох и дакеди ше прави чкоду хтору не мож надополніц. У веckшим чишлे случайох, после порушована поступка контроли правилносцы и законіtosцы роботи Министерства было необходне повторене посилане вимогох за вияшнёване. У таких случайох одвіт лёбо вообще не пришол лёбо зміст доставеного вияшнёваня бул неподполні, без указання на шицкі релевантні факты и оконосцы и іх адекватне обгрунтаване. Защитнік гражданох з тей нагоды ше обращал министрови, и зоз специфікацию од 27 предметох у хторых Министерство будовательства и урбанизма не почитовало охабени рок за доставянне вимаганого думаня, а од министра вимагане же би зоз своім авторитетом обезпечел же би ше у цо кратшим року поступело по вимогох Защитніка гражданох. На основі шицкого того, зоз вецеі основовох, мож заключыц же постоя обектывни препреченя хтори уплівую на квалитет и благочасовосц окончованя роботох и указану на небходимосц подзвигованя кадровскай и технічнай опременосци того державного органа.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

*Орган локалней самоуправи не запровадзел примушуюце вивершене
свойго конечнаго и вивершнаго ришэння*

Защитнік гражданох поступаюци по притужби хтора му упуцена пре незадовольство притужителя з дługорочным непоступаньем Општinskай управы општини Владичин Хан, по власним конечным и вивершним ришэню о валянью обекта, порушал поступок контроли правилносцы и законіtosцы роботи органох локалней самоуправи.

Општinskай управи Владичин Хан упуцена препорука же би без одцагованя, а у складзе зоз заключенъем з хторым ше допушчуе вивершнене ришэння, приступи гу вивершению ришэння и валянью обекта, як и же би притужителью упуцел писмене пребачене пре длугорочне незапровадзоване ришэння.

У охабеним року за поступане Општинска управа општини Владичин Хан обвісце-ла Захистніка гражданох же не поступела по препоруки того органа, але же поступи чим буду сполнені умови (закончени поступок явней набавки виводзача роботох).

Обвісцоване притужителя место приношення управнога акта

Захистнік гражданох поступаючи по притужби гражданох пре неодлучоване у зоз законом предписаних роках по поднешеней жалбі, односно неприношене одлуки о поднешеней вимоги за валянє квартельного обекта, порушал поступок контроли правилносци и законітосци роботи Секретаріята за маєтно-правни роботи, будовательну и урбанистичну інспекцию Городской управы гораду Београду и Управы городской општини Стари Град.

Секретарият обвісцел Захистніка гражданох же би после порушованя поступка виправел недостатак и принесол одлуку по жалбі, як и же би Управа городской општини Стари Град у складзе зоз членом 167. пасус 1. Закона о планованю и вибудови, место доставеного обвісцена принесла ришене по вимоги притужителя за скланянне обекта и же би на тот способ одклонела недостатак.

На основи вияшненя притужителя же достали вимагане ришене з хторым су задовольни, поступок по притужби обуставени.

**III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ
У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ**

- 1. Міністерство будовательства и урбанизма** треба же би з виробком предписань зоз своєї компетенції обезпечело органом єдинкох локалней самоуправи хтори компетентни за роботи будовательней інспекції ефикаснійши механізми за запровадзоване мірох зоз їх компетенції.
- Небходне кадровске и администртивне змоцньоване капацитетох **Міністерства будовательства и урбанизма**, же би воно у полним обсягу и ефикасно окончовало роботи у своєї компетенції.
- У цілю ефикаснійшого витворованя функції інспекційного надпатрунку у обласци урбанизма и будовательства потребне:
  - воставяне векшай контроли, односно надпатрунку законітосци и правилносци роботи інспекційных органох на уровню локалней самоуправи, окреме кед у питаню способ їх поступаня по приявох гражданох и способу одмерйованя и одредзованя висини зоз законом предписаних пенежних карох;
  - звекшане числа інспекторох, звекшане ступня транспарентносци їх роботи и доступносци інспекційных службох;
  - з цильом подпольного витворованя и захити явных интересох и керованя розличных злохаснованьох датих овласценьох, потребне у непошредним сотрудніцтве шицких компетентных органох управи и правосудства обезпечиц найвекши можліви ступень захити особох хтори окончую надпатрунок;
  - небходне витвориц лепшу координацию медzi Міністерством будовательства и урбанизма, інспекції и єдинкох локалней самоуправи.

КАТАСТЕР НЕРУХОМОСЦОХ

Республични геодетски завод

І ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

1.1. 3 Одлуку Уставного суда же одредба члена 8а Уредби о висини надополненя за хасноване мераньох и катастра и даване услугох Республиканого геодетского завода не є у согласносци зоз Уставом, оможлівенне же би граждане мали ровно-правни третман пред тим органом, без огляду на їх материялни можлівосци²⁷⁵.

2. Результати роботи Защитніка гражданох

2.1. Авторитет институції Защитніка гражданох оможлівел векшому числу гражданох же би витворели своє право – у шицких случаюх у хторих утвердзене же у роботі органох управы ёст препущэння од хторых гражданох щыци Защитнік гражданох, Республиканы геодетски завод и/лібо компетентна служба за катастер нерухомосцох одклонел недостатки у цеку самога поступка контроли правилносци и законітосци роботи.

3. Недостатки на державным уровню

- 3.1. И далей барз присутни проблем неблагочасового лібо неправилного одлучо-ваня службох за катастер нерухомосци по вимогох гражданох.
- 3.2. Служби за катастер нерухомосцох у составе Республиканого геодетского завода неблагочасово доручую жалби зоз документами компетентному органу на даль-ше поступане и ришоване, цо процывне императивним законским одредбом и онеможлівює гражданох же би ше о їх правах, обязкох лібо на зоз законом заснованим интересу одлучело благочасово. Замерковані случаі же жалба зоз документами вообще не доставена Министерству будовательства и урбанизма.
- 3.3. Ище вше не воспоставена ефикасна и ділоторна система выдаваня копийох потребных документох, з хторима ше доказує основа оконченей пременки правох лібо других пременкох на нерухомосцох за период док на моци були грунтовни книжки.
- 3.4. После законченого поступку викладаня и снованя катастра нерухомосцох, замерковані часті одступаня податкох у евіденцыі катастра нерухомосцох у одношено на податки у грунтовных книжкох, односно не складаня податкох у катастру нерухомосцох зоз фактичним становем на терену.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавни ініцыятиви Защитніка гражданох, по хторых не поступене

- 4.1. Нет невивершени препоруки лібо думаня у тим ресору.

---

275 Одлука Уставного суда, ІУо число 872/10 од 4. юля 2013. року („Службени глашнік РС”, число 67/13)

5. Обгрунтоване

Зашитнік гражданох компетентнай служби за катастэр нерухомосцох у 2010. року, упуцел препоруку и указал же вецейністо превершує законски термини кед поступа по вимогох за хтори граждане плацели предписане надополнене, док ше по вимогох гражданох хтори порихтани и можу плациц надополнене по звекшаней Тарифи посту- па преіг' шора, з чим граждане по недошлебодзуюцей основи приведзени до неровно-правного положеня. Два роки познейше, Уставни суд принесол одлуку з хтору утвер- дзел же не є у согласносци з Уставом одредба члена 8а Уредби о висини надополненя за хасноване податкох мераня и катастра и даване услугох Рэспубличнаго геодэтскаго за- вода, визначаюци же ше з оспорену одредбу оможлівюе ришоване предметох преіг' шора и то лем на основи плаценя одредзенаго пенежнаго виносу у форми звекшаня з Тарифу предписанаго надополненя за 100 одсто. З тим странки хторым ше на тот спо- соб приоритетно ришує предметы положени до повласценаго положеня, з чим ше по- туплює уставне начало забрани дискримінації хторе утверждзене з членом 21. Устава. Гоч у 2012. року Рэспубличнаго геодэтскаго завода упуцена препорука о потребі пре- бераня мірох за воспоставянне благочасового поступаня по жалбох и од директора За- вода вимагане же би началніком Служби указал на обовязку же би, найпознейше у року од 15 дні, доручело жалбу компетентному другоступньюому органу, и у 2013. року за- мерковане же Служби неблагочасово доручую (лібо вообще не доручели) жалби на од- лучоване Министерству будовательства и урбанизма.

Граждане не вше у можлівосци же би од компетентнай Служби за катастэр неру- хомосцох достали копії документох з хторима ше доказує основ оконченей пременки права лібо других пременкох на нерухомосцох, за період док на моци були грунтовни кніжки, зоз обгрунтovanьом же ше збирки документох зоз того періоду не находза у архіви Завода.

У вязи з тим питаньом Служби розлично поступаю, односно даедни видаваю тоти податки и документацию без проблема, док други упуцую гражданох на архиву компе- тентных судох, з обгрунтovanьом же им суд придал грунтовно-кніжны уложок, але не и збирку документох хтори состояна часц грунтовных кніжкох, з надпомнуком же збирка документох представя обсяжну документацию хтора пре недостаток простору не пре- вжата, але ше и далей находзи у архіви суда.

Тот проблем окреме прави почежкосци гражданом хтори збераю документацию пре подношене вимоги за врацане маєтку и надополнене чкоди.

У вецей притужбох граждане указали же после снованя катастра нерухомосцох, на ёх чкоду, пришло до одступаня у одношено на податки евидентованы у грунтовных кніжкох лібо у мераньох зоз скорейших роках. Найчастейше наведзене же у катастру нерухомосцох приказана менша поверхносц парцелох у одношено на поверхносц хто- ра скорей була евидентована. Тиж так, указує ше и на пременку форми/граніцох пар- цели, цо за пошлідок ма того же ше ёх обекты часточно находза на цудзей жеми. За ви- правянне податкох потребна согласносц уписаного власніка нерухомосци, цо ситуацию додатно очежує. Без согласносци уписаного власніка гришку мож віправиц лем у суд- ским поступку.

У найвекшим чишле притужбох, як и предходних роках, указує ше на неблагоча- сове одлучоване Служби за катастэр нерухомосцох по вимогох гражданох. Вше кед за

тото були сполнєти умови порушани поступок контроли правилносци и законітосци роботи компетентного органа. У даєдних случайох, до поступку уключени и Сектор за катастар нерухомосцю лібо Сектор за фахови и управни надпатрунок у складі РГЗ, же би ше през превентивне діловане и у сотрудніцтве з німа превозишло замерковани недостаток.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Компетентна служба за катастар нерухомосцю одклонела недостаток

Зоз заключенном Служби за катастар нерухомосцю притужитель обовязни дополніц документацию так же доручи ришенню о пременки намени жеми за предметни катастерски парцели и доказ о уплати надополнення за пременку намени тей жеми, хоч то було непотребне. По важацім Плану генералней регуляцыі, предметни катастерски парцели уж представяю будовательну жем хтора ше находзі на поверхносцю хтори наменены за индивидуалне биване.

По притужби порушани поступок контроли роботи компетентнай Служби за катастар нерухомосцю, хтора у охабенім чаше обвісцела Захистнік гражданох же притужба основана, як и же преважати міри же би ше недостаток одклоніло. Без документації хтора у наведзенім заключеню гледана, по вимоги принесене одвіту-юце ришенню.

Граждане и по вецей роки не можу витвориц свой права пре неправилне поступане служби за катастар нерухомосцю

У притужби указане незадовольство з роботу другоступньового органа, пре неблагочасове ришоване по жалбі на ришенню Служби за катастар нерухомосцю зоз фебруара 2008. року.

Порушани поступок контроли роботи Міністерства будовательства и урбанизма, од хторого достата інформация же после преверйовання установене же у тим органу не формовані предмет по жалбі на предметне першоступньове ришенню.

Маюци у оглядзе достату інформацию, порушани поступок контроли роботи Служби за катастар нерухомосцю, од хторей вимагане же би ше виявнела чи на предметне ришенню виявена жалба, як и чи иста зоз документами упущена на дальши поступок и одлучоване.

Захистнік гражданох обвісцени же зоз додатним преверйованьом утверджене же жалба Республічного явного правобраниельства виявена у другей управній стварі, односно на друге ришенню, як и же з гришку у електронскій писарніці вязана за ришенню хторе принесене на хасен притужительки. После утверждовання наведзених фактох, Служба „оправомоцнела” спорне ришенню и на тот способ, после вецей як пейц роки, одклоніла недостаток пре хтори притужителька не могла уписац право власніцтва на часц кварцеля хтори нашлідзела од родичох.

ІІІ ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. **Республични геодетски завод** треба же би превжал небходні міри зоз своєї компетенції з цілью воспоставлення механізма з хторим ше ефікасно і благочасового поступа по виявених жалбох у складзе зоз одредбами Закона о общим управним поступку. У шицких случаіах неблагочасового доручовання жалби на одлучоване Міністерству будовательства і урбанизма, потребне утвердзиц одвичательносц конкретнай службеней особи і превжац одвитуюци дисциплінски міри.
2. З ангажованьем шицких компетентных органох, потребне обезпечиц обєдиноване ґрунтовно-кніжних уложкох і збирки документох зоз періода док на моци були ґрунтовни кніжки. То оможліви гражданом же би, без потерашніх проблемох, доставали копію документа з хторим ше доказує основ за пременки окончени на нерухомосцох.
3. Небходне превжац одвитуюци міри хтори унапрямени на подзвиговане капацитетох за ефікасну роботу **Служби за катастэр нерухомосцох**. З тим цілью потребне розпатриц і можлівосц ангажованя потребного числа вивершитељох, же би ше оможлівело Службом же би на квалитетни способ і у зоз законом предписаних терминох окончовали роботи зоз своєї компетенції.

Міністерство будовательства і урбанизма

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Прилапени Закон о окремых условийох за упіс права власносци на обектах хтори вибудовані без будовательней дозволи, хторим оможлівени упіс права власносци на обекти лібо частци обекту хтори без будовательней дозволи вибудовані до 11. септембра 2009. року²⁷⁶.

2. Результаты работы Защитніка гражданох

- 1.1. З препоруку Защитніка гражданох одклонене препущене у роботи Міністерства будовательства і урбанизма хторе, з преображенем, упуцело притужителіови обгрунтуюци писмени одвіт на петиції з хторима ініціровани вименки і дополнення Закона о державным мераню и катастру.
- 1.2. З думаньем Защитніка гражданох з децембра 2013. року, указане на небходносц пребераня одвитуюцих мирох на подзвигованю капацитетох за ефікаснейшу роботу зоз жалбами хтори виявени на ришения Служби за катастэр нерухомосцох, при чим визначене же прето треба ангажовац/запошліц одвітуюце число вивершитељох.

276 „Службени глашнік РС”, чс. 26/13

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Як и скрейших роках, Міністерство будівельства і урбанизма і у 2013. року неблагочасово (после зоз законом предписаного рока од двох мешацох, та аж і веци роках после виявовання жалби) одлучує о жалбох на ришеня Служби за катастар нерухомосцю.
- 3.2. Неришоване проблема слабих кадровських і технічних капацитетох Міністерства будівельства і урбанизма очежує тому органу окончоване роботох зоз своєї компетентносци у полним обсягу, уключуюци и витворйоване зоз законом предписаней обовязки сотрудніцтва зоз Заштитніком гражданох.

4. Найзначнєйши препоруки, думаня и законодавни ініціативи Заштитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. У тим ресору нєт неприлапени препоруки лєбо думаня.

5. Обґрунтоване

Як и у скрейших періодох кед ше подношело звит, найвекши проблем у роботи Міністерства будівельства і урбанизма у обласци мераня и катастра нерухомосцюх представя неблагочасове одлучоване по жалбох на ришеня Служби за катастар нерухомосцюх, з чим ше кождодньово потупює Устав и зоз законом загарантовани права гражданох.

Проблем сотрудніцтва Міністерства зоз Фахову службу Заштитніка гражданох и далей присутни. Поступки контроли роботи того органу тирваю дружей як цо небходиме, дакеди и дружей од рока, бо компетентни у Міністерству нє почитовали зоз законом утвердину обовязку же би одвітовали на вимоги Заштитніка гражданох и доручели му глєдані информациі у за тото одредзеним року.

Потребне скруциц увагу же єст ситуациі кед подношитель притужби, после порушованя поступка, обвисци же приял другоступньове ришене, ал€ о тим Заштитнік гражданох нє достава одвітуюци информацию од Міністерства.

З цильом унапредзеня роботи и воспоставяня квалитетнейшого и ефикаснейшого сотрудніцтва, преберани розлични мири.

У децембру 2013. року отримана схадзка у Міністерству будівельства і урбанизма, на хторей Заштитнік гражданох скруцел увагу на нерикладно длуге тирване другоступньовых поступкох, як и же у поступкох хтори порушаны по притужбох гражданох Міністерство неблагочасово доручує глєдані вияшненя и на тот способ нє сполнює законску обовязку сотрудніцтва зоз Заштитніком гражданох.

Міністерство указало порихтаносц за унапредзоване сотрудніцтва зоз Заштитніком гражданох, як и же у законских терминох сполнює свой обовязки гу гражданом, ал€ визначене же 11 вивершител€ реално нє маю можлівосц же би ажурно поступали у веци як 27 тисячи потераз приятих предметох. Пре тоту причину, Заштитнік гражданох з даваньном думаня указал на небходимосц же би ше превжало одвітуюци мири на подзвиговану капацитетох за ефикаснейшу роботу, а окреме на потребу звекшаня числа вивершитељох у Оддзеленю за управни роботи у обласци мераня и катастра нерухомосцюх.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Неприношене одлуки по жалби у предписанум термину

Притужитель наводзи же виявел жалбу на ришене Служби за катастэр нерухомосцох зоз 2011. рок. И попри тим же рок за одлучоване давно прешол, гоч упущены веций ургенциі, Министерство будовательства и урбанизма не принесло другоступньове ришене.

На початку 2013. року по притужби порушани поступок контроли роботи того органу. Аж после ургенциі, Министерство доручело ришене же притужба основана и же ше о поднешеней жалби будзе одлучовац у року од 30 дньох.

Кед прешол предвидзены рок, хтори у конкретним случаю сам орган одредзел за приношене другоступньовей одлуки, з нову ургенцию од Министерства вимагане же бы ше вияшнело чи у медзичаше принесене ришене по предметней жалби.

Другоступньове ришене з хторым жалбене ришене понішнене и предмет ознова врацени на поступане и одлучоване, Министерство принесло у юнию 2013. року, после чого поступок по притужби обуставени.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. З цільом злєпшання ажурносци и квалитета роботи, необхідне запошліц/ангажовац одвітуюце число вивершительох, цо би оможлівело ефикаснійшу и квалитетнійшу роботу Оддзелення за управни роботи у обласци мераня и катастра нерухомосцох **Міністерства будовательства и урбанизма**.
2. Пре злєпшане сотрудніцтва **Міністерства будовательства и урбанизма** зоз Фахову службу Защитніка, потребне одредзіц державного службеніка чий задаток будзе же би сотрудзовал зоз Фахову службу Защитніка гражданох пре притужби на роботу Міністерства.

РЕСТИТУЦІЯ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

- 1.1. Прилагени Закон о вименкох Закона о врацаню вжатого маєтку и надополненю²⁷⁷.

2. Результаты работы Защитника граждан

- 2.1. Поступок контроли хтори порушал Защитнік граждан резултовал з інструкцію директора Агенції за реституцію по хторей агенція надалей будзе сама

---

277 „Службени глашнік РС”, число 108/13

зберац документацію небходиму за утвердоване оконносцох о пременкох власніцкай структури на жемі, после одбераня а пред комасацию, гоч то не ёй законска обовязка.

3. Недостатки на державним уровню

3.1. Пре контрадикторни одредби Закона о врацаню вжатого маєтку и надополненю²⁷⁸, Агенция за реституцию не була у можлівосци приношиц ришеня о праву на надополнене.

4. Найзначніші препоруки, думаня и законодавни ініціативи Защитніка гражданох, по хторих не поступене

4.1. У тим ресору нет неприлагени препоруки, думаня ані ініціативи.

5. Обґрунтоване

Граждане у притужбох найчастейше указовали на почежкосци хтори маю у збераню документації хтора потребна за врацане маєтку и надополнене. Як гуторя, безуспішно ше обрацали розличним органом: судским єдинком, општинским управом, историйним архивом, службом за катастер нерухомосцох..., медзитим од шицких доставали обвисценя же им не мож видац гледані документы, бо ше не находза у архиви органох хторим ше обрацели. Источасно, Агенция за реституцию не починала поступане по неподполных вимогох.

Тото представя завадзане, окреме у поступках дзе предмет врацане жемі хтора после одбераня була залапена з поступком комасациі. Кед у питаню парцели хтори унесены до комасацийней маси, з хторей формовани подполно нови и иншаки парцели, Рэспублічны геодэтски завод указовал же неможліве окончиц ідентификацию (по старым мераню) катастэрских парцелох хтори постояли пред комасациую. Тото обґрунтоване зоз фактам же Службы не обязаны превжац ґрунтовну кніжку у цалосци (стан пред комасациую), але лем остатні два стани упису (стан после комасациі), прецо подношительством не може быц видате одвітуюце уверене о историяту пременкох на таких парцелох од хвильки ў наставаня по уход до комасацийней маси.

Медзитим, директор Агенціі за реституцию обвисцел Защитніка гражданох же будуце, маюци у оглядзе почежкосци з хторима ше граждане зочую, Агенция сама по збера документацію небходиму за утвердоване оконносцох о пременкох власніцкай структури на жемі после браня, а пред комасацию. Инструкция директора Агенціі о наведзеним поступаню, по службеней электронскай пошти, упущена шицким державним службеніком Агенціі.

У ситуацыйох кед ше утвердзи же вимога за врацане маєтку и надополнене основане, а нет условия за натуральну реституцию, поступок ше предлужує з цілью надополненя чкоди подношительови вимоги. Агенция мала проблем приступиц приношенню ришеня о праву на надополнене пре контрадикторносци хтори були у одредбох Закона о врацаню вжатого маєтку и надополненю. Полномоцносц ришеня о праву на надополнене правела обовязку держави же би подношительови вимоги виплацела аконтацию у виносу од 10 одсто од основи надополненя. Источасно предписане же бы

---

278 „Службени глашнік РС”, число 72/11

винос надополненя (без хторого не мож обраховац винос аконтациі) бул одредзованы по утвардзованю коефиціента, на предлог министерства хторе компетентне за фінансії, у терміну ад три рокі ад дня обявіўвання явней поволанкі (до 6. 5. 2015. року).

Пре превозіходзене наведзенай ситуацыі і ускладзоване контрадикторных законскіх адредбох, принесены Закон о врацаню вжатага маєтку і надополненю, з хторм предвидзене же бы ше аконтацию надополненя утвардзело і виплацована почало ад 31.3. 2015. року.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНЫ СЛУЧАЇ

Як ришиц проблем, кед ёдна державна агенцыя вимага документ за хтори друга державна агенцыя ма інструкцию же бы го не выдала?

Притужутель поставя питане: „Як ришиц проблем кед ёдна державна агенцыя вимага документ за хтори друга державна агенцыя ма інструкцию же бы го не видала?”. Наводзі же бы обрацел компетентнай Службы за катастэр нерухомосцох пре доставана увереня о пременках і правох власніцтва на катастэрскіх парцелох ад хвилькі іх наставаня до уходу до комасацийнай масі. Достал потвердзене же Служба не у можлівосці выдаць магане уверене.

Потым же обрацел компетентнай Судскай ёдинкі, Општynскай управы, Історыйскім архівом, але од шыцкіх достал обвісцена же су не у можлівосці выдаць магу потребную документацію. Істачасно, Агенцыя за реституцыю го обвісцела же його предмет не будзе ришуць док не приложи наведзене ришене.

После притужби порушаны поступки контролі роботы Рэспублічнага геодэзічнага завода і Агенцыі за реституцыю.

После обгрунтавання Завода, прецо притужительови не можу выдаць одвітуюце уверене о исторыя пременках на предметных парцелох ад хвилькі іх наставаня

По уход до комасацийнай масі, директор Агенцыі за реституцыю указаў же тот орган убудуце сам будзе збераць документацію хтара необходна за утвардзоване оконкосцох о пременках власніцкай структуры на жэмы после браня а пред комасацію, пасле чого окончени поступок по притужби.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛІПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНЫ УПРАВЫ

1. З новіма віменкамі і дополненнями Закона потребне превозисць проблеми хторм замеркованы у поступкох врацаня маєтку і надополненя.

ЕЛЕМЕНТАРНЫ НЕПОГОДИ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцігнуца держави

1.1. У періодзе подношэння звиту не зазначены значнейши посцігнуца держави у тей обласці.

2. Результати роботи Защитніка гражданох

- 2.1. З цильом заєдніцького діловання на унапредованю и захисти правох и шлєбодох гражданох, Защитнік гражданох упуцел началнікови Сектора за позарядово ситуациї, Министерства нукашіх роботох Нарис думаня з хторим би ше Влади указало на потребу приношеня одвітуючих предписаньох зоз єй компетенциї, пре регулюванє поступкох санациї, односно додзельованя средствох за вибудов нових лєбо оправянє квартирельных обектох хтори очкодовани у елементарних непогодах и других нещесцох, и установйованю критериюмох з хторима ше оможліви ровноправни третман и правна сигурносц гражданох у тих поступкох.
- 2.2. Защитнік гражданох скруцел увагу Городскому штабу за позарядово ситуациї Кралево и другим компетентним органом локалней самоуправи же би у ситуацийох кед нє можліве на сигурни и нєдвосмислови способ утвердзиц шицки одлучни факти и околносци, вше треба же би водзели рахунка о справедлівим поступаню, у найлєпшим интересу гражданох и же би їх одлуки нє потупйовали права хтори гражданом припадаю.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Нє принесени предписаня з хторима ше регулує поступок санациї чкоди и додзельованє гражданом средства за вибудов и оправянє квартирельных обектох хтори очкодовани у елементарних непогодах и других нещесцох.
- 3.2. По вимогох гражданох нє приноши ше акти зоз обгрунтованьом принесеней одлуки и упутством о правним средству.

4. Найзначнєйши препоруки, думаня и законодавни ініціативи Защитніка гражданох, по хторих нє поступене

- 4.1. Городски штаб за позарядово ситуациї Кралево нє прилапел препоруку Защитніка гражданох же би превжал шицки міри з хторима розполага з цильом цо цалоснєйшого и точнєйшого утвердзованя фактох и околносцох хтори значни за приношенє правилней и справедлівей одлуки по вимоги притужительки.

5. Обгрунтованє

Защитнікови гражданох обрацели ше вецей гражданє Кралево, Колубарского округа и других локалних самоуправох чийо квартирельни и діловни обекти зніщени лєбо очкодовани у трешеню жеми и других елементарних непогодах.

У своїх притужбох виражую незадовољство з роботу компетентных органох локалней самоуправи у поступку по їх вимогох за санацию, односно додзельованє средствох за одклоньованє чкоди хтора на їх квартирельных обектох настала пре елементарну непогоду.

Найчастейшу причину незадовољства представя факт же подношитель вимогох нє упознати зоз причинами пре хтори нє витворюю право на санацию чкоди лєбо

додзельоване средствах солідарнай помоці, я́год і же не маю можлівосць же бі виявіли пригварку, жалбу лібо друге правне средство, бо акт компетентнага органа з хторым су незадовольны не ма упутство о правним средству.

Не уходзаци до оцени оправданосци конкретных вимогах лібо пригварох, Заштитнік гражданох, поступаючи по поднёшених притужбох, штабом за позарядово ситуації и другім органам локальнай самоуправы указава на обовязку же бі подношітельством даручэли обгруntоване одлуки и упутство о правним средству, бо бім им так було оможлівене же бі, док ше упознаю зоз причинамі хтори упльювали на одлуку принесену по ёх вимоги, евентуално, порушали механізэм контроли и превипитоване одлуки з хтору су незадовольны, чо спада до ёх основных зоз Уставом загарантаваных правох.

Зоз спатраньем предписаньех хтори ше занімаю зоз поступаньем у позарядовых ситуациях, констатаване же поступок по вимогах гражданох за надополнене чкоди хтори настала у елементарных непогодах и других нещесцох не регулювані на єдинствени способ, ясни, напредок познати способ. Кед бі не були предписаны термини, поступок и критериюми на основі хторих ше утverдзуе рядошлід гражданох за додзельоване средствах за санацию чкоди (ранговане), як і же не предписане правне средство и орган компетентны же бі превипитал/оценел правилносць и законітосьць принесеных одлукох.

Прето постоі потреба же бі ше регулювало поступане органох локальнай самоуправы по вимогах гражданох за санцию лібо вибудов очкодаваних обекта, як и надополнене другей чкоди хтора настала у елементарных непогодах. У тим смыслу, потребне установиць блізши критериюми на основу хторих бі бул утverдзены шор першэнства – приоритет за санацию-вибудов очкодаваних обекта на подручу локальнай самоуправы хтору залапела елементарна непогода. Заинтересавані граждане треба же бі оможлівели увид до спискох приоритета и документацию на основі хторей су формавані, же бі ше на найменшу міру зведла можлівосць за неровноправни третмані гражданох при додзельованю средствах солідарнай помоці и на небекітвне, непредвидліве и нетранспарентне поступане компетентных службених особох и органох, чо при ўвесьмі виволує чувство сумні и правней несигурносці.

Істочасно, треба установиць двоступньюосць одлучаваня, маючи у оглядзе же то спада до основных правох и шлебодах хтори прокламавані у Уставу Рэспублікі Сербії²⁷⁹, односно утverдзиць хторе правне средство мож виявиць проців одлуки хтора принесена по вимоги за санацию очкодаваних/вибудов поваляних обекта лібо доставане одвитуючых надополненых пре одклонівоване чкоди хтора виволана зоз елементарну непогоду.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНЫ СЛУЧАЇ

Одлучоване по вимоги за надополнівоване чкоди

Притужитель ше пре саніроване чкоди хтора настала у елементарнай непогоды, обрацел компетентнага Штабу за елементарнай непогоды и гледал материяльну помоць, указуючи же пре велькі наношеніска шнігу пришло до валяня крові на фамелійным квартирельным обекту прецо шыцко у хижі страдало, а у хижі вецей не могло бываць.

---

279 „Службени глашнік РС”, число 98/06

Понеже по його вимоги нє принесена одлука, притужитель ше обрацел председательови општини и општинскай ради, од хторых вимагал пеннежну помоц за куповане материялу за оправяне кровней конструкциі и закрица же би на тот способ защицел остаток обекту. Општанска рада обвисцела притужителя же на схадзки розпатрена, а потым одбита його вимога за надополнене чкоди.

З цільом оцени наводох хтори винесени у притужби, Защитнік гражданох гледал інформацию чи по вимоги тужителя принесена одлука зоз обґрунтованьом и упутством о правним средству.

Защитнікови гражданох указане же Штаб у цалосци упознати зоз ситуацию у хто-рэй ше притужитель нашол. Источашнє указане же на основи запровадзеного превер-йованя, з увидом до ришеня компетентней порційней управи о утвердзованю порції на маєток, установлене же притужитель нє быва у очкодаваним обекту, ал€ на другей адреси, у обекту хторому є тиж власнік. Од компетентнага органа, Општинскай ради, притужильови доручене обвисцене же його вимога одбита, ал€ окремна одлука зоз обґрунтованьом и упутством о правним средству нє принесена.

Защитнік гражданох указал притужильови же у наиходззям периоду предложи Влады же би, з приношэнью одвітуючых предписаньох зоз своєй компетенцыі, ре-головала поступок надополненя чкоди.

III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЄПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНЫ УПРАВИ

1. Влада треба же би принесла предписаня з хторима ушори поступок санациі чкоди и додзельоване гражданом средства за вибудов/оправяне з елементар-німа непогодамі и другіма нєщесцамі зніщених/очкодаваних обектах, а окре-ме же би установела критериюмі з хторима ше оможліви ровноправни третман и правна сигурносц гражданох у тих поступкох.

2.16. РЕСОРИ ЕНЕРГЕТИКИ И РУДАРСТВА, ЖИВОТНОГО ШТРЕДКУ, ПОЛЬОПРИВРЕДИ, ТАРГОВИНИ, ЛЕСАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДИ, ИНФРАСТРУКТУРИ, ТРАНСПОРТУ, ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИИ И РОБНИХ РЕЗЕРВОХ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Принесена Стратегия зашити трошительох за период 2013-2018. рок.
- 1.2. Принесена нова Уредба о енергетски защищенному купцови, односно загроженному хасновательови цеплотней енергії.
- 1.3. Принесена Уредба о условийох випоручованя и подмирйованя зоз електричну енергію²⁸⁰.
- 1.4. З приношеньом Одлуки Управного одбору Явного подприємства „Електропривреда Сербії” велькому числу гражданох дати олєгчаня за вимирйоване „старого длуства” за превжату електричну енергію²⁸¹
- 1.5. ЯП „Електропривреда Сербії” з цильом либерализації тарговища основало привредне дружтво „ЕПС Подмирйоване” хторе постало явни подмирйовач шицких тарифних купцох.
- 1.6. Економскей комиссії Зєдинених наційох за Європу доручени Други національни звит о запровадзованю Конвенції о доступносци информацииох, участвованю явносци у приношенню одлукох и праву на правну зашиту у питаньох животного штредку (Архуска конвенция)

2. Результати роботи Защитніка гражданох

- 2.1. Препорука Защитніка гражданох упущена Министерству енергетики, розвою и зашити животного штредку допринесла же би ше принесло нову Уредбу о енергетски защищенному купцови, односно заграженному хасновательови цеплотней енергії.

---

280 „Службени глашнік РС”, число 63/13

281 Одлука УО ЯП „Електропривреда Сербії” число 2233/3-13

- 2.2. Думане Защитніка гражданох упуцене ЯП „Електропривреда Сербії” з хторим указане на необходносць приношения актох з хторима ше утврдзи єдинствени критериюми и условия за ре-програму и часточне одпушчоване длуствох тарифных купцох, допринесло же би ше на систематични и єдинствени способ ришело питане репограми и виплацована длуства за потрошену електричну енергію.
- 2.3. Порушани поступки контроли правилносци и законітосци роботи державних органох и явних подприємствох у обласци енергетики, допринесли унапредованю положеня купцох енергентох.
- 2.4. Нарис звиту Защитніка гражданох о притужбох на роботу ЯП „Електропривреда Сербії” и зависних привредних дружтвох за подмирйоване и дистрибуцию електричнай енергії упуцени компетентному міністерству, допринесло цалосному спатраню и уплівовал же би були видліви найвекши проблеми з хторима ше зочую граждане, як крайні купци електричнай енергії.
- 2.5. Защитнік гражданох доручел прилог за пририхтоване Другого національног звита о запровадзованю Конвенції о доступносци інформациох, участвованю явносци у приношенню одлукох и праву на правну зашту у питаньох животнаго штредку (Архуска конвенция).
- 2.6. Препоруки и други активносци Защитніка гражданох у случаю розпушовальни олова у месце Заяча, уплівовал же би були видліви проблеми у витворйованю права гражданох на здрави животни штредок и здраве.
- 2.7. Препоруки Защитніка гражданох хтори упуцени Міністэрству польопривреди, лесарства и водопривреди, же би врацело на роботне место шефа одсека республичнай ветеринарскай інспекцыї за Ябланицким округом, бувшого ветеринарскаго інспектара хтори приявел организовані незаконітосци и неправилносци у роботи ветеринарскай інспекцыї, допринесли лепшай зашту здравя жительства того округу и скруцели увагу явносци на нужносць и значене защищти узбуньовачох.
- 2.8. З явним поволованьом компетентных міністерствох на одвичательносць у окончованю должностносци, Защитнік гражданох допринесол лепшай информованосци гражданох о загроженосци їх здравя у афери „афлатоксин”.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Ані после приношения новей Уредби о енергетски защиценому купцови, однозначно защиценому хасновательови цеплотней енергії, ище вше не регуловани способ и условия здобуваня статуса енергетски защиценого купца и загроженого хаснователя цеплотней енергії.
- 3.2. Не воспоставени адекватни и ділоторни двоступньови поступок у заштити правох купцох енергентох як доброх од общого экономского интереса.
- 3.3. Привредни дружтва за дистрибуцию електричнай енергії не поступаю у складзе зоз Законом о енергетики и з Уредбу о условийох випоручования и подмирйования з електричну енергію и з тим наноша вельку материялну чкуду гражданом.

- 3.4. Нёришени маєтно-правни одношения медзі инвеститорамі і купцамі нेірухомсцох і статус у хторым ше находзі вельке число нелегальнага вібудаваніх об'ектаў, генерую коруптивны потенцыял хторы значна очежуе приступ граѓанаў гуа электроенергетскай системі.
- 3.5. Не одклонены жридла загадзеня животнага штредку у Заячи, а моніторинг заўданосці жемі і воді не окончаваны поряднене. Податкі о оконченай контролі не були у потребней міри доступні явносці.

4. Найзначнейши препоруки, думаня и законодавані ініцыятывы Заштитніка граѓанаў, по хтохіх не поступене

- 4.1. Не поступене по шлідуюючых предлохах за злешшане положення граѓанаў у одношэнню на органы управы зоз Рочнага звіту Заштитніка граѓанаў за 2012. рок:
  - же бы прывредны дружтва хтори окончую явны ёвласця і окончую дзялносці од общага дружтвенага интереса унапредзели свою роботу і не хасновали свой домінантны положене, односно же бы з дружтвено одвічательным ділованьнем, як і з притримованьнем важаючых правных предписаньго, допрынёсли ёфікасней і транспарентней роботы окончавальлюх явных ёвласцяў, односно унапредзели заштуту і вітворыване людскіх шлебодаў і прав граѓанаў.
- 4.2. Не прилапена у подполносці препорука Заштитніка граѓанаў хтора упушчана Міністэрству енергетики, развою і заштуту животнага штредку же бы без одзагавання прирхтала і доставела Владі предлог акта о критериюмах, спосабу заштуты, условійго, роках і поступку за утвардзоване статуса енергетски защищеннага купца. З предлога акта віхабена категорыя купца чий живот лібо здраве і/лібо живот лібо здраве членох іх фамелійох можу буць загрожены з обуставу лібо ограничэннем електричнай енергіі лібо природнага газу прэ здравствені становішча, інвалидносці лібо фізичнай неспособносці.
- 4.3. Міністэрство енергетики, развою і заштуту животнага штредку не поступило по препоруках Заштитніка граѓанаў і обезпечило цалосні і порядні моніторинг заўданосці животнага штредку у Заячи.

5. Обгрунтаване

Поступаючы по думаню і препоруки Заштитніка граѓанаў, Влада принесла Уредбу о енергетски защищенному купцові, односно заграженному хасновательеві цеплотнай енергіі з чиём ступаньнем на моц престала важыц предходно принесена Уредба о енергетски защищенному купцові. Постоі сумня до подполней ускладзеносці Уредби зоз Законам о енергетики.

З приношэннем Закона вітворены оправдани правны очекаваны одредзеней категоріі граѓанаў же достаню статус купца хторы годзен вімирываці свой обовязкі на час і плаціц зменшану цену електричнай енергіі. З приношэннем Уредби зоз наведзеним змістом тата онеможлівене, та очекаваны граѓанаў зневерены, а законска одредба остала часточно сполненна.

Захистнік громаданох у предходним періодзе веци раз з актами указовал на необхідносць приношення акта о способе и условий плаценя друства за електричну енергію на рати, з цильом же би наведзене питане было ришенне на систематични и єдинствени способ маючи у оглядзе же друства хтори громадане маю туту Електропривреди Сербії барз вельки. Проблем часточно ришени зоз запровадзованьом Одлуки УО ЕПС-а о репограми друствох, але и далей остало отворене питане наплацована старих погледованьох и примена процівуставней методи обраховівання зацагуючей камати хтора приведла до енормно вельких друствох громаданох.

З огляdom же формоване привредного дружтва за подмирйоване з електричну енергію „ЕПС Подмирйоване“ приведло до веци проблемах и звекшаня числа притужбох громаданох, указала же потреба же би Захистнік громаданох пририхтал звит о стану у обласци права купцох електричні енергії. Звит пририхтани на основу податкох и фактох хтори позберані док ше робело з притужбами громаданох, а з цильом ришования системских питаньох у ресору енергетики, же би ше тирвацо унапредзело стан правох купцох електричні енергії у Республики Сербії.

Маючи у оглядзе зложеноносць проблема, значене хторе їх правилне ришоване ма, як за діловане наведзених явних подприємствах, так и за громаданох Сербії, як и за виражену дзеку и вельке число активносцюх хтори пребера Министерство енергетики, розвою и захити животнаго штредку и ЯП „Електропривреда Сербії“, Захистнік громаданох думал же доцильне податки до хторых дошол на тот способ оможлівиц же би були доступни явносци, даваючи потримовку шицким активносцом хтори маю за циль одклоньоване потераз замеркованих недостаткох.

Нарис звиту упуцени Министерству енергетики, розвою и захити животнаго штредку облапя анализу найзначнінейших проблемах и формох у хторих ше зявлюю, а хтори найчастейше предмет притужби громаданох, а одноша ше на: витворйоване правох енергетски защищених купцох, елементы рахунка и обраховіване камати, недостаток правных средствах и правнай захити, утверdzоване неновласценого хаснования електричні енергії, квалитет випорученей електричні енергії, ненісправносць мерных апаратох, ненможлівосць приключована на електроенергетску систему и статус безправного хаснователя, неночитоване судских одлукох, корупцию, цихосц адміністрації и ненкоректне одношене занятих у привредних дружтвох за дистрибуцию електричні енергії.

Прициснути з егзистенціялними проблемами, громадане ше ридко явлю Захистнікови громаданох указуючи на потупене права на здрави животни штредок. Притужби тей файти творя меней од 1 одсто вкупно приятих притужбох у 2013. року. Притужби з хторима громадане указовали на потупйоване права на здрави животни штредок найчастейше ше одноша на захиту од галайку у урбаних штредкох, загадзене воздуху, жемі и води пре чкодліви емісії привредних пошореньох, загадзене животнога штредку пре неніфахове и одкладане шмеца и опасных матерійох на неніпредписані способ, блізкосц трафо станіцох и ТВ предайнікох при квартирльных обектах и др. Притужби часто подноша групи громаданох лібо здружения хтори своёю цілі витворюю у обласци захити животнаго штредку. Поступаючи по притужбох хтори ше одноша на роботу розпуштовальні олова у месце Заяча, Захистнік громаданох препоручел Министерству енергетики, розвою и захити животнаго штредку же би кождодньово, док постоеї потреба, запровадзовало бране образцох и анализу загадзеносци воздуха, же би

порядно брало образцы поверховых и подземных вод, воды за пице и жеми и запровадзывало анализу загадзеносци, же би результаты тих анализах у интервалох од найвецей седем дні, объяло на интернет боку Агенціі за заштуту животнага штредку як и же ше би, найменей раз мешачно, подношэло звит жительствама Заяча о результате запровадзеных анализах. Министэрству тиж препоручене же би ведно з другімі компетентнымі інституцыямі воспоставело механізмы: сталнага моніторинга загадзеносци воды, воздуху и жемі і емісійах загадзуючых матерыйох, поряднага і цалоснага обвісцавання заінтересованай явносці о результатах моніторинга і пла-новання і вібудові обектаў і інсталаций хторы обезпечую тирваци і сигурны ри-шеня за адклоньване загадзуючых і опасных матерыйох.

У контролней нащыві місту Заяча, Защитнік граѓданох утвардзел же Министэрство енергетики, розвою і заштуту животнага штредку не поступело по препоруках Защитніка граѓданох, гоч у обвісценых хторе доручавало тей контролней інститу-цыї твердзело іншак. Порядно ше мера загадзеносці воздуху у Заячи, а Министэрство обезпечэло средства за початак работы на санациі ткв „історыіней депоніі“. З друго-го боку, у подполносці віхабена контрола загадзеносци жемі, а нездоступны податки о контролі загадзеносци воды.

Реагуюці на знёмиреносці граѓданох пре супротні информации о можлівай нен-справносці і чкодлівосці млека за здраве, Защитнік граѓданох явно поволаў компе-тентных министроў і других функцыонераў на одвічательносці у окончаванію должносты, а насампредз енергічнайши міри же би ше зопарло опасносці за здраве граѓданох і точно, нэдвосмислову і швидко информавало явносці, месца же би з процівсловни-ма віявамі і гестамі граѓданох збуньовало. Защитнік граѓданох скруцел увагу же пи-тане здравя граѓданох треба же би было пріоритет у работі органоў явней власці. Істочасно, указаў на слуčай рэспублічнага ветеринарскага інспектара хторы рокамі назадок службено обвісцавал і подношэл пріяви пре незаконітосці на драгі пожыві од продуктователя по трошкітэ, прецо му грожене і прецо незаконітэ страцел зване, а цо констатавалі компетентны органы, уключуюці і жалбену комисію Влады і Аген-цыю за борбу праців корупцыі.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНЫ СЛУЧАЇ

Невітворыўване права енергетски защицэнага купца

Притужитель, поволуюці ше на член 149. Закона о енергетики, хторы регулюе пи-тане статуса особох хторым з прэтаргованьем лёбо огранічованьем віпоруки елек-тричнай енергіі лёбо природнага газу пре здравственні стан, інвалідносці лёбо фі-зичнай нэспособносці може быць заграждены живот лёбо здраве, пробовал вітворыц змен-шане рахункох за віпоручену електричну енергію на основу права з катэгоріі енер-гетски защицэнага купца, з оглядом на тото же ёден од членох його газдовства хоруе од церебральнай паралізі зоз ступнем інвалідносці од 100 одсто. Медзітим, компе-тентны службі у „Електродистрыбуцыі Вране“ притужителя обвісцели же, і попри тым же поднёшена неподполнна документація, на основу Уредби о енергетски защицэному купцові, не може вітворыц тога право, бо не сполнюе условия хторы предвидзены з на-ведзеным актом.

Защитнік гражданох з думаньем указал на окреме чувствительне положене наведзеней категорії жительства и потребу же би державни органи регуловали ёй статус з подзаконским актом у складзе з одредбами Закона о енергетики.

*Непоступане по вимоги власніка за претагроване
випоручованя електричнай енергії*

Защитнікови гражданох ше обращал притужиль, нашліднік хижі у хторей быва безправно уселена особа хтора му онеможлівює приход до хижі и источасно одбива виселіц ше з ней. Притужиль, як власнік одчитовача на наведзеней адреси, подноши Привредному дружтву за дистрибуцыю електричнай енергії „Електродистрибуция Београд“ вимогу за претарговане випоручованя електричнай енергії. Медзитим, наведзене привредне дружтво не поступало по поднешеней вимоги благочасово, але аж после шейсц мешацох, при чим безправно уселена особа, гоч хасновала електричну енергію, исту не плацела, прецо Електродистрибуция Београд од притужителя, як власніка хижі и регістрованого хаснователя по наведзеним одчитовачу, погледуе надополнене за потрошенну електричну енергію. Понеже притужиль одбил виплаты наведзене надополнене, думаюци же компетентни служби Електродистрибуции Београд поступали незаконіто и неблагочасово, випоручоване електричнай енергії не обновене. Поступаюци по притужуби, Защитнік гражданох у поступку контроли законітосци и правилносци роботи упурел препоруку Електродистрибуции Београд же би без одкладаня утверdzело винос потрошенней електричнай енергії за період од момента подношения звиту за претагроване випоручованя до момента претагрованя випоручованя електричнай енергії, а же за тот винос зменша вкупне длуство купца, та же би го по вимиреню того длуства без одцагованя ознова приключел на мрежу. Електродистрибуция Београд не поступала по препоруки Защитніка гражданох и окончала зменшоване рахунка за випоручену електричну енергію думаюци же не було препущеня у роботи занятых датого привредного дружтва.

Случай Заяча

Защитнік гражданох приял притужби гражданох з места Заяча хтори наведли же їх дзеци виложени трованю з оловом пре препущеня у примени мирох защиты од загадзеня воздуху, води и жемі з роботу розпуштовальні олова. У поступку контроли, утверждзени супротносци у роботи Министерства енергетики, розвою и защиты животнаго штредку и Министерства здравия и упцени препоруки пре нөодложне одклоньоване утверждзених препущеньох (непорядне меране ступня загадзеносци животнаго штредку, небависцоване гражданох, препущоване же би ше запровадзело нову а пред тим уж планована контрола уровня олова у креви при дзецеох) и пре систематичне ришоване вецайдеценийного проблема загадзеня животнаго штредку у Заячи.

З контролну нащиву, Защитнік гражданох утверждзел же Министерство енергетики, розвою и защиты животнаго штредку не поступал по препорукох, бо не було (благочасовей и сталней) контроли загадзеносци воздуху, води и жемі. Схадзка Защитніка гражданох зоз компетентними министрами результатовала з порядним провадзенем загадзеносци воздуха, обявіўваньем податкох о тим на веб-сайту Агенціі за защиту животнаго штредку, а по остатніх информацыйох ресорне министерство видвоюло средства за санацию ёдного од жридлох загадзеня (ткв. „историйна депония“).

*Ветеринарски инспектор зменёни после прияйтання организаваных
незаконітосцох и неправилносцох*

У поступку по притужби ветеринарскага инспектора, хторому Агенцыя за борбу праців корупцыі припазнала статус збуньовача, Защитнік гражданох утвардзел же Управа за ветерину, незаконіто зменёла притужителя зоз места шефа адміністраціі ветеринарскай инспекцыі за Ябланицкім округом, потым як прияўлен организаваны незаконітосці и неправилносці. Предпоставлены притужительны усмено наложел же бы одустал ад процесуовання незаконітосцох хторы утвардзел, а колегове приходзели на хижну адресу и знёмиравали фамелію. Гэч особне обвінцел министра, ні преважати ніяки міри. Министерство польопривреды, лесарства и водапривреды ні віправило незаконітосці у разпорядzанью притужителя на нізшэ роботне место ані кед Жалбеная комисія два раз поніщела ришэнне о разпорядзанні.

З нагоды наведзенага Защитнік гражданох упуцел препоруку Министерству польопривреды, лесарства и водапривреды, же бы Управа за ветерину притужителя врацела на роботне место шефа адміністраціі ветеринарскай инспекцыі за Ябланицкім округом лібо на висшэ рукаводзцаце место. Источашніе, Министерству польопривреды, лесарства и водапривреды Защитнік гражданох упуцел препоруку же бы утвардзело хторы рукаводзаци и заняти у Министерству польопривреды, лесарства и водапривреды участвовали у неправилносцох хторы утвардзены з актом Защитніка гражданох и же бы праців ніх превжал зоз законом предписаны міри.

Министерство польопривреды, лесарства и водапривреды ні поступело по препорукох Защитніка гражданох бо, по толкованню Министерства, ніт способ же бы ше новопоставленага шефа адміністраціі зменёло без своеі согласносці.

**III ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАННІ ПОЛОЖЕНЯ ГРАЖДАНОХ
У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНЫ УПРАВЫ**

- 1. Министерство енергетики, розвою и защиты животнага штедку** треба же бы ускладзело Уредби о енергетски защищенному купцові, односно хасновательні цеплотнай енергіі, зоз Законом о енергетики же бы ше створело ўдну заокружену правну систему з хтору ше ушори положене особох хторым з прэтагрованьем лібо огранічованьем випоручована електричнай енергіі лібо природнага газу пре здравствени стан, инвалидносці лібо физичну нэспособносці може буць загрожены живот лібо здраве, як и особом зоз статусом енергетски защищеннага купца.
- 2. Министерство енергетики, розвою и защиты животнага штедку** треба же бы забезпечело ефікасне и благочасове порушоване и водзене поступка з цілью утвардзовання особней одвічательносці занятых у шыцкіх повязаных прыведных дружтвах за дистрибуцыю и подміріване з електричнай енергіі, хторы ділую у рамікох ЯП „Електропривреда Сербія”.
- 3. Агенцыя за енергетику** треба же бы, забезпечуючи прыступ гу системи, пошвешчала окрему увагу контролі часу хтора потребна операторам системи же бы окончэли приключоване на систему, односно одклоніване гришки у случаю прэтарговання випоручована електричнай енергіі.

- 4. Міністерство вонкашнєй и нукашнєй тарговини и телекомуникаций** треба же би пребераюци у найкратшим можлівим року шицки необходни міри и активносци, запровадзело усвоену Стратегію о заштити трошительох у періодзе од 2013. по 2018. рок зоз окремним огляднуком на виробок національней програми заштити загрожених трошительох добрах и услугох од общого економскога интересу.
- 5. Влада** треба же би пририхтала и Народней скупштини предложела усвойоване Закона о заштити трошительох з хтору би була створена правна основа за участоване представнікох здружэння трошительох у експертских групох хтори ділую у обласци енергетики а у роботи регуляторних, контролных и управяцких структурах державного сектору.
- 6. Міністерство енергетики, розвою и заштити животнаго штредку, Міністерство здравя и Міністерство природных ресурсох, рударства и просторнога планована** треба же би, у сотрудніцтве з другими державными органами, органами єдинкох локальней самоуправи, организациями и установами, обезпечели подполне поступане по препорукох Захистніка громаданох хтори упущени пре континуовани, ефикасни и благочасово контроли загадзеносци животнаго штредку у Зяячи и здравя жительох того места, а окреме дзецеох.

2.17. РЕСОРИ СЛУЖБИ БЕЗПЕЧНОСЦИ И НЕЗАВИСНИХ КОНТРОЛНИХ ОРГАНОХ

СЛУЖБА БЕЗПЕЧНОСЦИ

I ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.2. Прилапени Закон о вименкох и дополненьюх Закона о Воєнобезпечноснай агенциї и Воєнообвісцуючай агенциї²⁸².
- 1.3. Уставни суд Сербії преглашал як неуставни одредби Закона о електронских комуникацийох²⁸³, хтори допуштовали применьоване окремих мигох з хорима ше одступа од тайносци писмох и других средствах комуникациї без налогу суда.
- 1.4. Уставни суд преглашал як неуставну одредбу Закона о Безпечносно-інформативнай агенциї²⁸⁴ з хтору предписане одступане од начала неповредзуючосци тайносци писмох и других средствах комуникациї.
- 1.5. Усвоєни Закон о приватним обезпеченю и Закон о детективской діяльносци.

2. Результати роботи Захистніка гражданох

- 2.1. Народна скупщина пременела Закон о Воєнобезпечноснай агенциї и Воєно-обвісцуючай агенциї кед уставни суд на предлог Захистніка гражданох и Повереніка за інформациї од явного значеня и захисту податкох о особи, принесол Одлуку о неуставносци одредби Закона о Воєнобезпечноснай агенциї и Воєнообвісцуючай агенциї.
- 2.2. Народна скупщина усвоєла амандман Захистніка гражданох на член 14. Предлага закону о вименкох и дополненьюх Закона о Воєнобезпечноснай агенциї и Воєнообвісцуючай агенциї.

282 „Службени глашнік РС”, число 88/09, 55/12-одлука УС и 17/13

283 „Службени глашнік РС”, число 44/10

284 „Службени глашнік РС”, число 20/02 и 11/09

2.3. Препорука Защитніка гражданох упуцена Воєнообвісцюючою агенцією, допри-
несла же би ше унапредзело заштиту, особного и професійного інтегритета
и лепшому витворйованю права зоз роботних одношеньох припаднікох ВОА.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Не запровадзена векшина од 14 системских препорукох хтори ведно упуце-
ли Защитнік гражданох и Поверенік за інформації од явного значеня и защи-
ту податкох о особи, з чиїм би ше вивершеннем значно унапредзело гаранції
почитованя правох гражданох у сектору безпечносци.
- 3.2. И далей на моцы одредба Законіка о виновним поступку по хторим поліція,
по налогу явного тужителя, може набавиць евиденцию витвореней телефон-
скай комуникації, хаснованих базных станіцох лібо лоцираць место зоз хторо-
го ше окончує комуникацию.
- 3.3. Припаднікі служби безпечносци хтори у добреј міри укажу на незаконіте и
неправилне поступане у службі часто су жертви вимсцена од хторей нет досц
ефикасней правней ані фактичней заштити.

4. Найзначнійши препоруки, думаня и законодавни ініціатыви Защитніка гражданох, по хторых не поступене

- 4.1. Не поступене по шлідуючих предлогох за злешшане положеня гражданох у
одношено на органы управы зоз Рочного звиту Защитніка гражданох за 2012.
рок:
  - же би ше зединело постояци паралелни технічни можлівосци розличных аген-
цийох и Поліції до єдней, национальней агенції хтора, як провайдер, будзе
даваць технічни услуги хтори небоходни за лапане комуникаційох и других
сигналох шицким авторизованым хасновательом,
  - же би ше зединело процедури гу давательом електронских комуникаційох и
їх обовязки,
  - же би ше оможлівело моцну, правну и фактичну заштиту збуњовачох (окреме
у сектору безпечносци, але и вообще),
  - же би ше обезпечело зазначоване приступу гу телекомуникаційом хтори не
мож висцераць, зоз шицкими податками хтори потребни же би могло окончиц
накнадну контролу законітосци и правилносци приступу,
  - же би ше криминализовало завадзане у вишлідзованю хторе водза независ-
ни контролни державни органы (Защитнік гражданох, Поверенік за інформа-
ції од явного значеня и заштиту податкох о особи, Агенція за борбу проців
корупції, Державна ревізорска інституція, Поверенік за заштиту ровноправ-
носци). Було хторе знємирйоване, грожене лібо други пробована же би ше
уплівовало на притужителя лібо шведка хтори сотрудзуе зоз контролними ор-
ганами треба же би було виновне діло,
  - же би ше обовязали нукашні надпатраюци механізми же би о своїх результатах
од значеня за почитоване людских правох обвісцovali Защитніка гражданох

и компетентни скупштински одбори, окреме у случаіах кед ше оглуши руко-водство органа у хторым су образовани и у случаіах хторы гуторя о збиль-ним наводным лёбо потвердзеним потупенем людских правох,

- же би ше анализовало запровадзоване Закона о тайносци податкох (уключуюци прилапіоване необходных подзаконских актох, декласификацию старых документох, запровадзоване вишлідзования, выдаване безпечносных сертифікатох...), та же би ше розпатрело потребу за приношэнем збильных вимен-кох того закона лёбо приношэння нового закона з хторым би ше обезпечело витворыване цільох пре хтори є принесены;
- же би ше змоцнело капацитет надпатраючих институцийох же би рукавали зоз довирлівима податкамі и же би ше их чувало,
- же би ше усвоюло новы Закон о Безпечносно-інформатывнай агенціі же би ше, медзі іншим, обезпечело предвидзуюцосц у хаснованю окремых мірох,
- же би ше розпатрело полицыйни овласценя обвісцуюцо/безпечносных служ-бох, односно іх участвоване у виновных поступках.

5. Обгрунтovanе

З віменку Закона о Воєнобезпечноснай агенції і Воєнообвісцуюцей агенції усоглашени текст закона зоз Одлуку Уставнаго суда²⁸⁵, з хторым утвардзене же одредби²⁸⁶ Закона о Воєнобезпечноснай агенції не ў согласносци зоз Уставом и же преставаю ва-жиц од 1. юния 2012. року. Спомнути одредби були у супротносци з уставну гаранцыю же кажде одступане од тайносци писмох и других средствах комуникацыя муши буц одобрэне з боку суда. З туту новелу сполнена и ёдна зоз 14 системских препорукох хто-ри Защитнік гражданох и Поверенік за інформациі од явного значеня и заштуту подат-кох о особи упуцели штредком 2012. року.

Народна скупштина прилапела амандман Защитніка гражданох на Предлог зако-на о віменкох и дополненьях Закона о Воєнобезпечноснай агенції и Воєнообвісцую-цей агенції же би, кед ВБА и ВОА дойду до інформацыйох зоз компетенцыі других службох безпечносци лёбо поліцыі, тоти податки и інформаціі доручели другім служ-бом безпечносци кед су од значеня за національну безпечносц, а поліцыі кед ше одно-ша на виновни діла за хтори ше, у складзе зоз одредбами Законіка о виновним поступ-ку, применюю окремы доказны роботы. На тот способ уважени принцип зрозумірносци у роботы спомнутих службох, и обезпечени нормативни рамік за применьоване овла-сценох хтори им зверени віключно пре витворыване ціля пре хтору су им зверени, з чим ше источашнє щици и права гражданох.

Попри одредбох Закона о ВБА и ВОА, Уставні суд у 2013. року преглашэл як не-уставни и подобни одредби ище двох законах. Перша одредба Закона о Безпечносно-інформатывнай агенції, з хтору предписане одступане од начала не повредзуюцосци тайносци писмох и других средствах комуникацыі, бо є не формулована досц ясно и прецизно, цо гражданох и други правни субекты онеможлівюе же би дознали цо правне правило хторого ше у датых околносцох примені, а з тим ше им ускрацуе и можлівосц

---

285 Число IY3-1218/10

286 Член 13. пасус 1, у вязі зоз членом 12. пасус 1. точки 6. и члена 16. пасуса 2. Закона

же би ше щицели од нездопущуюцаго ограничэння правох лёбо од произвольнага миша-
нья до права на почитоване прыватнага жывота и преписована.

Уставны суд, поступаючи по Предлогу Защитніка гражданох и Повереніка за ин-
формациі од явнага значэння и заштуту податкох о особі зоз 2010. року, проглашал як
ненуставны одредби Закона о электронскіх комуникаціях, хторы допуштовали приме-
ніўоване окремых мірох з хторима ше адступа од тайносци писмох и других средствох
комуникаціі не лем у складзе зоз судку адлуку, але и без налогу суда – кед така можлі-
восць предпісана зоз законом, односно на вимогу компетентнага державнага органа.

Защитнік гражданох и Поверенік 2013. року упуцели Уставному суду Предлог за
оцену уставносци одредби Законіка о виновным поступку²⁸⁷ по хторей полиція, по
налогу явнага тужителя, може набавіц евиденцию вітворенай телефонскай кому-
никації, хаснованых базных станіццах лёбо окончиц лоцироване места зоз хторога ше
окончує комуникацыю. Ище ше чека адлуку Уставнага суда по тим предлогу, але мож
очековац же Суд повторы становиско хторе о истым правним питаню ище скорей ясно
заяжал.

II ХАРАКТЕРИСТИЧНИ СЛУЧАЇ

Препущене у роботы Военообвісцуючай агенції Міністерства одбрани

Защитнікови гражданох ше з притужбу обрацел припаднік Военообвісцуючай
агенціі хтори дума же му од хвильки указована на одредзени незаконітосци и непра-
вілносци у роботы Военообвісцуючай агенції, на окреме некоректны способ, потупе-
ни права хтори загарантаваны зоз законом.

После утверджованя же Военообвісцуюча агенція, односно ёй дзепоедни руково-
дителю, поступала неправилно гу свойому припаднікови на чкуду його правох, осо-
бного и префесійного інтегрітета и правох зоз роботнага одношэння, а же то уж кон-
статовал Генералны інспектор службы у рамікох Міністерства одбрани, Защитнік
гражданох упуцел препоруку Военообвісцуючай агенції же би без одкладаня посту-
пела по шыцких препоруках и заключеных зоз звиту Генералнага інспектората з хто-
рима утверджени неправілносци у одношэню Военообвісцуючай агенції гу припадні-
кови, и у роботы Агенції вообще. И попри тим, по препоруках и заключеных зоз звиту
Генералнага інспектората не у подполносци поступене.

Сумня до ненавласценага подслушована

Защитнікови гражданох обрацело ше одредзене число притужительго выражую-
ци сумню же службы беспечносци и полиція ненавласцено надпатраю ёх телефонскай
комуникації. Искуства, медзитим, указали же ше притужителю найчастейше обрацую гу
Защитнікови гражданох скорей як цо вообще и пробовали защицці свой право у од-
вітуюцым правним поступку, при чым за свой твердзеня не понукаю ясну и достаточ-
но прешвежліву аргументацыю, та ше таки притужби углавним одруцуе пре скорейча-
совосць лёбо ненашореносць.

---

287 Член 286. пасус 3 („Службени глашнік РС”, чс. 72/11 и 101/11)

ІІІ ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНИЯ ГРАЖДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНИ УПРАВИ

1. Применіц ефикасни организацийни мири и ИТ ришеня, хторы пошвидшую предходну судску контролу и одлучоване о вимогох за приступ комуникацием и податком о комуникацийох.
2. Влада би требала предложиц, а Скупштина усвоїц, лем таки закони хторы почитую уставні гаранціі хторы ше дотикаю прыватносцы комуникацийох и других людских правох. Думане державных органох хторы воспоставени же би щицели права гражданох Народна скупштина би не требала игноровац.
3. Треба зединіц постояци паралелни технічни можлівосци розличных агенційох и Поліції до ёдней, национальнай агенції хтора, як провайдер, дава технічни услуги хторы небходни за лапане комуникацийох и других сигналох щицким авторизованим хасновательом.
4. Треба зединіц процедуры гу давательюм електронских комуникацийох и їх обовязки.
5. Оможлівиц моцну, правну и фактычну защиту збуньовачох (окреме у сектору безпечносци, але и вообще).
6. Треба обезпечиц зазначоване приступу гу телекомуникацийом хторы не мож висцерац, зоз щицкими податкамі хторы потребни же би могло окончиц начадну контролу законітосци и правилносци приступу.
7. Обезпечиц ефикасни надпатрунак над роботу прыватнаго сектору безпечносци.
8. Криминализовац завадзаня у вишлідзованю хторы водза независни контроли державни органы (Захітнік гражданох, Поверенік за інформації од явного значеня и захиту податкох о особи, Агенція за борбу проців корупції, Державна ревізорска інституція, Поверенік за захиту ровноправносци). Було хторе знєміріоване, грожене лёбо други пробована же би ше уплівовало на притужителя лёбо шведка хторы сотрудзуе зоз контролними органами треба же би було виновне діло.
9. Треба же би ше обовязали нукашні надпатраюци механізми же би о своіх результатах од значеня за почитоване людских правох обвісцovali Защитніка гражданох и компетентны скупшински одбори, окреме у случаіах кед ше оглуши руководство органа у хторым су образовані и у случаіах хторы гуторя о озбильним наводним лёбо потвердзеным потупеню людских правох.
10. Треба аналізовац запровадзоване Закона о тайносци податкох (уключуюци прилагіоване небходных подзаконских актох, декласификацию старых документох, запровадзоване вишлідзованя, видаване безпечносних сертификатах...), та же би ше розпартрело потребу за приношэньюм озбильных віменкох тога закона лёбо приношэння нового закона же би ше обезпечело вітворйоване цільюх пре хтори є принесены.
11. Треба змоцніц капацітэт надпатраюющих інституцийох же би рукавали зоз довірлівима податкамі и же би ше их чувало.
12. Треба усвоїц новы Закон о Безпечносно-інформативнай агенції же би ше, мэдзи іншим, обезпечело предвидзуюцосц у хаснованю окремных мирох.
13. Треба розпатриц поліційни овлаственя обвісцуюцо/безпечносных службох, односно іх участвоване у виновных поступкох.

НЕЗАВИСНИ КОНТРОЛНИ ОРГАНИ

І ПРЕГЛЯД СТАНУ

1. Посцигнуца держави

- 1.1. Усвоєна Национална стратегія за борбу процив корупції у Республики Сербії за період од 2013. до 2018. року²⁸⁸.
- 1.2. Усвоєни Акцийни план за запровадоване Националней стратегії за борбу процив корупції у Республики Сербії за період од 2013. до 2018. року²⁸⁹.
- 1.3. Работна група Министерства правди и державней управи закончела виробок роботней верзії Нариса закона о защите збуњовачох и документ ше од септембра 2013. року находити у явней розправи.
- 1.4. Влада додзелела адекватни просториї за работу служби Повереніка за інформациі од явного значеня и зашиту податкох о особи.

2. Результати роботи Защитніка гражданох

- 1.1. Защитнік гражданох предшедавал роботней групи, оформленей з боку Повереніка за інформациі од явного значеня и зашиту податкох о особи, хтора виробела Модел закона о защите збуњовачох.

3. Недостатки на державним уровню

- 3.1. Не усвоєни Закон о защите збуњовачох, а Нарис закона хтори пририхтала работна група Министерства правди и державней управи барз одступа од Модела закона потриманого з боку домашній и іножемней фаховей явносци.
- 3.2. Положене и улога шицких независніх органох у системи защите збуњовачох не досц прецізно одредзена.
- 3.3. Число занятых у службох независніх органох не провадзи велике число обращаньох гражданох, прецо независні органи не вше у можлівосци поступац у прикладним року.

4. Найзначнійши препоруки, думаня и законодавни ініціативи Защитніка гражданох, по хтохих не поступене

- 1.1. Не поступене по шлідуюючих предлогох за злєпшане положеня гражданох у одношеню на органы управи зоз Рочного звиту Защитніка гражданох за 2012. рок:
  - же би ше оможлівело моцну, правну и фактичну зашиту збуњовачох.

---

288 „Службени глашнік РС”, число 57/13

289 „Службени глашнік РС”, число 79/13

5. Обгрунтоване

Усвойоване Национальнай стратэгіі за борбу праців корупцыі у Рэспубліцы Сербіі за перыод з 2013. да 2018. року и Акцыйнага плана за яго запровадзоване представя нужны крохай у напруженьях же бы ше у найвекшай можлівай міры елиминовало корупцыю, як препечане за эканомски, соціяльны и демакратычны розвой державы.

Маючи у оглядзе факт же ше пошлідкі корупцыі не состоя віключно у охудобіванню дружтва, але и у драстичным паду довірия граўданох до демакратычных інституцій, Захітнік граўданох у своім думані на текст Акцыйнага плана візначае же потребне скращыць час за запровадзоване активносцю на прирхтованію текста Закона о захіті збунтаваных, же бы ше цо скорей дало адекватну захіту шыцким гевтим хторы виступаю у інтересу явносці.

Думане Захітніка граўданох прилагане и очекавало ше швидкі виробок текста закона базаванага на Моделю закона о захіті збунтаваных, прирхтанага з боку роботней групи Повереніка за інформаціі од явного значэння и захіту податкоў о особі, з хтору рукаводзел Захітнік граўданох. Модел, хторы дostaл неподзелену потримовку домашнай и іножемнай фаховай явносці, прешлідзены Миністэрству правды и державнай управы на дальшэ поступане.

Міністэрство першэ формавало свою роботну групу за прирхтоване закона, а потым и представело Нарис закона о захіті збунтаваных, за хторы явно поведзене же ёсць рабены на основы спомнутага Модела закона. Нарис, медзитим, ма и подполну нову одредбу хтора у подполносці одбера смисел и ціль приношэння таго закона. Попры тим, за Захітніка граўданох предвидзую улогу евентуальнага полномоцніка збунтаваных пред судом, хтора ше не ўзвечы органу чиё основныя роботы же бы щыцели права граўданох и контролавали работу органоў явнай власці.

У 2013. року Захітнік граўданох на работу других независімых органоў прыял мале число притужбоў, але ёх число звекшанае у одношэнію на предходні рок.

Граўдане ше поносавали на работу Повереніка за інформаціі од явного значэння и захіту податкоў о особі, Повереніка за захіту ровноправініці, як и на работу Агенціі за борбу праців корупцыі, а з притужбамі углавлім указанае на „цихосці адміністраціі”, односно неподлучане органоў по вімогам граўданох у прикладнім року.

Маючи у оглядзе проблемі з хторымі ше стретаю независімі органы, односно чыслу занятых хторы не провадзі вельке чыслу обращання граўданох гу спомутним органам, не неподзывюе факт же ше притужби на работу спомнутых органоў першэнствено одноша на незажурніці. Захітнік граўданох предочаваў граўданам таго об'ектыўнага оконніці хторы барз упліўную на спольніване законскіх рокаў, а пре хторы Захітнік граўданох не ма основы же бы заключаў же потупіване правох граўданох настава пре незаконітэ лібо неправілне поступане независімых органоў.

ІІ ПРЕДЛОГИ ЗА ЗЛЕПШАНЕ ПОЛОЖЕНЯ ГРАДАНОХ У ОДНОШЕНЮ НА ОРГАНЫ УПРАВЫ

1. Потребне у найкратшым можлівым року принесць Закон о захіті збунтаваных.
2. Потребне змоцніц механізм Агенціі за борбу праців корупцыі за поступане по представкоў, як и звекшац чыслу занятых у службах Повереніка за інформаціі од явного значэння и захіту податкоў о особі.

III ЧАСЦ: МЕДИЇ

3.1. ЛЮДСКИ ПРАВА У ОЧОХ МЕДИЙОХ

З аналізу змистох новинских текстох у 2013. року, хтори ше занімали з людскими правами, мож обачиць селективни, спорадични, барз часто и сенционалистични приступ у вазначованю потупйованя правох гражданох. Таки приступ обачлїви, як у звитох хтори ше одноша на права чувствительних групох, так и у даваню звитох о цалим корпусу других правох, як цо то право на здравствену зашиту, право на справедлїве виплацованє заробку, на пензию и подобне.

И медиї²⁹⁰, як и граждане²⁹¹, наглашенну чувствительносць указую у однoshеню на потупйоване правох дзецеох и женох и фамелийне насилиство. Тексти, окреме кед слово о физичним и психичним насилистве, обявйовани на насловных боках друкованиях медиёх, барз часто з фотографиями злоставяних особох и ёх фамелийох, нє криюци твари дзецеох и нє чуваюци податки на основу котрих дзеци мож идентификовац.

Окремна увага указована у случаюх фамелийного насилиства над женами и дзецми, як и у случаюх насилиства медзи дзецми. Окрем фактографского наводзеня описох спровождання насилиника („бул цихи и мирни сущед”, „знало ше же бие жену”, лєбо „лічел ше на психиатричнай клиніки”) и самого насилиства, мале число медиёх указало увагу пробованьом же би ше глїбше анализовало причини и пошлідки насилиства и анализи мірох хтори органи явней власци и дружтво у цалосци пребера же би ше застановело його пороснуце.

У медийских написох и приложох ше наводзи чежку материялну ситуацию у хто-рой ше находза компетентни служби, ал€ хибя одвitti тих службох о превжатих мірох же би до насилиства нє пришло. Медиї информую же компетентни центри за соціялну роботу нє маю достаточне число людзох анї средства, же поліційни станіци нє маю прецизни информации о поступкох насилиниках, а суди нє маю достаточне число доказох же би насилиника осудзели.

Медийски написи и звити часто сенционалистични и прижемно любопитлїви. Од случая по случай, без нёобходимого уровня етичных скрупулох, подзвигує ше праг у

290 Медийска документация Защитнїка гражданох

291 Перцепция явносци у вязи зоз правами чувствительных групох у Республики Сербии и знане компетентносцох и перцепция роботи Защитнїка гражданох, вигледоване Защитнїка гражданох, 2013

представяню вше насилнейших случованьох, зоз наглашеним гледаньом детальох хто-ри буду сензационалистичны. Ёдни дньово новини уведли у рамикох окремней рубри-ки статистични обробок податкох о жертох фамелійного насильства, цо ёдна файта здогадована. Тото пробоване треба похваліц, бо доприноши стваряню яснейшай сли-ки о розмирох насильства, ал€ є н€достаточне же би ше премен€ло общу климу у явнос-ци, хтора почина здобувац якушык файту имунитету на кождодньово звити о бруталь-ним насильстве.

Медиї порядно даваю звити о потупівованю правох на здравствену заштиту, обра-зован€ и права на роботу. Векшина текстох и звитох фокусована на приказ конкретнаго случаю о хторым медий дава звит и намаганя же би ше тот случай на даяки способ ри-шело. Вше частейше ше обявює информациі о кампаньох за зберан€ пен€жох за дзеци хтори лічен€ муша предлужиц звонка жемі л€бо фамелійох хтори биваю у барз худоби-них условийох, инклузії, н€уплаценим доприносом и заробкох роботніком.

Зоз становиска Защитніка гражданох вше частейше самоорганизован€ гражданох указує же вони починаю трациц надію же держава препозна и риши їх проблеми у каж-додньовим живоце. То, саме по себе, приводзи до питання доцильносц і ефикасносц інституцыйох хтори формовани з цілью же би обезпечели почитован€ правох хтори гражданом припадаю на основи Устава и закона. Граждан€ вшеліяк знаю же з поєди-н€чними акциями н€ можліве дойсц до задоволююцого ришеня, а їх порихтаносц же би ше уключели до акцийох хтори порушую медії треба толковац и як критику на рахунок гломазней и н€продуктивнай системи.

Гоч ше термин корупція барз часто спомина у медийох, случаї корупції ше при-казує селективно. Найчастейше ше дава звити о тих хтори направели коруптивне діло (звичайно о тих зоз предходней власци), мірох хтори нова Влада пребера же би зопар-ла корупцію. Вигл€довацки тексти и прилоги у хторых ше безкомпромисно розодкри-ва учащнікох у корупції вше мен€й, окреме у водзазіх електронских и писаних меди-йох. Такі тексти и прилоги у векшай міри обставаю на дзепо€дных специализаваных порталох л€бо ТВ продукцийох.

Тренды о хторых слово отвераю простор за инструментализацию медийох у по-литичных обраховайованьох л€бо у обраховайованьох медзі розличніма центрами еко-номскей моци, окреме кед ше ма у оглядзе у явносци часто виражени сумнї до корум-пованосци дзепо€дных медийох. Медиї на першым месце у обтужбох и н€ занімаю ше з причинами коруциї. Фокус критики ше преруцує зоз ёдного на другого актера у афе-ри, а ключни информации хтори ше обявює приходза зоз н€ясно дефинаваных жридлох хтори блїзко при вишл€дзованю. Анї інституції анї медії н€ зноша нїяку одвичатель-носц за такі тренд а граждан€, односно читаче и патраче, здобуваю упечаток же цале дружтво плїва у корупції.

3.2. ПОЧИТОВАНЕ ПРАВОХ ГРАЖДАНОХ У МЕДИЙОХ

Медиј у Сербији ће нешко з већеј уваги одноша гу правом гражданох як цо то робели скорей, але таку оцену треба огранчиц на непоштредне одношене гу поединцом о хторих медиј пишу. У сущносци, вше вираженша таблоидизација медијскай сцени објективно загрожує основне право на швидке, објективне и точне информоване хторе засноване на фактох. Место објективнога и точнога информованя хторе засноване на фактох, до першого плану вше вираженше вибива безочне обеговане за тиражом и патреносцу, односно слуханосцу. Гу тому, у дзепоєдних случајох ће драстично отупље основни људски и грађански права, як политичним активистом и ношитэльом явних функцийох на различних уровњох, так и самих гражданох.

Єден з драстичнейших прикладох загрожования правах гражданох то одношене хторе єден таблоид мал гу фамелији хтора зберала помоц же би на лічене до иножемства послала своё барз хоре дзецко. Дзецко, најаль, умарло, а фамелия тижнями обвиньована же утаєла динари хтори назберани за лічене, при чим игноровани податки зоз урядовых жридлох хтори тото негировали.

Медијски здруженя осудзели таки поступок таблоидох, але кампания тирвала и после тих осудох, та и после як урядово обявене же фамелия пенеж хтори назберала за лічене, а хтори не потрошени, придала Институту за мацер и дзецко.

Забригованосц виволує и факт же у дзепоєдних случајох у кампаньох хтори вонда таблоиди участвовали и фаховци хтори явно потупијовали основни правила професији з хтору ше занїмаю. Так єден таблоид пренесол становиско психолога же єден шпивач треба же би ше лічел од алкоголизма, з чим практично потупени два етични кодекси - новинарски и дохторски. Новинарски кодекс забранює преношенне плёткох и клеветох и наклада почитоване приватносци, достоїнства и интегритета людзох о хторих медиј пишу. Етични кодекс психолога обовязує же би „явно не коментаровали податки хтори ше одноша на поединцох чий идентитет обявени, аж анї теди кед тоти поединци даваю согласносц за одкриване свойого идентитета”.

Медиј углавним претаргли з праксу обявована фотографийох порнографскога змиству зоз експлицитнами сценами, але поединечни случај ище постоја. Так єден таблоид прешлого року обявел фотографији интимнога одношена учашнікох серияла „Фарма”. Новинарски здруженя барз оштро реаговали и обявоване таких и подобных змистох не повторене.

Кед слово о одношенню медийох и других центрох моци, обачліви застарююци тренд злохаснованя медийох у политичных и других кампаньох. То окреме виражене у акцийох процив организованого криминала, при чим медії наявую же ше процив дакого водзи вишлідзоване, обтужа го за криминал и наводи зоз вишлідзованя хтори им доставя їх жридла, та явносци их представяю як готови и доказани факти.

З таким приступом ше потупює предпоставка нєвиносци, на чкоду гражданох хтори виложени обтужбом, як и членом їх фамелийом. Медийски здружения на вецей заводи указовали на тот проблем, визначаюци же медії службні не лем одбраніц шлебоду явного слова, але и людску и гражданску шлебоду вообще.

Защитнік гражданох у тей обласци не ма непоштредни компетенциї, а граждане хторих ше притужує на нєкоректни третман у медийох упуцує ше же би ше обрацели гу новинарским здруженьем и медийским асоціаційом лєбо же би защищели свойо права на судзе. Прето барз важне створиц условия за швидке и ефикасне судске процесуване случайох хтори ше одноша на загрожоване людских и гражданских правох у медийох, як и змоцьковац независни регуляторни цела.

Независни регуляторни цела маю окреме велике значене, бо слово о чувствительних питаньох хтори, кед ше их не третира на одвитуюци способ, можу привесц до загрожованя медийских шлебодох. Прето вше лєпше же би ше конфликты ришовало там дзе и настали, у самих медийох, а з помоцу независних регуляторных целох.

Як окреме важни досяг у обласци саморегулациі Защитнік гражданох визначук формоване Совета за друковане, цела у хторим представніки новинарских здруженьюх, медийской индустріи и нєвладового сектора. Було бы барз значне кед би Совет за друковане, хтори ше заніма зоз потупіваниями етичного кодекса у писаних медийох и прима притужби гражданох чийо права загрожени, предлужел з роботу и у наиходзациях роках, та же би достал ширшу дружтвену потримовку.

Рушаюци од того же медийски шлебоди, як єдно з фундаменталних людских правох, подрозумює и одвичательносц за явне виношене податкох и оценох, Защитнік гражданох на вецей заводи у явных наступох указовал на опасносци хтори грожа од вше векшай таблоидизациі и потреби же би ше цеховски здружения, органи явней власци и дружтво у целосци озбильнейше занімали з тим проблемом.

Вше векша таблоидизация медийского простору Сербии потупює людски права, зменшує владане права, девальвує борбу процив корупцыї и одніма довирие до институцийох, а за тато не виновати таблоиды, але поединци знука институцийох.

Громогласни наявівованя гарештованьох, цихи пущаня, податки з довирлівих документох, милиони и біда, фотографії и монтажи, факти и подруцована, медицински картони и рахунки у банки, свадзби и хованя мишаю ше до блациска правди, полуправди и спрэвадзкі у хторей ше вецей не зна хто жертва, хто криминалец, чо правда, а чо зло; чо нагадоване, чо подруцована, а чо стварносц.

У атмосфери у хторей ше „правду“ дзелі з насловами, а не з пресудами, шицки потенціялни, ище нєодкрыти криминалци, насилнікі, без ганьбы и, источано кажде може на дзень лєбо два буц заруцени з плащом героя пред возбудзену масу. Предпоставка нєвиносци щезуе, предписаня и процедуры ше зогинаю по налогу диктата знаних и незнаних интересох, институції и службенікі ше подредзую, место владаню права, потреби же би ше афера разпадла лєбо загашела.

Граждане на тато віше частейше патра як на ёден огромни риалити шоу, хтори велім интересантні до міри же су порихтани плацы, алे у себе віше частейшечувствую же им вони краднє прави живот.

За таблоідизацию, банализацию Сербії не виновати таблоіди, алे поєдински знука інституцийох хтори не знаю, не сцу лібо не шму свойо плани, политики, ідеї и ришения запровадзовац інституціонально, отворено и одвичательно, алे свой ціль посцигую зоз ціню непрозрачнотного и правно и етично нерегулюваного медийскогопростору Сербії.

Така наява не нова у нашей жемі, але остатніх мешацох досстала огромни розмири. На чкоду гражданох и дружтва, та и центрох моцы хтори за себе думаю же су владаре таблоідней медийскай сцени, и веря як и іх предходніки же праве вони тато останю занавіше и же исте, чекке оружие, не вдери скорей лібо познейше, по ніх самих.

(З вияви Заштитніка гражданох Танюг'у, у юния 2013. року)

3.3. ЗАЩИТНІК ГРАЖДАНОХ У МЕДИЙОХ

Векшина сообщеньюх и информацийох Защитніка гражданох у медийох пласованы на информативно нейтрални способ, односно векшина текстох обявени без окремых коментарох, без огляду чи су позитивного чи негативного характеру. Гоч у текстох Защитніка гражданох, окреме у поступкох контроли, наведзены орган хтори направел неправилносць у роботи, векшина новинских текстох не занімала ше далей зоз природу потупеного права, у хторей мири розширене тото зявене, а поготов чи органы у конкретных случайох сполнёли препоруки Защитніка гражданох.

Найвекши простор у медийох информативно позитивного характера, даты у случайох кед Защитнік гражданох указовал на масовне потупйоване правох (ресурс здравства, образованя, загадзеня животнаго штредку).

Случаї як „мала матура”, „пластичны здравствени кніжочки зоз чипом”, „Заяча”, „азиланті”, лёбо „рахунки за електричну енергію” порушали у медийох интересоване за работу державных органох и питання юх одвичательносци. У текстох ше вимага одвичательносци державных органох хтори були задлужени за тоти обласци и становиско Защитніка гражданох.

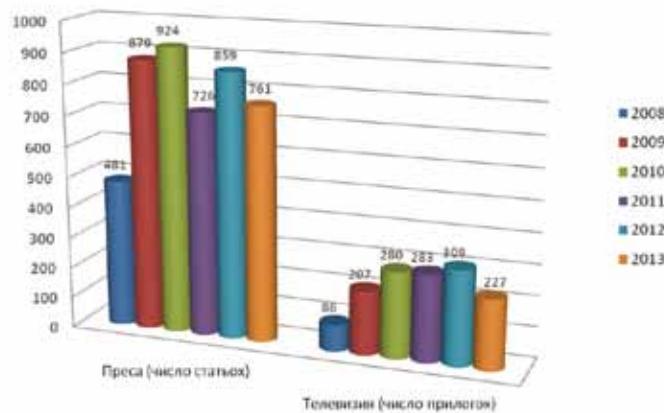
Кед у питаню поєдинечни случаї потупйованя правох гражданох, окреме права на добру управу, ефикасносць, работу и фаховосць органох явней власци, медії указую на даяку файту инертносци, як кед би ше таки зявеня подрозумійвали, односно, на концу ягод и же не спадаю до обласци людских правох. Неправилне поступане органох явней власци найчастейше ше приписує подлим роботним звікнуком хтори характеристични за наш менталитет, а хтори, знова по правилу, не мож пременіц. Одвичательносць державных органох и институцийох гу гражданом не видно, обачліви лем руководитеље хтори добре лёбо подло окончую свою работу. Провадзаци медії здобува ше упечаток же ше ту ище вше водзи борбу за почитоване даскељіх людских правох, тих хтори дакеди тримани як ёдини, и же ше недостаточно дава звити о цалим спектру других правох гражданох.

Сотрудніцтво з медиями у числах

У року у хторым ше дава звит о Защитнікови гражданох обявене дакус меней статі и телевизийни прилоги у одношено на предходни рок. У вкупно 17 анализаваних дневных и тижневых новинах обявена 761 статя рижних жанрох.

Графікон 22 – Защитнік гражданох у медийох у періодзе 2008-2013. рок

Защитнік гражданох у медийох 2008-2013

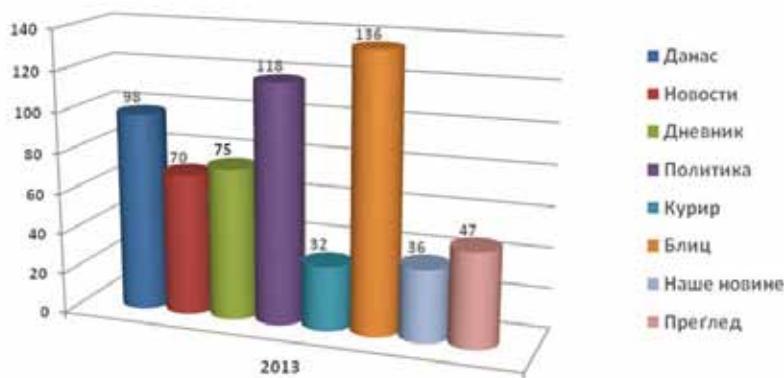

Найвецей тексты обявили дніово новини Політика, Бліц, Данас, Дневнік і Вечэрне новости. Од вкупно 227 прилога на дзвеце тэлевізійох, хторы тата інституция провадзела у 2013. року, найвецей емітовал РТС1, ТВ Б92 і ТВ Пінк і Тэлевізія Хепі.

Медиі о інституціі писали на основы виявов Защитніка гражданох і його заменікох, адносна других функцыонераў, потым на основы звітоў зоз слушаваньго, сообщэньгох лёбо у формі висткі.

Графікон 23 – Число обявох дніовых новинох у 2013. року

Число обявох дніowych новинох

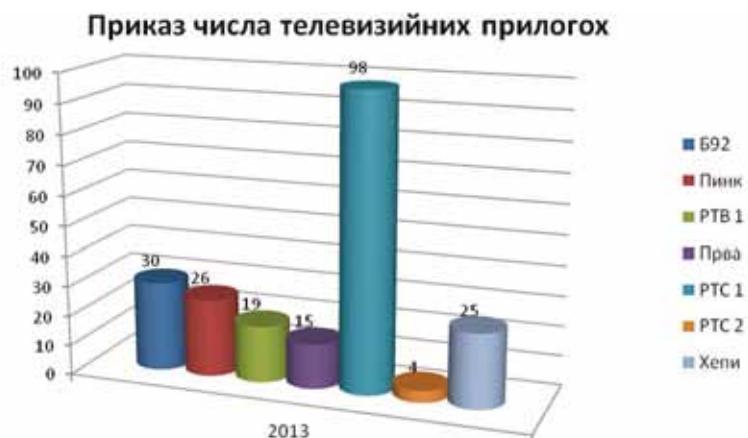

Защитнік гражданох і його заменікі госьцівали на тэлевізіі 18 раз, а причині були актуалны слушаваня у дружтве, адносна активносці тай інституціі.

У пресі за ёден рок обявілі 15 коментары хторы ше одношы на роботу і активносці Защитніка гражданох, найвецей у новінах Данас і Політика. Медзі німа і авторскі тексты самога ѿбдуцмана і його заменікох.

Новінаре у огромным процэнту позітивна реагівалі на ініцыятывы і реагівання Защитніка гражданох. Интервюі обявілі дзвеце, меней як прэшлого року, але вжаты за пиятину вецей вияви.

Графикох 24 – Число телевизийних прилогох у 2013. року

IV ЧАСЦ: СОТРУДНІЦТВО ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ

4.1. СОТРУДНІЦТВО ЗОЗ ДЕРЖАВНИМА ОРГАНAMI ЧИЮ РОБОТУ ЗАЩИТНІК ГРАЖДАНОХ НЕ КОНТРОЛУЄ

Одношене з державними органами чию роботу не контролує – Народну скupштину, Предсидентом Республики, Владу, Уставним судом, судами и явними тужительствами – Защитнік гражданох ше и у тим периодзе даваня звиту трудзел же би их унапредзел.

Зазначене унапредзене сотрудніцтва з Народну скupштину у периодзе у хторим ше дава звит. За Защитніка гражданох окреме важни аспекти сотрудніцтва хтори ше одноша на розпатране ўх Рочних звітох, провадзене поступаня по препорукох хтори упучи и одношене зоз компетентніма скupштинскімі роботнімі целамі.

За розлику од Рочного звиту Защитніка гражданох за 2011. рок, хтори у Народней скupштини розпатрал лем ёден компетентны одбор, Рочни звит за 2012. рок розпатрани на схадзкох Одбора за правосудство, державну управу и локальну самоуправу, Одбора за людски и меншински права и родну ровноправносц, Одбора за роботу, социялни питання, дружтвену уключеноносц и зменшане худобства и Одбора за права дзецка. Злепшана комуникация з одборами, а схадзки на хторих розпатрани Рочни звит Защитніка гражданох були змістови. Народна скupштина на Седмим позарядовим зашеданю у 2013. року, 1. юля 2013. року, принесла Заключеня з нагоди розпатраня Порядного рочного звиту Защитніка гражданох за 2012. рок. З нім, медзи іншим, обовязала Владу же би раз у трох мешацох поднёслася звит о поступаню органох державнай управи и тих хтори маю явни овласценя на републичним уровню по препорукох Защитніка гражданох, указала на потребу вименки дзепоецных законах у складзе з поднёшенима ініцыятывами и думаньем Защитніка гражданох, и вообще, на потребу ажурнейшого поступаня по законодавничых ініцыативох Защитніка гражданох²⁹².

З Акцыйним планом за запровадзоване Национальнай стратегії за борбу процыв корупцыі у Республики Сербії за період 2013-2018. рок и Акцыйным планом за спольньоване препорукох Европской комисії хтори содержані у Рочним звиту о напредованю Республики Сербії у процесу европейских інтеграцийах за 2013. рок, додатно наглашена обовязка Влади же би давала звити Народней скupштини о спольньованю препорукох

---

292 „Службени глашнік РС”, число 57/13

независних контролных органох. Защитнік гражданох не має информацию же Влада потераз обвісцела Народну скупштину о активносцю у сполнованю Заключенью, однозначно поступаню по усвоєніх акційних планох.

Предлог закона о вименкох и дополненіях Закона о Народній скупштини предвидзує же би Влада поднощела Народній скупштини звит о запровадованю заключенью хтори Народна скупштина принесла з нагоди розпатрання звита независних державних органох, організацій и целох, у року од шейсць мешаці од приношения заключенью.

У 2013. року Защитнік гражданох витворел окреме добре сотрудніцтво з Одбором за людски и меншински права и родну ровноправносц, з Одбором за контролю службох безпечносци и з Одбором за права дзецка.

Заш лем, у пракси Народній скупштини остало нясне же би матични одбор за розпатране звитох Защитніка гражданох требал буц Одбор за уставни питаня и законодавство – Одбор хтори по Закону о Защитнікови гражданох предклада Народній скупштини кандидата за вибор Защитніка гражданох.

Закон о вименкох и дополненіях Закона о бюджетскай системі²⁹³ предписане же би Защитнікови гражданох потребне одобрене одбора Народній скупштини компетентного за адміністративно-бюджетски питаня за занятощ лібо ангажоване кождэй новей особи и то без огляду же з кадровским планом и бюджетом Рэспубліки Сербії тогто роботне место предвидзене и же за нъго обезпечени средства. Гоч шицки декларативни определенія Народній скупштини же би ше змоцнело капацитет Защитніка гражданох, у пракси даване такей согласносци виволує озбильни проблем до міри же представя грожене независносци и ділоторвносци Защитніка гражданох.

У періодзе подношения звита отримані веций схадзки на стратегійним и оперативным уровню медзі представнікамі Народній скупштини и Защитніка гражданох, углавным у рамікох проектичных активносцю, хтори би требали унапредзиц кождоднію комуникацию и сотрудніцтво. З цілью швидшого прецеку інформаційох и злешчоўвання оперативного сотрудніцтва, Защитнік гражданох меновал контакт особу за сотрудніцтво зоз Народну скупштину у своій Фаховай службі.

Сотрудніцтво з Владу, медзитим, подполно виостало. Влада не превжала ані ёден видліви крохай же би дала до знання органом управи чию роботу надпатра и унапрямує же вона прави гарант ўх обовязки же би вивершовали його препоруки з цілью унапредзования почитовання права гражданох.

О дзепоедных ініцыятівох Защитніка гражданох, хтори єй упуцены у складзе зоз ясну одредбу Закона о Защитнікови гражданох, Влада ше вообще не вияшнела.

---

293 „Службени глашнік РС”, число 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 – випр. и 108/2013

4.2. МЕДЗИНАРОДНЕ СОТРУДНІЦТВО И ПРОЕКТИ

Защитнік гражданох у 2013. року предлужел з интензивним медзинародним со-трудніцтвом на мултилатералним и билатералним плану. Сотрудніцтво з регіоналніма и европскими медзинародніма організаціями и інституціями, як и з їх специялизо-ванима цеками додатно змоцнене. Воспоставени механізми сотрудніцтва з омбудсмана-ми других державох унапредзовани през билатерални и мултилатерални схадзки, пер-шенностено на порядних конференцийох, округлих столох, семинарох, тренингах и еду-кативных и других сходох хтори организованы у жеми и иножемстве.

Защитнік гражданох предлужел з порядніма активносцями у рамикох членства у вецей фаховых мрежох: Медзинародним координаційним комітету Националных ін-ституційох за людски права, Медзинародным інститутом омбудсмана, Здруженьем ме-дітеранских омбудсманох, Європским інститутом омбудсмана и Європску мрежу ом-будсмана за дзеци.

У періодзе подношена звиту Защитнік гражданох мал вецей схадзки зоз висо-кима уряднікама медзинародных організаційох. Рок означели два нащиви. Перша нащива Нави Пилай, високей комесарки за людски права Зєдиненых наційох, хтора ше у рамикох урядовей нащиви стретла зоз Защитніком гражданох. Док була у Сер-бії, зоз Защитніком гражданох нащивела и Психіатрийску болніцу „Др Лаза Лазаре-вич”, кед розпатрени проблеми длуготирвацого затримованя особох зоз ментальніма завадзенями у вельких болніцох азиларного типа. Друга окреме важна нащива Нил-са Муйжнекса, комесара за людски права Совиту Европи, хтори вёдно зоз Защитніком гражданох и його заменіком за права особох хторим вжата шлебода обишол Центр за змесцоване азилантох у Боговадї, жадаюци лепше ше упознац зоз положеньем осо-бох хтори гледаю азил и илегалных міграційох хтори ше окончую прейг території Ре-публики Сербії. Сотрудніцтво зоз комесаром интензивоване и на маргінох мултила-тералного сходу о людских правох у Бечу и на окремім сходзе у Стразбуру, на хтори комесар позберал даскељо водзациях фаховцох з обласци одношеньох националней безпечносци и людских правох.

У 2013. року Защитнік гражданох приял и специального звитодавца Зєдиненых на-ційох за интерно разселені особи Чалоку Беяния. Тиж так, предлужуюци длугороч-не сотрудніцтво, Защитнік гражданох приял Рафаела Рибоа, каталонского омбудсмана. З нагоди 15 роках роботи Омбудсмана Греческой, Защитнік гражданох бул на пригодним сходу у Атини. Билатералне сотрудніцтво зоз омбудсманами державох з регіону окреме

змоцьоване у 2013. року. Так, наприклад, Защитнік гражданох черал искуства з колегами на конференції „Інституції омбудсмана у Юговосточній Європи: процес приступання Європській унії и Універзалні периодичні звит” у Загребу.

Доприношаци процесу приступання Республіки Сербії до Європській унії, Защитнік гражданох бешедовал з Миряム Феран, шефицу єдинки за Сербію у Директорату за преширене Європській комісії. Попри тим, Защитнік гражданох ше зишол и зоз вецей експертскими мисиями Європській унії. Защитнік гражданох континуовано участвовал у даваню звитох у вязи зоз приступаньом до Європській унії.

Сотрудніцтво зоз Організацію за європську безпечносць и сотрудніцтво (ОЕБС) предлужена на вецей уровньох. Защитнік гражданох участвовал у роботи Комітета людских дімінзійох Сталного совету ОЕБС-а у Бечу и викладал на тему националних інституційох за людски права. Мисія ОЕБС у Сербії осталася значни партнер у вецей обласцюх роботи Защитніка гражданох. Так у обласци родней ровноправносци, у сотрудніцтве зоз тоту організацію організована єднодњова роботня на тему уводзеня родней преспективи и прэглібованя знаня и схопносцюх у обласци родней ровноправносци и вецейністей не-єднакосци за занятых у службох Защитніка гражданох, Покраїнскаго омбудсмана, Повереніка за заштуту ровноправносци и локалных омбудсманох Нового Саду, Зреняніна, Панчева и Бачкей Тополі. Преподаване отримала професорка др Міке Верло, зоз Радбуд универзитета у Наймігену, Голандія, ёдна з водзацих фаховцюх у Європи за тоти теми, а Айла ван Хил, зоз Канцеларії ОЕБС за демократски інституції и людски права (ОДИХР) зоз Варшавы, представела приручнік о националных інституційох за права женох и родну ровноправносцюхтори ма прэгляд стану у 38 державох членіцох ОЕБС, хтори були уключены до вигледованя, медзи хторима и Сербія. Фокус потримовкі ОЕБС бул на унапредзеню інституційного и законодавнаго рамика та так запровадзени моніторніг примени Закона о родней ровноправносци на локалним уровню. Окрем того, формована и роботна група хтора будзе робиц на виробку нового Модела Закона о родней ровноправносци.

Зоз заєдніцким ангажованьом членіцох и членох Совета за родну ровноправносцю Защитніка гражданох зоз представнікамі Фаховей служби Защитніка гражданох реализавана студийна нащіва Правобранітелькі за родну ровноправносцю Республіки Горватской, кед бешедоване и зоз представнікми Канцеларії Влади Республіки Горватской за родну ровноправносцю и організаціями цивільнаго дружтва хтори ше занімаю зоз заштуту права и унапредзованьом положеня женом и ЛГБТ особох.

Активносци Защитніка гражданох у заштуті правох ЛГБТ особох представени и на конференціі хтора пошвецена положеню трансродных особох у Гагу и на регионалнай конференціі на тему „Злепшане стану людских правох ЛГБТ особох на Заходнім Балкану” у Сараеву.

На рочнай конференції Європской мрежы омбудсманох за дзеци (ENOC), заменіца Защитніка гражданох за права дзецеох представела роботу Омбудсмана у обласци правох дзецка и активно участвовала у роботи Конференції, чия тема була „Дзеци у руху – насампредз дзеци”.

Заменіца Защитніка гражданох у періодзе подношена звита и членіца Біроа ENOC и активно участвовала у активносцюх у вязи зоз віменками Статута Мрежы, з вібором и ревізію вібора придружених и полноправных членіцох, з розпатраньем вімогох за прием новых членіцох, приріхтує теми Рочнай конференції („Дзеци у руху”) и Віявы Європской мрежы о положеню дзецеох у руху, насампредз дзецеох мігрантох и дзецеох без провадзача.

У сотрудніцтве Защітніка гражданох зоз омбудсманом Белгії, Греческей, Французкей, Італії, Каталонії, Кипра и Малти и організацію „Центра за інтеграцию младих”, зняти документарни філм „Дзеци у руху: насампредз дзеци”, хтори провадзи живот дзе-
цох мігрантох и проблеми хтори их кождодньово провадза. Філм премієрно приказа-
ни на Рочнай конференцыі ЕНОЦ, а потым и посланіком Европскаго парламенту.

Сотрудніцтво зоз УНІЦЕФ у 2013. року було унапрямлене на закончене проєкта „Промововане добре родительскей пракси у Сербії”²⁹⁴.

У обласци права особох з инвалидитетом, потримовку роботи Защітнікови гра-
жданох на заштити и унапредзеню правох особох з инвалидитетом дала, и у 2013. року,
Канцелария Високого комесара Зединеных нацийох за людски права (ОНСЧР).

У періодзе у хторим ше подноши звит зазначени вецей замерковани виступи За-
щітніка гражданох на мултилатеральних сходох хтори пошвецены правом национальных
меншинох. Так Защітнік гражданох участвовал на конференцыі „Найлепши пракси у ре-
гіону у інтеграции Ромох” у Сараеву. На конференцыі представени региональны звит Ор-
ганізації за европскую безпечносць и сотрудніцтво (ОЕБС) у хторим назначене же робота
Защітніка гражданох у вязи зоз общима правами Ромох найвецей допринесла фактич-
ному унапредзованю положения припаднікох тей чувствительней групи. За держави у
регіону значна робота и результаты хтори Защітнік гражданох посцігнул у вязи зоз ри-
шованьом статуса „правно нёвидлівіх” и бездомных, як и надпатрунок над вітворіва-
нью правох Ромох. У роботи Конференцыі участвовали представніки явней управи, нё-
 зависніх органох и локальных самоуправох зоз державох Заходнаго Балкану. И у 2013.
року предлужене успишне сотрудніцтво зоз Високим комесариятом за вібеженцох Зе-
диненых нацийох (УНХЦР) на дальнім ришованю проблемох „правно нёвидлівіх осо-
бох”, односно особох хтори нё уписані до кніжкі народзених.

Робота Защітніка гражданох у вязи зоз заштиту колективных правох национальных
меншинох високо вреднована и на конференцыі Совету Европи „Промоция людских
правох и меншинской заштиты у юговосточнай Европи” на хторей визначене же Защіт-
нік гражданох принесол велью вецей препоруки хтори пошвецены заштити правох на-
циональных меншинох од подобных інституційох у регіону и же барз допринесол уна-
предзованю правох национальных меншинох и одвичательнейшому поступаню органох
явней власци.

На поволанку Омбудсмана Рэспубліки Македонії, Защітнік гражданох участвовал
у роботи региональнай конференцыі хтора пошвецена проблемом етнічнай дискрими-
нації. Найвецей слова було о антидискримінаційных политікох и поступаньох омбуд-
смана и антидискримінаційных целох у регіону, як и їх превентивнай улоги и актив-
ним доприносу збіваня кождай форми дискримінації, окреме Ромох.

У рамікох правох особох хторим вжата шлебода, Защітнік гражданох на пла-
ну региональнаго сотрудніцтва у марцу 2013. року организовал схадзку у Београдзе,
на хторей оформлена Мрежа Национальных механізмох за превенцию тортуры у же-
мох юговосточнай Европи, хторей ше у октябрю придружел и НПМ Австриі. На схадз-
ки отриманей у октябрю у Београдзе, основана Медыцинска група мрежы, хтора збера

294 Вецей опатриц у сегменту о проєктох того звиту и на: http://www.ombudsman.pravadeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=426%3A2012-10-06-11-48-14&catid=37%3A2012-04-09-12-59-03&Itemid=90&lang=sr.

фаховцох медицинскаго фаху, а хтори члени мониторинг тимох за нащиву установох у хторих змесцени особи хторым вжката шлебода.

Искуства у заштите правох припаднікох оружаних моцох Защитнік гражданох дзел з колегамі и колегініямі на конференцыі у Норвежскай (домашні ёдней од предходных конференцийох бул, у Београдзе, Защитнік гражданох) и Сараеву. Искуства у контролі служби беспечносци у воспоставяню ділотворнай и ефікаснай вонкашнай контролі роботы органох власци Защитнік гражданох пренесол урядніком Туніса, Лібії и Палестини у нащиви хтору организовал и финансировал Женевски центр за демократску контролу оружийных моцох.

**Активносцы Защитніка гражданох як национальнай
інституціі за людски права**

Защитнік гражданох як национальна інституція за людски права у Сербії (National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights, далей и: NHRI), акредитоване з найвисшим статусом „А” з боку Медзинародного координацийного комітета национальных інституційох за унапредзоване и заштиту людских правох (анг. International Coordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights, далей: ICC)²⁹⁵, у 2013. року запровадзел вецея активносци.

Два ключны активносци Защитніка гражданох у 2013. року з аспекта ўх капацитета национальнай інституціі за людски права.

Першое, у цеку усвойованя звита за Сербию у рамкох Універзалнага периодичнага прегляду на 23. зашеданю Совета УН за людски права, Защитнік гражданох, Саша Янкович, вихасновал нагоду же бы ше обращал гу членіцом Совету прэйг' видео вияви. У своій вияви Защитнік гражданох похвалел опредзеленосці держави же бы ше почитовало и унапредзовало людски права, и визначал же лем опредзелене недостаточне, та же ище треба поважно провадзіц кельо ше дати препоруки у пракси запровадзюе, бо пракса ище віше заостава за декларативними виявами дзекі. Бешедуюци о превозіходзеню проблемох у вітворійваню дзепоедніх правох и шлебодах, Защитнік гражданох надпомнул же права драга не приношенне новых законах и сноване новых независімых органох, але безкомпромисна примена предписаньох хтори гарантую людски права и премоц владаня права над политичну дзеку.

Защитнік гражданох прешвечены же подполне и обектывне спатране почитована людских правох од ключнага значеня за правилне унапрямоване активносцох державных и других субектаў пре унапредзене стану людских правох у державі, упуцел свой Замеркованя о примени Медзинароднага пакта о економскіх, соціяльных и культурных правох²⁹⁶ компетентному Комітету УН. Замеркованя послати у рамкох другого периодичнага подношэння звита о запровадзованью Пакта у Рэспублікі Сербії. У Замеркованьох визначене же бы держави не удава найзагроженім обезпечыц минімальны

295 ICC представя юбліну мрежу інституційох за заштиту и промоцию людских правох чийо интерни акредитацийны системі, базовани на Паризкіх принципах, припознаваю Зёдинені націі. ICC координує одношэня медзи НХРИ и Зёдиненіх наційох у власци людских правох.

296 Замеркованя на англійскім языку доступны на: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CESCR/Shared%20Documents/SRB/INT_CESCR_IFN_SRB_15346_E.pdf док на сербскім языку мож пречытац на: http://www.zastitnik.rs/attachments/3035_ZG_%20Zapa%C5%BEanja%20o%20primeni%20MPEKSP.pdf

прикладни животни стандарт, достаточну соціальну помоць, адекватну здравствену захисту, мінімальне образовання, помоць ваготним женом і положніцом, помоць хорим, інвалідним особам, незанятим, осаменому дзецинству і старосци. Наглашенне і же дзешатки тисячі гражданох Рэспублікі Сербії онеможлівены же бі у подполносци вітврели з Уставом гарантавані і зоз законом ушорени права на здравствену захисту през обовязнє, зоз законом предписане осигуране.

У рамкох своїх активносцох у даваню звита на полю медзинародного сотрудніцтва, Защитнік гражданох пририхтал і послал одвити на розлични упитніки OHCHR. Тиж так, вираблял прилоги за звити по специальніх процедурах Зединеных наційох.

I ПРОЕКТИ

Дзекуючи фінансійнай потримовки Владі Кральовини Норвежскай Защитнік гражданох початком 2013. року започал запровадзоване проєкта „Промоцыя людскіх і меншинскіх правах през інтензіўнейши контакт Защитніка гражданох зоз гражданамі”, хторы ма за ціль допринесць дальшому унапредзованю капацітетох і векшай видлівосци тей інституції у захисті людскіх правах як і ёй векшай доступносци гражданом хторы бываю у менших варошох і општинах у Сербії. Тот двоіпопрочны проєкт хторога ше запровадзуе у сотрудніцтве зоз Бібліотекарским дружтвом Сербії і явнима бібліотекамі у петнац выбранных општинах і варошох представяя предлужене пілот проєкта *Електронски приступ Защитнікови гражданох запровадзеного 2011. и 2012. року*. Прешлого року Защитнік гражданох ше прейг' видео лінка инсталаваного у локальных бібліотекох обращелі г'ю вкупно 625 гражданом, док ше 1357 информавали о компетентносцох інституції. За потреби Защитніка гражданох Центр за шлебодни віберанки і демократію запровадзело вигледоване становискох явносци г'ю родній ровноправносци і правах чувствітельных групох (націонални меншини, ЛГБТ особи і особи зоз інвалидитетом), як і перцепцыю роботы Защитніка гражданох хторе будзе представене 2014. року. Тиж так, у цеку виробок софтвера за електронске управявяне з документами хторы прилагодзени потребом інституції хтори у значней міри уна-предза ёй ефікасносць у поступаню по притужбох гражданох.

У рамкох пейцрочного проєкта за реформу правосудства і одвічательну власць хторы од 2011. року у Сербії запровадзуе Амерыцка агенція за медзинародни розвой (USAID), Защитнік гражданох у 2013. року запровадзел вецея активносци з цілью воспоставяня ефікаснейшого сотрудніцтва і комуникації зоз скупштинскими одборами. З цілью змоцнівания капацітетох занятых у Фаховей служби Защитніка гражданох у обласци комуникації зоз притужителями і державными органами організовани числені обуки і консультативни схадзки.

Єдна з найважнійших активносцох запровадзених у 2013. року була обука о людскіх і меншинскіх правах і добреї управи хтора організована з цілью унапредзення знання занятых о конкретных людскіх правах з компетенцыі Защитніка гражданох, як і виедначоване практика. На інтерактивней обуки, хтора з часци финансавана і зоз донації Владі Кральовини Норвежскай, присутствовали ведно 42 заняті, з участвованьом численіх реноміраних фаховцох у обласци людскіх правах і добреї управи.

Дзекуючи фінансійнай потримовки Амбасади Велькай Британії у Рэспублікі Сербії у 2012. и 2013. року запровадзены проєкт провадзеня запровадзования препорукох

Защитніка гражданох и акцыйных планох Влади на унапредзованю положеня Ромох. Ціль проєкта бул же бы допринесол унапредзованю положеня ромскай национальней меншини з воспоставяньем системских ришеньох у запровадзованю мірох інклузії Ромох. Комісія за виучоване живота и обычайох Ромох САНУ організовала фахову розправу о примени афірмативных мірох у обласци образованя и занятосци Ромох. У цілю промоції добрих праксох у запровадзованю інклузії на локальному уровню Защитнік гражданох обявел брошурку зоз прикладами добрей пракси у поступаню локальных самоуправох.

У сотрудніцтве зоз Канцелярию Високого комесара Зединеных нацийох за людски права (ОНЧНР) и дзекуюци проєкту Европской униі за технічну потримовку організаційом цивилного дружтва (TACSO) и Амбасади Кральовини Норвежской у Сербії, Защитнік гражданох реалізовал проєкт потримовки процесу деінституціоналізації одно- сно трансформації установовох соціялней заштиты у хторих змесцени особи зоз инвалидитетом. Проєкт запровадзены з цілью змоцнёвання капацітетох Защитніка гражданох, локальных власцох, організаційом цивилного дружтва и других актерох хтори участвую у тим процесу хтори у Сербії почне у находитдзяним періодзе. За туту намену предложени и компетентным органом прешлідзены Напрямки Европской експертской групи за деінституціоналізацію хтори представяю зборнік добрих праксох и примененых моделох деінституціоналізації у европских жемох. У цеку виробок и Мапи драги з хтору будзе предложенна стратегія и модел запровадзования деінституціоналізації у Сербії и хтора будзе упущена компетентным органом.

У 2012. и 2013. року Защитнік гражданох у партнерству зоз Фондом Зединеных нацийох за помоц дзецом (UNICEF) запровадзел проєкт промовованя позитивных родительских праксох у Сербії чий ціль бул же бы ше допринесло унапредзованю правох дзецох и зменшаню насиластва над дзецми з едукацию родичнох, учителькох, наставнікох и медицинских шестрох у промоції афірмативного и демократского родительства. У прешлым року члени Панела младых совітнікох заштитнікох гражданох участвовали у дебатах хтори отримани у дзешец школох ширцом Сербії на хторих було слова о значеню и причинох уводзеня законскей забрани физичного караня у воспитованю дзецох. З тей нагоди представене и скорей запровадзене вигледоване Панела младых совітнікох о становискох дзецох и младых гу физичному караню. Позитивни ефекти проєкта опатраю ше насампредз у порушованю диялога у фаховей и ширшай явносци о чкодлівосци физичного караня дзецох и промоції позитивных методох родительства, можлівосци же бы ше директно дошло до родичнох з цілью іх лепшого информованя о тей теми и добрих родительских праксох, як и отвераню простора и можлівосцох же бы дзеци сами винесли свойо становиска и думаня о тей теми.

И у 2013. року Мисия ОЕБС (Організация за европскую безпечносц и сотрудніцтво) у Сербії предлужела розвивац капацітети інституції Защитніка гражданох и то у обласци промоції родней ровноправносци як и потримовки активносцом Национального механізма за превенцию тортури (НПМ). У рамікох активносцох НПМ воспоставенна мрежа НПМ Юговосточнай Европи з цілью чераня информаційох и добрих праксох у вітворйованю мандата НПМ, а формована и ей Медыцинска група. Предлужени стални кооперативни диялог зоз представнікамі державных органох на тему зопераня тортури, а отримани и округли стол о превенции и караню за тортуру хтори позберал представнікох компетентных державных органох, організаційом цивилного дружтва и ме- дзинародных организаций.

V ЧАСЦ: ВКУПНЕ ЧИСЛО И КЛАСИФИКАЦИЯ ПРИТУЖБОХ

Кажда физична лёбо правна, домашня лёбо страна особа, хтора дума же му з актом, роботу лёбо нेроботу органох управи потупени права, **може поднёсц притужбу Защитнікови гражданох**. Защитнік гражданох служни поступиц по кождэй притужби окрем кед нёт ёдного зоз Законом дефинаваных основох за поступане, кед одруцує притужби и о тим обвисцує притужителя, зоз наводзеньем причинох за одруцоване.

Защитнікови гражданох може ше обрациц кажде (державян Сербії, странцы, правни особи, апатриди, вибеженцы, разселены особи, одроснути и дзеци, рижни здружения) хто дума же органы управи неправилно лёбо нескоректно применюю лёбо не применюю предписаня Рэспубліки Сербії. Притужба хтору ше подноши Защитнікови гражданох безплатна и подноши ше ю у писаней форми лёбо усно на записнік при Защитнікови гражданох.

Защитнік гражданох у 2013. року евидентовал 5,042 притужби цо представя звекшане числа притужбох у одношэню на 2012. рок за коло 13%

Таблічка 40 – Характеристики притужительюх и способ подношения притужбох

1. Хлопи	2333	46,27%
2. Жени	1411	27,98%
3. Правни особи	149	2,96%
4. Ведно физичны и правни особи	17	0,34%
5. Власна ініцыятыва ЗГ	37	0,73%
6. Родитель место дзецка	308	6,11%
7. Анонимна притужба	34	0,67%
8. Домашні державяне	3795	75,27%
9. Страны державяне	34	0,67%
10. Колективны притужби	224	4,44%
11. Хтори сцигли по имейлу	1695	33,62%
12. Доручени прэйг' локальных омбудсманох	10	0,20%
13. Доручени прэйг' странних омбудсманох	1	0,02%

Шицки притужби хтори Защитнік гражданох приме през рок лёбо их поруша з власну ініціативу, пре ефикаснейше поступане по нїх и їх прецизнейши статистични обробок, евидентує ше у специалистичных обласцох, хтори припадаю чувствительним категоійом гражданох (дзеци, особи зоз инвалидитетом и стари особи, припадніки националных меншинох, особи хтори позбути шлебоди, притужби з обласци роднай ровноправносци), а потым и у ресорох хтори припадаю ткв. добрей управи. Ресоры управи углавним ше поклапаю зоз ділокругом ресорных министерствах.

Таблічка 41 – Подзелене притужбох хтори разпоредзени по обласцох и ресорох, ёх число и процент у одноженю на вкупне число притужбох

Права особох хторим вжата шлебода	297	5,89%
Родна ровноправносц	147	2,92%
Права дзецка	376	7,46%
Права особох з инвалидитетом и старших	341	6,76%
Права националных меншинох	209	4,15%
Ресор правди	524	10,39%
Ресор одбраны	115	2,28%
Ресор нукашніх ділох	312	6,19%
Ресор финансійох, економіи и региональнаго розвою	392	7,77%
Ресор поль., тарг., лес., вод., жив. штр., инф., енер. и руд.	396	7,85%
Ресор урбанизма, будовальства, катастра	473	9,38%
Ресор державнай управи и локалнай самоуправи	391	7,75%
Ресор роботы	347	6,88%
Ресор здравя, соціальнай защиты и ПІО	502	9,96%
Ресор службы безпечносци и независніх контр. органох	20	0,40%
Ресор культуры, просветы, науки, омладини и спорта	200	3,97%
Вкупно	5042	

Таблічка 42. указуе податки о процентаулним участвованю притужбох з различних округох

Таблічка 42 – Число и класификация притужбох по адреси притужителя зоз процентаулним участвованьем

Београд	1.533	30,40%
АП Войводина	745	14,78%
Други часцы Сербії (шицки округи з меней од 100 притужби)	596	11,82%
Без податкох о адреси (сцигли по имейлу, без назначеней адреси)	517	10,25%
Нишавски	349	6,92%
Рашки	218	4,32%
Шумадийски	138	2,74%

V часц: Вкупне число и класификация притужбох

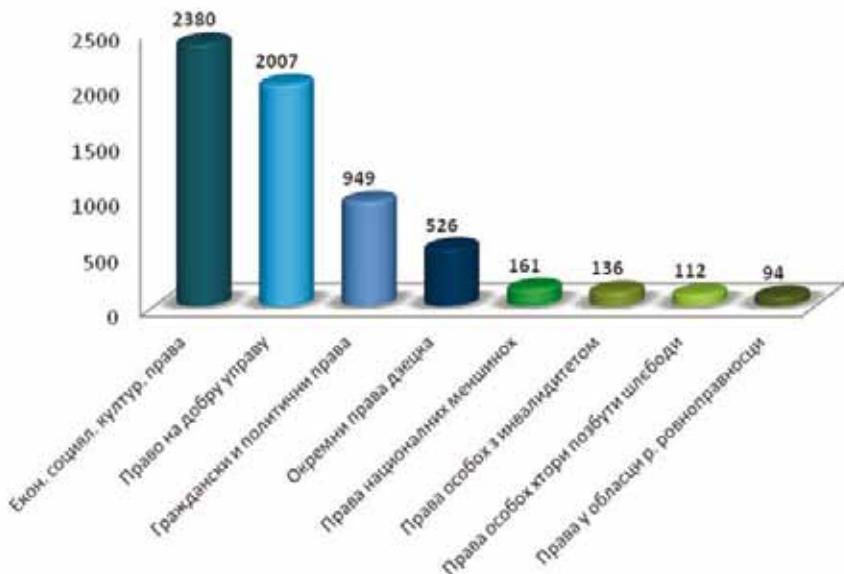

Браничевски	132	2,62%
Златиборски	126	2,50%
Ябланички	121	2,40%
Мачвански	120	2,38%
Пчиньски	110	2,18%
Расински	106	2,10%
Поморавски	105	2,08%
Страна держава	47	0,93%
Прешево, Бујановац, Медведја	43	0,85%
АП КиМ	36	0,71%
Укупно	5.042	

5.1. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИТУЖБОХ ПО ПОТУПЕНИХ ПРАВОХ

З розпартаньом 5.042 притужбох хтори поднєшени Захистнікови гражданох у 2013. року утвєрдзене же ше найвекшее число потупених право на хтори указую граждане, одноши на случаі потупйоване економских и соціялних правох и потупйоване началох и принципох добрей управи.

**Графікон 25 – Число и класификация притужбох
по потупених правох**

Таблічка 43. указує файти потупених правох, їх число и процентуалне участвова-
н€ у односеню на число поднєшених притужбох.

Число потупених правох вше векшее од числа притужбох, бо числени притужби
указую на вецинїсти потупеня правох. Так у 2013. року у приятих 5.042 притужбох еві-
дентовани 6.365 потупени права.

Таблічка 43 – Файты потупених правох, іх число и процентаулне участвоване у одношэнію на вкупне число шыцкіх евидентаваных потупених правох у притужбох

Обласц прав	Число потупених правох	% у одношэнію на шыцкі поднешены притужби
Экономски, соціялни и культурни права	2.380	37,40%
Право на добру управу	2.007	31,54%
Граждански и политични права	949	14,91%
Окремны права дзецка	526	8,27%
Окремны права нацыональных меншинох	161	2,53%
Окремны права ОЗІ	136	2,12%
Окремны права ОПШ	112	1,76%
Окремны права – р. ровноправносц	94	1,48%
Ведно потупени права у 5.042 притужбох	6.365	

Граждане у притужбох найчастейшы указовали на потупіўдане принципа добраў управи. То потвердзяе факт же ше принципа добраў управи потупію ў шыцкіх органах управи пред хторыми граждане, а медзі німа і гэвты хторы припадаю до чувствітельных групоў, вітвярдзяю свойства права, прецо проблем потупіўдання таго права ище чувствітельнейши и чэжши.

Заступеносц политичных и гражданскоўх правох, экономских, соціялных и культурных правох и права на добру управу у одношэнію на вкупне число евидентаваных потупених правох у притужбох мож видзіць у шлідуючых трох таблічках.

Таблічка 44 – Приказ потупених гражданских и политичных правох, іх число и процентаулна учасць у одношэнію на вкупне число евидентаваных потупених правох у притужбох.

Право на правичне судзене и судзене у розумным року	399	42,04%
Право на правну заштиту и на правне средство	140	14,75%
Право на правну помоц	75	7,90%
Право на заштиту ад дискримінацыі	62	6,53%
Право на шлебоду и беспечносц	37	3,90%
Право на неповредлівосц физичнага и психічнага интэгрытета	36	3,79%
Право на особны документы	29	3,06%
Право на надополнене чкоды	27	2,85%
Право на заштиту ад мученя, нечловечнага и поніжуюцага поступання	24	2,53%
Право на державянство	15	1,58%
Право на заштиту особных податкох	13	1,37%
Право на живот	12	1,26%
Право на заштиту ад нэоснованага позбування шлебоды	12	1,26%
Право на язык и писмо	11	1,16%
Право на прыватносц	10	1,05%
Другія права	47	4,95%
Вкупна	949	

**Таблічка 45 – Приказ потупених економоских, соціяльних и культурных правох,
їх число и процентаулна учасць у одношенню на вкупне число
евидентаваных потупених правох у притужбох**

Право на роботу и по основу роботы	556	23,36%
Право на защиту маєтку	538	22,61%
Захист правох трошительох	279	11,72%
Право зоз пензийно-инвалидскага осигурання	279	11,72%
Право на здравствену защиту и здравствене осигуранне	272	11,43%
Образоване, воспитане и рашоване студэнцкіх питаньох	142	5,97%
Право на соціяльну захисту	71	2,98%
Забрана злоставяня на роботы	60	2,52%
Право на здрави животны штредок	60	2,52%
Право на информаваносць	32	1,34%
Право на быване	24	1,01%
Право на захисту фамелії, мацери и самохраного родителя	6	0,25%
Други права	61	2,56%
Вкупно	2.380	

**Таблічка 46 – Приказ потупених правох на добру управу, їх число
и процентаулна учасць у одношенню на вкупне число
евидентаваных потупених правох у притужбох**

Право на захисту од цыхосци адміністрації	357	17,79%
Право на почитоване закона	327	16,29%
Право на доставане одлуки у законским року	318	15,84%
Право на ефикасне поступане органох	275	13,70%
Право на коректне поступане органох	222	11,06%
Право на почитоване створених правных очекованьох	216	10,76%
Право на захисту пре потупени поступок	109	5,43%
Право на одсуство злохаснованя овлашчэння	86	4,29%
Право на захисту пре непоступане по судских одлукох	47	2,34%
Право на ровноправны третман гражданох	27	1,35%
Други права	23	1,15%
Вкупно	2.007	

5.2. КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИТУЖБОХ ПО ОРГАНОХ НА ЧІЮ ШЕ РОБОТУ ОДНОША

Найвецей притужби ше одноша на роботу представнікох вивершней власци, окреме министерствох на хори ше одноша коло 30% шицких притужбох. Граждане ше найчастейше поносовали на роботу органох и организаций у обласци пензийного и инвалидского осигурання, занятосци, здравственей захисти, образования, соціальней захисти, порційних органох, явних подприємствох и установох, правосудних органох и органох управи у локалних самоуправох.

Таблічка 47. розклада притужби по розличних органох на чию роботу ше одноша зоз процентом у однівшеню на вкупне число органох на чию роботу подняти притужби. Число органох вше векше од числа притужбох, бо вельо притужби указую на потупени права з боку вецеї органох.

**Таблічка 47. – Притужби гу розличним органом
на чию роботу ше одноша**

Міністерства	1.088	21,58%
Установи и други явни служби	953	18,90%
Агенції, заводи, фонди, управи	929	18,43%
Локална самоуправа	677	13,43%
Правосудни органи	633	12,55%
Прив. дружтва, роботодавци, физични особи	533	10,57%
Явни подприємства	344	6,82%
Самостойни републични органи и независни цела	59	1,17%
Найвисши републични органи	44	0,87%
Покраїнска автономия	13	0,26%
Национални совети националних меншинох	2	0,04%
Вкупно шицки органи	5.275	

Таблічка 48. приказує министерства на чию роботу ше граждане найчастейше поносовали.

Таблічка 48. – Притужби гу розличним министерством на чию роботу ше одноша

Шицки министерства у одношено на вкупне число притужбох	1.088	21.58%
Дзепоєдны министерства у одношено на шицки министерства		
Нукашні діла	375	34,47%
Одбрана	118	10,85%
Просвіта, наука и технологийни розвой	129	11,86%
Робота, соціялна політика и занятосць	109	10,02%
Будовательство и урбанизем	133	12,22%
Фінансії	42	3,86%
Правда и државна управа	55	5,06%
Здраве	41	3,77%
Польопривреда, лесарство и водопривреда	13	1,19%
Прывреда	10	0,92%
Други министерства	63	5,79%

Шлідуюца таблічка (Таблічка 49) указує подфайти органох знука вельких групох органох хторым припадаю, приказаны у таблічкі 48. Приказане ёх число и процентуална учасць у одношено на число органох з групи органох хторым припадаю.

Таблічка 49. – Притужби гу розличным органам на чию роботу ше одноша

Установи и други явни служби у одношено на число притужбох	953	18,90%
Дзепоєдны установы у одношено на шицки установы		
У обласци соціяльнай защиты	299	31,37%
У обласци образованя	252	26,44%
У обласци здравя	220	23,08%
У обласци вивершения виновных санкцийох	182	19,10%
Фонди, заводы, агенції, управы и др. у одношено на вкупне число пр.		
Дзепоєдны органы з групи у одношено на шицки органы хторы припадаю до групи	929	18,43%
Республичні фонд ПІО	369	39,72%
Р. Геодетски завод	131	14,10%
Республичні фонд за здравствене осигурэнне	141	15,18%
Порцыйна управа	103	11,09%
Национална служба за занятосць	44	4,74%
Агенция за приватизацию	28	3,01%
Агенция за реституцию	17	1,83%
Комесарият за вібеженцох и міграції	14	1,51%
Службы безпечносци (БІА, ВБА, ВОА)	7	0,75%
Други агенції	38	4,09%
Други управы	37	3,98%

V часц: Вкупне число и класификация притужбох

Органи локалнай самоуправи у одношеню на вкупне число пр.	677	13,43%
Дзепо ёдни органи з групи у одношеню на шицки органи хтори припадаю до групи		
Город Београд и городски општини	249	36,78%
Други городи	199	29,39%
Други општини	229	33,83%
Правосудни органи у одношеню на вкупне число притужбох	633	12,55%
Дзепо ёдни органи з групи у одношеню на шицки органи хтори припадаю до групи		
Основни суди	351	55,45%
Висши суди	77	12,16%
Апелацийни суд	58	
Привредни суди	43	6,79%
Шицки тужительства	43	6,79%
Потупово суди	28	4,42%
Други правосудни органи	33	5,21%
Явни подпри ёмства у одношеню на вкупне число притужбох	344	6,82%
Дзепо ёдни органи з групи у одношеню на шицки органи хтори припадаю до групи		
Локални явни подпри ёмства	176	51,16%
Республични явни подпри ёмства	168	48,84%
Други органи у одношеню на вкупне число притужбох	553	10,57%

5.3. РЕЗУЛТАТ ПОСТУПАНЯ ПО ПРИТУЖБОХ

Защитнік гражданох водзи поступки по кождай притужбі, окрем по притужбох за хтори є некомпетентни, хтори неблагочасово, вчас послати, анонимни, нешорови лібо поднєшени з боку неовласценей особи.

Защитнік гражданох у 2013. року розпатрал 5.042 предмети хтори приял того року, і то 5.005 писани притужби и 37 хтори порушани з власну ініціативу од чого закончена робота у 3.121 предмету. Істочашнє, розпатрал и коло 2.500 притужби зоз скрейших роках од чого закончена робота на 1.584 притужбох, цо значи же у 2013. року закончена робота на вкупно **4.705** притужбох.

**Таблічка 50. – Результат роботи на притужбох з 2013. року и скрейших роках,
зоз станом на дзень 31. 12. 2013. рок**

Одбити притужби	2.560	54,41%
Неосновани притужби	1.203	25,57%
Орган одклонел препущене по сознанию же порушани поступок контроли його роботи (обуставянне поступка)	560	11,90%
Притужби хтори покрити з препоруками	183	3,89%
Одуставане притужителя	142	3,02%
Думане Защитніка гражданох	32	0,68%
Сообщене Защитніка гражданох	19	0,40%
Шмерц подношителя притужби	6	0,13%
Вкупно:	4.705	

Найвецей прияти притужби Защитнік гражданох одбил прето же не сполнени зоз Законом предписани условия за поступане по ніх. Притужби ше одбива пре некомпетентносц, неблагочасовосц, же су поднєшени скрэй як треба, анонимносц и нешоровосц.

**Таблічка 51. – Причини за одбиване притужбох
у 2013. року**

Некомпетентносц – упуцене на компетентни орган	1.139	44,49%
Неблагочасовосц	97	3,79%
Скорейчасови – посовитовані о правних средствах з хторима можу розполагаць	768	30,00%
Анонимносц	39	1,52%
Нешоровосц	492	19,22%
Компетентносц другого омбудсмана	25	0,98%
Вкупно:	2.560	

Барз значни сегмент поступаня Защитніка грађанох по притужбох представя да- ване совитодавно-правней помоци, хтору Защитнік грађанох дава и теди кед одбие притужбу прето же є за ню не компететни лєбо пре скорейчасовосц. Защитнік грађанох у тих случајох притужителя упуцує на компетентни орган лєбо го совитує о прав- них средствах з хторима може розполагаць.

Як цо видно зоз таблічки 52. у **74,49%** одбитих притужбох Защитнік грађанох грађаном дал совитодавно-правну помоц у витворйованю їх правох пред компетент- ними органами.

Таблічка 52. – Дата совитодавно-правна помоц

	число	процент
Одбити притужби	2.560	100%
Некомпетентносц – упуцени на компетентни орган	1.139	44,49%
Скорейчасовосц – посовитовані о правних средствах з хторима мож розполагаць	768	30,00%
Вкупно: дата совитодавно-правна помоц	1.907	74,49%

Попри даваня совитодавно-правней помоци грађанох през одвiti на поднеше- ни притужби Защитнікови грађанох ше у приємных канцеларійох у Београдзе, Пре- шеву, Буяновцу и Медведжи у 2013. року явели веџей як 18.000 грађане хторим з усме- нима совитами дата помоц през упуцоване на компетентни органи и предвидзени по- ступки за ришоване їх вимогох пред тима органами.

Защитнік грађанох поступаюци у 2.145 притужбох, без тих хтори одбити зоз за- коном утврдзеними причинами (2.560), утврдзел неправилносци у роботи органох управи у веџей як 37% случајох, после чого органи одклоніли утврдзени нєдостаток лєбо им упуцена препорука лєбо думаня Защитніка грађанох як одклоніц утврдзе- ни нєдостаток.

Таблічка 53. – Результат порушаних поступкох

1. Утвердзены неправилносци у роботы органох		
Обуставі поступкох	560	26,11%
Принесеныя препоруки	183	8,53%
Думане ЗГ	32	1,49%
Сообщене ЗГ	19	0,89%
Вкупно	794	37,02%
2. Неутвердзены неправилносци у роботы органох		
Неоснованы	1.203	56,08%
Одуставане притужителя	142	6,62%
Шмерц притужителя	6	0,28%
Вкупно	1.351	62,98%
Вкупно 1 и 2	2.145	100%

VI ЧАСЦ: ПРЕПОРУКИ, ДУМАНЯ И ЗАКОНОДАВНИ ИНИЦИЯТИВИ ЗАЩИТНІКА ГРАЖДАНОХ

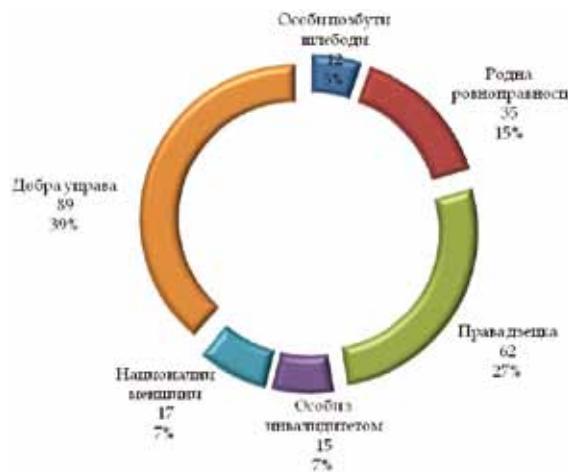
6.1. ПРЕПОРУКИ

У 2013. року Захистнік гра жданох поступаюци по притужбох гра жданох лєбо по власней ініціативи у 183 предметох (зоз 2013. и скорейших роках) утверджел препущеня у роботи органох управи хтори приведли до потупйованя права гра жданох и з тей нагоди упуцел 230 препоруки органом од хторих ше вимага одклоньованє замеркованих препущенью.

Препоруки ше евидентує и у зависносци од обласци права на хтору ше одноша, т.е. чи ше одноши на зашту и унапредзене правох чувствительных групох (особох позбутых шлєбоди, дзеци, особи з инвалидитетом, припадніки национальных меншинох, одноша ше на обласц родней ровноправносци) лєбо ше одноша на почитованє принципох и началох добрей управи.

Од вкупного числа принесених препорукох найвецей – 89, т.е. 39% - одноши ше на унапредзене почитованя принципох добрей управи.

Графикон 26 – Приказ препорукох по обласцох правох на хтори ше одноша

Надпомніце: Захистнік гра жданох у обласци правох особох позбутых шлєбоди окончуюци роботи Национальнага механізма за превенцию тортуры, компетентным органом упуцел у 2013. року 263 препоруки так же вкупне число препорукох 493, а вкупне число препорукох у обласци особох позбутых шлєбоди 275.

Процентуални приказ вивершена препорукох Заштитніка гражданох по обласцох дати у таблічки 54.

Таблічка 54. – Число препорукох по обласцох зоз процентом їх вивершена

Обласц	Число	Вивершени	%	Невивершени	%	У року	%
Особи позбути шлебоди	12	8	66,67%	1	8,33%	3	25,00%
Родна ровноправносц	35	26	74,29%	7	20,00%	2	5,71%
Права дзецка	62	62	100,00%	0	0,00%	0	0,00%
Особи з инвалидитетом	15	6	40,00%	0	0,00%	9	60,00%
Национални меншини	17	6	35,29%	11	64,71%	0	0,00%
Добра управа	89	27	30,34%	44	49,44%	18	20,22%
Вкупно	230	135	58,70%	63	27,39%	32	13,91%

Органы поступели у року у 124 препорукох, а кед прешол рок хтори дати органом за поступане у 11 препорукох, цо представя вкупно 135 (вецей як 68%). Невивершени препоруки ёст 63, док у 32 препорукох ище нє вишол термин хтори охабени органом за поступане.

Найвекши процент вивершена препорукох тих хтори упущены у обласци правох дзецка у установох у обласци образованя и установох у обласци соціяльней защиты як и при препорукох у обласци родней ровноправносци.

Найменши процент вивершена препорукох у ресорох управи, дзе вивершени шицкого 30,34% упущених препорукох, нє вивершени коло 50%, док коло 20% препоруком ище нє вишол термин за їх вивершене, хтори тирва 60 дні од дня доручования препоруки. Найвекши процент невивершена препорукох у обласци правох национальных меншинох.

Приказ найчастейших органох и организацийох хторим упущены препоруки доступни у таблічки 55.

Таблічка 55. – Органи хторим упущены препоруки

Министерства	66	28,70%
Локална самоуправа	48	20,87%
Установа соціяльней защиты	44	19,13%
Полицыйски управи и станіцы	16	6,96%
Установи образованя	16	6,96%
Oрг. обовязнога соціялного ос.	14	6,09%
Управи у составе министерства	8	3,48%
Явни подприємства	6	2,61%
Установи здравя	5	2,17%
Самостойнни державни органи	3	1,30%
Войско Сербії	2	0,36%
Гарешти	2	0,87%
Вкупно	230	

Таблічка 56. – Одношене упуцених и невивершених препорукох гу органом

Орган	Число упуцених препорукох	Число невивершених	%
Явни подприемства	6	6	100,00%
Органы управы у составе министерства	8	5	62,50%
Локална самоуправа	48	15	31,25%
Министерства	44	19	43,18%
Установи соціяльней защиты	66	15	22,73%

У таблічки 57. приказани органи хтори найчастейше не вивершовали препоруки Защитніка гражданох з числом и процентом невивершения у одношено на вкупне число невивершених препорукох.

Таблічка 57. – Лидери у невивершених препорукох

Министерства	19	23,81%
Органы локалней самоуправы	15	30,16%
Установи у обласци соціяльней защиты	15	23,81%
Явни подприемства	6	9,52%
Органы управы у составе министерства	5	7,94%
Самостояйни державни органы и независни цела	2	3,17%
Орг. обовязного соціяльнога осигурания	1	1,59%
Вкупно	63	

Найвеекши процент невивершених препорукох у одношено на число препорукох хтори упуцени розличним органом маю явни подприемства (ЕДБ Београд и Сербия-газ) з оглядом же им упуцени вкупно шейсц препоруки од хторих ані ёдна не вивершена.

Шицки невивершени препоруки органах управы у составе министерства то у ствари невивершени препоруки Порційней управы.

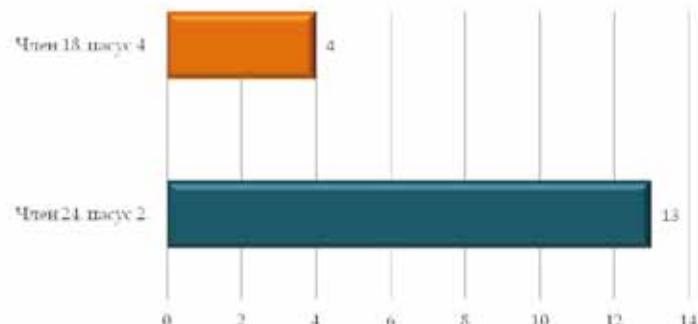
6.2. ДУМАНЯ

Захиснік громадян у 2013. році упізнил органом зовнішнім власці 17 думаня і то:

1. Тринац (13) думаня, хаснуючи законську одредбу же біз даваньем совітох и думаньох о питаньох зоз своєї компетентносци, діловал превентивно, з цілью унапредзеня роботи органох управи и унапредзеня захисты людских шлебодох и правох.

2. Штири (4) думаня, на основу законской одредби же у поступку приріхтованя предписаньох дава думане Влади и Народнай скупштини на предлоги законах и других предписаньох, кед ше з німа ушорює питаня хтори значни за захисту правох громадян.

Графікон 27 – Число и файта упізних думаньох Захисніка громадян

Хтори права Захиснік громадян зоз своїм думаньем жадал унапредзиц мож видзиц у таблічкі 58.

Таблічка 58. – Права хтори ше унапредзує з думанями Захисніка громадян

Думаня у обласци економских, соціяльных и культурных правох	8	47,06%
Думаня у обласци унапредзеня почитованя принципох и началох добрей управи	4	23,53%
Думаня у рамику захисты правох чувствительных и меншинских групох громадян	3	17,65%
Думаня у обласци гражданских и политичных правох	2	11,76%
Вкупно	27	

Думаня Захисніка громадян у рамику захисты правох чувствительных групох одношли ше на захисту правох національных меншинох (2) и правох дзецка (1).

6.3. ЗАКОНОДАВНИ ИНИЦИЯТИВИ

Свойо право законодавней инициативи Защитнік гражданох хаснуе под двома кумулативно сполненіми условіями:

- Кед то небходнє же би ше текст закона лібо предлога закона вименело лібо дополнело же би ше осигурало подполне и незавадзане витворыване правох гражданох хтори гарантавані з Уставом и другими законамі, предпісаннямі и общым актамі, як и ратифікованымі медзинароднымі контрактамі и общеприлагаемымі правиламі медзинароднаго права.
- Кед други овласцены предкладач, компетентны за конкретну област (наичастейше Влада), не хаснуе свою законодавну інициативу на способ на хтори ше обезпечує почитоване, витворыване, заштита и унапредзене правох гражданох, а грожы чкода од одкладаня.

Предкладане амандмана и закона Народнай скупштини остатній крохай хтори Защитнік гражданох пребера, по правилу аж кед оцені же овласцены предкладач „першога шора” не будзе на основі інициативы, препоруки лібо другого предлога Защитніка гражданох, не превежнє потребни крохаі на хасен правох гражданох.

Прето ше законодавна активносц Защитніка гражданох наичастейше опатра у упуцваню змістовых інициативах органох державнай управы – чию роботу Защитнік гражданох контролуе – же би прирхтали и предложени нормативны вименки. Аж вінімково, Защитнік гражданох ше зоз законодавнимі предлогами обраца непоштредно самой Народнай скупштини.

Защитнік гражданох у 2013. року компетентным министерством упуцел два інициативы за вименку предписаньох, и то: Министерству правды и державнай управы – Ініциативу за вименки и дополненя Закона о Защитнікові гражданох и Министерству младежі и спорту – Ініциативу за вименки и дополненя Закона о спорту.

По конец периода у хторым ше подноши звит компетентни министерства не усвоили доручени інициативы за вименку закона.

Істочашн€, Защитнік гражданох Народнай скупштини упуцел: Амандман на член 14. Предлога закона о вименках и дополненях Закона о Военбезпечноснай агенції и Военообвісцуюцей агенції, хтори усвоены; и Ініциативу за вименки и дополненя Предлога закона о вименках и дополненях Закона о бюджетскай системі, по хторей скупштински Одбор за фінансії, рэпубличны бюджет и контролу трошэння явных средствох лем часточно поступел.

У 2013. року Защитнік гражданох Народнай скупштини упуцел три предлоги закона, и то: Предлог закона о вименках Закона о звонкашпарнічным поступку; Предлог

закона о вименкох и дополненъох Закона о роботи и Предлог закона о вименкох и дополненъох Закона о финансийней потримовки фамелий з дзецми (остатні два потримали 60.000 граждане зоз своїма подписами). Ані ёден од горе наведзених предлохах Закона Народна скupштина не усвоела у перыодзе у хторым ше подноши звит.

Предлог Закона о вименкох Закона о звонкапарнічним поступку

Предлог Закона о вименкох Закона о звонкапарнічным поступку ма вименку лем ёдного члена важацаго Закона – члена 71. к. Без предложеней вименки закона, орган управы компетентны за водзене поступка за здобуване державянства видвоені од начала обовязней примени судских одлукох и оможлівене же би судска одлука була предмет звонкасудской контролі, односно контролі з боку органа управы.

Предлог закона о вименкох и дополненъох Закона о роботи и Предлог закона о вименкох и дополненъох Закона о финансийней потримовки фамелийом з дзецми

Защитнік гражданох поднесол Народнай скupштини Предлог закона о вименкох и дополненъох Закона о роботи, з цілью обезпечована финансийней потримовки родичом хтори ше самостойно стараю о чежко хорых дзецох и дзецох зоз завадзаннями у розвою и инвалидитетом хтори пре природу своїх станох вимагаю сталне допатране и помоц, до момента док им система не понукнє адекватны услуги кед би ше родичи могли пошвециц роботи, односно гледаню роботи. Источасно виробени и предложени Предлог закона о вименкох и дополненъох Закона о финансийней потримовки фамелийом з дзецми.

З усвойованьем закона у значней міри би ше унапредзело положене дзецох зоз завадзаннями у розвою и инвалидитетом и чежко хорых дзецох, хторим пре специфични, барз озбильни и чежки хороти лебо станя, необходна непрерывна помоц и допатране. З предложенім законамі унапредзую ше положене тих дзецох и после полнолітства понеже ше у значней міри зніжує ризики же би фамелії змесцавали свойо одроснуты дзеци до установи соціяльнай защиты, источасно ше родичом дава можлівосц и же би робели и старали ше о своім дзецку. Тиж так, подзвігло би ше квалитет жывота тих дзецох и вітвярело іх права, чо би мало и дługорочны финансійно позитивны ефекты на Рэспубліку. Незанятим родичом тей чувствітельней популяцыі дзецох дава ше додатну и необходну потримовку же би не були загрожены егзистэнціялни потребы фамелії и дзецох хтори – пре озбильни хороти и станя дзецох – значно звекшани.

АНЕКС I

I ЛЮДСКИ И МАТЕРИЯЛНИ РЕСУРСИ

Организацийна структура

За окончоване фахових и адміністративних роботох з компетенції Захисника громадян, утворена Фахова служба.

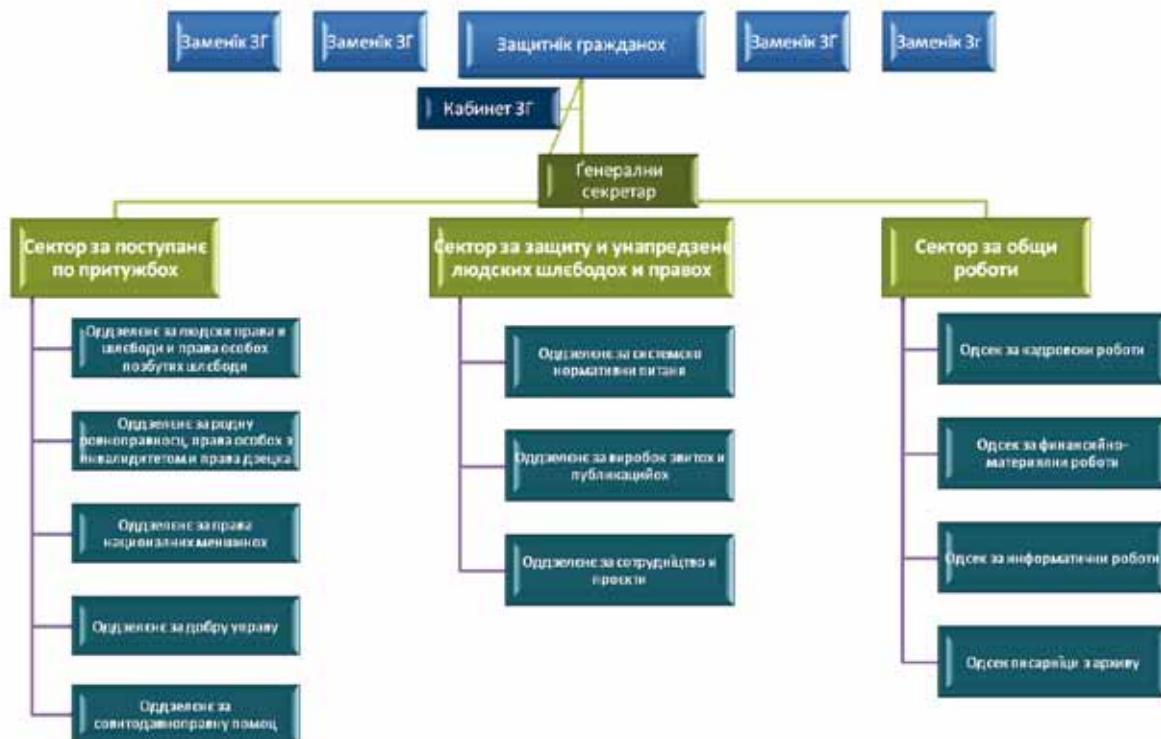
З Правилником о нумерації та систематизації робочих місць у Фаховій службі Захисника громадян систематизовано відно 63 заняті на положеньях, вищих робочих місцях та робочих місцях замісників.

На дні 31. 1. 2013. рок у Фаховій службі Захисника громадян було відно 75 заняті особи. На неодредзени час заняті 46 державні службеніки. На одредзени час 29 державні службеніки та замісники та то 7 заняті на робочих місцях у кабінету, 3 державні службеніки на одредзени час по відповіді занятого з хоронання та 19 державні службеніки пре звекшані обсяг роботи. Од вкупного числа занятих 60 зоз високу, а 15 зоз середню фахову підготовку. У Фаховій службі заняті 54 жени та 21 хлоп. З наведеним числом не облапени захисник громадян Саша Янкович та його замісники: Тамара Лукшич Орландич, Горан Башич та Милош Янкович хорим мандат вишол 28.10.2013. року.

З днем давання пришаги – 2.12.2013. – на дужносці ступели нови замісники захисника громадян: Гордана Стеванович, Роберт Сепи, Владана Йович та Милош Янкович, хори вибрані з Одлуки Народній скупщини Республіки Сербія число 78 од 26.11.2013. року.

З оглядом на обсяг роботи, постійце число занятих не оможливює ажурну та якістьну роботу інституції. Сталне зростання числа контактів хори захисника громадян витворює зоз громаданами, а самим тим та поступки хори виходза зоз тих контактів, приводзі до значного звекшання обсягу роботи, що не провадзене зоз пременку Правилника о нумерації та систематизації у смыслу предвидзованя зростання числа робочих місць у Фаховій службі Захисника громадян.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СХЕМА

ПРОСТОР И СРЕДСТВА ЗА РОБОТУ

Зоз Заключеньем Комисії за квартирельни питаня и разподзельоване службених будинкох и діловних просторийох Влади, 77 число 361-6754/2013 од 2.8.2013. року, положене звонка моци Заключене Влади-Комисії за разподзельоване службених будинкох и діловних просторийох 77 число 361-1652/2010 од 29.3.2010. року и разпоредзени на до-часове хасноване Защитнікови гражданох діловни простор у Београду у ул. Делиградска 16, вкупней поверхносци 1502,25 м² хтори творя 57 канцеларій, архива, сала за схадзки и гаража за пейц превозки. З тим заключеньем Защитнік гражданох достал на хасноване ище 14 канцеларій хтори до тей хвильки хасновала часц Служби Повереніка за информациі од явного значеня и защиту податкох о особи, хтора преселена на другу локацию.

Зоз наведзеным Заключеньем одредзене же простор у Делиградской число 16, Защитнік гражданох будзе хасновац док ше не здобудзе условия за реализацию Заключення Комисії за разподзельоване службених будинкох и діловних просторийох Влади, 77 число 361-3066/2011 од 24.4.2010. року з хторым Защитнікови гражданох разпоредзена на хасноване часц діловних просторийох и нєрухомосцюх хтори твори обект у Београдзе, у ул. Карадъордъова число 48, а з цілью обезпечования тирвацого діловного простору хтори необходни за роботу того органа.

Шедзиско Защитніка гражданох ше и далей находзи у обекту у Београдзе, Делиградская число 16, хторе хаснүе од 4. мая 2010. року.

Простор у Делиградской число 16 достаточни за змесцене постояцого числа занятых у институції и за прием гражданох. Источашнє, простор сполнює минимални условия

хтори нужни за приєм гражданох и роботу державних службенікох – за очуванє їх правох на безпечносц и приватносц странкох, здрави роботни условия, достойнство органа.

У 2013. року предлужене самостойне зберанє средствох за роботу, окреме рахункарох и провадзацей опреми и других технічних апаратох. Служба опремена з деск и преноснима рахункарами, опрему за видео презентацию, телекомуникацийними пошореннями, опрему са симултане прекладанє и з необходну канцеларийну опрему. Служба опремена зоз службенима автами низшер и стреднєй класи за курирски роботи и за потреби превоза державных службенікох при окончованю роботох контроли и надпартрунка над роботу органох явней власци, як и з єдну комби превозку за превоз седмерих путнікох, насампредз намененіх за потреби вивершованя компетентносци у областї Националного механізма за превенцию тортури.

У 2013. року на будинку и у просторийох Зашитнїка гражданох у Делиградской улїци число 16 у Београду окончени роботи и достата дозвола за хаснованє после инсталована єдного гидрауличного путніцкого лифта, з чим олєгчани приступ особом зоз инвалидитетом у цалим діловним простору.

На тот способ, з минимум напружения и з активносцами и мирами хтори превожати у предходним периодзе, особом з инвалидитетом робота того органа у подполносци доступна, як и другим гражданом.

Локални канцеларии у Прешеву, Буяновцу и Медведжи

На основи Закона о Зашитнїкови гражданох²⁹⁷ и Общого акта о організациї и роботи Фаховей служби, Зашитнїк гражданох принесол Одлуку о образованю локалней канцеларии Зашитнїка гражданох у општинох Прешево, Буяновац и Медведжа. Канцелария образована пре звекшанє доступносци институциї Зашитнїка гражданох и витворйованє ефикаснєйшер защиты и унапредзеню людских и меншинских шлєбодах и правох гражданох на тим подручу.

Шедзиска канцеларии у:

1. Прешеву, у будинку Координаційного центра за општини Прешево, Буяновац и Медведжу, улїца Сави Ковачевича 12;
2. Буяновцу, на адреси Карадьордьова площа бб, простория у будинку Основного суда у Враню, судска єдинка Буяновац. Канцелария 6.12.2011. року, после до-часового змесцена у будинку општини Буяновац, у сали Прес-центра Координаційного цела за општини Прешево, Буяновац и Медведжа, преселена до нового простору хтори достати зоз согласносцу Министерства правди.
3. Медведжи, у будинку Културного центра општини Медведжа, улїца Ябланичка 63.

У канцеларии робя двоме державни службеніки, младши совитнїки Ана Ілишич-Петрова и Беким Айдини. Приєм странкох у Канцеларии ше окончує по шлідуюцим разпорядку: пондзелок и вовторок – општина Буяновац; среда и штварток – општина Прешево и пияток – општина Медведжа. Канцелария урядово почала робиц 28.6.2011. року

Канцеларии опремени з канцеларийним мебльем, рахункарску и комуникацийну опрему зоз средствох донациї UNDP-а у рамикох проєкта PBILD програми „Змоцньование капацитетох за инклузивни локални розвой у Южней Сербии”.

---

297 „Службени глашнїк РС”, число 79/05 и 54/07

АНЕКС II

I ФИНАНСИЙНИ ЗВИТ

Защитнікови гражданох зоз Законом о вименкох и дополненъюх Закона о буджету Републики Сербії за 2013. рок обезпечени средства у висини од **163.824.000,00** динари, цо представя звекшане за 0,6 % у одношеню на **162.836.000,00** динара обезпечених средствох у 2012. року.

Защитнік гражданох 2013. року потрошел вкупно **156.263.921,97** динари, односно 95,39 % од обезпечених бюджетних средствох, цо представя звекшане од 5,41 % у одношеню на утрошок средствох у 2012. року, кад потрошел вкупно **148.237.423,73** динари.

Средства предвидзени з бюджетом вихасновани за финансоване порядней діяльносци Защитніка гражданох, у складзе зоз финансийним планом.

Табела 1 – Извршење буџета за 2013. годину

Позиция конто	Опис	Одобрено	Реализоване	%
411	Плаци, додатки, надополненя			
411111	Плаци по основи цени роботи	82.895.722,98	79,25	
411112	Додаток за роботу служей од полного роботного часу	1.790.395,09	1,71	
411115	Додаток за час препровадзени на роботи (минули рад)	5.776.060,58	5,52	
411117	Хороване до 30 дні	682.095,52	0,65	
411118	Надополнене заробку за час одсуствовання з роботи-рочни одпочивок, плацене одсуство	6.363.702,60	6,08	
411119	Други додатки и надополненя занятим	3.149.332,16	3,01	
411131	Плаце дочасово занятых	155.844,18	0,15	
411151	Надополнене чкоди занятим за невихасновани рочни одпочивок	635.270,29	0,61	
Вкупно 411		104.602.000,00	101.448.423,40	96,99
412	Доприношения			
412111	Доприношения за ПИО	10.137.514,23	57,21	
412211	Доприношения за здравствене осигуранс	5.658.207,42	31,93	
412311	Доприношения за незанятосц	690.025,41	3,89	
Вкупно 412		17.721.000,00	16.485.747,06	93,03

Анекс II

Позиция конто	О п и с	Одобрене	Реализоване	%
414 Соціальні давання занятим				
414111 Положніцке хороване		4.438.032,73	62,2	
414121 Хороване прейг 30 дні		192.873,62	3,35	
414314 Помощь у случаю шмерци занятого або члена ужшой фамелії		58.000,00	1,01	
414411 Помощь у медицинским ліченю занятых		-356.676,07	-6,20	
Вкупно 414		5.750.000,00	4.332.230,28	75,34
415 Надополнення за занятих				
415112 Надополнене за превоз на роботу и з роботи		3.316.671,42	96,14	
Вкупно 415		3.450.000,00	3.316.671,42	96,14
416 Награди и бонусы				
416111 Іувілейни награди		165.790,41	66,32	
Вкупно 416		250.000,00	165.790,41	66,32
421 Стални трошки				
421121 Трошкі банкарських услуг		44.702,74	0,51	
421225 Централне зогриване		125.691,44	1,43	
421323 Услуги зашити маєтку		3.420.478,73	38,87	
421391 Доприношене за хасноване будовательней жеми и подобне		732.813,57	8,33	
421411 Телефон, телекс и телекакс		723.348,49	8,22	
421414 Услуги мобилного телефона (мобилних телефонох, інтернета)		2.248.787,95	25,55	
421422 Услуги доставяния		569.102,78	6,47	
421512 Осигуране превозкох		360.842,00	4,10	
421513 Осигуране опреми		77.513,00	0,88	
421522 Здравствене осигуране занятых		168.391,00	1,91	
421619 Закуп другого простору		22.396,52,00	0,25	
421911 Радио-телевизийна предплата		10.000,00	0,11	
421919 Други непомнуты трошки		54.000,00	0,61	
Вкупно 421		8.800.000,00	8.558.068,22	97,25
422 Трошкі путованя				
422111 Трошкі дньовніцох на службеней драги		1.692.973,60	42,32	
422121 Трошкі превозу на службеней драги		115.119,79	2,88	
422131 Трошкі змесцена на службеней драги		435.996,41	10,90	
422194 Надополнене за хасноване прыватней превозки		6.226,22	0,16	
422199 Други трошки за службени путованя у жеми		1.320,00	0,03	
422211 Трошкі дньовніцох на службеней драги до иножемства		633.853,93	15,85	
422221 Трошкі превозу на сл. драги до иножемства		593.164,65	14,83	
422231 Трошкі змесцена на службеней драги до иножемства		203.721,63	5,09	
422299 Други трошки за службени путованя до иножемства		-28.548,76	-0,71	
Вкупно 422		4.000.000,00	3.653.827,47	91,35
423 Услуги по контракту				
423111 Услуги прекладаня		652.760,17	7,02	
423211 Услуги за виробок софтверу		201.600,00	2,17	
423291 Други комп'ютерски услуги (інсталоване пакетох правних, економских предписаньох)		73.363,82	0,79	

Порядни рочни звит Защитніка гражданох за 2013. рок

Позиция кonto	О п и с	Одобрене	Реализоване	%
423311	Услуги образованя и усовершованя занятых	649.072,00	6,98	
423321	Котизация за семинари	100.852,00	1,08	
423391	Видатки за фахово испити	58.952,00	0,63	
423399	Други видатки за фахове образоване	3.250,00	0,03	
423419	Други услуги друкования	1.352.450,00	14,54	
423431	Услуги реклами и пропаганди	102.900,24	1,11	
423432	Обявйоване тендерах и информативных оглашкох	120.830,00	1,30	
423499	Други медийни услуги	387.240,00	4,16	
423599	Други фахово услуги (ангажоване вонкашніх сотруднікох, экспертох)	3.196.643,72	34,37	
423621	Погосцітельни услуги (организоване конференциох, округлих столох, схадзкох)	445.737,90	4,79	
423711	Репрезентация (организоване конференциох, округлих столох, схадзкох)	364.223,25	3,92	
423712	Дарунки (пригодни дарунки за иножемні делегациі)	51.836,22	0,56	
423911	Други общи услуги (членство у медзинародных организациох)	1.219.425,92	13,11	
Вкупно 423		9.300.000,00	8.981.137,24	96,57
425	Оправки и отrimоване			
425119	Други услуги и материяли за чечуци оправки и отrimоване згради	14.100,00	4,70	
425211	Механічны оправки	212.577,22	70,86	
Вкупно 425		300.000,00	226.677,22	75,56
426	Материял			
426111	Канцеларийни материял	2.002.145,18	30,80	
426311	Фахова литература за порядни потребы занятых	308.945,18	4,75	
426312	Фахова литература за образоване занятых	211.600,00	3,25	
426411	Бензин	3.166.060,78	48,70	
426491	Други материял за превозни средства	563.456,80	8,67	
426819	Други материял за отrimоване гигієни	54.771,60	0,84	
426919	Други материял за окремни намени	60.440,00	0,93	
Вкупно 426		6.501.000,00	6.367.419,54	97,95
462	Дотації медзинародним організаціям			
462121	Чечуци дотації за медзинародни членарини	666.974,91		
Вкупно 462		1.000.000,00	666.974,91	66,70
482	Порції, обовязни такси, кари и пенали			
482131	Регистроване превозкох	159.831,00	79,92	
482211	Републични такси	20.230,00	10,12	
Вкупно 482		200.000,00	180.061,00	90,03
512	Машини и опрема			
512212	Уградна опрема	47.066,00	2,41	
512221	Рахункарска опрема	1.737.568,80	89,11	
512241	Електронска опрема	96.259,00	4,94	
Вкупно 512		1.950.000,00	1.880.893,80	96,46
TOTAL		163.824.000,00	156.263.921,97	95,39

Попри средставах предвидзених зоз Законом о буджету, Защитнік гражданох у 2013. року хасновал и **средства донацийох медзинародных организацийох и дзепо-
єдніх страніх державох.**

Таблічка 2– Чечуци проекти

Ш. ч.	Назва проекту	Донатор	Буджет проекту	Тэрване проекту	Кратки опис / Намена / Хаснователе
1	Реформа правосудства и одвичательней власци (JRGA)	USAID		2011 – 2016.	Доприношэнे промоціі одвичательней и ефикаснай влады, моцненю капацитета Защитніка гражданох и потримовкі сотрудніцтва тей інституціі з организациями цывільнага дружства и другімі независімымі інституцыямі.
2	Промоція людскіх і меншинскіх правах през інтензіўнейши контакт Защитніка гражданох з гражданамі	Влада Кральовини Норвежскай	422,242.00 € (доприношэнне ВКН 379.482.00 €)	30 месачы: децембер 2012- юній 2015.	Доприношэне унапредзену захіты и почітовання людскіх правох гражданох, окреме тих котры жиу у меншых горадох и општинах у Сербії. Проект будзе спроведзены у сотрудніцтве з явімі бібліотекамі у 15 општинах/горадох на територіі Сербії и невладовімі организациямі за людскі права.
3	Потримовка моцненю інституціі Защитніка гражданох	OEBS		12 месачы: январ 2013 – децембер 2013.	Доприношэне моцненю капацитетох Защитніка гражданох за роботу на унапредзену родней равноправносці.
4	Моцненю капацитетох ЗГ за ефикасне провадзене спроводзеня деінституціонализациі	Амбасада Кральовінне Норвежскай	30.000,00€	7 месачы: Юній – децембер 2013.	ОНЧHR ношитель а Защитнік гражданох хасновател проекту хторому ціль же бы допринесол унапредзену положенія особох з инвалидитетом у Сербії праз процес деінституціонализациі. Проект змоцні капацитеты Защитніка гражданох за моніторинг вітвортавання правох особох з инвалидитетом и применеване Конвенцыі о правох особох з инвалидитетом.

СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

342.7

/ ПОРЯДНИ РОЧНИ ЗВИТ... / Република Србија
Заштитник Грађанох; – 2008–, Београд; Заштитник
Грађанох, 2014.– (Београд: Службени гласник).

– 30 см годишње. – Варијантни наслов:
Порядни рочни звит Заштитніка грађанох за
2013. рок. – Има и издање на другом језику:
Редован извештај (Заштитник грађана)

ISSN 2217-6179 = Редован годишњи извештај
Заштитника грађана за 2013. годину

COBISS.SR-ID 243375111
